TRANSILVANIA

ORGANUL

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

Nr. V. Sibiiu, Iunie 1901. Anul XXXII.

„SUPPLEX LIBELLUS VALACHORUM."

— Capitol din „*Cartea de Aur*" de *T. V. Păcățian.* —

Dintre toate acțiunile noastre politice-naționale din trecut, săvîrșite în epoca premergĕtoare redeșteptării noastre naționale, cea mai bine chibzuită, mai frumoasă și de mai mare însemnătate a fost: pășirea episcopilor români *Bob* și *Adamovici* în fața Tronului, la anul 1791, cu *Suplica Românilor,* memorandul în care se aflau trecute toate dorințele și toate cererile Românilor din Ardeal, întemeiate pe cele mai nerestur-nabile drepturi *istorice.*

Memorandul acesta, intitulat „*Supplex libellus Valachorum*", a fost prima petițiune a Românilor pusă pe *base istorice,* singurele base cari puteau fi luate în seamă pe acele vremuri.

De o estremă temeinicie în fond, și de o admirabilă frumseță în formă, ea a fost primită cu cea mai mare bunăvoință din partea Impĕratului *Leopold II,* care a trimis-o staturilor din Ardeal cu stricta îndrumare, să țină cont de dorințele și cererile Românilor, esprimate în mod atât de convingĕtor.

Nu ni-a rĕmas urmă scrisă, că ideea a cui a fost și cum s'a născut cu privire la înaintarea acestei suplice la adresa domnitorului. Tot ce știm este, că ea a fost compusă de *Méhes,* pe atunci consilier la curte, în cooperare cu călugării din Blaj. Și mai știm, că ea a fost înaintată Coroanei după ce curtea dela Viena primise de mult și cunoștea în toate

amănuntele sale proiectul ce-l elaborase *Beischlag* în chestia ridicării națiunii române din Ardeal la rangul de *a patra* națiune liberă a Transilvaniei; și astfel s'ar puté zice, că nu e tocmai lipsită de temeiu combinațiunea celor-ce cred, că pentru a da de isvorul adevĕrat trebue să mergem deadreptul la Viena.

Nu ne vom lua însă după combinațiuni, ci ne ținem de faptele date. Antecedențele cunoscute, istoricește bine stabilite, cari au putut să facă necesară înaintarea suplicei Românilor din Ardeal, în forma în care ea a fost înaintată, au fost următoarele.

Încă sub domnia Impĕrătesei *Maria Teresia* se croise planul la Viena pentru introducerea *limbei germane* ca limbă oficială, atât în școale, cât și în administrația publică, în întreaga monarchie, prin urmare și în *Ungaria* și *Ardeal*.

Era ideea consilierului de curte *Gebler*, care zicea, că introducerea limbei germane în școale și în vieața publică e estrem de necesară și folositoare, atât în Ungaria și Ardeal, cât și în Galiția, fiind-că: „*statul trebue să nisuiască să fie compus cu timpul dintr'un singur popor*“, — idee, care s'a dovedit, mai curând decum se credea, a fi cu totul greșită și nerealisabilă.

Ideea avea însă la început mulți și mari aderenți la curtea dela Viena; între ei cel mai mare era Impĕratul Iosif II, care după suirea sa pe tron s'a pus să o realiseze din tot adinsul. Prin rescripte severe împĕrătești a pus basele *unificării administrației publice*, introducênd pretutindenea limba germană ca limbă oficioasă.

La esecutare însă ordinele preaînalte s'au lovit de pedeci. S'au lovit de resistența Maghiarilor, cari au înscenat o opoziție energică. Aproape toate comitatele maghiare din Ungaria au ridicat proteste categorice în contra acestei „*violări de constituție ungară*“, cerênd, că dacă e vorba să fie înlocuită limba oficială *latină* de până aci cu o limbă *vie*, atunci aceasta să fie cea *maghiară* pentru Ungaria. — iar nu cea *germană*.

Impĕratul Iosif II a rĕspuns însă la protestele Maghiarilor cu următoarele argumente:

— „Dacă limba maghiară ar fi limba generală în Ungaria şi părţile aparţinĕtoare ei, — ar fi cu putinţă să fie întrebuinţată în afacerile publice ale administraţiunii. Dar e bine cunoscut, că limba *germană*, şi cea *ilirică*, cu multele ei dialecte, precum şi cea *valahă*, sunt tot aşa în folosinţă, prin ce limba maghiară *îşi perde cu desăvîrşire dreptul de a fi considerată de generală*".

Pe lângă toată silinţa curţii dela Viena însă şi pe lângă toată energia Impĕratului *Iosif II*, planul totuşi nu a putut fi realisat şi Maghiarii au eşit învingĕtori din lupta purtată cu Coroana, într'atâta, că s'a făcut abatere dela introducerea limbei germane ca limbă oficioasă şi în Ungaria a rĕmas în folosinţă şi pe mai departe limba *latină*.

Mişcarea aceasta a Maghiarilor în contra planurilor de germanisare ale curţii dela Viena, din care a eşit o luptă formală pentru revindicarea de drepturi pe seama limbei maghiare: *a pus în mişcare şi naţiunile nemaghiare din patrie!*

Fie că motivul acţiunii înscenate din partea lor a fost cel presupus de cei-ce aplicaţi sunt a-l găsi în *ordinul* sau cel puţin în *îndemnul*, în *boldul* dat dela Viena, ca naţiunile nemaghiare din Ungaria să ridice aceleaşi pretensiuni cu privire la limbă, pe cari le ridica Maghiarii, fiind-că şi ele au aceleaşi isvoare de drept în chestia aceasta pe cari le au Maghiarii, ca astfel acţiunea Maghiarilor să fie paralisată şi ei să fie aduşi la tăcere cu pretensiunile lor, — fie că motivul a fost celalalt, mult mai firesc, îndemnul propriu de a cere drepturi egale cu Maghiarii: fapt e, că *toate* naţionalităţile nemaghiare din ţeară au început a se mişca.

Sêrbii au ţinut *congres naţional* la 20 Iunie 1790, din care s'a trimis adresa Coroanei, cuprinse fiind în ea următoarele pretensiuni *naţionale:*

Sancţionarea privilegiilor naţionale ale Sêrbilor;

Delimitare naţională pe seama poporului sêrbesc, pentru a se puté constitui în *persoană morală*;

Cancelarie aulică specială pentru poporul sêrbesc;

Federaţie naţională pe seama Sêrbilor;

Libertate religionară, etc.

Saşii din Ardeal iarăşi au cerut, iar dieta transilvană li-a *redat* la 1790 constituţia municipală avută mai nainte şi perdută sub Impĕratul *Iosif II*, recunoscêndu-i de nou de „*naţiune politică*," cu dreptul de a se folosi în administraţia internă, precum şi în corespondenţa cu autorităţile publice, de limba lor *germană*.

Slovacii şi Rutenii asemenea au cerut *dela Coroană*, că dacă e să se introducă în viaţa publică a Ungariei limba maghiară, paralel cu ea să fie respectate şi limbile lor *naţionale*, în scoale şi în administraţia de stat.

Mişcându-se deci toate popoarele ţerii, nu puteau nici Românii să rĕmână în nepăsare. Şi-au precisat şi ei durerile şi pretensiunile în memorandul întitulat „Supplex libellus Valachorum," şi le-au înaintat Coroanei.

Cuprinsul acestui însemnat act politic, care, cum am spus, a fost înaintat Impĕratului Leopold II provĕzut cu subscrierea ambilor episcopi români de pe atunci, *Ioan Bob* şi *Gherasim Adamovici*, ca conducĕtori fireşti ai întregului cler şi popor din Ardeal: e de o frumseţă rară şi întregul document e un adevĕrat cap de operă.

În traducerea românească, făcută special pentru „Cartea de aur" de domnul Dr. *Elie Dăianu*, profesor în Blaj, care a redat şi în românesce toate frumseţile originalului latin, — textul suplicei, până acum nepublicată în românesce, e următorul:

DIVULE CAESAR AUGUSTE!

Cum scopul suprem şi intenţiunea cea mai justă a Maiestăţii Voastre în guvernarea acestui imperiu este, ca peste tot atât drepturile omeneşti, cât şi cele civile, să se estindă acurat asupra tuturor membrilor, cari compun societatea şi o susţin cu jertfele lor de sânge şi de avere, şi nici o parte a cetăţenilor să nu se incumete (divellatur) a despoia pe alţii de drepturile lor şi a-i oprima, — drept'aceea: naţiunea română din Marele principat al Transilvaniei, vine prin aceasta carte de cerere publică a se prosterne înaintea tronului M. Voastre şi a se ruga cu tot de a dinsul (omnibus precibus obtestatur), ca să i-se redee drepturile vechi, cari aparţin în mod esenţial fiecărui cetăţean, şi de cari ea a fost despoiată în secolul trecut, fără nici o dreptate, numai prin reutatea sorţii acelor vremuri, după cum îndată se va arĕta.

Naţiunea română este aḑi cea mai vechie dintre toate naţiunile din Transilvania, fiindcă ea îşi deduce originea dela coloniile romane, pe cari le făcu Impĕratul Traian în Dacia, la începutul secolului al II, ducênd acolo adeseori un numer foarte mare de ostaşi veterani, în scopul de a asigura provincia. Acest lucru e sigur şi dovedit cu doveḑi istorice, cu o neîntreruptă tradiţiune şi cu marea asemănare a limbei, moravurilor şi obiceiurilor.

Succesorii Impĕratului Traian au ţinut Dacia în posesiune câţi-va secoli de a rândul; sub stăpânirea lor s'a propagat în aceasta provincie şi credinţa crestină, după ritul bisericei orientale, prin stăruinţa episcopilor Prothogen, Gaudenţiu, Nichita şi Theotin, cu deosebire în secolul al IV-lea, după cum ne învaţă istoria universală a bisericei.

Intr'aceea deja în secolul al III popoare barbare au început a periclita soartea acestei preabogate provincii a imperiului roman, ba le-a succes în unele părţi a se aşeza stabil pe un timp, nici odată însă n'au putut ajunge la atât, ca să şteargă de ací numele şi stăpânirea Romanilor; pentru că e sigur că şi în secolul al IV mai multe cetăţi întărite din Orient, cu deosebire pe ţermurii Dunării, erau supuse imperatorilor Romani, iar părţile din lăuntru ale provinciei aveau o abundanţă de locuitori romani aşa de mare, încât, scuturându-şi deja prin secolul al VII jugul veneticilor, au întemeiat un stat propriu.

Norocul acesta l-a avut cu deosebire acea parte a Daciei, care astăḑi se numeşte Transilvania. Locuitorii ei romani, doborînd stăpânirea altor neamuri, până la venirea Maghiarilor, erau supuşi unor principi aleşi din sinul naţiunei lor.

Apoi ca o urmă a stăpânirei, pe care între alte popoare străine, ce s'au perîndat în Dacia, au avut-o asupra locuitorilor romani şi unele neamuri slavice, a remas până în ḑilele noastre faptul, că numele de *Vlachi* sau *Valachi*, cu care popoarele slavice, după cum dovedeşte Luciu Dalmata şi Cromer Polonus, numesc pe ori ce Roman, Italic sau Latin, s'a păstrat în timpurile de mai târḑiu cel puţin pentru locuitorii Români din Dacia. Pe când Maghiarii au năvălit în Transilvania sub ducele Tuhutum, pe la sfirşitul secolului al IX, locuitorii Romani ai acelor părţi se numiau deja cu numele preschimbat de *Vlachi*. După cum mărturisesce cel mai vechiu scriitor al Ungariei, Anonymus, notarul regelui Bela, în fruntea lor cu supremă potestate stetea pe atunci ducele lor propriu, *Gelu*; în lupta ce a avut-o însă cu Maghiarii, pentru apĕrarea patriei sale, a fost nenorocos pentru că prin ea şi-a perdut şi domnia, şi viaţa.

După aceasta nenorocită soarte a principelui lor, locuitorii Români ai provinciei, cari ocură sub numele de *Vlachi*, nu s'au mai împotrivit Maghiarilor, ci când au veḑut moartea Domnului lor (după cum povestesce Anonymus în „Historia ducum Hungariae“ cap. 27) de bună voie dându-şi mânile şi-au ales şie-şi Domn pe Tuhutum, ducele Maghiarilor, şi cu jurămênt şi-au întărit credinţa. Gyula, nepotul mai bĕtrân al ducelui Tuhutum,

deasemenea duce al Transilvaniei, călĕtorind la Constantinopol, în secolul al X, a îmbrăţoşat acolo religiunea creştină după ritul bisericei orientale, şi aducênd cu sine în Transilvania pe monachul *Ieroteu*, mai târdiu episcop, a câştigat pentru aceasta biserică pe mai mulţi din poporul seu, după cum ne învaţă Samuel Timon în *Imago antiquae Hungariae*, lib. III, cap. I.

In secolul al XI, dupăce regele Stefan cel Sfânt a învins pe ducele Gyula jun., a adaus Transilvania la regatul Ungariei, şi ceilalţi Maghiari din Transilvania au trecut la creştinism, prin sîrguinţa însă a unor preoţi adicţi bisericei occidentale, cari au ostenit întru convertirea lor, au fost adauşi la biserica occidentală, şi după-ce şi ceialalţi Maghiari, cari fuseră convertiţi la Christos deja sub ducele Gyula senior, au trecut încetul cu încetul la biserica apusană, aproape numai locuitorii Valachi ai provinciei au remas în sinul bisericei orientale.

Cu toată deosebirea aceasta a riturilor bisericesci drepturile cetăţenesci erau comune ambelor naţiuni, adecă celei maghiare şi celei valache, âncă de pe când s'au coaliat într'o singură societate sub ducele Tuhutum. Ca argument pentru acest adevĕr fie de ajuns, pentru scurţime, a cita scrisoarea autentică a conventului Preacuratei Vergure Maria din Cluj-Mănăstur, edată la anul 1437, pe care clarisimul *Pray* a publicat-o astfel în a sa a VII disertaţiune istorico-critică, secţiunea a VIII:

„Paulus Magnus de Vaida Haza, vexilifer *universitatis Regnicolarum Hungarorum et Valachorum* in partibus Transilvanicis," etc. . . .

In acelaşi loc observă celebrul autor (Pray), că în scrisorile sale conventuale *universitatea regnicolară a Maghiarilor şi Valachilor* se provoacă la un *Instrument* al Regelui Stefan cel Sfânt, în care se tractează despre *imunităţile* lor, ceea ce este un nou argument, cum că fiecare din cele doue naţiuni a avut aceleaşi imunităţi, şi s'a bucurat de aceleaşi drepturi cetăţenesci.

Naţiunea maghiară e drept că âncă în acelaş secol şi în acelaş an, în care au fost espedate acele scrisori conventuale, a făcut o uniune particulară de ajutor împrumutat cu Sĕcuii, connaţionalii lor, cari în acelaş timp începuseră a forma o naţiune separată, cât şi cu Saşii, cari au fost aduşi în aceasta provinciă în seclul al 12-lea.

Uniunea aceasta a fost reînoită deja în anul următor 1438, după-cum ne arată actele estradate în privinţa aceasta, ale vice-voivodului din acel timp Lorand-Lepeş. Totuşi uniunea aceea n'a stricat chiar nimic drepturilor naţiunei române, ba soartea acesteia era înfloritoare tocmai în secolul în care s'a făcut uniunea, pentru-că din sinul acestei naţiuni a eşit Ioan Huniade Corvinul, care a fost înălţat la cele mai înalte ranguri mai întâiu în Transilvania şi apoi a fost pus în postul de suprem-beliduce şi guvernator în Ungaria, iar nemuritorul sĕu fiu Matia a fost înălţat chiar la tronul regatului, şi pentru a nu mai aminti alţi Voivoţi ai Transilvaniei eşiţi din sinul acestei naţiuni, însĕmnăm numai că „Ioan Geţe" (Getzi), din a cărui familiă se ţice că şi astăţi mai există câţi-va nobili valachi în

comitatul Dobâca, a murit cu multă cinste pe la finea veacului al XVI-lea în înalta slujbă de guvernator al Transilvaniei; Stefan Iozsika, (după-cum dovedesce însuşi istoricul Bethlen Farkas), român de origine şi neam a purtat distinsul oficiu de „cancelar“ sub principele Bathori.

Pe la mijlocul aceluiaş secol se distingea în dignitatea de archiepiscop al Strigonului, în Ungaria, şi cancelar al regatului, Nicolau Olah, deasemenea născut din părinţi români în Sibiiu, iar fratele seu Mateiu funcţiona în oficiul ereditar de jude regesc cu reşedinţa la Orăştie în Transilvania. Aceşti înalţi bărbaţi, distinşi atât în statul Ungariei cât şi în al Transilvaniei, nici nu îşi ascundeau originea lor de neam românesc, ba Corvinescii amîndoi (Ioan şi Matia) se făleau, că ei şi naţiunea lor îşi deduc originea dela coloniile romane, după-cum mărturisesc Bonfiniu şi Luciu Dalmata.

Pe lângă acestea împĕratul Ferdinand I-ul dovedesce, că „Corvinescii“ cât şi numitul archiepiscop de Strigon, cancelarul sĕu, îşi trag originea dela neamul valach al Romanilor (de gente valaha Romanorum sobole ortum), pentru-că în diploma familiară a numitului archiepiscop cu datul 23 Novembre 1548 se esprimă cu următoarele cuvinte: „*Hae vero sunt omnes prope modum laudatissimarum gentium origines, inter quas Valachi gentiles Tui, minime postremas habent, utpote quos ab ipsa rerum domina urbe Roma oriundos constat: unde nunc quoque sua lingua Romani vocantur, tua ista gens fortitudine praepollens fuit; multorum praestantissimorum Ducum Genitrix, inter quos et Johannes Huniades Inclyti Mathiae Regis Pater et illius aetatis proximi majores Tui potissimum enituisse feruntur*“. (Acestea sunt originile aproape ale tuturor neamurilor celor mai lăudate între cari Românii connaţionalii tei nu sunt cei din urmă, ca şi unii despre cari e constatat că îşi trag neamul dela însaşi stăpâna lumei, urbea Roma: de aceea în limba lor şi acum se numesc Romani; neamul acesta al Tĕu a fost prea strălucit prin vitejiă, a fost părintele multor prea distinşi beliduci, între cari şi Ioan Huniade, tatăl înaltului rege Matia şi strămoşii Tĕi despre cari se ţice că mai mult au strălucit pe timpul acela).

După uniunea încheiată în anii 1437—38 între Maghiari, Sĕcui şi Saşi, neamul Românesc a produs pe aceşti sublimi bărbaţi şi pe alţi mulţi binemeritaţi de patriă cari prin voturile libere ale staturilor şi ordinelor au fost aleşi şi ridicaţi la tot feliul de oficii şi dignităţi chiar şi la cele mai înalte, aşa încât în decursul tuturor veacurilor trecute până la veacul al XVII-lea Românii pe o formă cu ceialalţi cetăţeni s'au bucurat de toate drepturile regnicolare şi amintita uniune nici nu a stricat câtuşi de puţin drepturilor naţiunii române, nici n'a încercat la început să-l strice.

Intr'aceea începêndu-se reformaţiunea bisericei occidentale prin Calvin, Luther şi Socin, şi făcênd ea deja în seclul al XVI progrese mari în Transilvania, după-ce în modul acesta între locuitorii Maghiari, Sĕcui şi Saşi s'a făcut în ce privesce religiunea o scisiune în patru părţi anume: Romano-catholici, calvino-reformaţi, evangelico-lutherani şi socino-unitari, s'au creat

în adunările publice ale staturilor şi ordinelor mai mulţi articoli de lege, prin cari se luau dispoziţii de siguranţă între aceste partide religionare diverse; şi toate acele patru religiuni, pe cari le profesau Maghiarii, Sĕcuii şi Saşii, împărţiţi după diversitatea lor în 4 părţi, au fost declarate prin acei articoli ca recepte după lege, precum aceasta se vede evident din colecţiunea de legi „Approbatae Regni Constitutiones, Iussu et approbatione Principis Georgii Rakotzi ex Articulis Dietalibus ab anno 1540 usque ad 1603". Approb. Partis I, Tit. I Art. II.

In aceşti articoli nu se făcuse nici o amintire despre biserica greco-orientală, de care se ţine neamul românesc încă din timpul întoarcerei sale la Christos; dar nici nu trebuia, nici nu se putea face amintire, fiind-că articolii aceia de lege aveau ca obiect numai religiunile iscate în Transilvania prin reformaţiunea bisericei latine. Prin urmare biserica greco-orientală sau mai bine dis poporul românesc adict al aceleia, a rĕmas şi în ce privesce religiunea în starea, în care se afla înainte de aducerea acestor legi, adecă în exerciţiul liber al religiunei sale şi în folosinţa tuturor drepturilor împreunate cu acela.

Mult s'a schimbat soartea aceasta favorabilă a poporului românesc atât în ce privesce starea sa civilă cât şi bisericească în secolul trecut al XVII-lea, după ce anume Maghiarii, Sĕcuii şi Saşii au renoit uniunea făcută în anii 1437—38 anume în anii 1613, 1630 şi 1649, şi atât condiţiunile acelei uniuni cât şi articolii pe cari în modul amintit îi alcătuisĕră în favorul celor 4 religiuni, pe care ei le mărturisiau, divisaţi fiind în acest punct, — s'au îngrijit a le introduce în colecţiunea legilor dela anii 1540 adecă în „Approbatae Constitutiones".

Se introduseră anume în colecţiunea aceasta de legi şi unele lucruri prejudiţioase şi stricăcioase naţiunei şi religiunei Românilor, cari din secoli au esistenţă legală în această provinciă, d. e. Approb. Constit. P. I. T. al 8, Art. I: „Quamvis valachica Natio in Regno inter Status reputata non sit, nihilo minus tamen donec, propter Emolumentum Regni tolerabuntur sequentia Ecclesiastici observabunt": (Deşi naţiunea Valachică din regat nu e numĕrată între staturi, totuşi până ce vor fi suferiţi pentru folosul regatului, preoţii au să observe următoarele).

Partis I-mae Tit. 9. Art. I. „Quam vis Natio Valachica in Regno propter Bonum Publicum admissa sit, cum tamen ipsa vilem suum statum non considerando" etc. (Deşi naţiunea Valachică e admisă în stat pentru folosul public, fiind însă că ea neluând în samă starea sa josnică .....)

Partis III-ae Tit. I Art. I. „E tribus Nationibus consistente Regno (servatis Regni constitutionibus) si aliqua Natio in suis Libertatibus, Privilegiis, Consuetudinibus laederetur, teneantur reliquae" etc. (Fiind-că regatul constă din 3 naţiuni, (: păstrând constituţiunile regatului :) dacă vre-una dintrĕ naţiuni ar fi vătămată în Libertăţile, Privilegiile şi Datinele sale, celelalte naţiuni să fie obligate .....)

Partis 3-tiae Tit. 53 Art. I. „Prout Religio Nationis Valachicae e quator Receptis non est, ita nec ordo Religiosus" etc. (Precum religiunea naţiunei valachice nu este între cele 4 religiuni recepte, astfel nici ordul monachal....)

Cum au putut fi introduse aceste în colecţiunea de legi nu se poate pricepe. Pentru-că colecţiunea aceasta s'a putut face şi alcătui numai din decretele şi articolii dietali dela anii 1540, când Transilvania a fost separată de Ungaria şi până la anul 1653, după-cum se vede din prefaţa şi aprobarea ei. Nu există însă nici un articol dietal dela 1540 până 1653, cu atât mai puţin vre-unul mai vechiu, care să fi statorit în mod positiv, că naţiunea română nu este a se socotí între staturi, nici religiunea ei nu este receptă ci şi una şi alta ar fi a se admite în ţară numai pentru binele de obşte.

Lipsind ori-ce lege positivă de acest fel trebue să concludem, că acelea s'au introdus numai prin eroarea ori negrija compilatorilor, sau că în colecţiune s'au furişat adausuri. Au doară şi intenţiunea de a strica va fi avut aci vreo influinţă?

Nu aparţine naţiunei suplicante de a discuta acest lucru, e cert însă că în colecţiune ocură unele espresiuni cari vădesc în mod clar mai mult ura decât dragostea compilatorilor faţă de naţiunea romană, d. e. servească espresiunea în locul citat P. I. T. 9. Art. I: „Quum tamen ipsa (natio valachica) vilem suum statum non considerando". Incolo, fie că din eroare ori negrijă, fie că din intenţiunea de a strica au fost introduse în colecţiunea legilor amintitele adausuri, introducerea lor s'a făcut cu precauţiune, aşa cât adausurile acestea sunt inserate în Approbatae, nu în stil direct nici în forma unei hotărîri legale, fiind-că aceasta nu s'ar fi putut face fără a cita articolul, pe care să se întemeieze şi care nici odată n'a existat, ci numai în felul unui preambul pus în fruntea statutelor legale introduse în colecţiune, cu ajutorul unor conjuncţiuni ca: *Quamvis*, *cum*, etc.

Deşi însă astfel de adausuri premise nu au de obiceiu nici o putere dacă nu se întemeiază pe oare-care fundament legal, totuşi ele au aflat la mulţi cetăţeni ai patriei noastre un aşa de mare succes, încât opinia, cumcă naţiunea şi religiunea românească ar fi numai tolerată în principat, a devenit aproape universală şi a fost propagată şi la neamurile din afară.

Spre a întimpina aceasta opiniune, care se întemeiază pe amintitele adausuri lipsite de ori-ce fundament, trebue să facem următoarele observări deduse din însăşi legile şi din însaşi istoria patriei. Se ţice în acele aditamente: *„Deşi naţiunea Valachică nu e socotită între staturi, ci este admisă în regat numai pentru binele public."* Cât de străină de adevĕr e această presupunere, cumcă naţiunea română nu ar fi socotită între staturi, se vede din scrisorile acelea autentice ale conventului din Cluj-Mănăştur al Preafericitei Vergure Maria, emanate la anul 1437, în cari se pomenesc cuvinte exprese despre universitatea locuitorilor Maghiari şi Români în părţile Transilvaniei (Universitas Regnicolarum Hungarorum et Valachorum in Partibus Transilvanicis). Ba mai dovedesce acest autentic document, că

pe vremea când a fost edat staturile provinciei, adecă universitatea locuitorilor, se compuneau din națiunea maghiară și națiunea română, și după-ce nu se mai poate cita nici o lege posterioară, care să fi statorit în mod positiv cumcă națiunea română nu este a se socoti între staturile și cetățenii țĕrei, este dovedit, că prepunerea citatelor aditamente este lipsită de ori-ce temeiu.

Că oare ce va să dică adausul: că națiunea română ar fi admisă în regat numai pentru binele public, aceasta nu se poate pricepe, după-ce același lucru se poate dice și trebue să se dică despre ori-care națiune. De altfel espresiunea citată nu se potrivesce la națiunea română, care este cu mult mai veche decât toate celelalte națiuni din aceasta provincia; cu mai mult temeiu s'ar puté aplica acest termin celorlalte națiuni, despre cari istoria patriei și diplomele principilor ne arată, că au venit în principat cu mult mai târdiu decât Românii și că au fost admise ca să locuiască în țară și să aibă drepturi cetățenesci sau prin pacturi încheiate, sau prin privilegiile date de principi.

Atât istoria patriei, cât și istoria Romanilor ne învață, că Românii au locuit de sigur cu multe secole înainte de ce ar fi venit Ungurii și că perdêndu-și ei în luptă pe propriul lor beliduce, *Gelu*, nu s'au mai împotrivit Ungurilor, ci au ales de bună-voie, dându-și mânile, pe ducele Maghiarilor Tuhutum ca domn și al lor și prin acest fapt ei au *admis* de bună-voie pe Maghiari, ca să conlocuiască cu ei, ca să aibă aceeași cetățĕnie și aceleași drepturi regnicolare. Maghiarii au fost mulțămiți cu această liberă și spontană procedură a Românilor și amêndoue neamurile și-au aflat în comunitatea de cetățĕnie și drepturi fericirea, pe care nu au voit să o concreadă sorților rĕsboiului de al cărui sfîrșit fiecare a trĕbuit să se teamă înainte, prin urmare în mod clar se vede pactul încheiat întrĕ ambele națiuni, pe care îl indică și Anonimus, notarul regelui Bela, prin următoarele cuvinte: *„Propria voluntate dextram dantes Valachi in suum etiam dominum elegerunt Hungarorum ducem Tuhutum“*.

Cumcă Sașii au venit și au fost admiși în seclul al 12-lea, Armenii și Bulgarii în secolul al 17-lea, dovedesc pe lângă Istorie, și diplomele, și privilegiile principilor.

Mai restează cetățenii Germani ai patriei, cari după-cum dovedesce istoria, au venit în aceasta provincia cu ostirea divului împĕrat Leopold cu deosebire la finea seclului al 12-lea și au câștigat admisiune în același mod ca și Maghiarii veniți la finea seclului al IX-lea, anume staturile Transilvaniei pe la finea veacului al XVII, când oastea împĕrătească era în aceasta provincia, s'au supus de bună-voie stăpânirei casei austriace întocmai precum Românii s'au fost supus pe la finea seclului al 9-lea lui Tuhutum, ducele Maghiarilor sosiți atunci, alegêndu-l de bună-voie, dându-și mânile, — de domn și al lor și astfel precum Maghiarii sub ducele lor Tuhutum au fost admiși la concetățĕnia Românilor, astfel și Germanii au fost admiși sub împĕratul Leopold în cetățĕnia celoralalți cetățeni ai Transilvaniei.

Se mai ḑice apoi în citatele adause: *Nihilo minus tamen donec illae (Natio et Religio Valachorum) propter emolumentum Regni tolerabuntur etc.*

Numai cât şi despre celelalte naţiuni şi religiuni se poate ḑice acelaşi lucru, anume că sunt tolerate pentru folosul regatului; pentru-că dacă nu ar fi tolerate ar urma sau emigraţiuni sau certe şi turburări, toate spre marea pagubă a provinciei. Insă terminul a fi „tolerat“ (tolerari) înseamnă după stilul curial de astăḑi a fi lipsit de existenţă legală; acel termin nu poate fi aplicat nici religiunei, nici naţiunei Românilor, fiind-că din cele ḑise mai înainte se scie acum cu siguranţă, că şi naţiunea şi religiunea aceasta e cea mai veche în provinciă şi că naţiunea Românilor s'a bucurat de drepturi regnicolare, iar religiunea lor de cel mai liber exerciţiu, şi nici nu există nici o singură lege, care să fi despoiat în mod consequent naţiunea sau biserica Românilor de drepturile sale.

Nu schimbă întru nimic faptul, că religiunea Românilor nu este numĕrată special întrĕ acele religiuni, cari în „Appr. Const.“ Part. I. T. I. Art. II. se numesc recepte: pentru-că chiar acei articoli vechi dietali, din cari s'a compus citata lege aprobătoare, dovedesc în mod evident, că obiectul lor au fost numai acele religiuni, cari sau n'au existat mai înainte în provincia aceasta, ci s'au introdus aici numai în seclul al XVII, cum sunt religiunea reformată, evangelico-luterană, şi unitară; sau cari au existat ce e drept şi mai înainte, dar după aceea prin lege publică au fost conturbate în exerciţiul lor liber şi în drepturile avute mai înainte, ori au fost aproape extirpate, cum era religiunea romano-catolică.

Religiunea Românilor nu aparţine nici la acestea nici la acelea, prin urmare nu putea forma obiectul numiţilor articoli, din cari s'a alcătuit legea approbatală, nu putea deci să se facă în lege amintire despre ea; şi în înţelesul acesta e adevĕrat că în Transilvania ar fi numai patru religiuni recepte şi că religiunea Românilor nu se ţine de acelea.

Dacă însă ar vrea cineva să iee terminul recept în inţelesul, că numai acele religiuni se bucură de o existenţă legală şi de libĕr exerciţiu, cari se numesc recepte, atunci numirea aceasta nu se poate denega nici religiunii Românilor, cu atât mai puţin nu cu cât este mai sigur, că ea este cea mai veche în provinciă şi în totdeauna s'a bucurat de liberul exerciţiu şi prin nici o lege publică n'a fost eschisă dela el.

In ce privesce adausul introdus în condiţiunile uniunei celor trei naţiuni: Appr. Const. Part. III. T. I: *„E tribus Nationibus consistente Regno“*, — ori-cine va considera înţelesul întregului paragraf, în care este introdus, va pricepe uşor că nu are alt înţeles decât că în regat sunt numai „trei“ naţiuni, cari au încheiat uniune între sine. Nu se poate lua adausul acesta în inţelesul, că numai acele trei naţiuni unite ar constitui universitatea cetăţenilor, adecă ordinele şi staturile, cu atât mai puţin se poate fiind-că cele spuse mai sus ne arată evident, că naţiunea română s'a bucurat de drepturi regnicolare şi dimpreună cu naţiunea maghiară a alcătuit universitatea

cetățenilor cu mult înainte de încheierea uniunei Maghiarilor, Secuilor și Sașilor, și *prin nici o lege positivă ea n'a fost despoiată de drepturile sale.*

Așadară toată soartea tristă de astăḑi a Românilor din Transilvania se datorește, nu legilor, ci înjuriei timpurilor. De bună samă nici când nu se va puté dovedi, că puterea legislativă din Transilvania ar fi săvîrșit o așa de mare nedreptate, încât pe națiunea cea mai veche în această provincie să o fi despoiat și desbrăcat de drepturile sale civile, cari erau întărite, după-cum am arătat mai sus, prin convențiuni și pacturi. Ba chiar și dacă soartea din cele mai vechi vremuri ar fi adus cu sine ca clerul acestei națiuni să fie eschis dela drepturile de cari se bucura clerul altor națiuni, iar nobilimea să fie eschisă succesiv dela oficiile și cu deosebire dela demnitățile mai înalte; totuși *națiunea* aceasta nici o dată n'a fost eschisă dela cel mai liber exercițiu public al religiunei sale, precum nici dela privilegiile și imunitățile nobilimei, ba din contră, acei nobili români cari, sau ei înșiși, sau strămbunii lor și-au schimbat religiunea grecă și au îmbrățoșat pre cea romano-catolică ori reformată, au putut, și de fapt pot, să ajungă și la demnitățile cele mai înalte, despre-ce fie-ne permis a ne provoca la exemplul ilustrelor familii, conte *„Kendefi“*, baron *„Iozsika“*, *„Huszár“*, *„Naláczi“* și la o mare parte a familiilor nobile din comitatul Hunedoarei și din districtul Făgărașului, cari în anii mai de demult sau mai de curând au îmbrățoșat religiunea romano-catolică sau cea reformată. Aceste familii au purtat, și unele persoane din familiile acestea poartă și acum, chiar și demnitățile cele mai eminente în stat, cu toate-că aceste familii întocmai ca și altele dintrě cele mai de frunte își deduc originea dela remășițele Romanilor, adecă din *neamul Românilor* de astăḑi, ceeace e foarte bine cunoscut înaintea celor mai mulți cetățeni ai patriei și ceeace ne arată și documentele literare ale acelora, cu deosebire cele mai vechi, dacă le examinăm în mod critic.

Fiind însă că chiar și sub acei principi, cari au cârmuit principatul după compilarea *„constituțiunilor aprobate“* — în cari s'au fost inserat nesce aditamente, ce au dat ansă opiniunii, că *națiunea română* ar fi numai *tolerată* — mulți inși din neamul Românilor au fost ridicați în ceata *bărbaților nobili*, cu deosebire pentru merite câștigate cu arma, și iarăși mulți au fost *donați* cu drepturi de posesiune; și după-ce și *aceia* și *aceștia* se bucură până în ḑiua de aḑi de toate drepturile împreunate cu statul *nobilitar* și *donatar*, întocmai ca și *nobilii* și *donatarii* altor națiuni din provincia aceasta: urmează în mod limpede, că *națiunea română nici când nu a fost despoiată din partea puterii legislative de drepturile sale regnicolare*, nici nu a fost declarată de *tolerată*, căci altfel nobilii creați din sînul ei s'ar fi putut bucura numai de *onoarea* nobilității, (după cum s'a observat până aici față cu *Armenii*), nu însă și de *drepturile și imunitățile legale*, împreunate cu nobilitatea.

De altfel un astfel de statut, prin care cea mai veche și cea mai numĕroasă națiune să fi fost despoiată de drepturile cetățeniei, din mai multe

consideraţiuni, n'ar fi putut obţiné nici când *aprobarea principelui;* iară dacă s'ar fi alcătuit statutul acela fără de consimţĕmêntul lui n'ar fi avut putere de lege, ci mai curând ar fi nimicit aceea *însoţire civilă*, în care s'au fost contopit Maghiarii şi Românii pe la finea seclului al 9-lea „*Data dextera*", sub ducele Tuhutum, şi ar fi readus pe fiecare din cele 2 naţiuni la starea, în care era înainte de ce Românii ar fi ales de bună-voie pe ducele Maghiarilor Tuhutum de domn şi al lor, anume la *starea de rĕsboiu.* Atunci ar fi trebuit să se lupte de nou până când una dintre naţiuni ar fi subjugat pe cealaltă, sau prin un nou pact s'ar fi aliat împreună. După-ce însă nu se poate dovedi, că s'ar fi întêmplat nici una, nici alta, urmează de sine, că pacturile încheiate mai înainte au rĕmas în vigoare.

Astfel fiind starea lucrurilor, după-ce se vede că *naţiunea română* şi *religiunea ei* a suferit oare-care perdere a drepturilor sale, nu în urma unor legi publice, ci în urma rĕutăţii timpurilor, iar de altă parte opiniunea, cum că naţiunea aceasta dimpreună cu religiunea pe care o mărturiseşte ar fi numai *tolerată* în Transilvania, se întemeiază pe amintitele aditamente, cari au fost ulterior înserate în colecţiunea *Legilor Aprobate* şi cari sunt lipsite absolut de ori ce temeiu, atîrnă acum numai dela dreptatea şi îndurarea principelui, a scoate această naţiune din vechia sa soarte maşteră, şi a o repune în toate drepturile sale, de cari s'a bucurat mai înainte.

Recunoscut-a acest lucru augustisimul împĕrat şi principe oare-când Leopold I-iu, care nu numai a dispus, ca clerul acestei naţiuni, care a îmbrăţoşat pe la sfîrşitul secolului trecut *unirea cu biserica romano-catolică*, să fie admis la toate drepturile, privilegiile şi beneficiile de cari se bucură clerul celorlalte religiuni; ci prin diploma edată la 19 Martie 1701 a hotărît, ca *toţi Românii*, chiar şi mirenii şi plebeii, cari se vor fi *unit* cu biserica romană, numai decât să se *numere în statul catolic* şi astfel să se socotească între *staturi* şi asemenea celorlalţi fii ai patriei, să fie făcuţi capabili de toate drepturile legilor ţĕrei.

Recunoscut-a acest fapt augustisima principesă şi împĕrătească de pie memorie, *Maria Teresia*, confirmând ea la începutul stăpânirei sale drepturile locuitorilor *uniţi* din provinciă, şi cu deosebire şi privilegiile şi diplomele date de augustisimul sĕu moş Românilor.

Recunoscut-a în urmă acest fapt divul Cesar de sempiternă memorie preadreptul mare principe al nostru *Iosif al II-lea,* care a înţeles atât drepturile pure şi simple ale *omului*, cât şi drepturile *cetăţeanului*, care a recunoscut nedreptatea şi opresiunea, care cu ochii sĕi proprii a vĕdut şi a strĕvĕdut, că naţiunea română este şi cu mult mai numeroasă decât celelalte naţiuni din provincie, şi foarte folositoare atât în pace cât şi în rĕsboiu; de aceea voind a satisface datorinţei de principe preadrept, spre a reda cetăţenilor drepturile avute şi spre a întîmpina toată cearta şi desbinarea între naţiuni, lăsând la o parte toate prejudiciile celor potrivnici, de mai multe ori a dispus prea îndurat, ca în viitor ştergênd cu totul ori-ce deosebire nedreaptă a inegalităţii, să se bucure şi *Românii* perfect şi fără

nici o considerare la naţiune ori religiune de aceleaşi drepturi şi aceleaşi beneficii, ca şi celelalte naţiuni din acest principat; şi pentru-aceea, fiind-că Românii supoartă în proporţiune sarcini egale cu ceilalţi, trebue să capete şi drepturi, şi beneficii egale.

Până acum însă aceste diplome, decrete şi ordinaţiuni ale prea înălţaţilor principi puţin efect au avut. Clerul unit cu biserica romano-catolică este împărtăşit ce e drept de unele imunităţi, dară nu de drepturile şi beneficiile de cari se bucură clerul celorlalte naţiuni. Bărbaţii eclesiastici de ritul grec neuniţi nu sunt scoşi însă nici dela obligământul dărilor, afară doar de taxa capului, cu toate-că şi ei au aceleaşi obligaţiuni, ca şi eclesiasticii altor religiuni, nobilii Români, cu deosebire în comitate, nici astăţi nu sunt admişi, decât numai cu mare greutate la unele oficii şi încă de cele mici. In ce priveşte pe aceia, cari sunt de condiţiune plebeie, acelora li se opresce chiar şi învĕţarea artelor şi măestriilor. Pe lângă aceea chiar în dieta staturilor şi ordinelor celorlalte naţiuni, ţinută la 1744, s'a declarat prin articlul 6, că concesiunile amintite mai sus, făcute Românilor, chiar şi mirenilor şi plebeilor, din partea divului Cesar *Leopold I-iu* şi întărite de împĕrăteasa *Maria Teresia*, s'ar referi *numai* la eclesiasticii şi nobilii, a căror condiţiune e aceeaşi ca şi a celorlalţi cetăţeni din patrie, şi cari sunt socotiţi *acelei naţiuni*, din cele 3 cari constitue sistemul principatului, în mijlocul căreia şi-au fixat locuinţa prin câştigarea de bunuri şi anume: se socotesc că aparţin *acelei naţiuni* prin însuşi faptul acesta, fără a mai ridica şi constitui o a patra naţiune; s'a declarat tot odată, că acele concesiuni nu se *pot* estinde şi nu *trebue* să se estindă şi la *plebei*, ca nu cumva sistemul statului să se restoarne, ca nu cumva plebea Valachilor şi a altor străini (advenarum) să se numere între naţiuni sau să prejudece vreunei dintre cele trei naţiuni şi drepturilor, privilegiilor, imunităţilor şi prerogativelor acelora.

Recunoaşte, ce e drept, naţiunea suplicantă că condiţiunea nobililor români, în ce priveşte folosul privilegiilor nobilitare este aceeaşi, ca şi a celorlalţi cetăţeni din patrie, trebue însă tot odată să mărturisească cu durere, că la demnităţi mai mari nimeni nu este admis dacă îşi păstrează religiunea grecă, la cele mai mici se admit puţini, dar şi aceştia cu cea mai mare greutate.

Trebue tot odată să mărturisească că îi este necunoscută legea, în urma căreia nobilii români ar fi numĕraţi între membrii uneia din cele trei naţiuni recepte, şi anume aceleia în mijlocul căreia şi-ar fi fixat locuinţa prin câştigarea de moşii. Din contră cunoscut este tuturor celor versaţi în istoria patriei, că Românii şi-au fixat locuinţele în Transilvania cu câţiva secoli înainte de cele trei naţiuni recepte şi că pe la sfîrşitul secolului al 9-lea au ales de bună voie, dându-şi dreapta lor, ca domn al lor pe *Tuhutum*, ducele Maghiarilor, cari *atunci* au intrat în provincia aceasta, şi că de atunci începênd universitatea locuitorilor (universitas regnicolarum)

era constituită din Maghiari şi Români, iar nu că Românii ar fi fost numĕraţi între Maghiari sau alte naţiuni.

Deasemenea trebue să mărturisească naţiunea suplicantă, că îi este necunoscută legea aceea prin care una sau alta naţiune din Transilvania ar fi declarată de receptă; e cunoscut însă că terminul *„receptă“* a început a se întrebuinţa cu privire la religiunile născute prin reformaţiune şi că în înţelesul legilor alcătuite în acel timp, „religiune receptă“ nu înseamnă altceva decât o religiune, al cărei exerciţiu liber e permis; despre naţiuni însă terminul acesta nu se întrebuinţează nicăiri în legile existente înainte de *„declaraţiunea“* staturilor făcută la anul 1744, ci naţiunile cari se bucură de o existenţă legală se numesc *regnicolare* şi de acestea se ţine şi *naţiunea română*, ceeace până la evidenţă s'a dovedit în cele de mai înainte; există totuş în Transilvania *naţiuni unite* şi trei sunt naţiunile cari constitue sistemul acestei uniuni, dar că naţiunea română nu se ţine de numĕrul acelora, asemenea este sigur.

Intr'aceea, după ce uniunea celor trei naţiuni nici decum nu s'a putut întemeia astfel, ca să deroage drepturilor regnicolare ale naţiunei române, care de altfel e cea mai veche în Transilvania, şi să le restoarne pe acelea, evident că o amară şi foarte mare nedreptate i se întêmplă acestei naţiuni, când amintita declaraţiune a staturilor dela anul 1744 o pune pe ea alăturea cu clasa străinilor venetici.

Nu *venetică*, ci *antică*, cu mult mai *antică* de cât toate celelalte, e *naţiunea română din Transilvania.* Nu a căutat, nici nu caută ea, resturnarea principatului, ci mai mult reîntregirea aceluia, căutând să fie restituită în drepturile cetăţenesci şi regnicolare, pe care i le-a răpit, nu vr'o lege oarecare, ci reutatea vremurilor.

Prin restituirea aceasta nu se va face nici un prejudiciu celorlalte trei naţiuni sau privilegiilor, imunităţilor şi prerogativelor lor, fiind-că prin restituire naţiunea română nu va căpĕta altceva decât ceea ce a avut mai înainte şi ce numai prin injuria timpurilor a perdut; nici nu va fi de lipsă a întemeia pentru naţiunea suplicantă a *patra naţionalitate,* după-ce ea deja de mai multe secole constitue, imediat după Maghiari, a *doua naţiune* regnicolară.

După-ce însă prin numitul articol din 1744 numai nobililor români li se concede aceeaşi condiţie ca şi celorlalţi cetăţeni ai patriei, iară Românii plebei sunt eschişi dela aceasta, i-se face o foarte amară nedreptate naţiunei suplicante şi ea esperiază în paguba sa şi a provinciei funestele urmări ale acestei declaraţiuni, pentru-că, ne mai amintind altele, de atunci de 2 ori a fost încercată turburarea acestei misere ţĕrănimi în unele districte ale fundului regiu, cu toate-că pre lângă cele citate mai sus chiar şi *privilegiul fundamental* asupra fundului regesc, dat naţiunii săsesci, dovedesce evident, că Românii şi acolo *trebue să se bucure de aceleaşi drepturi şi libertăţi.*

Nu este intenţiunea naţiunei suplicante, ca să câştige pentru plebea sa mai mult, decât îi compete aceleia după drept, fiind însă că din cele premise apare limpede, că ei îi compete tot ceea ce compete plebei celorlalte naţiuni din patrie, iar plebea acestora nu este eschisă din numĕrul cetăţenilor patriei: *naţiunea suplicantă se roagă cu deosebire ca şi ţĕrănimea sa să fie tractată în acelaşi mod ca şi ţĕranii celorlalte naţiuni*, şi după-ce şi ea poartă aceleaşi sarcini ca şi acestea, să se bucure şi ea de aceleaşi beneficii, fiindcă şi de altfel lucrul acesta îl pretind felurite ordinaţiuni prea înalte.

După-ce însă aceste ordinaţiuni ca şi amintitele diplome ale augustilor predecesori ai Majestăţei Voastre, date în favorul poporului românesc, n'au avut până acum decât efect puţin, ori de scurtă durată, în totdeauna însă un efect nesigur; pe lângă aceea naţiunea suplicantă n'a fost restituită în folosirea comună a drepturilor cetăţenesci, de cari a fost despoiat-o vitregimea sorţii, ci până în ḑiua de astăḑi este silită a purta numai povara sarcinelor publice şi a fi lipsită de beneficiile regnicolare, după-ce însă acest fapt se opune nu numai principiilor de justiţiă şi equitate, ci causează foarte mare daună şi statului, fiind-că până-ce clerul şi nobilimea acestei naţiuni vor fi ţinuţi în starea lor de jos, nu se poate aştepta nici o cultură a acestui neam, nici un început de industrie, ci mai curând numai ignoranţa, delăsarea şi slăbiciunea cu toate viţiile lor, cari ne putem teme că spre paguba provinciei vor cresce şi li se va adauge âncă neîncrederea acestei naţiuni faţă cu celelalte şi neîncrederea celorlalte faţă cu aceasta dimpreună cu urile interne ce se nasc d'aci, dimpreună cu turburările nenorocite ale spiritelor şi cu amărăciunile, cari constitue un pericol şi mai mare pentru securitatea publică şi privată. (Intru preîntimpinarea tuturor acestor rele mulţi cetăţeni ai patriei, cari au în vedere equitatea şi justiţia, au esprimat deja dorinţa, ca naţiunea suplicantă să fie reaşezată în folosul tuturor drepturilor regnicolare). Drept aceea naţiunea română, rugătoare şi umilită, se apropie de tronul Măiestăţii Voastre, rugându-se şi cerênd cu cuvenită veneraţiune şi supunere următoarele:

I. Ca numirile odioase şi pline de înjosire: „Toleraţi", „admişi", „neprimiţi întrĕ staturi", şi altele de acestea, cari s'au dat naţiunei române fără nici un drept şi dreptate, ca nesce pete externe, de acum înainte să se retragă şi să se şteargă ca nesce numiri nevrednice şi înjurioase; astfel prin îndurarea Majestăţii Voastre sacratisime, naţiunea română renăscută, să fie reaşezată în folosinţa tuturor drepturilor civile şi regnicolare.

II. Naţiunii române să i-se restitue între naţiunile regnicolare locul pe care l-a avut după testimoniul citat mai sus, al conventului preacuratei fecioare Maria din Cluj-Mănăştur (anul 1437).

III. Clerul acestei naţiuni, credincios bisericei orientale, fără deosebire dacă consimte întru toate sau nu întru toate cu biserica apusană, deasemenea nobilimea şi plebea, atât cea orăşenească, cât şi cea ţĕrănească, să se considere, să se tracteze în acelaş mod şi să se împărtăşească de

aceleaşi beneficii ca şi clerul, nobilimea şi plebea naţiunilor, cari constituesc sistema uniunei.

IV. In comitate, scaune, districte, cu ocasiunea alegerii oficialilor, şi a deputaţilor dietali, deasemenea cu prilegiul restauraţiunilor şi promoţiunilor în oficiile ce vor obveni la dicasteriile aulice şi provinciale, să se observe o consideraţie, în număr proporţionat, faţă cu persoanele ce ar fi de aplicat din naţiunea română.

V. Comitatele, scaunele, districtele şi comunităţile orăşenesci, în cari Românii întrec cu numĕrul pe celelalte naţiuni să-şi aibă numirea şi dela Români; acelea însĕ în cari celelalte naţiuni sunt mai numĕróse, să-şi aibă numirea dela ele, ori apoi să aibă numire mixtă Hungarică-Valachică, Sacsonică-Valachică, ori apoi, în urmă stergênd cu totul numirea luată dela una sau alta naţiune, atât comitatele, cât şi scaunele şi districtele să 'şi ţină numirea cea purtată până aci după rîuri sau ceţăţi şi să se declare că toţi locuitorii principatului, fără nici o deosebire de naţiune ori religiune, să se bucure, fie-care după starea şi condiţiunea sa, de aceleaşi libertăţi şi beneficii, şi trebue să supoarte, după mĕsura puterilor sale, aceleaşi sarcini.

Din cele expuse mai sus apare destul de apriat, că cererile acestea se intemeiază pe equitatea naturală, pe principiile societăţii civile şi pe pactele încheiate. Şi fiind-că naţiunea suplicantă deja la anul 1761 numĕra conform conscripţiunei făcută atunci în toate cercurile şi locurile (afară de districtul Braşovului) peste 547 de mii de indivíḑi şi dacă Românii din districtul Braşovului i-am socoti pentru timpul acela numai cu 13 mii, atunci naţiunea aceasta consta din 560,000 toate celelalte naţiuni însĕ împreună, socotind aci şi pe Românii, cari părăsându-şi religiunea au trecut la altele, conform conscripţiei făcute la anul 1766, nu numĕrau mai mult de 392,000 şi câteva sute de indivíḑi; de aci se poate conclude, că partea principală, poate un întreg milion, a populaţiunei de aḑi din Transiivania, care constă după conscripţia dela 1787 din un milion şi 3 sute de mii de oameni, se compune din membrii naţiunei suplicante.

Cum însĕ pe lângă aceea doue întregi regimente de graniţă din principat şi aproape 2 terţialităţi a celor 3 regimente campestre, şi mai mult decât o terţialitate din regimentul sĕcuesc de călăreţi, se compune din indivíḑii naţiunei suplicante, şi în general naţiunea suplicantă în proporţiunea numĕrului seu mai mare susţine şi sarcinele publice a le provinciei în quantitate mai mare decât toate celelalte naţiuni împreună, — se încrede aceasta naţiune în bunăvoinţă părintească a Măiestăţei Voastre că cererile sale, foarte juste şi din aceste consideraţiuni, vor dobândi doritul resultat cu deosebire fiind-că numai dela auctoritatea supremă a Măiestăţii Voastre atârnă restituirea drepturilor sale regnicolare, din care nu prin lege, ci numai prin trista fatalitate a fost scoasă.

Dacă însĕ totuşi intenţiunea Maiestăţii Voastre sacratisime ar fi, ca aceasta cerere a naţiunei, care tot-deauna a fost cea mai fidelă faţă cu

augustisima casă domnitoare, să se comunice prin comisariul regesc plenipotenţiar staturilor şi ordinelor adunate acum în dieta provincială şi după-ce în acest cas, cu toate că e destul de dovedită dreptatea rugărilor noastre şi cu toate că dorinţa unei mari părţi a regnicolarilor adunaţi în dietă, şi anume dorinţa acelora, cari au înaintea ochilor numai fericirea dulcei noastre patrie şi promovarea binelui public, este îndreptată într'acolo ca cererei naţiunei suplicante să i-se satisfacă, — totuşi uşor s'ar puté întîmpla ca unii dintrĕ cetăţenii patriei, cari se găsesc în dieta de acum, şi cari provocându-se la obiceiul contrar cererilor naţiunei noastre, obiceiu *quasi* întărit prin prescripţiune (deşi prescripţiunea nu are loc în contra drepturilor societăţii civile) sau cari nu au cunoscinţă corespundĕtoare despre drepturile societăţii civile, sau în fine cari necercetând istoria patriei şi înţelesul legilor din patrie nici nu pot petrunde dreptatea cererilor naţiunei subscrise, ba poate sunt conduşi încâtva şi de oare-care ură ascunsă contra naţiunei şi religiunii noastre: să încerce a împedeca în vre-un mod reuşita norocoasă a acestui lucru şi a-l sufoca: *naţiunea subscrisă se roagă cu toată umilinţa să se îndure Măiestatea Voastră sacratisima a permite, în acest cas, ca într'o conferenţă naţională* — despre a cărei modalitate şi loc ar avé să facă Măiestăţii Voastre sacratisime propuneri cât mai îngrabă cei doi episcopi ai naţiunii, după-ce vor fi consultat pe câţi-va din cler, nobilime şi statul militar — *să se alcagă şi să se provadă cu instrucţiunea necesară în acest scop câţi-va deputaţi, cari ori unde ar fi de lipsă să represinte şi să apere causa naţiunei şi dacă acestei cause, cu toată dreptatea ci i-s'ar pune pedeci să arete toate gravamenile naţiunei împilate şi redactându-le în scris să le propună spre milostivă vindecare Măiestăţei Voastre sacratisime.*

Induratu-s'a Maiestatea Voastră sacratisimă a împărtăşi asemenea graţie şi mângăere nu numai acelei părţi a naţiunei suplicante, care locuesce în Bănat şi în comitatele vecine cu Ungaria, Bănatul şi Transilvania, şi întregei naţiuni ilirice, ci şi tuturor celorlalte neamuri ale prea vastei monarchii. Toate acele neamuri din adunări publice expusu-şi-au Măiestăţei Voastre sacratisime gravaminele şi postulatele lor şi nici unul nu s'a depărtat nemângăiat dela augustul tron al indurărei: drept aceea şi naţiunea suplicantă, numerând aproape un întreg milion de oameni, şi aşedată ce e drept la graniţele cele mai îndepărtate ale monarchiei, cu inima însĕ şi cu sufletul totuşi în totdeauna cea mai credincioasă casei Măiestăţei Voastre, nădăjduesce că şi ea va primi dela isvorul dreptăţei şi al indurărei mângăérea, pentru care se roagă.

Ai Măiestăţei Voastre sacratisime:

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Cei mai umiliţi şi în totdeuna credincioşi supuşi, nobilii şi cetăţenii naţiunei române din Transilvania.

DIN ESTETICA TRAGICULUI.

Discuțiune de pe terenul dramaturgiei.

(A II. serie).

de **Dr. Iosif Blaga.**

Domnul Dr. G. Pop din Bucuresci a replicat la respunsul meu publicat în „Transilvania“ sub titula: „Din estetica tragicului“. Nu și-a mai publicat replica sa în „Convorbiri literare“, ci s'a coborît la „Tribuna“ în Sibiiu, de unde poți, fără grije, apostrofa și insulta în discuțiune literară, ca și în politică.

In estetică s'au format mai multe direcțiuni și scóle. De aceea se și poate discuta asupra multor chestiuni.

Fiind-că adevěrurile și observațiunile, din cari se formează legile și principiile estetice, sunt scoase din înseși simțemintele omenesci deșteptate prin impresionarea productelor de artă, și fiind-că oamenii sunt foarte diferiți în privința psichicului lor, în privința acelui for intern, care determină calitatea simțemintelor și în genere felul de apreciare a tot ce e în lume, e natural, că în estetică nu se pot formula legi înțelese și simțite la fel de toți, legi cu valoare absolută, care să poată satisface simțemintele tuturor firelor și naturelelor omenesci. Din causa aceasta și productele de artă, cari sunt cristalisațiunile simțěmintelor și tendințelor omenesci, încă sunt de diferite nuanțe. Și așa trebue să fie până firile și felul culturii oamenilor sunt atât de multiple.

E întrebarea acum: au aceeași valoare toate principiile estetice, ce se formulează din diferite părți? și iarăși: sunt de aceeași valoare toate productele de artă, ce se crează de diferiții artiști? Respunsul e, că: nu. Acele legi estetice sunt cele adevěrate, cari vizează productele de artă, a căror concepțiune cuadrează cu concepțiunea cea adevěrată, ce trebue să aibă omul despre lume. E natural acum, că acelora, cari se ocupă de cultivarea simțului estetic, fie ca artiști, fie ca critici, le incumbă datorința de a-și da silința, ca să lucreze în direcțiunea, care e menită a indruma spiritele spre consolidare și progres. Și în deosebi respundere mare au în privința aceasta criticii și preste tot teoreticianii. Acestia din urmă în deosebi au să se ferească de a lăți principii și legi primejdioase vieții și progresului celui adevěrat căci prin forma și conținutul ei critica produce vederi și judecăți generale.

Dar, mi se va reflecta, nu este just, vrênd a combate pe un om în credința și convingerea, ce se basează pe felul de a simți al aceluia. Nu despre așa ceva poate fi însă vorba în discuțiunea dintre mine și d-l Pop. Noi nu suntem doi filosofi cu vederi originale. Noi suntem numai doi învěțăcei, cari studiând mai mult estetica decât mulțimea mare, ne-am

Fond. Lit. Cl. Bibliotecă Universală ROMÂNIA

vĕḍut puşi în mĕsura de a fi în şirul învĕţătorilor pe tĕrêmul acesta. După cum s'a putut vedé, noi ne dăm chiar şi de învĕţăceii aceloraşi meşteri esteticani. Ne şi provocăm mai tot la aceleaşi nume ale scriitorilor streini de frunte. Dar noi tot nu ne vedem uniţi în părere. Unul din noi greşesce deci; e învĕţător fals. De aceea ni se şi impune datorinţa de a ne deslusi. In deosebi mie mi se impune aceasta datorinţă în mod imperios, căci eu am tipărit şi o carte în materia aceasta, prima în literatura românească. In cartea aceasta sunt multe luate dela alţii, dar sunt şi dela mine; şi ce e în deosebi al meu, este sistemul şi metodul.

Dl Pop m'a criticat. Cetindu-i critica eu mi-am ḍis: dl P. a cetit cartea în mod superficial, un defect; şi apoi al doilea: nu e tare în materia aceasta. D-sa avuse de mai înainte neşte material, pe care şi l'a rênduit şi publicat apoi cu ocasiunea aceasta.

M'am pus de i-am respuns, pe larg şi deslusit, ca să devină chesţiunile contraversate pe deplin luminate. Nu voiam să las, ca să se lăţească învĕţături false şi confuse, cari la noi pot prinde uşor, fiind puţin bătut terenul acesta. Dovedisem în studiul meu: „Din estetica tragicului", că dl P. mi-a luat în deşert multe din părerile mele, că interpretează greşit tragediile, că cele mai multe legi asupra tragicului date de d-sa sunt false, că nu înţelege rostul tragediei, că nu înţelege nici drama Grecilor vechi şi pe lângă acestea, că spusele d-sale stau de tot în contraḍicere cu părerile esteticianilor, la a căror autoritate se provoacă. Şi curios, că de atunci încoaci dl P. a trebuit să mai audă observaţiunile acestea şi dela un alt prietin, dela dl Bogdan-Duică, care publicând în „Convorbiri literare" o dare de seamă asupra unor prelegeri de ale d-lui Pop, asupra literaturii germane, îi spune între altele, în „Convorbiri literare", următoarele: *„Trebue să fim mai prudenţi în afirmaţii şi mai zeloşi în cercetări"*. Mai constată dl Bogdan şi aceea, că dl Pop susţine despre Grimm, Müllenhoff şi Buge tocmai contrariul dela ce scriu acestia. Aceleaşi lucruri i le constatasem şi eu pe basa celor publicate de D-Sa în „Convorbiri literare".

Dl P. nu vrea însă să admită, că e greşit, nu se dă; se apucă să respundă, cu aceeaşi necompetinţă, dar devenind acum şi mai temerar, de rea credinţă şi foarte necuviincios. D-sa respunde în un ton şi formă neobicinuită în discuţiuni de literatură. Işi dă un aer, de îţi pare că vorbesce un mare savant basat pe cea mai mare erudiţie; iar când îţi dai numai puţin silinţa de a esamina cele scrise, veḍi, că totul e fără simbure, că nici o chesţiune nu este arătată la lumina ştiinţei. La tot momentul dai peste contraḍiceri supĕrătoare, peste întortochiări şi păreri greşite. Nu mai vorbesc apoi de lipsa de sistem în ceea ce scrie d-sa.

Este imposibil a se replica dlui P. în rîndul, în care scrie, căci e un aşa galimatias, de te perḍi în materie.

Voiu lua numai unele chesţiuni şi legi principale din estetica tragediei, contra cărora greşesce aşa fel, de face de rîs tragedia.

I. Idea și concepțiunea din tragedie.

Este adevĕr incontestabil, că arta stă în strînsă legătură cu problemele vieții omului. Cine vrea să stabilească legile estetice ale artei, acela trebue să se știe aprofunda, negreșit, și în problemele vieții. Aceasta din simpla causă, că și artistul se aprofundează în acelea, înainte de a-și alcătui productul seu. Și îndeosebi pentru poetul dramatic datorința aceasta este sine qua non.

Principiile și legile artei adevĕrate se basează pe raporturile biologice ale vieții omenesci, din cari raporturi s'a și născut și se tot produce arta.

Pe aceasta bază me-am și pus eu, când am discutat chestiuni din estetica tragicului. Și am somat pe dl P. să-mi găsească greșelile și să mĕ combată. Dar ce mi-se respunde? Iată ce! *„Mĕ rog eu nu mĕ ocup cu resolvirea problemei vieții, aceasta este prea înaltă pentru mine, o las altora. Ce mĕ preocupă pe mine e întrebarea: dacă eroul trece ori nu prin suferințe pănă își află sfîrșitul“*. Așa de inteligent îmi respunde dl P. la o chestie atât de capitală! Să sufere eroul, și atât... Să-i rĕspund și eu: cine nu a ajuns să pĕtrundă în problemele vieții, acela nu poate petrunde nici în ființa, nici în problema artei. Ce a găsit doară dl P. în tragediile studiate de d-sa? Descrierea suferințelor? Sunt doară poeții nește simpli meșteri, cari știu copia și arată suferințele unor oameni? Artistul-pictor face doar' ceea-ce face fotograful? Ce însemnează că: „artistul *creează?*“ Nu doară, că *alcătuesce* din elemente ideale realități unitare sensibile, care representă chipuri de ale vieții valoroase și energice, ținênd tocmai seamă de concepția vieții și a lumei? Ei, iată, că declarând dl P., că chestia problemelor vieții îi este prea înaltă, și-a recunoscut însuși necompetința de a se amesteca în estetica tragicului. Un coleg al meu, dl Dr. Bunea, a esprimat o prea dreaptă judecată despre dl P. deja când îi cetise primul articol din „Conv. lit.“ Dise: „Dl P. cunoasce florile pe deasupra, și 'i place de ele; dar nu le cunoasce după legile lor organice; nu le cunoasce terenul și nici modul, în cari ele se desvoaltă“. Adecă: dl P. nu cunoasce dramele ca specialist. Nu admite nici chiar ființa unei concepțiuni mai înalte în dramă. De aici emanează apoi greșelile de căpetenie ale d-sale. De aceea nici nu e în stare a ne da în un sistem principiile estetice, prin cari s'ar puté vedé adevĕrata organisație a tragediei, și nici a aprecia acțiunea dramatică cum se recere să o arate un specialist.

Dl Pop nu este deci în clar înainte de toate cu basa, din productul artistic, cu idea și ca concepțiunea artei. Aceasta resultă din vorbele d-sale, dar se demonstrează în mod evident și prin modul cum esplică d-sa desvoltarea conflictului tragic.

Să vedem acum, în ce mod esplică dl P. tragediile scrise și în ce mod își închipuesce apoi dl P. tragediile, cari s'ar puté crea din Mihaiu, Tudor Vladimirescu ș. a.

a) Antigone.

Mĕ opresc la Antigone, căci esplicarea, ce ne-o dă asupra acestei tragedii, caracterisează destul de bine felul, cum apreciază dl P. tragedia.

Dl P. mânecă de pe o basă fórte greşită la apreciarea acestei tragedii. D-sa crede, că Antigone a îndeplinit o lege a religiei înmormêntând trupul fratelui seu mort, asupra căruia se enunţase sentinţa regéscă, de a nu fi permis nimeruia să-l îngroape, din causa că murise ca trădător de patrie. „Antigone avea de o parte legea religioasă stabilită de zei, care îi poruncia: să îngropi pe fratele tĕu, de altă parte legea omenească, care îi poruncia: să nu îngropi pe fratele tĕu“ — ḑice dl P. „Ea calcă pe cea mai inferioară, stabilită de oameni, şi îndeplinesce legea religiunii“. Aşa apoi scoate dsa pe Antigone *nevinovată,* era universalul vinovat, tiran etc., şi aşa ajunge a-'şi bate joc de „principiile juste ale universalului, despre cari vorbesce dl Blaga“. Frumoase idei şi esacte are dl P. despre viaţa Grecilor şi special despre spiritul din timpul numit „eroic“ al Grecilor, precum şi despre felul cum apreciau Grecii înşişi viaţa din acest timp. D'apoi legea Grecilor, care dicta pe atunci pedepse contra trădătorilor de patriă, era considerată de Greci ca în contra religiei? Unde, la ce istoriograf a cetit dl P. lucrul acesta? Să mi-o spună şi mie! Din piesă de asemenea nu l'a putut afla. O lege atât de capitală din viaţa de stat a Thebei, în care se reoglindesce însuşi spiritul moralei înalte a Grecilor, să fi fost în contra religiei. A dicta pedeapsă în contra aceluia, care atăcase oraşul sfânt, unde fu întemeiată o parte a vieţii Grecilor şi care fu pus sub protecţia ḑeilor, şi'l atăcase cu ajutorul duşmanilor streini ai acelui oraş, era a se lucra contra ḑeilor? Unde pe faţa pământului mai era viaţa de stat şi instituţiunile şi legile ei în aşa strânsă legătură cu religia ca la Grecii vechi?! Şi apoi legenda aceasta, căci nu e fapt istoric, nu represintă ea însaşi spiritul religios al Grecilor? Dl P. îşi închipue religia grecească vechiă ca pe cea creştină, cu porunci, cari de multe ori sunt în contraḑicere cu poruncile statului. Kreon era de convingerea, că lucrează cu complăcerea ḑeilor. Când vine un paznic şi anunţă, că cine-va a îndrăsnit a îngropa trupul lui Polineikes, pe nevĕḑute, şi când un bĕtrân reflectează, că „bănuesce, că fapta aceasta vine poate dela ḑei“, Kreon vorbesce aşa: „Nu veḑi, că spui nemernicii, ḑicênd, că ḑeii au îngrigit pe un călcător de legi? Ar fi putut să îngroape ei, ar fi putut ei cinsti pe cel ce vru să arză templele şi darurile lor şi să sdrobească legea lor? Când oare ḑeii au cinstit pe pĕcătoşi?“ Aşa vorbesce Kreon. Eară sora Antigonei, Ismene rugată să iee şi ea parte la înmormêntare se esprimă aşa: „Eu nu nesocotesc pe ḑei, dar n'am puteri să înfrâng voinţa întregului popor“.

Ca să se împedece trădarea de patrie se stabilise în Theba legea, că acela, care se unesce cu duşmanii patriei cu scop a o pustii — fapta neplăcută ḑeilor —, prin ceea-ce se comitea, după concepţia Grecilor cel mai greu pĕcat, nu numai în contra statului, dar şi în contra ḑeilor, acela

să nu fie înmormêntat. Și anume de aceea era pedeapsa aceasta considerată de cea mai mare, pentru-că era credința, că dacă trupul omului nu este înmormêntat, în urma aceasta sufletul nu poate călători în lumea cealaltă, prin ceea-ce el este osândit a rătăci un timp oare-care pe pământ — cel mai mare chin pentru suflet —. Legea aceasta trebuia să o păzească toți Thebanii, și păzindu-o dovediau, că-și iubesc patria și ḑeii mai presus de părinți, frați, rudenii și amici. Legea aceasta a fost dictată de Kreon și asupra lui Polineikes. Antigone, cari își iubesce pe fratele sĕu în un mod sublim, neliniștită de gândul suferințelor îndurate de sufletul lui, *crede*, că împlinesce voința ḑeului Hades, dacă îi înmormêntează trupul. *Iubirea de frate*, nu respectul legii ḑeilor, a fost impulsiunea, ce a determinat pe Antigone. Și e frumoasă acea pasiune, dar în casul acesta, și pentru timpul acela, când mai presus de toate era iubirea de patrie, ceea-ce era una cu cinstirea ḑeilor, pasiunea aceea era unilaterală, și ascultarea de ea a constituit o greșală mare în sarcina Antigonei. Eată în ce fel este cualificată fapta ei de chorul din tragedie, care representa totdeuna universalul: „Dar e cu putință aceea ce vĕd? Cum, puté-voiu să ḑic, că nu esti chiar tu, tu Antigona! Vlastar de regi nefericiți, o nefericită copilă! Ce este? Ce este? O, negrešit, negrešit, nu tu fecioară ai înfrânt porunca regească, și nu pe tine te-au prins vinovată". Acestea le rostesce chorul atunci, când păzitorul aduse știre regelui despre îndeplinirea astupării cu țĕrînă a trupului lui Polineikes.

Antigonei însĕ nu-i pasă. „Moartă voiu zăcé iubită lângă cel pe care l'am iubit; căci voiu trăí cu cei de jos cu mult mai mult decât cu cei de aici". Astfel vorbesce Antigone surorei sale, când aceasta o desmêntă dela intențiunea ei. Antigone merge în ascuns și pune pe deasupra mortului un strat de praf subțire, „ca și cum ar fi vrut să-l scape numai de pĕcat". Păzitorii înștiințează pe Kreon, că Antigone, nepoata lui, a îndrăznit a îngropa trupul lui Polineikes. Kreon rĕmâne pe lângă osânda dictată înainte. Antigone primesce cu resignațiune să moară, căci e convinsă de bunătatea faptei sale. Ea ḑice: „De unde aș fi putut să dobândesc acum o glorie mai strălucită pe pământ, decât înmormêntând pe fratele-mi iubit". Kreon însuși primesce rolul să execute pedeapsa. „Pe drumuri părăsite o voiu duce, ḑice el, voiu închide-o într'o peșteră și hrană îi voiu da atâta numai, cât e datina se pot scăpa cetatea de pĕcat. Apoi acolo ea ori va putea să înduplece *pe Hades, singurul*, pe care dintre ḑei îl preamăresce, ca să'i ție vieața, ori afla-va c'a cinstit pe Hades în zadar".

Dar acum trebue să ne mai cugetăm, că această tragediă este grecească vechiă și că Antigone este fiica lui Oedipus, că Eteokles și Polineikes sunt fiii lui, Kreon unchiul lui și că toți lucrează în urma dictonului sorții, care avea să nimicească neamul Labdakizilor. Polineikes a fost mânat de soarte să lucreze ca un trădător și Antigone tot de soarte a fost adusă să devină nelegiuită. În urma aceasta se schimbă situația. Vine

profetul Tiresias și prevestesce, că primeșdii se apropie de familia lui Kreon — era și el înrudit cu Oedipus. — Kreon spăriat voiesce a ierta pe Antigone și a înmormênta pe Polineikes. Dar soartea hotărise altcum: Antigone se spânzurase, Haemon fiiul lui Kreon, logodnicul Antigonei, se sinucise în peșteră, lângă Antigone, primejdia profețită de Tiresias, Eurydice, soția lui Kreon, moare auḑind de casul fiiului ei, și în urmă moare și Kreon. — Așa s'a sfêrșit neamul lui Labdakos. Eată soartea! Antigone are vină tragică, pasiunea unilaterală, și universalul, în raport cu spiritul timpului, e just, căci s'a desvoltat în urma presiunii lui, ceea-ce trebuia să se desvoalte, ce era scris în cartea sorții familiei Labdakizilor, nimicirea ei din causa unui pĕcat și blăstem vechiu.

Dl Pop aprecieză greșit această tragedie, fiind-că nu o cunoasce, nu i-a prins nici idea fundamentală nici concepția. Și aceasta rătăcire a dlui P. este causată de faptul, că dsa nu are elementele de judecată, ce avea să i le servească istoria, nu cunoasce adecă credința și concepția despre vieață a Grecilor vechi. Concepția aceasta e aceeași cu concepția din dramele acelui timp după cum concepția vieții omului modern este aceeași cu concepția dramei moderne.

Să mai vedem, pentru a cunoasce bine forța de critic și basa teoriei dlui Pop și pentru a mĕsura la valoarea sa această teorie, să vedem, ḑic, din ce premise istorice își trage dsa conclusiunile sale referitoare la tragedia Antigone.

Eată ce esplicație istorică ne dă dl P.: „Polineikes avea drept asupra tronului din Theba, prin urmare, când el a pornit cu oaste asupra Thebei, *a făcut-o ca să-și revindice o parte din drepturile* sale. Dar *partida lui politică* este învinsă și el cade în luptă. Ce era acum *firesc?* Ca regele Kreon să se mulțămească cu acest succes și să erte pe dușmanul seu. Dar nu, Kreon, representantul universalului urmărește pe dușman și dincolo de mormênt. Față de această *lege dictată de ură* omenească Antigone pășesce cu legea iubirii dictată de religie". Nimic adevĕrat. Dl P. pune și când face explicația istorică, ca și la explicațiile psichologice, fantasia D-Sale drept fapte și argumente. De unde a scos dl Pop povestea, că a fost un rege în Theba, Kreon, care ajunsese la tron învingênd partida politică a unui alt pretendent, al lui Polineikes, care el avea altcum drept asupra tronului, etc.? De unde a scos dl P. povestea aceasta? Dacă cetia istoria ori mitologia găsia altceva, găsia, că Oedipus, după constatarea crimei sale, înainte de a-și părăsí patria, dispusese, ca fiii sei, Polineikes și Etiocles, să domnească perondându-se; dar Polineikes, cu scop să alunge pe fratele seu, se uní cu cei 7 dușmani ai Thebei și urzí un rĕsboiu crâncen în contra patriei sale și contra fratelui seu. In luptă se omorîră frații unii pe alții, eară cei 7 dușmani fugiră. Atunci vine la tron Kreon, unchiul lui Polineikes și Etiocles, și fratele mamei lor, a Iocastei. Asta e istoria, care nu se poate întortochia, nici înlocui cu povești fabricate, după necesitate. Tot istoria de mai sus o găsia dl P. și dra-

matisată în tragedia „*Antigone*“, căci se povestesce în un loc pe larg. Eată povestirea ei frumoasă:

„Ráză de soare, ca azi luminoasă
n'ai spart nici odată bolta largă deasupra
Thebei bětrâne.
Ivindu-te peste isvoarele Dircei
privesce acum deschis, tu ochiu de aur al ḑilei;
privesce ostile albe de scuturi,
oştirile din Argos, fugare.
De certuri aprins, Polineikes
le-aduse în ţeară la noi.
Ca vultur din nori repeḑită,
cu aripi ca neaua de albe,
cu armele 'n mâni
căḑu-se pe ţeară — urgia de coifuri,
cu coame ce flutură 'n aer.
Se repeḑise să caḑă spre turnuri,
scrîşnind la cele şeapte porţi împietrite
cu umerii 'n ziduri.
Dar fuge, 'nainte de a-'şi umplea
şi pliscul şi ghearele sale de sângele nostru,
nu puse pe ziduri coroană de flacări,
căci Ares, strigând, o goní!
Căci Zeus pe semeţ îl uresce,
şi când îl vḑú, că s'avêntă
puhoiu uriaş cu tărie
şi fală de aur şi sgomot,
lovesce trăsnind
cu fulgerul frânt întocat pe cel-ce strigase
cu fală pe ziduri „isbândă“!
Cade trântit, răbufuit de pământ,
purtătorul de foc nebunul, care în avêntu-i
de fiară spumând
suflase vêrtejuri vrăşmase de abur.
Iar Ares, prielnic amic, într'o parte-i
sdrobesce.
într'alta-'i încurcă, le sparge aripa
de arme şi coifuri şi-i pune pe fugă.
Căci şefii cei şeapte
la şeapte porţi fură aşeḑaţi, în zadar.
Fugiră, lăsară trofee
chiar armele lor de aramă,
afară de doi,
născuţi dintr'un tată şi-o mamă,
ce s'au ucis între ei.
Iată Isbânda, cu gloria largă
vení înaintea Thebei, cea plină de care,
cu faţa de raze“!

Aceste rênduri sunt de mare importanţă pentru înţelegerea piesei peste tot, dar îndeosebi pentru înţelegerea universalului şi a conflictului tragic din Antigone. Tot ce e citat aci pune Sofocle în gura chorului. Şi chorul din tragediile grecesci are o deosebită importanţă. Iată ce ne spune *Horaţiu* în a sa *Artă poetică* despre chor:

„Şi chorul are rolul seu, e un actor, o parte,
Ce între acte cântă el de drept să facă parte
Din acţiune, strîns fiind de scopul ei legat.
Al celor buni apĕrător şi sfetnic devotat,
El stîmpĕră mâniile, vêrtutea o iubesce,
Cântând dulceaţa meselor frugale, el slăvesce
Dreptatea, legea, pacea, — dar de porţi
deschiḑĕtor —,
E streaja tainii şi la ḑei ferbinte rugător
De a sprigini pe cei sĕrmani, pe trufaşi
când dărămă“.

Tot chorul rostesce şi următoarele:

„Dar iată şi Kreon sosesce,
Kreon al Thebei al nostru stăpân,
Pe care ni-l deteră ḑeii!“

Cred, că putem fi în clar cu competenţa dlui P., de a aprecia tragedia Antigone şi cu seriositatea părerilor dsale, dar cred de a mai fi şi arătat totdeodată la lumina sciinţei şi părerile, ce eu le susţinusem.

b) Horea.

Trecem acum la o tragediă a dlui Pop, la Horea şi să ne dăm seama de esplicaţia şi aprecierea, ce însuşi autorul, ne-o dă asupra ei. E de importanţă avênd acum cuvêntul autorului asupra acelei tragedii, căci aşa putem cunoasce fidel idea şi concepţiunea şi peste tot miezul ei.

Dl P. ca să poată fi mai sincer, se abstrage dela rolul de autor și se pune în poziție de critic și spectator. Se întreabă: „Dacă cine-va ar avé o astfel de tragediă ar fi ea greșită“? Și criticul, dl Pop, respunde: „Nu, pentru că în caracterul lui Horia există toate condițiile necesare unui erou tragic. Există *vina*, pentru că el a provocat conflictul cu mediul social, în care trăesce. Există *cusurul*, căci optimist, cum este comite o mulțime de greșeli în alegerea mijloacelor, există *suferința* și există *moartea*“. Așa. Inainte de toate vedem, că dl P. are acum alte condițiuni pentru desvoltarea acțiunei tragice, nu pe cele patru, pe care și le anunțase în articolul din „Convorbiri“. Vedem apoi, că vorbesce acum despre vină, nu în înțelesul cum ne-o presentase mai înainte: „vinovat de soartea sa“, ci de o vină, care este causa conflictului între erou și mediul social. Și asta însemnează de tot altceva, decât „vina“ pe care o esplicase în „Convorbiri“. Dar să ne mai deslușim. Dice dl P. că *„există în Horia vina, pentru că el a provocat conflictul cu mediul social în care trăesce“*. Cine poate să fie acum mediul social, în care trăesce Horia“? Mediul social de aci, universalul, cum îl numesc eu, este puterea, care conduce pe acel timp vieața românească. Să nu-și închipuească dl P. doară, că aci ar fi vorba de vieața altui popor, ori de puterea statului, de stăpânire. Nu, căci Horia român fiind nu putea avé alt mediu *social*, decât în poporul seu. Și în înțelesul acesta se și ia universalul, — ori numească-se și mediu social, deși această numire nu esprimă tot, — totdeuna în dramă. Numai în acel cas e admisibil în dramă conflictul produs din antagonismul dintre voința eroului tragic și legile positive, ori stăpânirea, când tendența acestora cuadrează cu interesul și voința poporului. Eu esprim acest adevĕr în cartea mea apriat, în mai multe locuri. In un loc se dice: „Principiile, pe cari se basează universalul în tragediă, trebue să fie cele necesare pentru basa esistenții și promovării acelei părți a genului omenesc, care servesce ca mediu pentru desvoltarea acțiunii tragice“. Mediul social al lui Horia era deci vieața românească, așa cum ființa ea la sfârșitul seclului XVIII. Principiile de esistență și promovare ale acelei vieți *sau le putea ataca* Horia și atunci poate fi luat de erou *tragic*, sau *le representa*, și atunci e potrivit a fi erou *epic*. Dl P. îl presentează ca provocând conflict cu mediul social, deci de *tragic*. Ei, dar să ne înțelegem. Nu e pĕcat național a presenta pe Horia în asemenea spirit, în arta românească? Iată pentru-ce motiv nici nu veți representați în asemenea producte artistice, nicăiri, la nici un popor, eroii naționali de talia lui Horia! E lucru și de înțeles. —

Să analisăm acum caracterul lui Horia, după tabloul, ce ni-l dă dl P., autorul tragediei, ca să vedem, dacă e de așa fel, — sublim, fie în vre-un simțĕmênt, fie în voință —, pentru-ca să poată fi ca basă desvoltării acțiunii tragice.

Dl P. ne spune, că „nota fundamentală a lui Horia e: sentimentul pentru dreptate“. Aci avem observația de făcut, că cine are nota aceasta

fundamentală în caracterul seu, cu greu poate fi închipuit în conflict cu mediul *său* social. Este o mare greşală de concepţiă de a presenta pe eroul tragic „*sublim* în simţemêntul de dreptate", pentru că e nenatural să aduci „vina conflictului cu mediul social" în legătură cu un asemenea caracter şi să motivezi tesa, că: „vina tragică este în conflictul, în care a ajuns Horia condus de simţul de dreptate".

Să auḑim mai departe: „Dar cusurul"? — se întreabă dl P. „Zace în însuşi caracterul eroului". „Din simţul de dreptate — continuă dl P. — isvoreşce şi *un optimism naiv.* Acest optimism (naiv), l'a făcut pe Horia să creadă, că grandioasa reformă socială şi politică, *ce el visează*, se poate realisa pe cale pacinică". Ce „naiv" ne face arta dlui P. pe măreţul Horia!?

Şi ca să se afirme mai bine şi să se facă şi mai esplicit dl P., ne serveşte cu următoarea motivare: „Cum că aceasta e credinţa lui, o dovedesce faptul, că el aleargă, când la guvernor, când la împĕratul, *cerşind* drepturi, *pe când un altul* ar fi lăsat, poate, la o parte şi împĕrat şi guvernor şi ar fi pus mâna pe arme"! Dl P. ca să ne facă *artă* din Horia, trebue să ni-l presente cu un suflet, de care condus, nu putea lucra ca „altul" acela", ci numai „cerşind drepturi" şi ferindu-se de a pune mâna pe arme! Horia d-lui P. nu este caracterul hotărît a pune mâna pe arme, cu scop, să elupte drepturile poporului seu, ci *„în optimismul său naiv"* se mulţămesce cu a umbla să *cerşească drepturi!*

Ce impresie va produce arta aceasta în inima noastră? Pe lângă alta, venim să înţelegem, pentru-ce motiv „a provocat el conflictul cu mediul social, în care trăesce". Dar aceasta e cea dorită? Dar nu, căci dl Pop ne spune mai încolo, că el ajunge în conflict cu alt mediu social, cu stăpânirea! Nu sciu unde va fi auḑit dl P. luându-se noţiunea: *mediu social,* în înţelesul de „stăpânire". Poate pe vremea lui Horia! Horia ajunge în conflict cu „mediul social" din următoarea causă: „Natural, că principiile sale — (simţul de dreptate, optimismul naiv, tendinţa de a cerşi şi de a nu lua arma în mână) — şi desele alergări pe la împĕratul, au trebuit să-l facă suspect în ochii duşmanilor (de ce duşmani?). Şi astfel Horia se vede deodată pus (?) în faţa alternativei: ori lovesce ori este lovit, ori declară rĕscoală, ori cade jertfă urei nobilimei feudale, care vede în el un agitator periculos". Ce ne spune adecă dl P.? Că Horia n'a lucrat îmboldit de o putere, de o pasiune mare, ce tocmai trebue să caracteriseze fiinţa unui erou tragic, pasiune, ce nu se poate mulţămi cu ordinea stabilită, ci tinde a se validita în mod sublim şi a realisa reforme amĕsurat *tendinţei şi vrerei sale individuale*, ci, că Horia „se vede deodată pus în faţa alternativei". Aşa fel e Horia, *eroul tragic* din tragedia creată de dl P. *El împins de aceea* alternativă „a convocat *astfel* o adunare la Mesteacăn, *pentru a se consulta ce e de făcut.* Şi aici trebue să se veaḑă până la evidenţă cusurul caracterului seu. Consecuent adecă credinţei sale optimiste (— naive —), *că totul se poate câştiga pe*

cale păcinică, şi întărit poate în această credinţă şi de făgăduelile împăratului *el este contra unei rescoale cu vĕrsare de sânge*". Adevĕrat, că aşa „optimist naiv" cu dispoziţii de „a cerşí drepturi", cum îl face dl P., cum să fi putut vrea, el, Horia, „vĕrsare de sânge". Ce deosebire între *eroul Horia făcut de dl Pop* şi *eroina Feciora de Orleans făcută de Schiller*. Aceasta îşi făcuse de tot altă lege, încă înainte de a întra în luptă, şi altă cale îşi alesese spre a mântui pe regele şi pe poporul seu. Să mergem mai departe şi să ascultăm încă pe dl P., căci n'a încetat încă cu caracterisarea şi apreciarea eroului seu: „*Dar fiindcă împregiurările totuşi îl silesc* pe H. să întrebuinţeze forţa, el urzesce un plan, care în adevĕr numai din un caracter optimist — naiv — poate rĕsărí: La un semn dat *toţi iobagii să prindă* pe domnii feudali *şi ducêndu-i pe şesul* dela Câmpeni *să fie siliţi să jure, că vor şterge iobăgia şi vor da drepturi Românilor*". Naiv, ori să ḑicem: prost îl face dl P. pe Horia. Ce plan, adevĕrat naiv, îi pune dl P. în sarcina lui Horia. Par'că ar fi vorba de nesce *ciobani* — — iobagii — şi de nesce *oi* — domnii feudali —. Uşor crede dl P. că se câştigă drepturile. Înţeleg asemenea scene între nesce copii, pentru oue roşii. Să încetăm însă cu glumă, căci va fi şi pĕcat a glumi în contul figurii lui Horia. Dar şi aceea e pĕcat ce face dl P. din Horia, e o adevĕrată impietate.

Să urmărim acţiunea mai departe.

„Crişan, continuă a esplica dl P., care representa spiritul resbunării în această rescoală, observă faţă de acest plan naiv, lui Horia următoarele:"

„Şi crezi, că domnii s'ar ţiné de vorbă,
Când ei au fost siliţi la jurĕmênt?
Şi crezi, că ura, ce s'a grămădit
In sufletul Românului de veacuri
N'a isbucní, când domnii vor fi prinşi?
Ce noi dorim aceea nu se poate
Decât cu sânge a dobândi".

Horia nu înţelege cuvintele bărbătesci ale lui Crişan, pentru-că îi respunde aşa:

„Toţi, cei ce nu se înfrână, cugetc,
Că focul şi amnarul şi măciuca
Ne aruncă într'un ciur cu ori-ce hoţ".

Apoi tot lui H. îi pune dl P. următoarele sfaturi, vrednice de un erou:

„Dar să nu uităm un lucru:
Cu oameni îndrăsneţi, dar cumpĕtaţi, da,
Cu tăciunari lumea nu stă de vorbă"!

Dl P. îşi închipue tot: „cerşirea drepturilor", ca să fie oamenii lui H. *îndrăsneţi-cumpĕtaţi* (!?) Aceasta o batjocoresce Crişan cu drept „rescoală cu apă sfinţită". Şi Horia e pus în fruntea „unei rescoale cu apă sfinţită", după tragedia d-lui P. „Şi argumentele lui Horia înving" ne spune dl P. Au ascultat adecă moţii a fi „îndrăsneţi, dar cumpĕtaţi", cum se recere a fi la o „rescoală cu apă sfinţită".

Şi era să câştige Românii. „*Dar un oare-care Nuţiu*, esplică dl P., care prin cruđimile baronesei Hunfy şi-a perdut tot ce avea mai scump pe pământ: soţie şi copii, numai nutresce decât un sigur dor: să-şi resbune asupra baronesei şi asupra tuturor nobililor feudali. El convinge şi pe ortacul seu Pavel, că atunci, când H. va da semnalul de rescoală ar fi timpul cel mai potrivit de a'şi potoli ura contra nobililor. Şi cu gândul de a câştiga prietini pentru această ideă ei se despărţesc hotărîţi: să aprindă în ţeară o bolbotaie încât şi stelele să se topească".

Abia resună buciumul lui H. şi la îndemnul lui Nuţiu şi Pavel întreaga ţeară este în flacări. Iobagii pustiesc şi ucid. Se înţelege Horia d-lui P. trebue să se sparie, căci „Horia, đice dl P., *s'a înşelat în socoteala sa:* în loc de rescoală fără sânge, ajunge la un măcel general. Consecinţele acestei greşeli trebue să se vađă îndată; armata împărătească pornesce contra *resvrătiţilor, lucru, pe care H. voia să-l evite*".

În adevĕr dl P. ne-a pregătit prin arta sa, „ca să compătimim" pe Horia ajuns în halul acesta. Nu sciu cum va fi astfel de artă menită a ne presenta pe eroul tragic sublim, care de puternic ce e, deşi lucrează necorect, câştigă simpatiile noastre şi-'l admirăm", „iar simpatia e o urmare a însuşirilor sublime, pe cari trebue să le aibă ori-ce erou tragic" cum đice şi dl P. în un loc. Iar în alt loc mai đice: „vina tragică este acea faptă, prin care eroul câştigă simpatiile noastre", apoi: „vina tragică e una cu dreptul estetic al eroului". În ce să admiri pe acest erou? Că „a urzit planul naiv?" Că a „voit să facă rĕscoală fără sânge?" Căci rescoala adevĕrată a făcut-o Nuţiu şi Pavel. Iată, că dl P. şi aici e fatalist; se întêmplă şi cu eroul H., cum se întêmplă cu unii eroi din dramele Grecilor vechi, cari erau duşi de soarte, pe o anume cale, spre perire. — O altă întrebare să ne mai punem:

În ce zace cusurul lui Horia, despre ce đice dl P.: „fără pasiune şi prin urmare fără cusur nu ne putem închipui eroi tragici? Ori în casul lui Horia este de părerea sa anterioară, că eroii n'au cusur, căci şi părerea aceasta şi-o susţinuse cu multă stăruinţă înainte, şi pe larg esplicându-o?! Ce afirmase mai înainte despre Horia, că adecă: „optimist cum este comite o mulţime de greşeli în alegerea mijloacelor" nu poate fi considerat de o caracterisare suficientă a cusurului tragic. Cusurul zace în o pasiune omenească. „Optimismul naiv" însă nu e pasiune, ci o slăbiciune.

Să vedem acum cum ne esplică dl P. *peripeţia* tragediei sale. „Horia a simţit ce întorsĕtură iau lucrurile, dar caracterul seu nu-i permitea să se întoarcă dela calea jumĕtate". Ajunge să esclame: „n'apoi nu mai putem, deci înainte, — şi el păşesce pe calea morţii". Dar e motivată mergerea aceasta a lui pe calea morţii, dacă nu a lui a fost vina, că a ajuns aci, dacă nu el a voit măcelul? Đice dl P. în un loc: „Dar toţi eroii pier astfel, în urma greşelilor şi a voinţei nestrămutate, cu care urmăresce până la moarte un scop oare-care". Ei bine H. voia revoluţie

fără sânge! Pentru ce moare el? Cum să ne înălțăm noi la finea tragediei? De compătimit, adevĕrat, ni se oferă ocasiune. Dar cum am ajunge la starea difinită de dl P.: „iar la finele tragediei, după ce totul *s'a sfĕrșit în mod armonic*, ne simțim mai ușurați, temerea și compătimirea, au dispărut, ne-am curățit de ele, făcênd loc unui avênt sufletesc“? Adevĕrat, dl P. ne laudă piese cu multe vorbe și accentuează, că „în caracterul unui H. conceput astfel esistă toate condițiile necesare unei tragedii“. „Evident, adauge, că această tragediă nu poate întra în teoria îngustă a dlui Blaga“. „Și bine a făcut diletantul (Pop), că nu s'a luat după astfel de teorii de băiat de școală“. Adevĕrat. Și dl P. este care strigă la începutul analisei, ce-și face tragediei sale: „sancta simplicitas“. Fericit, că se scie mângâia atât de eftin. Dar nu se mulțămesce numai a mĕ gratifica cu acele floricele scoase din uzina simțĕmintelor dsale, ci mĕ mai insultă și pe altă coardă. Ca să facă adecă impresie, mai recurge la un mijloc. Și adecă spune: „Dar dl Blaga ar puté obiecta aici, că Horia din tragedia diletantului (Pop) nu corespunde cu Horia cel istoric. Cest din urmă, dice-se, a fost un *tăciunar* și *tâlhar*, *pe când „diletantul“ a făcut din el o persoană ideală, un representant al ideilor înaintate*“. Adecă „dice-se“, vrea să dică despre mine, că țin la Horia cel „tăciunar“. Bine, bine... laudă-te dle P..... — „dice-se“...

Iată la ce se ajunge cu teoriile dlui Pop. Și noi profesorii români să lățim aceste teorii. Ba, dĕu eu nu.

c) Tudor Vladimirescu și Mihaiu Viteazul.

Dl P. susține, că și aceste figuri istorice pot fi prelucrate în tragedii, în contradicere cu ce am susținut eu, care nu admit, că din eroii naționali se pot face tragedii, pe motivul, că în ființa lor nu se găsesce *cusurul mare*, ce trebue se caracteriseze ființa eroului tragic și că aceia nu comit astfel de fapte, în mijlocul mediului, în care trăesc și la care aparțin, din cari să se constitue *vina tragică*. Dl Pop strigă una: „sancta simplicitas“ și îndată ne face cadrul unor tragedii pentru acei eroii naționali, găsind prea ușor și cusurul în ființa lor și și vina tragică în faptele lor.

Despre Tudor ne spune: „Ce vrea Tudor? Să sdrobească domnia îndelungată a străinilor și să facă pe Român stăpân în țeara sa. Evident, că el prin aceasta întră în conflict cu mediul social, în care trăesce“. Și aici, sub mediul social privesce dl P. tot stăpânirea, ceea-ce nu e corect, cum s'a mai arătat deja. „Dacă din acest conflict va eși invins și va peri, atunci iarăși e evident, că el însuși e vinovat de această perire“. Ce noțiune despre „vina tragică?! Minunată filosofare. Adecă dacă Tudor învingea n'avea vină. Stefan cel mare e și el vinovat, în ochii d-lui P., căci fusese învins de Turci. Fiind-că n'au învins eroii nostri naționali în atâtea rênduri, îi avem aci în inima noastră ca *„vinovați“*. *„Dar cusurul?* După definiția noastră, scrie dl P., *cusurul îl constitue însași pa-*

siunea eroului". Ce *pasiune-cusur* să fi avut oare Tudor? Iată: „Cuprins de volbura pasiunii Tudor comite greșeli în alegerea mijloacelor, adecă lucrează necorect". (In paranteze fie dis, despre mine încă afirmă dl P., că „am replicat cuprins de volbura pasiunii"). „Și aceasta îi grăbesce moartea". La întrebarea: „comite Tudor astfel de greșeli"; respunde: „De-sigur, căci dacă ar fi lucrat în toate corect, dacă n'ar fi comis greșeli, cu siguritate ar fi isbutit în planurile sale". „Aș puté chiar să indic și cusurul *principal* în caracterul lui Tudor: *e prea optimist*, iar acest optimism îl face să fie negligent în alegerea mijloacelor". Același cusur ca la Horia numai nu „naiv"; dar în loc de naiv, las, că'l face pe Tudor „*negligent*". Horia era erou „naiv" și Tudor erou „negligent", dar altcum sublimi, după apreciarea d-lui Pop, și d-lui știe timbra pe altul cu: „sancta simplicitas", cu „băiat de școală" ș. a.

Să vedem acum, cum pune bine dl P. pe *Mihaiu Viteazul*, căci și pentru acest erou ne face schiță de o tragedie. „Dintre multe una cu siguritate vrea Mihaiu: să restoarne o stare socială și politică esistentă și de a crea alta în loc. De aci conflictul. Dacă în acest conflict el își lasă vieața, evident, că *vina e a lui, căci el a fost provocătorul*". Iată cum avem noi să primim moartea lui M. în o eventuală tragedie, ce va scrie dl P.; iată ce vină avem să apreciăm spre a vedé, că „faptele eroului trebue să aducă moartea lui cu o necesitate absolută, precum din ghindă resare stejar și nu cucută sau altceva", cum prescrie, cu multă competență, dl P. „*Deci originea pentru vina tragică a lui Mihaiu este de a se căuta în însuși planul de a cuceri Ardealul*". Tocmai aceasta o dice și istoricul șovinist maghiar „*Szadeczky*", în monografia sa asupra lui Mihály, havas alföldi vajda". Dar „dacă învingea" Mihaiu, atunci era planul acela originea vinei sale??

„Dar *cusururi* esistă în caracterul acestui bărbat?" se întreabă dl P. Și respunde așa pe scurt: „*Câte vreai*". Este deci potrivit a fi pus și Mihaiu Viteazul, cu *vina* și cu *cusurile* sale în o operă artistică și arătat, că „în urma faptelor sale moartea a fost o necesitate absolută".

Ne-a lăsat Dumnedeu pe Venerabilul erou, dl *Sever Axentea*, în vieață, căci altcum dl P. i-ar fi făcut deja o schiță cu: vină și *cusururi*, pentru-că nu isbutise a schimba stările sociale.

*

Vedem modul cum aprecieză dl P. tragediile precum și teoria, după care cere dênsul să fie concepute și scrise tragediile.

Dl Pop nu admite, se vede, acea lege estetică, după care ca ideă fundamentală a unei tragedii, are a ni se presenta un chip de energie de vieață omenească, iară ca concepțiune a ei modul, cum acea energie se consumă în lupta cu universalul, conform cu cerința condiției vieții *noastre*.

II. Conflictul tragic.

Dl Pop nu înțelege nici conflictul tragediei. Această lipsă de pricepere încă îl face apoi să orbecheze în întunecime, când apreciază tragediile, și să comită fel și fel de păreri și contradicătoare și false.

Doi factori conlucră la producerea conflictului tragic: *universalul* (sau cum îl numesce dl P. adese-ori: mediul social) și *eroul.*

E întrebarea acum: ce fel trebue să fie acesti factori, ca să resulte din relațiunea lor *conflictul tragic?* Cu acestea trebue să fie în clar cel ce vrea să aprecieze *tragedia.* Clarificată această chestiune, se va învedera și aberațiunea dlui P.

Complecsul acestei legi basate în natură morală și în convențiunea socială, cari conduc viața omenească către scopul ei, asigurându-i desvoltarea naturală, și delăturând pedecile, ce i se pun în cale, este ceea-ce numim: universal. Puterea, care conduce omenimea, *așa cum o avem în realitate,* e universalul. Se înțelege lumea nefiind perfectă, nici principiile universalului nu sunt tot perfecțiuni, nu sunt tot principii de ale legei morale, care și este pentru noi numai un ideal. Universal cu principiile sale e așa, cum e de lipsă să fie în vederea desvoltării naturale a omenimei, a națiunii, a poporului. În special principiile, pe cari se basează universalul în tragedie, trebue să fie *cele necesare* pentru basa esistentă și promovării *acelei părți* a genului omenesc, care servesce ca mediu pentru desvoltarea acțiunii tragice. Aceste definițiuni le am și în cartea mea. Și acestea sunt cele adevărate cu privire la universalul din tragedia. N'avem, se înțelege, să căutăm morala înaltă în universal. Eu anume am și întrebuințat terminul de „universal", ca să nu se confunde noțiunea lui cu noțiunea terminului de „morală". Eu adecă nu admit și nu vreu să învăț tinerimea, că *legea morală* ar fi schimbăcioasă, după timp și loc, ceea-ce mulți o susțin. Eu am convingerea, că legea morală este *sfântă.* Vedem însă, că cu toate acestea au fost împrejurări, când înșiși bisericele au întreprins astfel de acțiuni, cari nu pot fi numite morale. Oare resboaele crâncene purtate între catolici și protestanți au fost acțiuni morale? Nu legea morală a reclamat acele fapte, ci oamenii inspirați și conduși de universalul de atunci, care a fost, se vede, o necesitate a timpului, tocmai în vederea desvoltării omenimii din acele locuri și împregiurări. N'a fost moral universalul atunci, dar a fost just, corect, — noțiuni tot relative —, căci prin el s'a lucrat conform cu necesitatea de desvoltare a mediului seu. Așa a vrut „lumea" de atunci să se întâmple. Ceea-ce se dice în acest înțeles „lume" este universalul.

Acestea sunt părerile mele despre universal, în genere, și în tragedie. Cred, că e destul de evident, că eu *nu* identific universalul cu legea morală. Las, că lucrul acesta l'am și esplicat, pe larg.

Nu înțeleg pe dl P., pentru-ce cearcă dênsul să-mi presinte un alt credeu, decât cel mărturisit; și acum chiar, după ce mĕ mai deslușisem și în rĕspunsul meu. Mĕ mir foarte! Nu se teme, că vor fi din cetitorii

„Tribunei“ și de aceia, cât de puțini, cari vor fi cetit și cele scrise de mine și aceștia au dreptul să-l osândească ca pe un om necorect și de rea credință.

Dl P. adecă se preface, că nu înțelege deosebirea între universal și morală, și conform „unui plan naiv“ al său, face astfel de reflecsiuni: „Ajungênd la sfârșitul acestei lungi pologii, despre universal, *m'am întrebat:* acum, doamne sfinte, cine conduce omenimea, ala, universalul, sau aia morala? une-ori ai crede, că universal conduce, că dl Blaga ḑice: *„puterea, care conduce omenimea, așa cum o avem în realitate, este universalul“*. Dar *amar ne înșelăm*, căci tot dl Blaga ḑice: *„cea mai înaltă espresie a acestor norme regulătóre de viéță omenéscă se află în legea morală, în morală. Morala, se înțelege, e o noțiune mai înaltă decât universalul“*. (Teoria Dramei.) Ar urma, continuă dl P., ca morala să conducă lumea. Dar nici așa, că tot dl Blaga ne învață: *„Lumea reală e condusă în traiul seu în adevĕr de universal“*. Vĕḑênd eu, ḑice mai departe, în prefacerea sa, dl P., că din aceasta filosofie cu bragă nu es la nici un resultat...“

Adecă drept vorbind nu s'a „înșelat amar“ dl P., ci dênsul voesce să înșele pe alții. Dsa citéză, ce-i se pare potrivit planului. Esplicația *că esistă și universal și esistă și lege morală,* dar că acomodarea după legea morală este numai un ideal pentru omenime, o lasă afară. Se spune în carte clar; „Vieṭuirea după legea morală sfântă e idealul cel mai înalt al omenimei! Tocmai însă fiindcă este idealul cel mai înalt legea morală, omenimea merge încet, încet, cătră acest ideal, care este altcum și identic cu perfecṭiunea. Lumea însă este departe de perfecṭiune. E lucru natural deci, că omenimea în stadiul seu de neperfecṭiune, nu va trăi perfect conform legii morale. In viața socială a omenimii vor fi încă multe principii, decretate de norme regulătoare, cari nu se basează întocmai pe legea morală, sunt și au fost preocupațiuni de ale omenimii, de ale culturii și de ale timpului. Puterea, care conduce omenimea așa, cum o avem în realitate e universalul“. Așa am scris eu.

Cred, că e deslegată chestia și evident și scopul dlui Pop!

Universalul în tragedie e o putere nebiruită. Cine se mesoară în luptă cu el, trebue să o pățească.

Universalul, adecă „puterea aceea, care conduce omenimea“, își resbună și el. Nu numai legea morală își resbună și pedepsesce, cum crede dl P., ci își resbună și puterea universalului. Dl P. citează următoarele păreri ale mele: Universalul nu privesce numai pe omul singuratic, cum îl privim noi, ci privesce întreaga *ordine* a omenimii, cum trebue să fie. Deci, când pedepsesce, nu poate comite nedreptate, el aduce la valoare însași dreptatea. Universalul nu se presentează, ca crud, ci ca just și drept. Aceasta ni se dă să o vedem în tragedie, în urma țesăturii și compunerii sale artistice. — La acestea face dl Pop următoarea obiecṭiune și observațiune: „Oare din aceasta espunere nu resultă în mod evident, că dl Blaga identifică universalul cu representantul legii morale?

Cine altul are dreptul să păşească şi să se valoreze ca pedepsitor al nelegiunilor, dacă nu representantul legii morale“ ? Apoi eu îi respund: Universalul are dreptul! D-sa nu va admite. Nu, căci d-sa nu vrea a se aprofunda în problemele vieţii omenesci!

Universalul conţinând şi esprimând principiile şi condiţiile, cari conduc vieaţa omenească către scopul ei, asigurându-i desvoltarea naturală şi delăturând pedecile, ce i se opun în această cale, şi fiind şi noi educaţi cu aceleaşi principii de vieaţă, el, universalul, se află în psichicul fie-cărui om *bine educat*, fiinteză în noi prefăcut în un simţĕmênt, ce se ḑice: *simţemêntul general al individului.* Aceasta e de mare importanţă a se ştí. Şi de acest adevĕr trebue să se ţină cont la analisa psichologică atât a dramei în general cât şi a impresiunilor desteptate de ea. Adevĕrat, la începutul tragediei nu observăm în noi fiinţa universalului, din simplul motiv, că atunci se desfăşură puterea şi acţiunea sublimă a eroului, în aşa mĕsură, de devenim legaţi de erou, contopiţi în acea putere şi acţiune. Dar da, ajungem stăpâniţi de simţĕmêntul general, ce-l, care ecuivalează cu universalul, când devine şi universalul activ, în mod mai sublim decât eroul, când adecă acţiunea universalului sugerând în noi principiilè lui ne determină a ne contopi în ele. Şi atunci simţim, că da, fiinţează în noi. Şi îndată ce simţim, că fiinţează universalul în noi, ceea-ce este egal cu manifestarea simţĕmêntului nostru general de vieaţă, îl apreciăm ca *just* şi *corect*, ca pe o putere, care mesoară toate cu mĕsura cea adevĕrată. Universalul din drama modernă este aşa cum e convingerea noastră despre viaţă, căci în el am crescut şi ne-am desvoltat şi cu principiile lui ne-am format cultura şi peste tot filosofia noastră practică.

Astfel stând lucrul, nu e permis să afirmăm, că universalul din tragedie, ca peste tot din ori-ce dramă, e brutal, intolerant, tiran, nejust, nedrept ş. a. Dl Pop însĕ aşa ceva susţine. În critica sa din „Convorbiri“ pe motivul acesta mĕ şi esecută, cel puţin pe vre-o 10 pagine. Tot de esemple, prin cari cearcă să-mi dovedească, că universalul e tiran, brutal ş. c. se ocupă, făcênd la acestea şi analise speciale. Şi cum? Tot punêndu-mi întrebări, că în cutare şi cutare dramă, chiar şi în Macbeth, Othello, Wallenstein, Don Carlos, Egmont ş. a. este just universalul? apoi, că are vină Antigone, Hamlet, Posa, Piccolomini ş. a.? Şi pe lângă respunsurile cu „*nu*“ mĕ mai şi înţeapă cu observaţiuni de ale dsale, pe cari şi le crede inteligente şi ridiculisătoare. Mĕ întreabă dese-ori. „Cum justifici pe basa acestui principiu moartea acelor eroi, cari nu sunt criminali, cari sunt pasionaţi pentru idei nobile, umane morale? Cum justifici moartea unor fiinţe curate în faţa moralei? Şi trecênd la tragediile de pe scena lumii, cum justifici moartea lui Christos, Socrates şi a tuturor martirilor. Tot ce e dramă esplic cu ajutoriul principiilor universalului şi a raportului eroilor cu universalul; şi chiar „moartea unor fiinţe curate în faţa moralului“, nici aci adecă nu esplic lucrul cu moralul. Iar moartea celor de pe „*scena lumei*“ ca neaparţinênd tragediei nu

o pun sub raportul acesta. Sciu, că nu-mi va face nime tragedia despre Socrate sau Christos martiri etc.; — poate vre-un diletant. Mai luând apoi în vedere cusurul și vina tragică a eroilor, desleg toate chestiunile din toate dramele bune, cu teoria susținută de mine.

Dl P. cearcă să atenueze chiar și vina lui Richard, ca să scoată și aci universalul „nejust, tiran și brutal“, „căci, ḑice dsa, toți, câți rivneau la tronul Angliei stau în privința moralității pe aceeași tréptă cu Richard, adecă toți sunt mișei și criminali“. Face și aici poveste, se înțelege, dl P., căci afară de Richard nime nu „rivnia“ la tronul Angliei, éră despre fii lui Ed. cei, ce aveau drept să urmeze la tron după bolnavul Eduard și despre fratele mai mare al lui Richard, nici un cuvênt rĕu nu se ḑice în toată tragedia. Richard omoară pe fratele seu, pe bunul George, omoară apoi pe cei doi fii nevinovați al regelui Eduard, cari avea drept la tron. Alții nu mai sunt. De unde și pănă unde susține dl P., ca toți acestia erau „mișei și criminali“? Cât de ușor face dl P. pe alții chiar și „mișei și criminali“, când are să-și apere o afirmațiune nenorocoasă.

În respunsul meu am combătut cu doveḑi multe greșala aceasta a dlui P. Ce face însĕ dênsul acum în replica sa?

Mai târḑiu vine totuși și dl P. și recunoasce și dsa un fel de *vină* a eroului, *„să fie vinovat de sórtea sa.* Și vinovat în sensul acesta devine atunci, când împlinesce condițiile de mai sus“. Și cari sunt acele condiții? Étă-le: „1. am avé suferința“; 2. „eroul să nu primească lupta în mod pasiv, ci activ, arătând pasiune înfocată și voință nestrămutată în urmărirea unui scop serios și mare“; 3. „Lupta să se sfêrșească cu moartea eroului“ și 4. „Moartea eroului să fie motivată din caracterul și faptele sale“.

Am esplicat pe larg în studiul meu „Din estetica tragicului“ chestiunea vinei tragice și am dovedit netemeinicia părerii dlui P., concludând, că: vina se comite de noi, ca și de eroul tragic, când se lucrează necorect, numai atunci. Deaceea, ḑic eu, n'au făcut Grecii tragedie din Leonidas, Francezii din Napoleon, Helveții din Hofer, Polonii din Kosciusko și n'avem nici noi Românii să facem tragedii din Mihaiu Viteazul, din Tudor Vladimirescu ori din Horia, nu tragedii bune, despre cari dl P. susținuse că sunt tot atâtea obiecte minunate pentru tragedii.

Ce face dl P. când replică?

După ce mai ântâiu, în vre-o câțiva numeri, me execută érăși pe motivul părerii mele ca vina eroului și cu justeța universalului, vine numai în un numĕr și scrie așa: „Cum? Am ḑis eu, că tirănia, intoleranța, brutalitatea e nota caracteristică a universalului preste tot? Nu, ci am accentuat, că atât în viața de toate ḑilele, cât și în tragedie avem nenumĕrate esemple, unde omul sufere mai mult decât a pĕcătuit, ba uneori sufere fără să fi pĕcătuit“. „Nu afirmă și Lear acest lucru? Testamentul nou, testamentul vechiu, întreaga istorie a omenimii e plină de astfel de esemple“. Nici vorbă n'a fost însĕ de ideea aceasta în tot articolul dsale,

nicăiri. Mai adaoge: „Eu nu afirm în mod categoric, că universalul e absolut tiran, intolerant brutal, ci în mod condiţional“. S'a arătat mai sus esemplele dlui P., aduse toate contra părerii mele şi tocmai cu scop, să scoată vinovat universal şi nevinovaţi eroii. Dar pentru ce n'a adus nici un singur esemplu despre contrarul? Pentru ce n'a amintit nici cu un singur cuvênt, că esistă şi universal just. Să mai citez unele afirmaţiuni de ale dlui Pop: „Dacă universalul pedepsesce pe Antigone cu moarte, atunci acest representant al ordinii *nu numai că n'a pedepsit după principiile juste, dar a comis o adevĕrată crimă*“. După ce înşiră apoi esemplele cu Machbeth, Hamlet, Othello, Wallenstein şi toate câte le discută dsa, ḑice: „*Atunci conclusia logică ar fi, că universalul ar fi mai curând representantul nedreptăţii, decât al dreptăţii. Şi pare-mi-se cam acesta este adevĕrul*“. „În loc de just şi drept mai curênd s'ar potrivi epititul de tiran, intolerant, brutal. Cam aceasta este adevĕrata fisionomie a universalului“. „Dar când se arată tragicul în toată măreţia lui înfiorătoare, dacă nu atunci, când purtătorii de idei mari şi comune omenesci se ciocnesc cu ideile învechite şi inerte (?) ale universalului şi sunt sdrobiţi, ei, cari prin moartea lor au pus roata lumii într'o mişcare mai repede spre binele şi progresul omenimii“.

Şi lucrurile acestea dl P. le scrie! Dar, adevĕrat, tot dênsul ḑice şi: „Cum? Am ḑis eu, etc.“ Şi tot dênsul ḑice despre mine, fiindcă i-am relevat ce a scris: „ca adevĕrat escamator“ şi: „e de necredut cu câtă lipsă de judecată şi logică combate d-sa“.

* *

Al doilea factor în conflictul tragic este eroul tragediei. Eroul trebue să fie înainte de toate un *caracter sublim* fie în *voinţă* fie *în vre-un simţemênt*. Erou slab, cum este făcut Horia în tragedia dlui P., nu este pentru arta numită tragediă. Nu mai este trebuinţă, să discut chestiunea aceasta, căci o am discutat şi în carte şi în rĕspunsul meu. Dar relevez şi aici o interesantă întortochiare a dlui P., care numai are seamĕn. În cartea mea, deja în articolul despre caracterele dramatice, vorbesc despre sublimitatea eroilor tragici. La tragedie vorbesc foarte mult. Analisând în primul articol pe Macbeth scot în relief tocmai sublimitatea voinţei lui. În definiţiunea tragicului spun că e nimicirea unei puteri sublime omenesci. Arăt apoi special însuşirile sublime ale eroului tragic, accentuând că: puterea sublimă a unui individ zace sau în voinţă sau în simţemênt puternic şi că eroii tragici pot să se arete de regulă sublimi sau desfăşurând o putere neměsurată conduşi de: *voinţa egoistă, voinţa altruistă, voinţa altruistă trecênd în egoistă* sau de *un simţemênt prea puternic*. Acestea le discut pe larg, ilustrându-le cu exemple, nu mai puţin decât pe 22 pagini (veḑi teoria Dramei p. 93—115). În Estetica tragicului deasemenea amintesc chesţiunea de multe ori, d. e. pag. 7, 8, 9, 10, 15, 16 etc. Cu toate acestea iată ce împutare îmi face dl P. în replica sa: „Dl Blaga nu admite voinţa nestrămutată, ci afirmă: tocmai lipsa de voinţă nestrămutată duce pe erou la sfêrşit tragic. Ce voinţă nestră-

mutată desfășură Hamlet, Brutus, Coriolan, Romeo și Iulia? Dacă acești eroi erau conduși de voință nestrămutată nu cădeau". Ce voiesce dl P. aici? Evident, că vrea să demonstreze, că eu aș susținé legea generală, că eroul tragic n'are să fie caracter de voință sublimă, puternică, și că în general tocmai lipsa de voință e causa peirii lui. Se și pune și dovedesce, pe vre-o câteva coloane, absurditatea teoriei mele (?) cu lipsa de voința sublimă, afirmând, că „dl Blaga cere numai două condițiuni: vina morală și cusurul" și sfîrșind; „*Vedem că teoria dlui Blaga trebue întoarsă deadreptul cu fundul în sus*". Și în simțemêntul acesta de triumf nu uită a întreba: „Oare pentru ce a mai scris dl Blaga teoria dramei" — deși în „Convorbiri Lit." la sfîrșitul criticii tot dênsul scrisese așa: „Dacă m'am oprit cam mult la chestiunile acestea, causa este tocmai importanța, ce trebue să dăm lucrării dlui Blaga. Aceasta carte are valoare incontestabilă: ea este cea dintâiu în literatura românească, care se ocupă în mod sistematic cu teoria dramei".

Așa, atunci era mai binevoitor!

Dar să vedem despre ce e vorba și să și privim în consciința dlui P. și aici.

In respunsul meu luasem sub cercetare critică condiția tragicului pusă de dl P. în rêndul al doilea: „primirea luptei din partea eroului în mod activ, cu voință nestrămutată" și făcusem următoarea observațiune: Sună frumos legea aceasta, numai cât îndată ce o aplicăm la „tragediile de geniu", găsim, că ea nu *cadrează cu multe. E mancă și aceasta lege.* Ce voință nestrămutată în purtarea luptei desfășura Hamlet, Brutus, Coriolan, Romeo și Iulia ș. a. Analisând pe acesti eroi deduc, cu privire la ei: tocmai lipsa de voință nestrămutată i-a dus la sfîrșit tragic. *Legea sus amintită, a dlui Pop are valoare deci numai pentru tragedii cu eroii sublimi în voință.* Așa am scris eu. Eu adecă desvoltasem mai înainte pe larg chestiunea: că sunt eroi tragici *sublimi în voință* și sunt eroi tragici *sublimi în simțemênt*, și astfel aici am arătat numai că „această lege are valoare numai pentru eroii *sublimi în voință*". Dl P. omite însă simplu tocmai conclusiunea mea și me declară, că sum în contra însușirii sublime în voință a eroului tragic.

Înțelegeam pe dl P., dacă neadmițênd sublimitatea eroilor tragici, atât ca simțemênt cât și ca voința, discuta pe tema aceasta. Căci de fapt d-sa crede și despre Romeo și Iulia și despre Hamlet, că sunt sublimi în voință și nu în simțemênt, cum de fapt sunt; și nu înțelege, că nu e tot una a fi sublimi în voință cu a fi sublim în simțemênt și nici aceea, că sublimitatea în simțemênt poate eschide sublimitatea în voință. Romeo și Iulia însă ca și Hamlet de fapt n'au fost sublimi în voință, ci în simțemênt. Sunt caracteristice în privința aceasta cuvintele Iuliei adresate părintelui Lorenzo: „Împreună-ne mânile cu sfintele cuvinte și încolo...". Cine mai este, care ar susținé despre Hamlet, că a avut voință nestrămutată. Nici chiar dl P. altcum n'a susținut totdeuna păre-

rea aceasta. Când și-a scris critica din „Convorbiri lit.“ judeca altfel. Iată ce dicea pe atunci: „Însușirile desvoltate preste măsură (partea sublimă) în caracterul lui Hamlet sunt: *sentimentalismul și fantasia*; *ce-i lipsesce* e voința și energia“. Și acum în replică: „Hamlet e o voință nestrămutată“. „E de necrezut cu câtă lipsă de judecată și logică combate d-sa“ — cuvintele dlui Pop. Și dênsul are cutesanța să încerce a dovedí voința nestrămutată a dlui Hamlet. „O mică analisă va dovedi, că Hamlet de acum se sbuciumă între cei doi poli: a vrea și a nu puté, de acum înainte constatăm la el lipsa de voință și energie pentru o faptă decisivă. Dar aceasta lipsă nu se referă la urmărirea scopului, pe care și l-a propus“. Așa! Dar în ce avem noi să apreciăm pe eroii tragici și peste tot pe eroii dramatici? Nu tocmai în insușirile, ce stau în raport cu scopul, ce și-l propun. „Nu pentru aceea piere Hamlet, pentru că n'a ucis la timp pe Claudius, cum susține dl Blaga, căci l'a ucis tocmai când trebuia, ci fiind că nu și-a strămutat voința de a da de gol pe Cl“. Adecă l'a ucis când trebuia, tocmai în momentul adecă, când a murit și el. Atunci trebuia? „Chestiă de apreciare“.

Tot cu astfel de resoane și logică susține dl P. discuțiunea asupra acestei chestiuni și la eroii Romeo și Iulia, Fecioara de Orleans ș. a. Dar cred că e destul la tema aceasta.

*

Numai pe basa însușirii sublime a eroului nu se poate desvolta conflictul tragic. Eroul trebuie să aibă în ființa sa psichică și un cusur, să fie adecă pătruns de o pasiune violentă și puternică, cum îi e dat individului sublim a fi, de o pasiune cu tendințe nepermise însă, cu tendințe, ce nu cuadrează cu ordinea stabilită. Basa acestui cusur are să fie în sublimitatea psichică. Tendințele, ce isvoresc din cusur, să se desvoalte esclusiv în vederea și de dragul validitării și valorării personale a eroului. Să nu fie eroul pătruns de patima caracteristică unui mișel ori criminal ordinar. Faptele nepermise din punctul de vedere al universalului, ce comite eroul, să nu aibă altă imboldire, decât valorarea aceluia în vre-o privință oare-care. Acest fel de cusur e cel propriu eroului tragic, ce creează conflictul tragic și ce împinge pe erou la comiterea vinei tragice, care apoi aduce peripeția și catastrofa tragică.

Nu în sensul acesta vorbesce dl P. Las, că și în privința acesta, ca și în privința vinii tragice și a universalului, în jumătatea primă a criticii, unde discută asupra celor susținute de mine, peste tot nu recunoscea nici cusur nici vina. Curgeau numai întrebările „ce vină“ și răspunsurile „nici o vină“. In partea a doua amintesce de: pasiune și de vină, „de vina eroului pentru soartea sa“. În replică e deja mai pronunțat pentru „cusur“ și „vină“. Aci se esprimă deja așa: „Fără pasiune și prin urmare fără cusur nu se poate închipui eroi tragici“ și în alt loc: „Dar toți eroii pier astfel în urma greșelilor și a voinței nestrămutate“. Progres deci.

Vedem dar, că în fine a ajuns și dl P. să admită și cusurul și vina în sarcina eroilor tragici. Dar clar și corect tot n'a ajuns să vorbească. Se vede aceasta din difinițiunile și din discusiunea ce face asupra acestei chestiuni. D-sa identifică „pasiunea“ cu „cusurul“. Crede că acele cuvinte au aceeași noțiune. E însă deosebire între ele. Când ḍice: „Arta tragică se basează pe vina tragică, ear fără pasiune, adecă fără cusur nu se poate închipui eroi tragici“, în alt loc: „lumea fără pasiune și prin urmare fără cusur“ „în cursul acțiunii eroul cuprins de pasiunile sale (cusur)“. „Cusurul îl constitue însași pasiunea eroului“. „Puterea, care strivesce pe erou sunt pasiunile sale (cusurul)“, evident, că identifică cusurul cu pasiunea. E necorect dl P. când judecă așa fel. Pasiunea poate fi și bună, poate fi și rea. Dacă e bună, cum a fost la sfinții părinți, la eroii naționali, la binefăcătorii mari, ș. a., atunci realisează virtutea, faptele mari, eară dacă e rea, nasc din ea greșelile și faptele rele. Pasiunea e potențarea la un grad înalt a stării psichice peste tot. Tot așa da necorect judecă d. P. și definind vina tragică așa: „Ea zace în însași lupta, pe care a provocat-o eroul“. Nu, ci în comiterea acelor fapte ale eroului, prin cari acesta tinde a restorna ordinea stabilită de universal în mediul seu social. Și în consequență apoi d. P. tot pe o bază greșită se pune, când apreciază vina la casuri concrete din tragedii. A afirma, cu privire la vina unui erou, așa: „dacă în acest conflict își lasă viața, evident, că vina e a lui, căci el a fost provocătorul“ e greșit. Sau s'a spus un neadevĕr, sau să mărturisesce credința despre înriurirea sorții în desvoltarea acțiunii tragice. Pentru că nu urmează, că totdeuna, când moare eroul în o luptă, pe care el a provocat-o, să fi fost el și vinovat. Eroii din epopei naționale pot muri și neavênd vină, se jertfesc. Apoi ce vină a avut: Leonidas? Galileii? Christos? și atâția martiri? Dl P. nu e esact în nimic. In adevĕr mai în tot rêndul celor scrise de d-sa găsesci greșeli de soiul acesta.

Tot lipsă de judecată corectă și aprofundare în chestiune dovedesce dl P., când încearcă să escepționeaze felul cum se clasifică în cartea mea cusurul în: 1) pasiune necumpetată, 2) unilaterală, și 3) inconsequentă. Sunt mai multe feluri de cusuri, ce obvin în tragedii, dar eu am luat numai pe aceste trei, cele de căpetenie. In partea, unde scrie despre Antigone, mărturisind încă teoria despre nevinovăția eroului, neagă simplu ori ce greșeală în caracterul ei. Cusurul: pasiunea unilaterală, nu există pentru dl Pop. Unde se tractează apoi despre Fecioara de Orleans, Brutus și Coriolan, pe 9 coloane combate părerea mea, că acei eroi ar fi fost inconsequenți. Adecă: Fecioara de Orleans nu este inconsequentă, când cu desconsiderarea misiunei sale, se amorisează de cel mai mare englez, de Lionel, fiul regelui englez, care călcase, dejosise și ocupase Francia? Coriolan nu e inconsequent, când el, patricianul mândru, care de atâtea ori identificase tendințele și vrerile sale cu interesul Romei, nu e inconsequent, când declarând, că „întoarce spatele patriei sale“, se duce la dușmanii de moarte ai Romanilor, la Volsci, pe cari îi atiță și

apoi însuși îi conduce în contra Romei, cu scop să o cucerească? Dar vede și dl P., că ceva cusur e la mijloc aci! Și ca să fie d-sa esplicit și esact, mai esplicit și mai esact decât mine, cu o suverană conștiință a omului, care toate le știe, ne spune așa: „Ceeace numesce d. Blaga *„inconsequență“*, iarăși nu e altceva, decât o greșală comisă de erou“. Greșala aceasta o găsește la toți eroii susamintiți. Adecă e „numai o greșală“. Bună oară când cineva nu știe declina, noi dicem, că greșesce. Copiii greșesc, și greșesc toți cei fără științe ori cunoscințe. Și dl P. greșesce, nu dic, că din cusur, căci cusurul e un ce legat de firea omului. Dar de tot altceva e, dle Pop, cusurul ca pasiune necompetată, inconsequentă și unilaterală. Aceasta însemnează, că există în om o anumită stare psichică potențată, care îi determină acțiunea. La greșale e alt ceva. Nici cuvêntul greșala, nici pĕcat nu esprimă starea psichică, ce caracterisează pe eroul tragic, când este în mersul pe calea, ce duce cătră sfîrșit tragic. Eu mĕam cugetat și asupra terminilor. N'am fost nici în privința aceasta așa de grăbit ca dl P. Prin cuvêntul „greșala“ e prea puțin dis, iară prin „pĕcat“ prea mult. Intrebuințând cuvêntul „pĕcat“ ai fi împins să identifici „vina tragică“ cu „vina morală“, ce nu e de admis, în toate casurile, dar ce-i face dlui P. atâta plăcere a-mi imputa continuu, că aș admite eu. Și apoi mai e ceva. Greșala ori pecătul e deja faptă îndeplinită, și nu strarea psichică, ce împinge pe om la faptă, la fapta, care constitue vina tragică. Nu e așa ușor a vorbi fără „greșală“ dle Pop. Și dl P., ca să greșească și mai grozav, își permite a susține și o altă tesă, că adecă inconsequența aceea, formulată și aplicată de mine, și așa n'are nici o influință asupra desvoltării sfîrșitului tragic. Adecă, după părerea dlui P., nu faptul că Fecioara de Orleans s'a amorisat de Lionel, că Brutus a cruțat întreagă partida monarchică, afară de Caesar, și că Coriolan a dus oastea dușmanilor la Roma, le-a creat sfîrșitul tragic!?! Nu mai discutăm asupra acestui punct, pentru că el este clar, iară observațiunea dlui P., că „atunci nu se făcea tragedie“ e prea puțin judicioasă. Ce am susținut eu și în privința aceasta, nu se poate resturna cu frase goale. Cusurul eroului tragic este starea lui psichică pasionată, ce residă în însași firea lui și din cari isvoresc tendințele și vrerile lui îndreptate în contra ordinei stabilite a lumei. Pe basa aceasta vine eroul în conflict cu lumea-universalul, din care lupte, după ce s'a comis vina tragică, se sfêrșesce.

III. Problema tragediei ca artă.

Cea mai grea și mai giugașă chestiune din teoria tragicului este, fără îndoială, cea despre efectul estetic, ce se deșteaptă în sufletul nostru la vederea representării unei tragedii. Am discutat asupra acestei chestiuni în cartea „Teoria Dramei“, și mai pe larg în studiul dat ca respuns la critica dlui P. Am demonstrat cum la început se operează de cătră arta tragediei, ca să devenim pregătiți a ne sucumba cu toată ființa noastră psichică sublimității eroului tragic, cum apoi ajungem a

ne simți sub impresia sublimului, cum în fine devenim, cu încetul, scoși de sub sublimitatea individuală spre a fi transpuși sub impresiunea unei puteri mai înalte, sub sublimitatea colectivității — a universalului —, ceea-ce și este problema artei dramatice. Sufletul nostru în gustarea artei tragediei degagează, treptat cu desvoltarea acțiunii tragediei, diferite feluri de emoțiuni. Fiori, admirațiune, veneratiune, temere, compătimire transfulgerează ființa sufletului nostru până ajungem la înălțarea — catharsis — dela sfârșitul tragediei, când toate simțemintele, cele înfiorătoare, și cele neliniștitoare dispar, pentru a se înălța sufletul în urma contopirii sale cu principiile, cari conduc lumea, așa, cum cultura noastră ne face să înțelegem, că trebue condusă lumea. Ce ar fi deci gustarea plăcerii estetice la vederea tragediei? Nu poate fi alta, decât că prin idea și concepțiunea poetică a tragediei, precum și prin toată ființa acesteia, este adusă și determinată vieața psichică din noi a reproduce în noi emoțiuni, ce corespund cu idea vieții valoroase omenesci; la sfârșit astfel de emoțiuni, cari corespund cu idea condițiunilor de vieață socială armonică, sub care raport tocmai ne este dat și noue să trăim. In adevĕr băgând bine seama asupra celor ce se întêmplă în noi, vom vedé, că așa e. Până cetim ori vedem desvoltarea acțiunii suntem tot emoționați de idea unor momente puternice de vieață, bune și rele, dar toate puternice, iară la sfârșit suntem împăcați, că așa s'a terminat lupta. In urmă de tot apoi remânem cu idea și concepțiunea tragediei, cari reținute în constiință, când ni se mai reproduc, iară ne mai înviorează, tot bine și plăcut, dar cu simțeminte mai palide.

Plăcerea aceasta este de natură ideală, ea resultă adecă din simțeminte ideale. Simțeminte ideale ființează atunci în noi, când ideile corespundĕtoare, de a căror resonanță se considerĕ acelea, nu sunt produse în urma impresionării lucrurilor lumei reale, ci sunt produse sau în urma impresionării lumei artistice, sau simplu în urma imaginațiunii. Și fiind-că simțemintele estetice sunt de natură ideală și nu reală, urmează, că arta nici nu moralisează. Nu moralisează atunci, când este pe deplin înțeleasă de atare. Omul înse, care nu este înzestrat cu cultura estetică recerută, apreciază mai mult cu sensul moral, decât cu cel estetic, acela fiind format în ori-ce suflet. Așa aprecieză d. e. poporul și copilul productele artistice. Pe un copil îl poți moralisa cu povești, iară pe un om cult nu, deci și aceasta se încântă de ele. Dar cercetând asupra ființei acelei părți psichice din noi, a acelei culturi, cu ajutorul căreia apreciem noi îndeosebi arta dramatică, vom găsi, că aceea este tocmai moralul din noi, cultura morală. E adevĕr psichologic deci, că noi apreciăm arta dramatică tocmai pe basa culturii noastre morale, așa cum se găsesce ea în noi, oamenii reali, după principiile universalului. Fără aceasta, de fapt, n'ar fi înțeleasă concepția unei drame. Tot așa se face altcum, și cu înțelegerea și aprecierea poesiilor epice, cu concepții dramatice. Să luăm un esemplu; „Garda Saraiului“ de Alesandri. Aci ni se arată,

cum în o luptă cade și Sultanul Selim, vestitul, și Abdul Aga și Orcan. Selim (1789—1809), omul cu cultură înaltă europenească, vede că e de lipsă a reforma armata și administrația, vrênd Turcia să se mai susțină în concertul popoarelor din Europa. Fanaticii mohamedani, fruntașii enicerilor, îl urĕsc pentru aceasta și fac o conjurațiune. Capii erau Abdul și Orcan. Când tocmai Abdul era oficer de strajă la palat, vine Orcan, cu o armată, cu scop să străbată în palat. Orcan făcea, adevĕrat, parte din conjurațiune și ura pe Selim, dar onoarea-i nu-i permite, că pănă ținea el straje, să fie omorît Sultanul, căci în calitatea-i de strajă avea altă datorință și problemă. Și tocmai el se opune. În lupta desvoltată mor toți. Pentru-ce trebue să moară? Selim avea drept să se cugete la reformarea aședĕmintelor țerii sale, pentru că-i vedea decadința, ce nu putea fi oprită, decât prin reforme europenesci. Pentru ce să moară deci? Unde e vina tragică? Da, Selim avea drept, dar nici Orcan și Abdul nu erau mai puțin în drept, pentru că ei vedeau prin aceasta atăcată *religia mohamedană*, temelia statului turcesc. Erau în conflict deci preocupațiunile unui regent cu cele ale religioșilor. Religia e lucru mai mare, Selim deci vinovat — din punct de vedere al cerințelor tragediei. Dar cum de cad Orcan și Abdul? Abdul fiind părtaș în conjurațiune trebuia, ni s'ar pare, să deschidă porțile lui Orcan. Dar nu. Acesta așa-i respunde lui Orcan:

„Am resturnat cu a noastre mari cazane
Și a lui Selim peire cu toții am jurat;
Dar eu cu jurămêntu-mi nu pot să fiu legat
Cât stau pândar aici cu peptul meu în poartă
Și cât credința sfântă în mine nu e moartă".

El ḍice că uresce pe Selim și vrea să-l omoare, fățiș, „Dar nu când sunt de pază la căpătuiul seu", căci nu vreau să fiu trădător.

Poesia aceasta o înțelegem, numai înțelegênd morala și universalul din Turcia și îndeosebi cel din timpul, care ne servesce acest obiect. Să ne cugetăm acum la concepțiunea din „Inelul și Năframa". Aceasta ne e mai ușoară. Concepția de aci e din vieața noastră. Cum am înțelege înse conflictul și sfêrșitul tragic și din aceasta, dacă n'am avé în sufletul nostru întrupat universalul cu morala din vremurile și vieața noastră. Ce urmează de aci? Urmează odată, ca noi să înțelegem universalul, din mijlocul căruia e luat obiectul și a doua oară, ca concepțiunea dramei să fie morală, așa morală, cum simțim noi morala lumei reale, morala vieții reale, adecă așa cum o prescriu principiile universalului. Așa numai ne poate mulțămi tragedia. Așa numai ne vom puté înălța sufletesce.

Dar cu toate aceasta înălțarea provocată de tragedie nu este satisfacție conștientă morală și nu are puterea de a moralisa, căci ea este produsul unor idei din lumea *imaginativă* și noi știm, simțim lucrul acesta. Noi știm, simțim, că avem o închipuire înaintea nóstră. In tragedie, la

fine, vedem *cu ochii sufletesci* pe eroul tragic, ca pe omul cel amenințător, căḑut ca o ființă a pĕcatului sau ca nepotrivit pentru vieața, la care s'a angajat; cum soartea lui e dovada unei înțelepciuni înalte și satisfacțiunea cea mai curată dată cerinței de esistență a vieții omenesci; vedem că esistă o putere păzitoare a ordinii lumii, care, stând mai presus decât noi oamenii, aprecieză toate la valoarea lor proprie; vedem terminându-se o luptă omenească, cu astfel de resultate, cari sunt menite a mulțămi simțĕmêntul sănĕtos obștesc al nostru, al oamenilor — cum scriu eu în Teoria Dramei. — Simțĕmintele vizate aci și avêntul sufletesc nu sunt de natură morală și moralisătoare, căci avêntul acesta sufletesc nu e efluxul reflexiei morale. Plăcerea aceasta samĕnă cu aceea, care se produce în noi la vederea unei simetrii ori la auḑirea unei armonii, când deasemenea nu se fac reflexii morale, dar totuși se poate ḑice, că de aceea se produce, fiind-că simetria și armonia corespund condițiilor cerute de esistența vieții noastre, ceea-ce noi, conform cu simțul nostru general cultivat tot cu principii menite a corespunde cu cerințele esistenții vieții, — simțim ca plăcut. — Sufletul nostru, sub impresia artei tragediei e adus în posiția de a reproduce și el din sine aceleași emoțiuni, cari percurg și vieața persoanelor representate artistic. Și fiind-că aceste emoțiuni ecuivalează cu vibrațiunile vieții omenesci valoroase, cu a vieții omenesci puternice și fiind-că tocmai valoarea vieții ne este și nouĕ tuturora problema cea mai mare, ele, acele emoțiuni, deși sternite numai de chipul unei vieți reale, ne inviorează și vieața noastră, ceea-ce noi simțim apoi ca plăcere — *plăcerea estetică*, cum scriu eu în „Din estetica tragicului".

Cu toate acestea dl P. susține, nu numai, că: 1. Dl Blaga identifică universalul cu representantul legii morale, 2. că dl B. identifică vina tragică cu vina morală, ci și 3. că dl Blaga *identifică plăcerea tragică* (ce va fi acea: plăcere *tragică?* Plăcere estetică produsă de tragic, da!) cu satisfacția morală". Și aceasta conclusie o trage după ce-și pune premisele: „Dacă vina tragică este identică cu vina morală, universalul e representantul legii morale, atunci urmează în mod logic, că plăcerea estetică trebue să fie identică cu plăcerea morală". Apoi nu e tocmai așa de logic, căci în artă nu esista plăcere morală, ci plăcere estetică. Sunt tragedii, unde, da, universalul e representantul legii morale, cum e în Macbeth, de care mĕ ocup mai în dĕtaiu în cartea mea, unde vina tragică e ca vină morală, și cu toate acestea efectul lor nu e moral, ori moralisător, pentru simplu cuvênt, căci el e produs *nu* de momente *reale, ci de imaginative*, de artă. Și din causa aceasta aci e vorba despre alte simțĕminte, de estetice, și nu de simțĕmintele morale. Dar apoi fapt mai e, că nu în toate tragediile e universalul representantul legii morale și vina tragică nu e totdeuna identică cu vina morală. E vorba deci, că psichologia ne spune, că simțĕmintele estetice sunt de altă natură, isvoresc din alte cause, și produc altă influință asupra sufletului omenesc, decât simțĕmintele morale.

E curios, că dl P. caută cu tot deadênsul a mĕ scoate pe mine partisan al teoriei cu morala în artă şi nu observă, că tocmai esplicaţiile d-sale sunt de natură a ne presenta arta ca urmărind scopuri morale. Ce să însemneze esplicaţia, că stând sub impresiunea tragediei „te temi şi compătimesci", că „simţi, că siguranţa ta proprie e ameninţată şi că ai puté păţi şi tu ce a păţit eroul"? Nu sunt acestea tot simţĕminte morale eşite din reflexiuni morale? Pentru ce nu s'a pus dl P. să discute chestiunea aceasta, căci îi dasem ocasiunea, discutându-o şi esplicându-o eu pe larg? Pentru ce trece aşa cu graba peste ea încungiurând ori-ce esplicaţiune. Eu dovedisem pe larg, că acele simţĕminte sunt din cadrul simţĕmintelor morale şi că acele nu se pot realisa de suflet pănă stă sub impresia artistică a tragediei, căci e în natura artei, ca ea să sugereze acele emoţiuni, ce vibrează în inimile persoanelor din artă şi nu se ne determine a face reflexii morale. Ce observaţiuni îmi face dl P? Lăsând la o parte meritul chestiunii, se acaţă de următoarele: „Filosofia dlui B. e atât de adâncă încât descopere deosebiri acolo, unde nici nu te gândeşti. Cine ar fi creḑut, că a te contopi cu o persoană şi a te identifica cu ea sunt doue lucruri absolut contrare, ca alb şi negru, ca foc şi apă". Adânc mai e dl P. D-sa trece cu vederea, că tot d-sa este, care susţine că a te identifica cu cine-va, e una cu a-ţi simţi bine personalitatea proprie şi a te *substitui* în idea cu persoana aceluia, căci negru pe alb scrie aşa: „Acela, pentru care mĕ tem, *sum eu însu-mi*, căci vĕḑênd pe erou în grea strîmtoare, noi involuntar identificăm personalitatea noastră cu a lui, *ne substituim* în situaţia lui critică, iar substituindu-ne simţim pas cu pas, că în acelea-şi pasiuni fie-care dintre noi ar fi lucrat întocmai ca eroul şi prin urmare ar fi păţit aceea, ce a păţit el". Că dl P. nu înţelege şi nu admite, că a te contopi cu acţiunea, ce ţi se desfăşură prin artă, cu a te substitui în poziţia critică a eroului, nu e tot una, n'am ce-i face. Iată ce ḑic eu: Stând sub impresia estetică a unui product artistic, sufletul numai poate face nici un fel de reflexiune, — dacă în adevĕr se simte esteticesce, — nici asupra noastră înşine, nici asupra altora, ci trebue să steie contopit cu ce i se dă să vadă desfăşurându-se în artă. Dacă eu mĕ contopesc cu eroul, fac, să se producă şi în mine aceleaşi emoţiuni, cari vibrează şi în fiinţa psichică a eroului. Adecă, dacă iubesce el, iubesc şi eu, în ideă, ca simţeminte ideale, dacă se înverşunează, mĕ înverşunez şi eu, etc. Şi fiindcă eroul nu compătimesce şi nu se teme, n'am să compătimesc şi să mĕ tem nici eu. Iată, că la dl P. e vorbă de o aşa substituire, în urma căreia simte compătimire faţă de altul şi tot atunci şi temere de siguranţa sa proprie, pănă când la mine e vorba de o contopire sufletească, în urma căreia se produc şi în inima noastră emoţiuni, ce vibrează şi în inima eroului, pe ce se şi basează plăcerea estetică, eschisă fiind de tot posibilitatea producerii simţemintelor de compătimire pentru persoanele dramatice şi temere a fiinţei noastre proprii. E mare deosebire deci între ce ḑic eu şi ce ḑice

dl P. Am amintit aceea că în un singur moment se pot sălăşlui în sufletul nostru simţăminte de compătimire şi de temere şi adecă, când ajungem să fim scoşi desub sublimitatea eroului, spre a fi puşi sub cea a universalului.

Intreabă dl P., că unde e punctul acela de unde începem a ne lipi de universal. Se vede că d-sa n'a simţit, în toată puterea lor, tragediile lui Shakespeare, n'a urmărit cu atenţiunea recerută desvoltarea acţiunii tragice în deosebi din actul IV-lea. In Macbeth, Richard, Hamlet, Coriolan, Iuliu Caesar aşa de admirabil operează în direcţiunea aceasta poetul. In Macbeth se începe actul al IV cu alergarea lui Macbeth la vrăjitoare, de unde, după ce e chinuit de frică şi de primejdii, îl vedem, cum se duce şi mai crud de cum era, şi mai hotarît de a omorî. „O vreme, tu împedeci grozavele întreprinderi". „De astăḑi înainte pârga inimei mele fie pârga şi a mânii". Şi îndată trimite omorîtori la familia lui Macduff. In scena a 3-a apoi aşa de frumos se influinţează spiritul nostru în direcţiunea de a aştepta să vadă rescoala universalului contra lui Macbeth. Se represintă aci întâlnirea lui Macduff, a celui mai înverşunat om contra lui Macbeth, cu Malcolm, fiul omorîtului rege Duncan, pe care Macduff voieşte a-l aţîţa şi a-l pune în fruntea unei oştiri spre a mântui Scoţia şi a asigura tronul. Malcolm la început n'are încredere în Macduff, pe care îl crede spion al lui Macbeth. Când Macduff spune, ce'l doare şi ce vrea, Malcolm respunde prefăcut, că el este nevrednic de a fi rege, din causa defectelor sale morale. In timpul acesta în a cui inimă nu se deşteaptă dorul de a vedé pe Malcolm decis, a cui inimă nu e neliniştită, când aude din gura lui Macduff „Pierde dar, biată ţară, perde sângele tĕu! Aşaḑă-te statornic cumplită tirănie, bunul drept nu se luptă cu tine! Rabdă chinul tĕu, legiuitul tĕu domn (Malcolm) te lasă tremurând". Şi a cui inimă nu se înviorează, când aude, că Malcolm a vorbit numai din gură, că e rĕu, temêndu-se de intrigă şi spionagiu, dar că în inima sa el e cel mai bun şi devotat ţerii sale şi gata a porni în fruntea unei armate, pe care o avea deja gata, în contra lui Macbeth? A cui simpatie nu e acum cu Malcolm şi Macduff, cari sunt representanţii universalului? De aci încolo suferim cu Macbeth, când sufere acesta, devenim viteji în sufletul nostru, când se manifestă vitejia din inima lui, dar simţim şi aceea, că el trebue să peară şi să învingă Malcolm; pe Macbeth îl vedem cu ochii sufletesci ca nepotrivit pentru vieaţa, în care se învêrte, iară pe Malcolm ca representantul principiilor de vieaţă. Tot aşa e la Richard. Să nu simpatisăm şi să nu ne alipim de universal, când ni se da să vedem, că şi mama lui R. îl blastĕmă şi osândesce cu cele mai aspre vorbe? Nu, acela, care nu înţelege şi nu simte, ci se lasă a fi condus, poate de forma lucrurilor. Ca să scape de discuţiune în materii de acastea, unde se recere pătrundere psichologică, dl P. se apucă şi aici se facă niţică speculaţie de altă natură, gramatică, ori altceva. Ḑice: „Mărturisesc, că până aci n'am ştiut, că a suferí împreună cu cine-va şi

a-l compătimi sunt doue noțiuni *diameatral opuse*, căci așa ḑice dl Bl. în mod adversativ „nu“ — „ci“.“ Și eu esplicasem deosebirea. Ilustrasem, că fiind contopit cu cine-va de tot nu îl mai și compătimesci, stare psichologică imposibilă, ci suferi împreună cu el. Contopit cu soția mea eu sufer împreună cu ea, ceea-ce e mai mult decât când o compătimesc, căci compătimire se produce în inima noastră și atunci, când nu ești contopit cu persoana suferindă. Și pe dușman îl compătimesci, dacă ai inimă. E aci vorba, adevĕrat, de o deosebire subtilă între nesce stări sufletesci. Las acum, că logica dlui P., după care susține, că „ḑicênd „nu — ci“ relevi „noțiuni“ diameatral opuse, e de tot falsă. Daca îmi arată cineva o coloare ḑicênd, că e cafenie, și eu rĕspund: *nu* cafenie, *ci* e stacogie, — am enunțat doară, că stacogiul este diametral opus cafeniului? Apreciere.... Tot neserioasă e observațiunea dlui P., cu care își apără tesa, care e: „Numai un lucru e nenatural ca noi să ne închipuim procesul de substituire sau de identificare în mod absolut material, cum si-l închipue dl Bl., anume, că asistând d. e. la tragedia Othello, ne prefacem cu toții în arapi negri ca fundul ceaonului și ne vom sugruma nevestele“. Câtă prefacere....!

E tot o apucătură simplă și obiecțiunea, ce vrea să fi ironie: „Pănă când Christos a triumfat, cucerind lumea cu sublimele sale învĕțături, l'am admirat, am simpatisat cu el. Îndată ce însă universalul, adecă fariseii l'au restignit, noi, după teoria dlui Blaga, nu putem să nu-l desaprobăm, să nu-l osândim și în consequență să nu încetăm cu afecțiunea noastră și să nu o îndreptăm spre puterea, care luptă contra lui, adecă spre farisei“. Da, numai cât ne deosebim în părери. Eu nu susțin, că Christos e greșit, că ar fi bun de tragediă, și nu susțin apoi nici aceea, că am simpatisa în drame cu persoane fariseice, ci eu apĕr teoria, pe care o combate dl P., că noi în decursul acțiunei ne contopim cu principiile universalului, cari nu sunt fariseice, ci juste și drepte. Las' apoi, că esemplul nu se potrivesce pentru a invedera ce se întêmplă în sufletul nostru stând sub impresia *artistică*.

IV. Fatalismul în tragedie.

Dl Pop susține și acum, că tragediile Grecilor vechi nu sunt fataliste; și acum tot fără doveḑi. Eu demonstrasem, că da, sunt fataliste aducênd mărturie istoria, credința și literatura Grecilor vechi, ba și o grămadă de citate tocmai de o dramă, la care se provocase dl P., ca la o dovadă pentru tesa d-sale. Și acum, după obiceiu, repetează dl P., ce a scris deja în primul seu articol, mai adaugênd unele întrebări: „Când și unde i s'a preḑis Clitemnestrei, că-și va alege moartea de bună voie, pentru că tragedia fatalistă trebue să aibă doue note caracteristice: predestinația și inevitabilitatea“. Să întreb și eu: când și unde li s'a preḑis moartea lui Iasomir și Berta din tragedia „Ahnfrau“ de Grillparzer, pe care o recunoasce și dl P. de fatalistă? Apoi, da, era preḑisă moartea

lui Agamemnon și Antigonii, de atunci, de când s'a dictat de către ḑei blăstĕmul asupra neamului lor, al lui Atreus și Labdacos, ai căror descendenți sunt acei eroi. Predestinația residă deci în blăstĕmul ḑeilor și inevitabilitatea în voința nestrămutată a ḑeilor, a se îndeplini blăstĕmul dictat. Dl P. și acum, după ce-i adusesem eu doveḑi contrare în abundanță, se mulțămesce a-mi declara, că dacă nu cred, că Stürmerii și Drängerii au inventat chestia dramelor fataliste la Greci, să cetesc monografia lui A. Rosikat, din 1891 și apoi a mĕ scoate și pe mine sprijinitor al părerii d-sale. Metod.

Inainte de toate eu nu neg, că Stürmerii și Drängerii au fost cei dintâiu, cari au opinat în acest sens, adecă scriitorii mari ai secl. XVIII. Dar știu, că părerea aceasta s'a făcut convingere la toți literații de atunci încoaci. Nu sciu, cine-va va fi acel Rosikat, cu monografia dela 1891, care e marea autoritate a dlui Pop. Și nu înțeleg apoi, cum de vorbesce dl P. cu atâta dispreț de Drângerii și Stürmerii din literatura germană ridicând așa de sus pe acel Rosikat, căci doar' se știe, că cei mai mari învĕțați germani din secl. XVIII au aparținut așa numitei: „Periode d. Original- u. Kraftgenies", sau după numirea lui Klinger, spusă în batjocură în drama sa, „Sturm- u. Drang-Periode". Intre acestia găsim pe Klopstock, Wieland, Lessing, Herder, Schiller, la început, ș. a. A doaua ușa de scăpare e și mai bună: mĕ scoate și pe mine aderent al părerii d-sale — în batjocură —; și aceasta pe motivul, că eu susțin, că Ajas de Aischillos este dus la peire de cusurul sĕu: mândria, ca pasiune necumpĕtată. Dl P. crede, că prin faptul, că acel erou este condus de pasiune necumpĕtată, se eschide amestecul sorții în determinarea căderii tragice. Dl Pop crede deci, că e vorba aci de o contraḑicere. Și nu e. Doar și Antigone era pasionată și Ajas și Orestes, Oedipus și toți eroii grecesci erau conduși de pasiune, deși lupta le era impusă de soarte. După ce erau aduși de soarte în luptă, ei, eroi dramatici, cu inimă de eroi, trebuia să devină pasionați, în direcțiune nepermise. Ajax era din fire mândru. Ocasiunea l'a făcut fără cumpĕtare, ceea ce i-a adus peirea. Soartea era liberă a-l conduce la peire, cu toată pasiunea însași a eroului.

E curios, că dl P. nu recunoasce principiul fatalistic în drama Grecilor vechi și de altă parte înse aprecieză drama modernă într'un mod de se pune în evidență tocmai soartea ca hotăritoare în determinarea acțiunii și în îndrumarea eroului pe calea peirii. Dl P. nu-și admite felul acesta de intențiune în esplicația dsale și acum se și miră, că eu am putut deduce așa ceva. Voiu constata și acum, că e basată afirmațiunea mea.

Dl P. esplicând teoria sa cu „suferințe" ca prin element al tragicului ne spune: „Se ḑice, că vieața e o luptă. Ei bine, în societatea omenească *valoarea omului deprinde* dela modul *cum știe să deie pept cu soartea*, care ne impune această luptă". Esplicând moartea în tragedie, ḑice: „Dintre toate câte soartea prescrie omului pe acest pămĕnt, moartea

e de cea mai sublimă seriositate“ (? seriositate sublimă ?) Când esplică vina eroului tragic, ḑice: „Da, trebue să fie vinovat, înse nu vinovat în sens moral făptuind vre-o crimă, ci vinovat de soartea sa, căci tragică e moartea numai atunci, când vĕd, că omul îşi sapă mormêntul cu vina sa proprie, înse nu *poate* (subtras de dl P.) altcum, fiindcă aşa 'i dictează caracterul şi consciinţa forţelor sale, prin care a provocat soartea la luptă“. Când esplică efectul tragediei, simţĕmintele de compătimire şi temere, ḑice: „Atunci ne pătrunde acel simţĕmênt dureros despre slăbiciunile omenesci, atunci singuranţa noastră proprie, pare că e ameninţată de mâna puternică a sorţii“. Când aşa fel esplică dl P. esenţa tragicului şi adecă tocmai aşa cum o esplică Aristotel, care aprecia dramele Grecilor vechi, cele fataliste, să nu am drept a ḑice, că dsa susţine principiul fatalist şi în drama modernă? Ale cui sunt teoriile şi esplicaţiile de sus? Şi eată ce cuvinte de aperare găsim în replica dlui P.: „Dar bine n'am scris eu în Convorbiri, că poetul să motiveze soartea eroului din caracterul sĕu şi faptele sale?“ Şi earăşi n'am scris eu, că la finea tragediei publicul să-şi poată ḑice aşa trebuia să se întêmple şi nu alt fel, căci atunci vedem că în tragedie e plan, ordine şi raţiune, că totul se basează pe necs logic şi causal şi nu pe intêmplare?“ Ei bine, ḑic eu, dar toate acestea, avênd în vedere esplicaţia fiinţei tragicului, se potrivesc perfect şi pentru tragediile fataliste. În Medea ori Ahnfrau, declarate şi de dl Pop de fataliste, ori în tragediile greceşti vechi, nu e plan, raţiune, nex logic şi causal? Nu se va ḑice şi chiar la finea tragediei „Oedipus“, că aşa a trebuit să se întêmple cu eroul? Aşa e înse, când nu eşti cu destulă băgare de samă şi destul de judicios la formarea legilor de natură subtilă.

Dar şi prin faptul, că dl P. pune ca prim element şi condiţiă a tragicului suferinţa, a călcat deja pe drumul, ce duce la dramele fataliste. De aceea nici nu poate fi suferinţa primul element al tragicului, chestiune ce o discutasem pe larg în respunsul meu; eu nu negasem suferinţa, cum ḑice dl P., ci numai îi contestasem dreptul de a figura ca prim element al tragicului.

*

Ţin, că ne-am deslușit acum din destul şi cred că şi chestiunea tragicului e deslușită binişor, şi în multe privinţe, şi în deosebi, că teoria dramei, aşa cum o esplic eu, este cea adevĕrată, răzimată pe fond scienţific.

ad Nr. 553—1901.

Convocare.

În sensul §§-lor 23 și 26 din statutele „**Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român**“ se convoacă

adunarea generală ordinară

a Asociațiunii la **Sibiiu**, pe ḑilele 21 și 22 Septembre st. nou 1901, pe lângă următorul

Program:

Ședința I.

Sâmbătă în 21 Septembre st. n. 1901 la 11 oare înainte de ameaḑi.

Ordinea de ḑi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Constatarea delegaților presenți.
3. Raport despre activitatea comitetului central în anul 1900.
4. Alegerea comisiunilor:
   a) pentru examinarea raportului general;
   b) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1900 și a proiectului de budget pe anul 1902;
   c) pentru studiarea modificărilor propuse la „Regulamentul pentru secțiunile sciințifice-literare“;
   d) pentru înscrierea de membri.
5. Propuneri eventuale.

Ședința II.

Duminecă în 22 Septembre st. n. 1901 la 10 oare înainte de ameaḑi.

Ordinea de ḑi:

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Alegerea presidentului, vicepresidentului și comitetului central.
3. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
4. Dispositiuni pentru verificarea proceselor verbale.
5. Închiderea adunării generale.

Se observă, că eventualele propuneri au să fie presentate în scris presidiului Asociațiunii (în Sibiiu, Str. Morii Nr. 8), cu 8 ḑile înainte de adunarea generală.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 8 August 1901.

Iosif Sterca Șuluțu, m. p.

Dr. Ilie Beu, m. p.,
secretar II.

Nr. 552—1901.

Raportul general

al comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român pe anul 1900.

Onorată adunare generală!

În conformitate cu §. 23 din statute comitetul central are onorul a presenta următorul raport despre activitatea sa dela 1 Ianuarie până 31 Decembre 1900 şi despre momentele mai însemnate dela adunarea generală, ce s'a ţinut la Băile-Herculane, încoace. Înainte de toate însă ne credem îndatoraţi a anunţa Onor. adunări generale, cumcă Ilustritatea sa dl Ioan M. Moldovan, prelat domestic şi preposit capitular, din causa unui morb de care sufere din Martie 1899, prin scrisoarea sa ddto 26 Maiu a. c., s'a retras dela presidiul Asociaţiunii. Agendele presidiale le-a provĕdut domnul vicepresident şi în absenţa acestuia membrul din comitet dl Iosif St. Şuluţu.

I. Şedinţele comitetului.

În anul 1900 comitetul central a ţinut 12 şedinţe ordinare, satisfăcênd astfel prescrisele §-ului 21 din statute, şi 11 şedinţe extraordinare; a ţinut deci în total 23 şedinţe. Decursul acestora s'a adus la cunoscinţa tuturor membrilor Asociaţiunii prin procesele verbale, cari s'au publicat în partea oficială a „Transilvaniei“.

Prin 278 concluse s'au resolvat toate chestiunile supuse deliberării comitetului central.

Numĕrul exibitelor a fost 881, cu 215 mai mic de cât în anul precedent.

Stipendiile conferite de Asociaţiune în anul şcolar 1900/901,
A. se arată prin consemnarea alăturată sub *A*.

Cu privire la înfiinţându-l museu etnografic şi istoric, precum şi cu privire la loteria întreprinsă în acest scop se pre-
B. sentează raport special sub *B*.

II. Membrii Asociațiunii.

În present Asociațiunea are 1533 membri, a căror listă se alătură acestui raport sub *C.* și anume: **C.**

1. Membri onorari (în viață) 7;
2. membri corespondenți 20;
3. membri fundatori (în viață) 83;
4. membri pe viață 204;
5. membri ordinari . . . . . 1219.

Abstrăgênd dela membrii onorari și corespondenți, numĕrul membrilor activi ai asociațiunii a crescut cu 121 față de anul trecut.

Sub *D.* înaintăm conspectul acelor membri despre cari **D.** ne-a venit la cunoscință, că au decedat, cu rugarea, ca la locul sĕu să binevoiți a exprima condolență.

III. Averea Asociațiunii.

Alăturat sub *E.* înaintăm raportul cassei, rațiociniul fondu- **E.** rilor Asociațiunii și inventarul acesteia pentru anul 1900, toate censurate de o comisiune specială și apoi aprobate de comitet în ședința dela 25 Iulie a. c.

Amintim, că percepțiunile fondului general în 1900 au fost de K 32,541·53, erogațiunile de K 28,001·23. Cassa s'a încheiat cu un sald de K 4,540·30.

Averea fondului general a fost la finea anului trecut de K 288,028·10.

Întreagă averea administrată de comitetul central a fost de K 493,900·37. Această sumă este mai mică de cât cea arătată în raportul pentru anul 1899; ceea-ce se explică prin împrejurarea, că depositul Iancu, în suma de K 9,402·80 a fost reclamat de ministrul de interne. Dacă abstragem dela acest deposit averea administrată de Asociațiune în 1900 a crescut cu K 4,827·07.

In alăturare sub *F.* ne luăm voia a subșterne și un proiect **F.** de budget pentru anul 1902.

În legătură cu acestea rugăm pe Onorata adunare generală să mai iee cunoscință de următoarele:

Afacerea lăsămêntului lui George Filep din Tășnad încă tot nu este terminată.

Biblioteca Universitară Lucian Blaga Cluj ROMÂNIA

Lăsământul fericitului Ioan Petran din Cluj, care întreagă averea sa a testat-o pentru crearea unei fundaţiuni sub numirea „Fundaţiunea Ioan Petran“, s'a pertractat în 30 Ianuarie respective 16 Februarie a. c. Representantul comitetului central a declarat în numele Asociaţiunii, că primesce moştenirea şi a cerut, împreună cu vĕduva defunctului, observarea şi executarea testamentului lui Ioan Petran. Dar fratele şi doi nepoţi ai acestuia, pentru pretinse defecte formale, nu au vrut să recunoască testamentul; în consecuenţă judecătoria cercuală din Cluj i-a îndrumat la proces. La timpul sĕu vom raporta despre finalisarea acestei afaceri.

Fundaţiunea intentionată de fericitul *Dr. Ioan Nichita* din Şimleu, comitetul nu a putut să o primească în administraţiunea sa. Aducerea acestei hotărîri se întemeiază pe următoarele motive: *a)* fundaţiunea de sub întrebare este de caracter pur local şi confesional, destinată pentru ajutorarea şcoalelor şi bisericilor gr.-cat. române din Selagiu; *b)* în sensul dispoziţiunilor testatorului fundaţiunea este a se contopi cu un alt fond deja existent şi administrat de institutul „Silvania“ din Şimleu, adecă de un organ ce nu aparţine organismului Asociaţiunii; *c)* şi nici referinţele de drept ale fundaţiunii nu sunt pe deplin clarificate, în deosebi Asociaţiunea ar avé numai protectoratul asupra fundaţiunii.

Prin decedarea vĕduvei Ana Ioanette n. Gomboş, întêmplată în Martie a. c., s'a eliberat de usufructul intabulat averea rĕmasă dela *Ioan Iancu*, fost preot în Vidra-de-sus, şi testată de acesta Asociaţiunii în scopul înfiinţării unei fundaţiuni. Comitetul central în şedinţa sa dela 4 Aprilie a. c. a decis vênḑarea acestor realităţi, avênd suma realisată a se administra conform dispoziţiilor testatorului. Vênḑarea, ce e drept s'a efectuit, dar încă nu sunt împlinite toate formalităţile cerute pentru care motiv ne reservăm a raporta asupra finalisării ei la proxima adunare generală.

Comitetul prin conclusul seu Nr. 113 din 12 Iulie 1897 a decis, ca realităţile rĕmase dela Nemuritorul Avram Iancu, cu excepţiunea casei, să se vêndă şi din suma realisată, augmentată cu preţul a 800 ex. din scrierea „Biografia lui Avram Iancu“ de Iosif St. Şuluţu, donată de autor Asociaţiunii, să

se întemeieze un fond, care să poarte numele lui Avram Iancu. Până la încheierea acestui raport din vêndarea realităţilor s'a încassat peste K 4300·—, iar un rest de aproape K 1700·— mai este a se încassa, şi din vêndarea broşurei amintite peste K 800, va să ḑică în total peste K 5000. De aceea comitetul a decis inactivarea „fondului Avram Iancu“ cu începerea anului şcolar 1901—1902, avênd a se conferi din venitele acestui fond deocamdată un stipendiu de K 100 la un student român de gimnasiu, şcoală reală sau comercială, şi restul a se capitalisa, iar când venitele fondului vor permite să se confere şi mai multe stipendii de aceeaşi mărime şi tot la studenţi români de gimnasiu, şcoală reală sau comercială.

IV. Biblioteca Asociaţiunii.

A. Biblioteca proprie. Conform inventarului biblioteca „Asociaţiunii“ la finea anului expirat a numĕrat 3944 opere în 5613 tomuri, 4203 broşuri şi 22 harte, faţă cu 3796 opere în 5398 tomuri, 4028 broşuri şi 22 harte, dela finea anului 1899; prin urmare biblioteca s'a sporit în decursul anului 1900 cu 148 opere în 215 tomuri şi 175 broşuri. În special după diferitele secţiuni biblioteca ne prisintă următoriul tablou:

			opuri	în tom.	broş.	harte.
Secţ.	I.	Teologie	234	252	202	—
„	II.	Filosofie	44	52	12	—
„	III.	Pedagogie	81	80	104	—
„	IV.	Limbă, literatură, artă	1143	1300	996	—
„	V.	Istorie şi geografie	619	1272	511	18
„	VI.	Istoria specială a Românilor . .	308	348	249	2
„	VII.	Sciinţe naturale	127	426	231	2
„	VIII.	Matematică şi geometrie . . .	29	36	17	—
„	IX.	Medicină	210	252	96	—
„	X.	Sciinţe juridice şi politice . . .	388	502	241	—
„	XI.	Economie, industrie, comerciu .	145	105	169	—
„	XII.	Diverse	554	622	1375	—
„	XIII.	Foi periodice	62	366	—	—

B. Depositul de cărţi menite spre vêndare parte în favorul fondului general al „Asociaţiunii“, parte unele în favorul scoalei civile de fete a „Asociaţiunii“, şi altele destinate a se distribui de aici gratuit, numĕră 27 publicaţiuni în 4260 tomuri şi 3672 broşuri, şi anume:

1. Acte și date despre conferința națională ținută în Mercurea la 1869 — 84 exempl. à 1 cor.

2. Acte privitoare la urzirea și înființarea „Asociațiunii transilvane", 154 exempl. à 1 cor.

3. Adunarea (II) gen. a „Asociațiunii transilvane" ținută la Brașov în 1862 — 236 exempl. à 1 cor.

4. Adunarea (III) gen. a „Asociațiunii transilvane" ținută în Blaj la 1863 — 1 exempl. 1 cor.

5. Adunarea (IV) gen. a „Asociațiunii transilvane" ținută la Hațeg în 1864 — 36 exempl. à 1 cor.

6. Adunarea (VI) gen. a „Asociațiunii transilvane" ținută la Alba-Iulia în 1866 — 1 exempl. 1 cor.

7. Analele Academiei române, (din biblioteca lui Simeon Mangiuca). Ser. II. secț. I. tom. III.—X. și XV., și ser. II. secț. II. tom. III., VII.—X. și XV. (17 vol).

8. Analele „Asociațiunii transilvane" din 1880, fasc. I. în 354 exempl. à cor. 1·80.

9. Bardosy, D., Regulament de serviciu I. și III. parte. Sibiiu, 1900 — 18 exempl.

10. Bergner, R., Siebenbürgen. Eine Darstellung des Landes und der Leute. Leipzig, 1884 — 26 exempl. à K 8·—.

11. Biblioteca poporală a „Asociațiunii". Nr. 1. Sibiiu, 1900 în 1642 exempl. à 20 fil.

12. Catalogul bibliotecei „Asociațiunii transilvane", de Nic. Togan. 332 ex. à 1 cor.

13. Foișoara „Telegrafului Român" din 1876 — 12 exempl. și din 1877 — 15 exempl.

14. Indice alfabetic al publicațiunilor revistei „Transilvania". (Anul I.—XXV.), al actelor și analelor „Asociațiunii transilvane" (1862—1894), de Nic. Togan. — 117 ex.

15. Laurian-Bălcescu, Magazin istoric pentru Dacia. Tom. IV. și din VII. fasc. 1. în câte 2 ex.

16. Lazarici, I., Elemente de poetica română. Sibiiu, 1882. 16 ex. à 60 fil.

17. Loser, J., Istoria agriculturei. Trad. autorisată. Sibiiu, 1899. — 28 exempl.

18. Maior, Dr. G., Manual de agricultura rațională. Partea I. Agrologia. Brașov, 1897 — 48 ex.

19. Meitani, G. G., Studii asupra constituțiunii Românilor. Fasc. V. și VII.—XII. 363 broș.

20. Monografia școalei civile de fete a „Asociațiunii transilvane". 224 ex. à 2 cor.

21. Pop Reteganul, I., Povești din popor. Sibiiu, 1895. 1497 ex. à 1 cor.

22. Pușcariu, Dr. Il., Principii din pedagogia generală. Sibiiu, 1880 — 34 ex.

23. Pușcariu, I. cav. de. Date istorice privitoare la familiile nobile române. Sibiiu, 1892 și 1895. Vol. I. în 147 ex. à 4 cor. și vol. II. în 280 ex. à 8 cor., laolaltă vol. I. și II. 10 cor.

24. Stoica, S., Higiena copilului dela nascere până la al 7-lea an al etății. Sibiiu, 1895 — 51 ex. à 30 fil.

25. Șuluțiu Cărpinișanu, Dr. A., Graiul ardelenesc în raport cu limba literară de peste Carpați. Sibiiu, 1890 — 8 ex. à 40 fil.

26. Togan, Nic., Românii din Transilvania la 1733. Conscripția episcopului Ioan In. Klein de Sadu. Sibiiu, 1898. 21 ex. à 60 fil.

27. „Transilvania", organul Asociațiunii, din următorii ani: 1869 (50 ex.), 1870 (36 ex.), 1871 (67 ex.), 1872 (92 ex.), 1873 (68 ex.), 1874 (101 ex.), 1875 (119 ex.), 1876 (124 ex.), 1877 (103 ex.), 1878 (183 ex.), 1882 (61 ex.), 1883 (76 ex.), 1884 (69 ex.), 1885 (259 ex.), 1886 (282 ex.), 1888 (42 ex.), 1889 (80 ex.), 1890 (97 ex.), 1891 (13 ex.), 1892 (16 ex.), 1893 (2 ex.), 1894 (73 ex.), 1895 (24 ex.), 1896 (82 ex.), 1897 (9 ex.), 1898 (4 ex.), 1899 (20 ex.), 1900 (14 ex.).

Biblioteca proprie s'a sporit și în anul expirat mai ales în urma relațiilor de schimb legate cu diferite societăți sciințifice și literare din patrie și prin donațiunea făcută „Asociațiunii" de ereții reposatului jude de tribunal Ioan Bădilă.

Prin cumpărare s'a sporit biblioteca cu 17 opere în 29 tomuri și 3 broș. și s'a continuat completarea colecțiunii de ziare.

Dintre publicațiunile periodice au întrat la bibliotecă în anul 1900 următoarele: „Biserica și școala" din Arad, „Bunul Econom" din Orăștie, „Controla" din Timișoara, „Convorbiri literare" din Bucuresci, „Erdély" din Cluj, „Erdélyi Muzeum" din Cluj, „Ethnographia" din Budapesta, „Familia" din Oradeamare, „Foaia diecesană" din Caransebeș, „Foaia pedagogică" din Sibiiu, „Foaia poporului" din Sibiiu, „Foaia școlastică" din Blaj, „Gazeta Transilvaniei" din Brașov, „Hunyadmegyei tört. és régészeti társulat évkönyve" din Deva, „Letopis Matițe srpske" din Neoplanta, „Lumina" din Bucuresci, „Noua Revistă Română" din Bucuresci, „Patria" din Cernăuți, „Poporul" din Budapesta, „Revista Economică" din Sibiiu, „Revista Ilustrată" din Șoimuș, „Revista politica e letteraria" din Roma, revista „Tinerimea Română" din Bucuresci, „Századok", din Budapesta, „Tageblatt" din Sibiiu, „Telegraful Român" din Sibiiu,

„Tőrténelmi Tár“, din Budapesta, „Tribuna“ din Sibiiu, „Tribuna poporului“ din Arad, „Turul“ din Budapesta și „Unirea“ din Blaj.

Gratuit s'au trimis și în anul 1900 publicațiunile Academiei magh. de sciințe din Budapesta și ale Academiei Române din Bucuresci.

Depositul de cărți de o parte a crescut prin biblioteca poporală a „Asociațiunii“ Nr. 1, de altă parte a scăḑut în decursul anului 1900 în total cu 293 tomuri și 431 broșuri, între cari 243 tom. și 418 broș. dăruite, 26 tom. date în schimb și 24 tom. și 13 broș. vêndute.

V. Despărțĕmintele Asociațiunii.

Societatea noastră a fost întemeiată pentru două scopuri nobile; să cultive literatura românească și să promoveze cultura poporului. Ajungerea acestui din urmă scop s'a crediut a fi mai cu putință prin mijlocirea despărțĕmintelor, cari — fiind mai multe și mărginite la un cerc mai restrîns — pot veni mai des în contact cu poporul și pot mai ușor cunoasce trĕbuințele culturale ale acestuia. Pentru acest motiv organisarea temeinică a despărțĕmintelor a fost obiect de preocupațiune al tuturor comitetelor, cari au stat în fruntea Asociațiunii.

Durere însă, că toate silințele de pănă acum nu au fost de ajuns pentru a puté astăḑi spune, că activitatea despărțĕmintelor nu mai lasă mult de dorit. Trĕbue să fim, nu e vorbă, mulțămiți, căci față de trecut suntem în progres, după cum am constatat și în raportul nostru trecut. În câteva despărțĕminte se lucră cu plan și cu răbdare, putem ḑice și cu succes, dar în multe locuri activitatea se reduce la ținerea unei adunări cercuale, încolo nimic. Ei, și baremi dacă cu ocasiunea acestora s'ar aranja astfel de lucruri, cari să agite spiritele — în înțeles cultural — timp mai îndelungat. Un concert, o prelegere economică, o exposiție de manufacturi țărănesci sau de altă natură, inaugurarea unei biblioteci poporale sau distribuirea de cărți scrise pe înțelesul tuturor, sunt tot atâtea mijloace, cari lasă reminiscențe binefăcĕtoare în inima poporului.

Din toate acestea numai prelegerile publice se cultivă mai extins. Sunt însă adunări cercuale, la cari nici baremi o disertaţie nu se cetesce, ci se mărginesc la cetirea raportului anual şi darea unei scurte socoteli. Atât raportul despre activitatea comitetului cercual, cât şi raţiociniul cassei sunt lucruri prevĕḑute în statutele Asociaţiunii; presentarea lor este indispensabilă. Fiind ele însă de-un conţînut mai sec, pertractarea lor să se mărginească la strictul necesar; iar partea principală a adunării cercuale să residă în prelegeri şi festivităţi culturale, cari sunt mai atrăgĕtoare pentru massa poporului şi mai potrivite a popularisa Asociaţiunea şi scopurile culturale, representate de ea.

Ce împiedică nu odată reuşita adunărilor cercuale, ce împiedică adese participarea mulţimii la adunările noastre culturale, este obiceiul de a încassa taxele în ocasia aceasta. Procedura este — ce e drept — normată în statute şi regulamente; dar înscenarea încassărilor se poate face în aşa fel, ca ea să nu fie jignitoare pentru public. Mai practic şi mai folositor ar fi, dacă toate categoriile de taxe s'ar încassa înainte de adunarea cercuală şi în această ocasie s'ar raporta numai despre resultatul încassărilor. Felul acesta de procedare s'a probat, s'a dovedit de practic.

Tot aici credem a fi locul a suleva şi următoarea chestiune.

Am esperiat, că unele despărţĕminte an de an îşi ţin adunările cercuale sau numai în centrul despărţĕmêntului sau în câteva comune alternativ. Găsim, că este contra intereselor Asociaţiunii, înţĕlegem interesele culturale, iar nu pe cele materiale, ca despărţĕmêntul să se întrunească tot numai în o comună. Ar fi bine, ca adunările cercuale să se ţină pe rând în toate comunele despărţĕmintelor, fără considerare la resultatele materiale, ci numai scopurile culturale avêndu-se în vedere. E de lipsă deci, ca fiecare despărţĕmênt să-şi facă un plan, dela care să nu se abată de cât obvenind motive serioase.

Am ţinut să relevăm toate aceste pentru motivul, că nimic nu poate fi mai potrivit pentru arătarea defectelor noastre de organisare şi procedură de cât raportul anual, ce este a se presenta adunării generale. Raportul anual ajunge în mâna

tuturor membrilor Asociaţiunii şi astfel toţi au ocasiune a cunoasce ideile, de cari ar trebuí să fim conduşi, dacă e să progresăm; şi astfel toţi pot să-şi spună cuvêntul lor pentru îndreptarea neajunselor şi pentru introducerea unor lucruri folositoare.

Ne măgulim şi de astădată a crede, că exemplul dat de unele despărţeminte şi cuvintele noastre vor avé efectul dorit, şi mişcarea noastră culturală va străbate în toate colţurile locuite de Români şi va cuprinde în valurile sale pe toţi cei-ce limbă românească grăesc.

Iar după acestea să ne daţi voie a schiţa pe scurt activitatea despărţemintelor.

Dintre 42 despărţeminte, câte a avut Asociaţiunea în 1900, au funcţionat următoarele:

1. Abrud-Câmpeni; 2. Agnita; 3 Beiuş; 4. Bistriţa; 5. Blaj; 6. Bocşa; 7. Brad; 8. Bran; 9. Braşov; 10. Caransebeş; 11. Cluş; 12. Cohalm; 13. Comloş-St.-Miclăuş; 14. Dej; 15. St.-Mărtin; 16. Făgăraş; 17. Haţeg; 18. Hida-Huedin; 19. Ludoş; 20. Mediaş; 21. Mociu; 22. Năsĕud; 23. Orade; 24. Orăştie; 25. Oraviţa; 26. Oşorheiu; 27. Panciova; 28. Reghin; 29. Sătmar; 30. Sebeş; 31. Sĕlişte; 32. Sibiiu; 33. Sighişoara; 34. Şimleu: 35. Timişoara; 36. Turda; 37. Treiscaune-Ciuc; 38. Vêrşeţ.

Nu au funcţionat despărţemintele: Alba-Iulia, Deva, Lugoş şi Zernesci.

Dela ultima adunare generală încoace s'au reorganisat despărţemintele: „Agnita“ şi „Dej“ şi s'au înfiinţat din nou: „Bran“, „Dobra“, „Lipova“, „Mercurea“ şi „Vêrşeţ“.

Cu ocasiunea adunărilor cercuale s'au cetit următoarele disertaţii:

1. „Stupăritul raţional“ de Alexandru Ciura;
2. „Cum s'ar puté îmbunătăţi starea materială a poporului român?“ de Teodor Bulc;
3. „Urmările beţiei“ de Dr. I. Comşa;
4. „Despre educaţie“ de Ioan German;
5. „Despre grâu şi păstrarea sămênţei“ de I. F. Negruţiu;
6. „Despre îmbrăţişarea invenţiunilor noui, folositoare la economie de Stefan Albu;
7. „Despre ţinerea şi prăsirea vitelor“ de Petru Ieremia;

8. „Despre prăsirea de galiţe“ de Demetriu Pruneşiu;

9. „Despre pomărie şi sistemele de altoit“ de Stefan Albu;

10. „Despre însemnătatea sălaşelor în agronomie de Petru Ieremia;

11. „Despre datini bune şi datini rele“ de Ioan Budintian;

12. „Despre însemnătatea cruţării“ de Ioan Budintianu;

13. „Imbunătăţirea stării poporului nostru“ de Ioan Lăpĕdat;

14. „Monografia comunei Herman“ de Alexandru Dogariu;

15. „Câteva cuvinte despre pomenile la Români“ de Dr. E. Elefterescu;

16. „Economia raţională“ de Ioan Pop;

17. „Despre industrie şi comerciu“ de Ioan Muntean;

18. Cum s'ar puté îmbunătăţí starea materială a poporului nostru? de Demetriu V. Zah;

19. „Repriviri asupra trecutului Asociaţiuni“ de Ioan Câmpian;

20. „Problema şcoalei poporale în present şi viitor“ de Georgiu Manoilă;

21. „Tratat economic“ de V. Saltalechi;

22. „Educaţia socială“ de Teodor Petrişor;

23. „Causele sărăciei poporului român şi mijloacele pentru delăturarea lor“ de G. Tătar.

24. „Despre însoţiri în genere“ de Ioachim Muntean;

25. „Despre unele căi, cari duc la bunăstarea poporului“ de Dumitru Moşora;

26. „Despre hrana sufletească (bibliotecile poporale)“ de Romul Simu;

27. „Luxul la poporul român şi urmările lui“ de Vasilie Rădulet;

28. „Insemnătatea meseriilor“ de Vasilie Suciu;

29. „Invĕţături şi fabule“ de Paul Rotariu;

30. „Despre însemnătatea bibliotecelor poporale“ de Dr. Val. Moldovan;

31. „Despre poesia poporală română“ de Gerasim Vana;

32. „Ceva din istoria chinezatelor române“ de Dr. Victor Onişor.

33. „Despre credinţele deşerte şi urmările lor stricăcioase de Adam Băsarabă.

Mai remarcăm, că în unele despărţăminte s'au împărţit între popor cărţi de cuprins poporal, s'au distribuit premii la ţărani şi ţărance, în deosebi pentru costumele lor — s'au votat premii pentru disertaţiile cele mai bune, pentru cultivarea pomăritului şi a legumăritului, s'au prenumărat în mai multe exemplare gazetele scrise pentru popor, în câteva despărţăminte s'a decis conferirea de ajutoare la învăţăcei de meserii; despărţământul „Blaj“ a premiat şi tiparit în broşură „Higiena sau Cartea sănătăţii“ de Dr. Stefan Erdélyi; despărţământul „Timişoara“ a votat câteva ajutoare pentru scoale lipsite, de asemenea şi desp. „Abrud-Câmpeni“.

§-lui 39 lit. *g*) din Regulamentul pentru despărţăminte au satisfăcut, înaintând raport anual, domnii directori ai despărţămintelor: Abrud-Câmpeni, Aguita, Beiuş, Bistriţa, Bocşa, Braşov, Cluj, Comloş-S.-Miclăuş, Dej, Haţeg, Ludoş, Mociu, Năsăud, Orăştie, Oraviţa, Oşorheiu, Sătmar, Sălişte, Sibiiu, Sighişoara şi Timişoara.

Din datele, ce ne-au sosit până la încheierea acestui raport, constatăm, că despărţămintele Asociaţiunii au 42 agenturi comunale şi 54 biblioteci poporale (mai multe ambulante).

Nu putem încheia acest capitol fără a releva o împrejurare, ce ne dă speranţe cu privire la o activitate mai intensivă a despărţămintelor. E fapt, că adunările generale din ultimii ani toate au avut un splendid resultat, atât din punctul de vedere material cât şi mai cu samă moral. Meritul revine despărţămintelor, conducătorilor acestora, cari au arangiat festivităţi culturale, ce pentru ani de-a rândul vor forma o plăcută amintire în acele părţi, şi au sciut să provoace adevărat entusiasm pentru scopurile Asociaţiunii.

VI. Secţiunile sciinţifice-literare.

Prin instituirea secţiunilor sciinţifice-literare la adunarea generală din Băile Herculane, activitatea literară a Asociaţiunii a fost pusă pe base noue.

Organele de păn' aci ale Asociaţiunii au fost mai mult organe administrative, cari nu puteau fi chemate a conduce şi o acţiune literară ce reclamă o anumită cualificaţiune specială.

Acum asociaţiunea are în secţiunile ei sciinţifice-literare un organ de specialitate, care va puté inaugura şi pe terenul literaturei noastre naţionale o mişcare mai intensivă şi roditoare.

In anul expirat secţiunile au fost ocupate mai mult cu lucrări de organisare, stabilindu-şi programul de acţiune, regulamentele interne şi pregătind o modificare mai aprofundată a Regulamentului lor general, stabilit la adunarea generală dela Băile Herculane.

În această privinţă, precum şi cu privire la întregirea locurilor devenite vacante în secţiuni, parte prin moarte, parte prin demisiune, se presentează propuneri speciale sub *G.* G.

Secţiunile au ţinut două şedinţe plenare, una la 14 Oct. 1900 în scopul de constituire, şi a doua la 14 şi 15 Iulie a. c., când au deliberat chestiunile pertractate în şedinţele singuraticelor secţiuni.

Asemenea şedinţe au ţinut: secţiunea literară 3 în Braşov, secţiunea istorică 1 în Sibiiu, secţiunea sciinţifică 1 în Rodna şi secţiunea şcolară 1 în Sibiiu. Secţiunea economică nu s'a putut întruní.

Afară de lucrările de organisare, mai sus amintite, secţiunile s'au ocupat păn'acum şi cu lucrări literare şi au dat în primul rênd o atenţiune deosebită publicaţiunilor Asociaţiunii, anume organului acesteia „Transilvania“ şi „Bibliotecii poporale“.

Prin dispoziţiunile luate în această privinţă, cari — dacă adunarea generală va vota budgetul presentat de comitetul central, — se vor puté pune în lucrare deja în anul viitor, credem că se va face un mare pas înainte spre a da publicului nostru cetitor şi în deosebi poporului dela ţeară o lectură pe deplin potrivită cu trebuinţele sale reale.

Comitetul central, împărtăşind părerea, că secţiunile sciinţifice-literare vor puté desvolta o activitate cu atât mai mulţămitoare, cu cât lucrarea lor se va puté mişca mai liber şi independent, renunţă la influinţarea acestei activităţi prin propuneri concrete şi crede că şi adunarea generală va consimţí ca lucrările literare ce vor fi să se îndeplinească în viitor să se încredinţeze cu totul competenţei secţiunilor şi — întru cât

nu ating chestiuni materiale — să se separeze de lucrările administrative ale celorlalte organe ale Asociațiunii.

Din causa aceasta comitetul central — în conformitate cu conclusele ședinței plenare din 14—15 Iulie a. c. — a renunțat la presentarea în forma de păn'aci a raportului literar obicinuit, și renunță și la presentarea unei propuneri pentru determinarea acțivității literare viitoare a Asociațiunii.

VII. Scoala civilă de fete.

În anul școlar 1900—1901 școala civilă de fete, susținută de Asociațiune, a fost cercetată de 81 eleve, anumit în cl. I 12, în cl. II 25, în cl. III 26 și în cl. IV 18, iar alte 4 eleve — absolvente ale școalei civile — în lipsa cursului complementar parte s'au pregătit pentru studii pedagogice parte au urmat cursuri de musică, pictură și lucrul de mână.

În internatul împreunat cu școala civilă de fete au locuit 52 eleve.

În corpul didactic s'au întêmplat oare-cari schimbări în urma abdicerii profesoarei suplente dșoara Maria Cioban. Comitetul central a publicat concurs pentru ocuparea acestui post, dar nu s'a presentat nici o concurentă, care să întrunească toate cerințele legii pentru școalele civile de fete. Astfel s'a vĕdut necesitat a face o suplinire provisorie, angajând pe dșoara *Laura Vlad,* absolventă a Academiei de pictură din München și învĕțătoare cualificată pentru școalele elementare, ca să propună desemnul și caligrafia, și pe dșoara *Eufemia Katona,* învĕțătoare cualificată pentru lucrul de mână în școalele elementare, ca să instrueze elevele în lucrul de mână.

Instrucția a dat resultate mulțămitoare. Ea a urmat în cadrul noului plan de învĕțĕmênt, acomodat planului de învĕțĕmênt ministerial publicat în 1887 sub Nr. 29000, votat de comitetul central în ședința sa dela 5 Aprilie 1900 și aprobat de ministrul instrucțiunii publice cu data 9 Ianuarie 1901.

Mersul instrucțiunii a fost supraveghiat de d-nii Dr. Ilarion Pușcariu și Iosif St. Șuluțu ca representanți ai comitetului, iar ca delegat la examenele anuale a funcționat dl Nicolau Togan.

Date mai amĕnunţite cu privire la şcoala civilă de fete se găsesc în programa publicată de direcţiunea şcolară, şi care se alătură sub *H.* H.

Raţiociniul şcoalei civile de fete şi al internatului împreunat cu aceasta a fost revizuit de comitetul central şi aflat în ordine.

VIII.

În fine avem onorul a aduce la cunoscinţă, că cu finea anului curent expiră mandatul presidenţilor şi al comitetului. Onorata adunare generală va avé deci să aleagă în conformitate cu §. 17 lit. a) din statute pe un nou period de trei ani pe presidentul, vicepresidentul şi comitetul central.

IX. Propuneri.

Supunênd acest raport, dimpreună cu aclusele sale, apreţierii Onoratei adunări generale, o rugăm, ca să binevoiască:

1. a lua spre scire raportul general pe anul 1900;
2. a da expresiune condolenţei pentru membrii reposaţi după consemnarea presentată;
3. a da absolutoriu pentru raţiociniile Asociaţiunii pe anul 1900;
4. a aproba proiectul de budget pentru anul 1902:
5. a aproba modificările „Regulamentului pentru secţiunile sciinţifice-literare;
6. a alege pe presidentul, vicepresidentul şi comitetul central pe un nou period de trei ani, adecă pe anii 1902, 1903 şi 1904.

Din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută în Sibiiu la 8 August 1901.

Iosif St. Şuluţu, m. p.

Dr. Ilie Beu, m. p.,
secretar II.

Aclus A.

Nr. 481—1901.

LISTA

stipendiaților Asociațunii în anul școlar 1900/1901.

1. Pavel Guşeilă-Negrea, stud în cl. VIII gimn. în Braşov } Stipendiul I. Roman de câte 120 K.
2. Alexandru Rusu, stud. în cl. VI. gimn. în Blaj }
3. Basiliu Başota, st. în cl. VII. gimn. în Năsăud; 40 K din fund. Başiota.
4. Iuliu Hațegan, stud. în cl. V. gimn. în Blaj; 100 K din fund. Dobâca.
5. Mihaiu Papp, stud. în cl. VIII. gimn. în Beiuș; 120 K din fund. Galiană.
6. Virgil Nistor, stud. în cl. IV. gimn. în Brașov; 120 K din fund. Marinovici.
7. Silvia Ciora, elevă în cl. IV. civilă în Sibiiu; 80 K din fund. Dr. I. Moga.
8. Aurel Vasilie, stud. în cl. V. gimn. în Sibiiu; 80 K din fund. Rîureanu.

Aclus B.

Nr. 557—1901.

RAPORT

despre lucrările comitetului central referitoare la înființarea „Casei Naționale".

În decursul timpului expirat dela ultima adunare generală, comitetul central a finalisat întreprinderea Loteriei Casei Naționale, prin care — deși nu a putut realisa un profit atât de mare după cum se spera — fondul Casei Naționale a fost augmentat totuși cu o sumă destul de însemnată.

Causele principale pentru cari loteria nu a dat resultatul așteptat este a se căuta în primul rând în împrejurarea, că Ministerul de finanțe nici după repetite încercări din partea comitetului central nu a încuviințat planul loteriei compus de Asociațiune, ci a introdus în el diferite restricțiuni (s. ex. reducerea tragerilor la una singură, interdicerea rescumpărării câștigurilor cu bani gata, limitarea prețului biletelor de loterie la 1 Coroană, etc.), cari — reducênd șansele de câștig — au influințat în mod deprimător asupra dispoșiției publicului mare de a participa la această loterie.

De asemenea au avut o înrîurire păgubitoare și relațiunile economice nefavorabile din timpul mai nou.

Cu toate acestea se putea obține un resultat mai mulțămitor, dacă întreprinderea Asociațiunii ar fi întîmpinat pretutindenea același sprijin pe care l'a găsit la o parte a despărțemintelor și a institutelor de credit românesci. În unele locuri însă apelul comitetului central pentru sprijinirea loteriei a remas cu totul fără efect.

Conturile loteriei au fost censurate și aprobate în ședința comitetului central din 11 Iulie a. c., iar profitul net de

K 21,159·19

a fost adăugat la fondul Casei Naționale.

Cu ocasiunea ultimei aniversări comitetul central a făcut o nouă încercare pentru a pune obiceiul felicitărilor de Anul nou în serviciul culturei naționale, și a lansat un apel pentru rescumpărarea felicitărilor în favorul fondului Casei Naționale. Și de astădată s'a realisat pe această cale o sumă destul de însemnată.

Nu au lipsit în fine nici în anul din urmă, donațiuni în bani și obiecte, și astfel fondul și inventarul Casei Naționale a crescut în măsură considerabilă.

Anume starea fondului arătată în raportul din a. tr. cu	K	33,353·70
a crescut:		
a) cu venitul loteriei	„	21,159·19
b) din rescumpărarea felicitărilor de Anul nou cu .	„	660·—
c) din donațiuni în bani:		
α) dela d. P. Barbu, advocat în Reghin, în memoria soției sale, taxa de fundator	„	2,000·—
β) dela dl Dr. P. Țegle în Timișoara	„	60·—
γ) dela dl Al. Lupu, colonel î. p. în Viena . . .	„	20·—
δ) dela dl Andreiu Bârseanu, prof. în Brașov . .	„	50·—
ε) dela dl Ern. G. Vârnav	„	37·40
deci fondul represintă în total .	K	57,340·29

Obiecte pentru Muzeul istoric și etnografic au întrat — afară de cele amintite în raportul din anul trecut:

a) dela dl Iosif Sterca Șuluțu, Cartea de rugăciune a Metropolitului Alexandru St. Șuluț; și o scrisoare din 9 Febr. 1849 a generalului Bem către Nic. Solomon;

b) dela Ioan Todescu, paroch în Bucium-Cerbu: Buzduganul lui Horia;

c) dela dl Georgiu de Görög, locotenent î. p. în Orșova; obiecte archeologice, documente istorice și o colecțiune de minerale;

d) dela dl Patriciu Barbu în Reghinul săsesc o cămașă de zale;

e) dela dl Ios. Popescu în Reghinul săsesc: diferite obiecte de bronz, și

f) dela dl Georgiu M. Corcheșiu, primar în Câmpeni: mai multe monete vechi de argint.

Avênd în vedere, că în sensul conclusului adunării generale dela Mediaș sumele colectate și donate pentru Casa Națională, și în deosebi și taxele fundatorilor și venitul loteriei sunt a se folosí pentru zidirea Casei Naționale pe locul care atunci forma deja proprietatea Asociațiunii, Comitetul central speră, că — avênd concursul publicului mare, — va puté presenta în timp apropiat propuneri concrete pentru ridicarea cel

puțin a unei părți a palatului Casei Naționale, ca prin un asemenea început să delăture cu totul scepticismul cu care o parte a publicului privesce această însemnată întreprindere culturală a Asociațiunii noastre.

Pentru present Comitetul central roagă adunarea generală:

a) a lua act de acest raport și a aproba lucrările sĕvîrșite, și

b) a da expresiune mulțămitei sale față cu sprijinitorii mai sus înșirați ai Casei Naționale.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român", ținută în Sibiiu la 8 August 1901.

Aclus C.

Consemnarea

membrilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român".

Starea dela 1 August 1901 *).

Membrii secțiunilor sciințifice-literare.

Babeș Vicențiu, membru al Academiei rom., Budapesta.
Balan Iosif, profesor, Caransebeș.
Bârseanu Andreiu, profesor, Brașov.
Barzu Traian, asesor referent, Caransebeș.
Blaga Iosif, Dr., profesor, Brașov.
Bunea Augustin Dr, canonic metropolitan, Blaj.
Cosma Parteniu, dir. executiv, Sibiiu.
Goldiș Vasile, secretar consistorial, Arad.
Hossu Vasile, canonic metropolitan, Blaj.
Marienescu M. Atanasiu Dr., jude de tablă î. p., Sibiiu.
Olariu Iuliu Dr., dir. institutului teologic, Caransebeș.
Onițiu Virgil, director gimnasial, Brașov.
Pletosu Gregoriu, profesor, Năsĕud.
Porcius Florian, vice-căpitan î. p., Rodna-veche.
Pușcariu Ioan cav. de, septemvir î. p., Bran.
Stroia Ioan Dr., protopop, Sĕliște.
Șuluțu St. Iosif, jude de trib. î. p., Sibiiu.
Viciu Emiliu, profesor, Blaj.
Vlaicu Arseniu, dir. școalei super. comerciale, Brașov.
Vulcan Iosif, redactor, Oradea-mare.

Despărțĕmêntul Abrud-Câmpeni.

Membrii fundatori.

Bașota Basiliu, advocat em., jude de trib. î. p., Abrud.
Chirtop Zosim, Dr., advocat, Câmpeni.

---

*) On. direcțiuni ale despărțĕmintelor, resp. P. T. membri ai Asociațiunii sunt rugați a controla, dacă li-s'a întrodus esact *numele*, *locuința* și *posta ultimă* și eventualele greșeli să binevoiască a le rectifica, — fie și numai pe o cartă postală, — pentru-ca să se rectifice și la centru.

Membrii pe viață.

Adamovici Ana, Bucium-Poeni, p. u. Abrud.
Adamovici Nicolau, preot, Bucium-Poeni, Abrud.
Achim Petru, proprietar, Bucium-Muntari, Abrud.
Andreica Michail, proprietar, Câmpeni.
„Auraria" institut de credit și economii, Abrud.
Bariţiu Victor, notar, Bucium, p. u. Abrud.
Biserica gr.-ort. română, Vidra-de-sus, p. u. Câmpeni.
Cândea Petru, proprietar, Zlatna.
Cirlea Mihail, notar public regesc, Abrud.
Cotișel Constantin, preot, Certege, p. u. Câmpeni.
Danciu Aureliu, proprietar, Bucium-Cerbu, p. u. Abrud.
David Candin, director de mine, Bucium-Șasa, p. u. Abrud.
„Doina", societate pe acții, Câmpeni.
Filip Ana, soție de advocat, Abrud.
Gomboș Mihail, proprietar, Vidra-de-sus, p. u. Câmpeni.
Henzel Simeon, proprietar, Roșia.
Jurca Iosif, proprietar, Roșia.
Lobonţiu Nicolau, proprietar, Abrud.
„Munteana", institut de credit și economii, Ofenbaia.
Paul Petru, proprietar, Zlatna,
Pop Laurenţiu, Dr., advocat, Abrud.
Preda Basiliu, Dr., advocat, Câmpeni.
Sima Grigorie, preot, Cărpiniș, p. u. Abrud,
Todescu Ioan, preot, Bucium-Cerbu, p. u. Abrud.
„Zlăgneana", institut de credit și economii, Zlatna.

Membrii ordinari.

Anca Iuliu, Dr., medic cercual, Ofenbaia
Arieșan Iosif, preot, Certege, p. u. Câmpeni.
Banfi Stefan, Dr., medic, Bucium-Șasa, p. u. Bucium.
Bocaniciu George, comerciant, Roșia.
Bolog Teodor, Neagra, p. u. Câmpeni.
Candrea Michail, preot, Neagra, p. u. Câmpeni.
Chirtop Vasile, proprietar, Câmpeni.
Ciura Alexandru, preot, Abrud.
Cotișel Maria, soție de primar, Certege, p. u. Câmpeni.
Cotișel Niculae, primar, „ „
Cristea Nicolau, preot, Valea-Bulzului, p. u. Zlatna.
Darabant Alexandru, jude reg., Bistra, p. u. Câmpeni.
David Samuil, comerciant, Abrud.
Duşa Teodor, preot, Petrângeni, p. u. Zlatna.
Fodor Vasile, Dr., advocat, Abrud.
Furdui Romul, protopresbiter, Câmpeni.
Fodorean Nicolau, învățător, Ofenbaia.
Goia Demetriu, preot, Peleș-Sohodol, Abrud.
Gomboș Ana, preoteasă, Abrud-sat, p. u. Abrud.
Lazar Silviu, contabil, Abrud.
Maior Ioan, preot, Roșia.
Marcu Romul, capelan, Bistra, p. u. Câmpeni.
Muntean Dionisiu, notar, Ofenbaia.
Oneț Nicolau, preot, Peleș, p. u. Abrud.
Pop Elvira, soție de advocat, Abrud.

Popa Ariton, preot, Bucium-Şasa, p. u. Bucium.
Poruţiu Iuliu, paroch, Câmpeni.
Scrob George, preot, Sĕcătura, p. u. Câmpeni.
Todea Ioan, preot, Albac, p. u. Câmpeni.

Despărţĕmêntul Agnita.

Membrii ordinari.

Bonea Ioan, paroch, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
Câmpean Nicolae, primar, Bârghiş.
Conora Ioan, preot, Boholţ, p. u. Cincu-mare.
Dordea Ioan, preot, Bârghiş.
Gavrea Nicolau, preot, Bendorf, p. u Nocrichiu.
Lenca Axente, funcţionar la pretură, Agnita.
Mihu Ioan, preot, Cincu-mare.
Moldovan Nicolau, protop., Nocrichiu.
Păcală Michail, paroch, Şulumberg, p. u. Agnita.
Paicu Ioan, învĕţător, Agnita.
Părău Ioachim, preot, Agnita.
Rĕgneală Ioan, preot, Şoarş, p. u. Cincu-mare.
Tat Ioan, teolog abs., Ţichindeal, p. u. Nocrichiu.

Despărţĕmêntul Alba-Iulia.

Membru fundator.

Societatea foştilor nobili husari de graniţă în Teiuş.

Membrii pe viaţă.

Crişan Iosif, oficiant, Bărăbanţ, p. u. Alba-Iulia.
Florescu Nicolau, proprietar, Ighiu.
Lascu George, proprietar, Ampoiţa, p. u. Ighiu.
Patiţa Rubin, advocat, Alba-Iulia.

Membrii ordinari.

Bătăcui Aron, notar, Benic, p. u. Teiuş.
Cirlea Ioan, proprietar, Alba-Iulia.
Filip Georgiu, advocat, Alba-Iulia.
Haţegan Vasile, notar, Oarda-de-jos.
Marciac Ioan, Dr., advocat, Alba-Iulia.
Micu Simeon, protopop, Alba-Iulia.
Moldovan Simeon, proprietar, Alba-Iulia.
Rusan Florian, preot, Alba-Iulia.
Totoian Ioachim, preot, Micĕşti, p. u. Alba-Iulia.

Despărţĕmêntul Beiuş.

Membrii fundatori.

Criste Nicolau, cive, Beiuş.
Negrean Demetriu, comerciant, Beiuş.
Oncea Teodor, notar, B. Lazur, p. u. Rieni.
Papp Paul, advocat, Beiuş.

Membru pe viaţă.

Radu Nicolau, pădurar dominal, Beiuş.

Membrii ordinari.

Andru Teodor, preot, Chişcou, p. u. Dumbrăveni.
Antal Augustin, protopop, Beiuş.
Ardelean Alexiu, proprietar, Beiuş.
Ardelean Coriolan, profesor, Beiuş.
Ardelean Ioan, comerciant, Beiuş.
Boiţiu Constantin, proprietar, Beiuş.
Botişel Miron, preot, Stei, p. u. Rieni.
Bulc Teodor, profesor, Beiuş.
Buşiţa Ioan, profesor, Beiuş.
Butean Angela, profesoară, Beiuş.
Butean Elena, profesoară, Beiuş.
Butean Ioan, director gimnasial, Beiuş.
Cartiş Vasilie, proprietar, Rogoz, p. u. Hollod.
Comşa Ioan Dr., medic, Sombatşag.
Cosma A. Livia, soţie de advocat, Beiuş.
Cosma Gavriil Dr., advocat, Beiuş.
Costin Georgiu, proprietar, Vărăşeni, p. u. Sombatşag.
Cristea Gavril, preot, D.-S.-Foreu, p. u. B.-Ujlak.
Dan Ioan, pădurar, Budurasa, p. u. Beiuş.
Diamandi Nicolae, profesor, Beiuş.
Dumbrava Vasiliu, profesor, Beiuş.
Erdélyi Ioan iun., inginer, Beiuş.
Erdélyi Vasiliu, apotecar, Beiuş.
Fabian Marta m. Iepure, profesoară, Beiuş.
Fabian Nicolau, profesor, Beiuş.
Fekete Demetriu, cantor-docent, Beiuş.
Gera Alexandru, exactor dominal, Beiuş.
Gliţa Ioan, notar, Nanhegheşel.
Iepure Ioan, profesor, Beiuş.
Ignat A. Sabin, cand. de adv., Beiuş.
Ignat Viora, Beiuş.
Kóváry Ioan, preot, Ivaniş, p. u. B.-Ujlak.
Maiorescu Daniil, notar pens., Beiuş.
Marinescu George, profesor, Beiuş.
Mihoc George, jude şi econom, B.-Sălişte, p. u. Beiuş.
Mureşan Georgiu Dr., medic, Beiuş.
Nicola Cornelia, profesoară, Beiuş.
Nicoruţa Vasiliu, teolog, Cusîiş, p. u. Rieni.
Paladi Antoniu, preot, Feneş, p. u. Beiuş.
Paladi Corneliu, comerciant, Beiuş.
Pap Augustin, silvan. dominal, Petros, p. u. Beiuş.
Pap Ioan, preot, Drăgiesci.
Pap Vasiliu, protopop, Beiuş.
Papp Ioan Dr., cand. de advocat, Haţeg.
Papp Vasiliu, preot, Topa de sus, p. u. Dobreşti.
Papfalvai Andreiu, paroch, Ghelani.
Papluca George, industrieş, Beiuş.
Pavel Valeria, guvernantă, Beiuş.
Petrila Ioan, învĕţător, Merlău, p. u. Cordău.
Pinter Ioan, învĕţător, Beiuş.
Popa Atanasiu, Câmpanii de jos, p. u. Băiţa.

Popa Zacharia, paroch, B.-Sălişte, p. u. Beiuş.
Popovici Constantin, Dr., advocat, Beiuş.
Popovici Terenţiu, notar, Rieni.
Sfetea Maria, profesoară, Cluj.
Stan Florian Dr., profesor, Beiuş.
Stan Ilie, profesor, Beiuş.
Stefanica Vasiliu, profesor, Beiuş.
Stolojan Octavia, directoară, Beiuş.
Tau Ioan, învĕţător, Topa-superioară, p. u. Dobreşti.
Teaha Vasiliu, preot, V.-Sohodol, p. u. Văşcău.
Valtner Maria n. Cosma, proprietară, Beiuş.
Venter Eugeniu, preot, Rogoz, p. u. Hollod.

Despărţĕmêntul Bistriţa.

Membrii fundatori.

„Bistriţana", institut de credit, Bistriţa.
Borgo-Bistriţa, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Prund, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Rus, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Tiha, comuna, Borgo-Prund.
Poruţiu Samuil, consilier minist. î. p., Bistriţa.

Membrii pe viaţă.

Borgo-Joseni, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Mijloceni, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Murĕşeni, comuna, Borgo-Prund.
Borgo-Suseni, comuna, Borgo-Prund.
Ciuta Demetriu, Dr., advocat, Bistriţa.
Pop Michail, proprietar, Sântioana, p. u. Şieu.

Membrii ordinari.

Dan Eliseiu, preot, Borgo-Suseni, p. u. Borgo-Prund.
Deac Ciril, protopop, Şeut, p. u. Şieu.
Dologa Ioan, preot, Borgo-Tiha, p. u. Borgo-Prund.
German Alexandru, Dr., medic, Bistriţa.
Linul George, Dr., advocat, Bistriţa.
Login Dionisiu, Dr., cand. de advocat, Bistriţa.
Malaiu Ioan, Dr., cand. de advocat, Bistriţa.
Mihailaş Mihail, dir. de bancă, Bistriţa.
Monasterian Leon, contabil, Bistriţa.
Monda Simeon, protopop, Borgo-Bistriţa, p. u. Borgo-Prund.
Onişor Victor, Dr., cand. de advocat, Bistriţa.
Pahone Vasile, Dr., advocat, Bistriţa.
Popu Alexandru, Dr., medic, Bistriţa.
Popu Ioan, preot, Nusfalĕu, p. u. Sieu.
Ranta-Buticescu Vasile, jude reg., Bistriţa.
Scridon Leon, Dr., prim-vicenotar comitatens, Bistriţa.
Tripon Gavriil, Dr., advocat, Bistriţa.

Despărţĕmêntul Blaj.

Membrii fundatori.

Bunea Augustin, Dr., canonic metropolitan, Blaj.
Capitlul metropolitan gr. cat. român din Blaj.

Moldovan M. Ioan, preposit capitular, Blaj.
Pop Gavriil, canonic metropolitan, Blaj.

Membrii pe viață.

Hossu Vasile, Dr., canonic metropolitan, Blaj.
Mihályi Victor, Dr., metropolit, Blaj.
Negruțiu F. Emil, Dr., medic, Blaj.
Negruțiu F. Ioan, profesor, Blaj.
Onișor Teodor, proprietar, Blaj.

Membrii ordinari.

Blasian Artimon, preot, Obreja, p. u. Teiuș.
Bota P. Aurel, profesor, Blaj.
Ciato Aurel, Drd., rigorosant în drept, Blaj.
Coltor Augustin, hotelier, Blaj.
Daianu Elia, Dr., profesor, Blaj.
Docolin Filip, preot, Micăsasa.
Domșa C. Aurel, preot, Blaj.
Fodor Ioan, profesor, Blaj.
German Ioan, profesor emer., Blaj.
Hodoș Brut Iuniu, dir. de bancă, Blaj.
Lita Iosif, preot, Iclod, p. u. Blaj.
Maior Ioan, provisor dominal, Blaj.
Maniu Iuliu, Dr., advocat, Blaj.
Marcu Isidor, Dr., canonic metropolitan, Blaj.
Mateiu P. Simeon, canonic metropolitan, Blaj.
Muntean George, dir. preparandial, Blaj.
Negruțiu F. Ioan, student technic, Blaj.
Nestor Silvestru, profesor, Blaj.
Oltean Stefan, măsar, Blaj.
Pinca Ioan, proprietar, Cergăul-mare, p. u. Cenade.
Popescu Nicolau, profesor, emer., Blaj.
Radeș David, inspector silvanal, Blaj.
Radu Ioan, econom, Uifaleu, p. u. Aiud.
Rațiu Basiliu, rector seminarial, Blaj.
Rațiu Ioan, Dr., profesor, Blaj.
Stan Sofron, contabil, Blaj.
Stoia Traian, provisor dominal, Petrisat, p. u. Blaj.
Suciu Valeriu, profesor, Blaj.
Szmigelszki Octavian, profesor, Ibașfaleu.
Szmigelszki Vasile, preot, Sâncel, p. u. Blaj.
Szmigelszki Victor, Dr., canonic metrop., Blaj.
Truța Iacob, notar, Sâncel, p. u. Blaj.
Vancea George, proprietar, Blaj.
Vandor Teodor, prefect, Blaj.
Viciu Emil, profesor, Blaj.

Despărțêmêntul Bocșa.

Membrii ordinari.

Adam Augustin, preot, Vermeș.
Albu Stefan, învețător, Reșița română, p. u. Reșița.
Antal Nicolau, jude cerc. reg., Bocșa-montană.

Balan Mateiu, Reşiţa-română, p. u. Reşiţa.
Balian Lazar, preot, Dognecea.
Barbu Emanuil, notar, Reşiţa.
Birta Iosif, preot, Ierseg.
Biserica gr. or. română, Valeapai, p. u. Rafna.
Bloju Nicolae, econ. Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Bolboca Nicolau, adm. protopopesc, Vermeş.
Budinţanu Ioan, advocat, Bocşa germână.
Cornean Nicolae, preot, Apadia, p. u. Caransebeş.
Costean Alexandru, comerciant şi primar, Bocşa-montană.
Crăciunescu Alexandru, notar, Socian, p. u. Reşiţa.
Crenian Alexandru, dir. de bancă, Reşiţa.
Ferariu Ioan, notar, Reşiţa română, p. u. Reşiţa-montană.
Glava Lucian, învĕţător, Dezeşti, p. u. Fârliug.
Grecu Iuliu, Dr., medic, Királykegye.
Ieremia Petru, preot, Câlnic.
Jivoinoviciu Simeon, cassar, Bocşa-montană.
Jucu Dimitrie, notar, Prebul, p. u. Zorlenţul-mare.
Jurca Ioachim, preot, Ezereş, p. u. Bocşa-montană.
Marcu Ioan, învĕţător, Bocşa-montană.
Marta Nicolae, proprietar, Reşiţa-montană.
Mlădin Petru, Dr., medic, Prebul, p. u. Zorlenţul-mare.
Mureşan Axente, Bocşa-montană.
Neda Avram, învĕţător, Reşiţa-montană.
Nicolaeviciu George, comerciant, Reşiţa-română, p. u. Reşiţa.
Oprea Aurel, Dr., advocat, Bocşa-montană.
Păiuşan Partenie, cancelist, Reşiţa-montană.
Pateşan Cristian, proprietar, Reşiţa-montană.
Pocrean Iosif, ospĕtar, Reşiţa.
Popoviciu Ioan, preot, Valeapai, p. u. Rafna.
Popoviciu Maxim, protopop, Bocşa-montană.
Popoviciu Nicolae, învĕţător, Barbosa, p. u. Rafna.
Sabin Antoniu, învĕţător, Câlnic.
Soare Toma, cojocariu, Bocşa-germână.
Spătariu Aurel, comerciant, Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Stan Işfan Iancu, preot, Bocşa română.
Terfaloagă David, preot, Reşiţa-montană.
Tismonar Ecaterina, proprietară, Dognecea.
Velcean Iosif, învĕţător, Reşiţa.
Vulpe Nicolae, învĕţător î. p., Bocşa-montană.

Despărţĕmêntul Brad.

Membrii pe viaţă.

Bacila Simeon, preot, Ormindea, p. u. Băiţa (lângă Deva).
Cosma Elia Iuliu, preot, Crăciunesci, p. u. Băiţa (lângă Deva).
Damian Silviu, proprietar, Brad.

Membrii ordinari.

Balasiu Artemiu, comerciant, Băiţa (lângă Deva).
Coţioiu Romul, comerciant, Baia de Criş.
Damian Vasile, protopop, Brad.
Draia Alexandru, învĕţător, Criscior.

Gherman Ioan, profesor, Brad.
Grozea Ioan, protopop, Hălmagiu.
Moldovan Corneliu Dr., medic, Băița (lângă Deva).
Moldovan George, notar, Băița (lângă Deva).
Oprișa Pavel Dr., profesor, Brad.
Părĕu George, profesor, Brad.
Perian Lazar, proprietar, Băița (lângă Deva).
Perian Petru, preot, Trestia, p. u. Băița (lângă Deva).
Pop Constantin, paroch, Baia de Criș.
Pop Nicolau, capelan, Ormindea, p. u. Băița (lângă Deva).
Rimbaș Petru, contabil, Brad.
Russu Ioan, medic, Brad.
Stanciu Ioan, arêndator, Brad.

Despărțĕmêntul Bran.

Membru pe viață.

Stoica Simeon, medic î. p., Bran.

Membrii ordinari.

Chițu Alexe, Bran-Poarta, p. u. Bran.
Enescu George, preot, Moeciul inferior, p. u. Bran.
Manoiu Nicolau Dr., advocat, Brașov.
Moșoiu Axente, notar, Bran-Poarta, p. u. Bran.
Popovici Nicolau, comerciant, Bran.
Pușcariu Ioan cav. de, septemvir î. p., Bran-Sohodol p. u. Bran.
Tătoiu Miron, Bran-Poarta, p. u. Bran.
Urdea George, prim-pretor, Bran.

Despărțĕmêntul Brașov.

Membru fundator.

Sever Axente, proprietar, Brașov.

Membrii pe viață.

Bârseanu Andreiu, profesor, Brașov.
Bârseanu Toma, preot, Dêrste, p. u. Dêrste-Săcele.
Damian Simeon, advocat, Brașov.
Petric Ioan, protopop, Brașov.
Popovici A. Elena, Brașov.
Roman Ludovic, căpitan î. p., Brașov.

Membrii ordinari.

Aiser Cornel, oficial la fil. „Albina“, Brașov.
Alexi Teochar, privatier, Brașov.
Aron Ioan, dir. învĕțător, Brașov.
Bădițioiu Ioan, comerciant, Brașov.
Baiulescu Bartolomeiu, protopop, Brașov.
Baiulescu George, Dr., medic, Brașov.
Blaga Iosif, Dr., profesor, Brașov.
Bogdan Maria, învĕțătoare, Brașov.
Bogdan Nicolae, profesor, Brașov.
Camera comercială, Brașov.

Câmpianu Marina, proprietară, Brașov.
Cârlan George, notar, Țințari, p. u. Vlădeni.
Chelariu George, profesor, Brașov.
Ciortea Aurel, profesor, Brașov.
Ciurcu Ioan, librar, Brașov.
Comanescu Iosif, paroch, Codlea.
Cristan T. Theodor, zaraf, Brașov.
Dima George, profesor, Brașov.
Direcțiunea școalelor medii române, Brașov.
Dogariu Alexandru, preot, Herman.
Eremias E. N., comerciant, Brașov.
Făgărășan Dionisie, profesor, Brașov.
Frateș Toma, paroch, Bacifaleu, p. u. Satulung.
Furnică George, măcelar, Brașov.
Gavrilescu Ion, paroch, Țințari, p. u. Vlădeni.
Grădinar Nicolae, comerciant, Brașov.
Ilie George, comerciant, Rîșnov.
Kertsch Eufemia, Brașov.
Lainer Ioachim, cantor, Măgheruș.
Lemény Eugen, Dr., advocat, Brașov.
Lemény Nicolae, Dr., advocat, Brașov.
Lemény Pompiliu, Dr., advocat, Satulung.
Lupan Andreiu Ioan, măcelar, Brașov.
Lupan Andreiu sen., măcelar, Brașov.
Maerușan Alexandru, preot, Măgheruș.
Maxim Iosif, profesor, Brașov.
Maximilian Ioan, capelan, Stupini, per Brașov.
Maximilian I. Iosif, preot, Brașov.
Mocan Nicolae, comerciant, Brașov.
Muntean Iordan, asesor, Brașov.
Muntean Z. Dumitru, comerciant, Brașov.
Murășan Aurel, Dr., publicist, Brașov.
Navrea G. iunior, măcelar, Brașov.
Nemeș Petru, notar public reg., Brașov.
Nica I. G., comerciant, Brașov.
Oancea Nicolau, învățător, Brașov.
Onițiu Virgil, dir. gimn., Brașov.
Pantu C. Ioan, profesor, Brașov.
Percea Pavel, profesor, Brașov.
Petrescu P. Nicolae, dirigentul filialei „Albina“, Brașov.
Platoș Dumitru, croitor militar, Brașov.
Popea Ioan, profesor, Brașov.
Pufu Ioan, comerciant, Brașov.
Pușcariu Iosif, advocat, Brașov.
Săbădean Ioan, comerciant, Brașov.
Saftu Vasilie, Dr., preot, Brașov.
Schiopu Ion, paroch, Țințari, p. u. Vlădeni.
Șerban G., proprietar, Brașov.
Stănescu D. Tache, comerciant, Brașov.
Stănescu G. Mihail, comerciant, Brașov.
Stinghe Dumitru, măcelar, Brașov.
Stinghe George, măcelar, Brașov.
Stinghe Sterie, ospătar, Brașov.

Sustai Nicolau, președinte de trib. î. p., Brașov.
Teculescu Ioan, paroch, Rîșnov.
Vătășan George, profesor, Brașov.
Verzea Alexiu, paroch, Satulung.
Verzea Romul, capelan, Satulung.
Vlaicu Arsenie, dir. și profesor, Brașov.
Voina Vasile, protopop, Brașov.
Zorca Iacob, preot, Vlădeni.

Despărțământul Caransebeș.

Membru fundator.

Popea Nicolae, episcop, Caransebeș.

Membru pe viață.

Curescu Ilie, președintele comunității de avere, Caransebeș.

Membrii ordinari.

Băcilă Iosif, vice-colonel, î. p., Mehadia.
Bădescu Traian, Dr., secretar consistorial, Caransebeș.
Bălaci Ioan, prim-codrean, Orșova.
Balaș Alecsandru, inginer silvic, Caransebeș.
Barbu Petru Dr., profesor, Caransebeș.
Bernianțu David, agronom și măestru, Zervești, p. u. Caransebeș.
Blidariu Mihaiu, preot, Prilipeț, p. u. Bozovici.
Bogoeviciu Dimitrie, preot, Bănia, u. p. Bozovici.
Bogoevici Ghenadie, paroch, Budapesta.
Bozgan Floria, advocat, Caransebeș.
Burdea Constantin, primar orășenesc, Caransebeș.
Călciunariu Petru, advocat, Orșova.
Capușa Eftemie, primar, Mehadia.
Caraiman Simion, primar, Topleți.
Chendi Ioan, preot, Petnic, u. p. Iablanița.
Ciugița Simion, comerciant, Mehadia.
Comuna bisericească din Iablanița, Iablanița.
Costescu Mihaiu, preot, Eșelnița, p. u. Orșova.
Domil Petru, preot, Bucoșnița, u. p. Cârpa.
Feneșan Nestor, proprietar, Mehadia.
Ghidiu Andreiu, protopop, Caransebeș.
Grozavescu Nicolae, prim-codrean, Orșova.
Hențu Traian, învățător, Orșova.
Hînda Nicolae, comerciant, Mehadia.
Ionescu Petru, Dr., profesor, Caransebeș.
Iovescu Paul, controlor, Caransebeș.
Lințu Ioan, exactor consistorial, Caransebeș.
Literat Vasile, căpitan î. p., Caransebeș.
Mândrean Vasile, director și profesor.
Miculescu Zarie, comerciant, Pervova, p. u. Prigor.
Murgu Gligor, prim-codrean, Orșova.
Musta Filaret, archimandrit, Caransebeș.
„Nera“ Cassă de păstrare, Bozovici.
Nestoroviciu Nicolae, comerciant, Mehadia.
Novac Iuliu, advocat, Bozoviciu.

Olariu Iuliu Dr., profesor, Caransebeș.
Popasu Constantin Dr., medic, Caransebeș.
Popescu George, proprietar, Mehadia.
Popoviciu Ioan, comerciant, Mehadia.
Popoviciu Ioan Dr., advocat, Orșova.
Popoviciu Ilia, preot, Petroșnița, u. p. Cârpa.
Popoviciu Iosif, învățător, Globucraiova, p. u. Iablanița.
Popoviciu Mihail, protopop, Orșova.
Popoviciu Vasile, preot, Pătaș, p. u. Prigor.
Radu Silviu, amploiat de mine, Mehadia.
Radu Trifu, agronom și comerciant, Jupa, p. u. Caransebeș.
Segârcean Vasile, silvicultor, Orșova.
Sêrb Gherasim, protopop, Belinț.
Spătariu Nicolae, comerciant, Topleț.
Stoica de Hațeg Isaia, oficiant î. p., Caransebeș.
Tatucu George, paroch, Iablanița.
Teleagă Mateiu, negustător, Pervova, p. u. Prigor.
Velcu Nicolae, învățător, Caransebeș.
Vior Stefan, contabil, Orșova.

Despărțêmêntul Cluj.

Membrii fundatori.

Almășan Vasile, advocat, Cluj.
Coroian Iuliu, advocat, Cluj.

Membrii pe viață.

„Economul“ institut de credit și economii, Cluj.
Pop Leontin, jude reg., Cluj.
Tractul protopopesc gr.-cat. român, Cluj.

Membrii ordinari.

Bereș Ioan, oficial magistratual, Cluj.
Filip Alexandru, comptabil, Cluj.
Frâncu Amos Dr., advocat, Cluj.
Giurgiu Augustin, controlor, Cluj.
Ilea George Dr., advocat, Cluj.
Indre Vasiliu, advocat, Cluj.
Isac Aurel Dr., advocat, Cluj.
Laslo Ioan, protopop, Cluj.
Morariu Stefan Dr., advocat, Cluj.
Podoaba Vasile, preot, dir. de bancă, Cluj.
Pop Ladislau de, asesor orf. comit., Cluj.
Pop Emeric, advocat, Cluj.
Roșescu Tuliu, protopop, Cluj.
Roșian Stefan, capelan, Cluj.
Scurtu Ioan, cand. de profesor, Lipsca.
Stănescu Iosif, paroch, Gherő-Oșorheiu, p. u. Căpuș.

Despărțêmêntul Cohalm.

Membru pe viață.

Lupu Iosif, preot, Stena, p. u. Cohalm.

Membrii ordinari.

Andron George, învĕţător, Ugra, p. u. Homorod.
Bănuţ P. Aurel, jurist, Merchiaşa, p. u. Homorod.
Barbu L, oficial, Cohalm.
Bârsan Ioan, învĕţător, Bogata-Oltului, p. u. Homorod-Heviz.
Bercan Ioan, preot, Merchiaşa, p. u. Homorod.
Borcoman George, meseriaş, Cohalm.
Borcoman Zachie, învĕţător, Cohalm.
Brotea Ioan, preot, Mateiaş, p. u. Racoş.
Buzea Ieronim, paroch, Stena, p. u. Cohalm.
Buzea Ioan, asesor, Cohalm.
Elefterescu Emanoil Dr., profesor.
Grancea Ioan, morar, Jibert, Cohalm.
Maniu Eftimiu, paroch, Fântâna, p. u. Homorod.
Mircea D. Nicolau, protopop, Cohalm.
Pintea Patrichie, paroch, Paloş, p. u. Caţa.
Repede George, preot, Homorod.
Sĕracu Ioan, econom, Cohalm.
Spornic George, preot, Cohalm.
Unirea culturală a Românilor din Draos.
Urs Ioan, profesor, Caţa.

Despărţĕmêntul Comloş-Sân-Miclăuş.

Membrii ordinari.

Alessu Pelaghie, Comloşu-mare.
Blaga Dumitru, paroch, Beba-veche.
Deciu Vasiliu, paroch, Sân-Miclăuşul-mare.
Luca Laurian, Dr., protopop, Comloşul-mare.
Miulescu Paul, protopop, Comloşul-mare.
Oprean Nestor, Dr., advocat, Sân-Miclăuşul-mare.
Oprean Terenţiu, paroch, Cianadul-sêrbesc, p. u. Cianadul-german.
Pascu Ioan, Comloşul-mare.
Pascu Teodor, Comloşul-mare.
Stanciu Ilie, Comloşul-mare.
Stoicănescu Traian, Drd. în drept, Sân-Miclăuşul-mare.
Vuia Iuliu, învĕţător, Comloşul-mare.

Despărţĕmêntul Deva.

Membru fundator.

Dima Nicolae, proprietar, Hunedoara.

Membrii pe viaţă.

Moţiu Ioan, jude de tablă î. p., Deva.
Olariu Ioanichie Ioan, funcţionar, Deva.
Popovici George, paroch, Leşnic, p. u. Branicĭca.
Popoviciu Nicolau, paroch, Joseni, p. u. Hunedoara.
Stoichiţa Nicolae, proprietar, Hunedoara.

Membrii ordinari.

Ardelean Dionisiu, absolvent de technică, Deva.
„Corvineana", institut de credit, Hunedoara.
Dănilă George, primar, Hunedoara.
Dima a Evuţii Alexandru, proprietar, Hunedoara.
Fulea Teofil, notar, Hunedoara.
„Hondoleana", institut de credit, Hondol, Certeşul de sus.
Horvat Simeon, procuror, Deva.
Hossu Aurelia n. Petco, soţie de advocat, Deva.
Hossu Elena n. Pop, soţie de advocat, Deva.
Hossu-Longin Alexandru Dr., advocat, Deva.
Hossu-Longin Francisc, advocat, Deva.
„Hunedoara", însoţire, Deva.
Lazariciu Ioan, profesor, Deva.
Mihuţiu A. Petru, preot, Hondol, p. u. Certeşul de sus.
Moisin Petru, ospătar, Hunedoara.
Moldovan Alexandru iun., secretar de bancă, Deva.
Moldovan Alexandru sen., director de bancă, Deva.
Oprea George, preot, Hunedoara.
Petco Valeriu, secretar de finanţe, Deva.
Pop Beniamin, controlor comitatens, Deva.
Romanul George, protopop, Deva.
Simionaş Ioan, preşedinte la scaun. orf., Deva.
Şinca Petru, preot, Batiz, p. u. Călan.
Vlad Aurel Dr., advocat, Deva.

Despărţământul Dej.

Membrii pe viaţă.

Ivaşco Ioan, canonic, Gherla.
Tractul protopopesc gr. cat. al Dêrjei, Dêrgea, p. u. Panţelceu.

Membrii ordinari.

Barbul Clemente Dr., advocat, Dej.
Farkas Ioan Dr., advocat, Dej.
Gradoviciu Georgiu, advocat, Dej.
Kerekes Ioan Dr., advocat, Dej.
Hango Gavriil, spiritual, Gherla.
Hodorean Ioan, preot, Gherla.
Lemény P. Alexandru, protopop, Gherla.
Mihali Teodor Dr., advocat, Dej.
Mikşa Liviu Dr., advocat, Dej.
Moldovan Simion, învĕţător, Beclean.
Muntean Alexandru, candidat de advocat, Dej.
Papiu Ioan, preposit capitular, Gherla.
Pintea Augustin, comptabil Dej.
Pop Mateiu, preot, Ocna-Dejului.
Puşcariu Gregoriu, protopop, Beclean.
Ramonczai Vasile Dr., advocat, Gherla.
Rus Simeon, dir. de bancă, Dej.
Şliam Ioan Dr., cand. de adv., Dej.
Vajda-Voevod Alexandru Dr., medic, Viena.
Vajda-Voevod Ioan Dr., candidat de advocat, Cluj.

Despărțământul Dicio-Sân-Mărtin.

Membru fundator.

Zehan Vasile, advocat, Dicio-Sân-Mărtin.

Membrii ordinari.

Anca Ioan, preot, Subpădure, p. u. D.-S.-Mărtin.
Birtolom Moise, Lăscud, p. u. M.-Ugra.
Căluțu Simeon, advocat, D.-S.-Mărtin.
Ciuchina Simion, cancelist, D.-S.-Mărtin.
Costea Niculae, învățător, Boziaș, p. u. D.-S.-Mărtin.
Moldovan Alexandru, proprietar, Chirileu.
Muntenescu B. Vasile, preot, Boziaș, p. u. D.-S.-Mărtin.
Nireștean Petru, preot, Iernot.
Oprea Sofron, proprietar, Șomostelnic, p. u. Chirileu.
Pascu Laurențiu, protopop, Dicio-Sân-Mărtin.
Pop Emiliu, proprietar, Bobohalma, p. u. D.-S.-Mărtin.
Socol Iosif, preot, Lăscud, p. u. Chirileu.

Despărțământul Dobra.

Membrii ordinari.

Anucuța Romul, notar cercual, Dobra.
Barbu Avram, preot, Briznic, p. u. Dobra.
Budiu Constantin, contabil, Zam.
Budiu Florian, comerciant, Zam.
Crișovan Vichente, econom, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Criste Iosif, proprietar, Dobra.
Dragomir Simeon, notar cerc., Gurasada.
Goștae Nicolae, proprietar, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Hadan Petru, preot, Rădulești, p. u. Dobra.
Hadan Serafin, econom, Rădulești, p. u. Dobra.
Lețnican Adam, magistru postal, Dobra.
Morariu Iosif, protopop, Dobra.
Olariu Sofronie, preot, Tisa, p. u. Dobra.
Oprean George, paroch, Dobra.
Păcurariu P. Avram, protopop, Ilia-mureșană.
Petrovits Ioan, comerciant, Lăpugiul de sus, p. u. Dobra.
Petrovits Iosif, comerciant, Dobra.
Popa Longin, preot, Tatarești, p. u. Zam.
Rain Alexandru, econom, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Rain Ioan, econom, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Sîrb Ioan, preot, Roșcani, p. u. Dobra.
Stănilă Aurel, preot, Bătrîna, p. u. Dobra.
Șuiaga Emanuel, candidat de preot, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Vraci Lazar, comptabil, Dobra.

Despărțământul Făgăraș.

Membru fundator.

Popa Samuil Nicolau, proprietar, Șinca-veche, p. u. Perșani.

Membrii pe viață.

Avesalom George, funcționar, Vistea-inferioară.
Bârsan Mateiu, căpitan î. p., Beclean, p. u. Făgăraș.

„Copăcel“, comuna politică, Copăcel, p. u. Făgăraș.
„Furnica“, cassă de economii, societate pe acții, Făgăraș.
Pop Emiliu, notar, Șinca-veche, p. u. Perșani.

Membrii ordinari.

Banciu Ioan, învețător, Vișlea-superioară, p. u. Sâmbăta-de-jos.
Belle Alexandru, protonotar comitatens, Făgăraș.
Biserica gr.-cat. Ohaba, p. u. Șercaia.
Biserica gr.-cat., Vaidarecea.
Boeriu George, învețător, Vișlea-inferioară.
Borzea George, notar, Vișlea-inferioară.
Borzea Nicolau, preot, „ „
Chiorniță Nicolau, proprietar, Cuciulata, p. u. Șercaia.
Chișerean Demetriu, preot, Făgăraș.
Cintea Ioan, funcționar pens, Făgăraș.
Cociș Ioan, învețător, Sêsciori, p. u. Făgăraș.
Codrea George, învețător, Ucea-inferioară, p. u. Vișlea-inferioară.
Comaniciu George, notar, Veneția-inferioară, p. u. Șercaia.
Comșa P. Valeriu, preot, Copăcel, p. u. Făgăraș.
Dan Iuliu, protopop, Făgăraș.
Dejenar Ioan, comptabil, Făgăraș.
Dombradi Iuliu, pretor, Făgăraș.
Fătu Ioan, învețător, Ohaba, p. u. Șercaia.
Gherman Pompeiu Dr., medic, Șercaia.
Grama Gerasim, căpitan î. p., Rîușor, p. u. Făgăraș.
Halmágyi George, notar, Comăna-de-jos.
Macaveiu P. Iacob, vicar, Făgăraș.
Macaveiu Victor, Ohaba, p. u. Șercaia.
Micu Andreiu Dr., advocat, Făgăraș.
Motoc Nicolae Dr., advocat, Făgăraș.
„Olteana“ institut de credit, Vișlea-inferioară.
Popeneciu Iacob, prim-pretor î. p., Veneția-inferioară, p. u. Șercaia.
Pop Octavian, învețător, Vad, p. u. Șercaia.
Recean Maximilian, preot, Vaidarecea,
Sassebeși Valer, învețător, Veneția-inferioară, p. u. Șercaia.
Șenchea Ioan Dr., advocat, Făgăraș.
Șerban Nicolau, Dr., deputat dietal, Făgăraș.
Turcu Ioan, Dr., advocat, Făgăraș.
„Unirea“, institut de credit și economii, Vad, p. u. Șercaia.

Despărțêmêntul Hațeg.

Membrii pe viață.

Bontescu Mihail, advocat, Hațeg.
Dima Ioan, comerciant, Lupeni.
Saturn Isidor, preot, Merișor, p. u. Petroșeni.

Membrii ordinari.

Bontescu Victor, jurist, Hațeg.
Ciuciu Iuliu, executor reg., Hațeg.
Făgăraș Teodor, măestru tălpar, proprietar, Hațeg.
„Hațegana“, institut de credit, Hațeg.
Ianza Vasile, pretor, Petroșeni.

Muntean Ioan, comptabil, proprietar, Haţeg.
Nestor Nicolau, vicar, Haţeg.
Oltean Paul, învĕţător, Haţeg.
Parasca Leo, Dr., medic, Haţeg.
Pop Bociat Avel, protopop, Grădisce.
Popovici Bucur, comerciant, Haţeg.
Popovici Cornel, comerciant, Haţeg.
Popoviciu Virgiliu, comerciant, Haţeg.
Raca Romul, preot, Bouţarii-inf., p. u. Grădisce.
Radic Stefan, protopop, Petroşeni.
Şelariu Stefan, comerciant, Haţeg.
Străităr Augustin Dr., cand. de adv., Haţeg.
Suciu Gavrilă, Dr., advocat, Haţeg.
Vladone Samuil, Dr., cand. de adv., Haţeg.

Despărţĕmêntul Hida-Huedin.

Membru fundator.

Martin Ioan, notar, Fildul-superior, p. u. Huedin.

Membrii ordinari.

Căciulă Constantin, comptabil, Huedin.
Forna Petru, proprietar, Ascileul-mic.
Gall Ioan, notar şi proprietar, Sĕcueu, p. u. Huedin.
Hajdeu Florian, preot, Sebeşul-mare, p. u. Sebeşul-mic.
Marincaş Mihaiu, cassar, Huedin.
Miron Iosif, subnotar cerc., Secueu, p. u. Huedin.
Moldovan Ioan, preot, Ascileul-mic.
Mureşan Gavrilă, preot, Zomborul-mare.
Mureşan Jovian, preot, Trăsnea
Nosa Ioan, preot, Trestia, p. u. Hida.
Olariu George, preot, Stâna, p. u. Zelau.
Petran Florian, preot, Almaşul-mare.
Pop Andreiu Dr., advocat, Huedin.
Pop Ioan, protopop, Morlaca, p. u. Huedin.
Pop Ioan, preot, Bosna, p. u. Trăsnea.
Pop Ioan, preot, Nilvan, p. u. Hida.
Pop Stefan, preot, Fildul de mijloc, p. u. Huedin.
Poruţiu Iuliu, notar, dir. de bancă, Almaşul-mare.
Poruţiu Vasile, preot, Almaşul-mare.
Roşca Pavel, protopop, Sân-Petru, p. u. Hida.
Şancu Ioan, preot, Visag, p. u. Huedin.
Şava Alexandru, preot, Bedeciu, p. u. M.-Gherö-Mănăstur.
Şerban Ilie, preot, Füzes, p. u. Hida.
Tămaş Simeon, Dr., advocat, Hida.
Truţa Iuliu, preot, Ciucea.
„Vlădeasa", institut de credit şi economii, Huedin.

Despărţĕmêntul Lipova.

Membrii fundatori.

Mocsonyi Alexandru, Dr., proprietar, Birchiş.
Mocsonyi Victor, proprietar, Insbruck.
Mocsonyi Zeno, proprietar, Bulciu, p. u. Birchiş.

Membru pe viață.

Saviciu Aurel, Lipova.

Membrii ordinari.

Avramescu Vasile, Dr., Arad.
Barzu Iulian, învețător, Șiștaroveț.
Beleș Vasile, protopop, Maria-Radna, p. u. Radna.
Cimponeriu Ioan, capelan, Lipova.
Cuparescu Zaharie, Șoimuș, p. u. M.-Radna.
Dalin David, Lipova.
Dehelean Vasilie, preot, Ususĕu, p. u. Lipova.
Dozsé Emil, Lipova.
Halic Aureliu, Dr., medic, Lipova.
Hamsea Voic, protopop, Lipova.
Iorgovici Corneliu, Cuveșdia, p. u. Aga.
Iorgovici Iosif, preot, Chesinț, p. u. Temes-Hidegkút.
Marienescu Gregoriu, Lipova.
Marta Alexandru, Dr., advocat, Lipova.
Medrea Damaschin, învețător, Căpruța, p. u. M.-Slatina.
Mircu Zariu, Lipova.
Morariu Valeriu, Dr., advocat, M.-Radna.
Neagu Teodor, preot, Ususĕu, p. u. Lipova.
Oprian Valeriu, Lipova.
Pascu Atanasiu, M.-Radna.
Pleșiu Georgiu, Șoimuș, p. u. M.-Radna.
Pop Iuliu, Lipova.
Pop Valeriu, proprietar, Crivobava, p. u. Temes-Szókás.
Popescu Aurel, prim-pretor, Birchiș.
Popescu Georgiu, Dr., advocat, Lipova.
Popovici Georgiu, protopop, Șiria.
Roxin Florian, Lipova.
Șandru Andreiu, învețător, Ohaba-sêrbească, p. u. Batta.
Serbu Milan, Belotinț, p. u. Conop.
Suciu Meletiu, Șiștaroveț.
Suricescu Teodor, Șiștaroveț.
Szida Pasca, Lipova.
Tuducescu Ioan, director de bancă, M.-Radna.
Vuculescu Iosif, preot, Șoimuș, p. u. M.-Radna.

Despărțĕmêntul Ludoș.

Membru fundator.

Suciu Vasile, preot, Căpușul-de-câmpie.

Membrii ordinari.

Boeriu Ioan, preot, Lechința de Mureș, p. u. Iernut.
Boeriu Laura (vĕduva), Lechința de Mureș, p. u. Iernut.
Boeriu Virgil, silvicultor, Füzine, (Fiume).
Elecheș Mariu, Velcheriul-de-câmpie, p. u. Miheșul-de-câmpie.
Harșian Teodor, preot, Chimitelnic, p. u. Sânger.
Orăsan Vasile, preot, M.-S.-Iacob, p. u. Cuciu.
Orbean Romul S., preot, Iclănțel, p. u. Căpușul-de-câmpie.
Popescu Iuliu, Dr., advocat, M.-Ludoș.

Precup Alexandru, preot, Şeuşa, p. u. Niraştĕu.
Solomon Nicolau, protopop, M.-Ludoş.
Vlasa Vasile, preot, Budiul-de-câmpie, p. u. Sânger.

Despărţĕmêntul Lugoj.

Membrii fundatori.

Biserica română g. or. din Lugoj.
Lupu Alexandru, colonel î. p., Viena.

Membrii pe viaţă.

Beşan Mihail, notar public, Lugoj.
„Făgeţana", institut de credit şi economii, Făget.
Haţeg Titu, advocat, Lugoj.
Măestrii cojocari din Lugoj.

Membrii ordinari.

Andrei Iosif, notar, Zăgujeni.
Avramescu Pahomie, Dr., deputat dietal, Lugoj.
Boroş Ioan, canonic, Lugoj.
Bredicean Coriolan, advocat, Lugoj.
Densuşianu Beniamin, canonic, Lugoj.
Dobrin Georgiu, Dr., advocat, Lugoj.
Florescu Dimitrie, Dr., protonotar orăşenesc, Lugoj.
Gianu Mihaiu, canonic, Lugoj.
Iancu Liviu, preot, Visag, p. u. Duleu.
Ianculescu Iulian, director de bancă, Lugoj.
Ioanovici Ioan, notar, Vecseháza, p. u. Lugoj.
Iorga Iosif, vice-notar, Lugoj.
„Lugoşana", institut de credit şi economíi, Lugoj.
Madincea Ioan, canonic, Lugoj.
Maior Iacob, Dr., medic, Lugoj.
Maior Silvia n. Bogdan, soţie de medic, Lugoj.
Miclău Ioan, proprietar, Lugoj.
Micu Vichente, preot, Spata, p. u. Balinţ.
Olariu Sebastian, protopop, Făget.
Pop Isidor, Dr., advocat, Lugoj.
Pop Petru, canonic, Lugoj.
Popescu Iacob, asesor la sedria orfanală, Lugoj.
Popovici Constantin, învĕţător, Jidovar.
Popovici Dionisie, preot, Tincova, p. u. Sacul.
Popovici Georgiu, preot, Cliciova, p. u. Betlenháza.
Popovici Georgiu, Dr., protopop, Lugoj.
Proştean Nicolau, advocat, Lugoj.
Rácz Traian P., comerciant, Lugoj.
Radu Demetriu, Dr., episcop, Lugoj.
Radu Iacob, Dr., archivariu consistorial, Lugoj.
Tatar Dumitru, preot, Jupani, p. u. Bojur.

Despărţĕmêntul Mediaş.

Membrii ordinari.

Ivan Ioan, Dr., advocat, Mediaş.
Mircea Romul, protopop, Mediaş.

Moldovan Ioan, protopop, Mediaș.
Popu Demetriu, Dr., advocat, Mediaș.
Racoța Ioana, soție de medic, Șeica-mare.
Racoța Nicolau, medic, Șeica-mare.
Suciu Alexandru, învățător, Mediaș.

Despărțământul Mercurea.

Membru fundator.

Măcelariu Ioan, proprietar, Sângătin, p. u. Mercurea.

Membrii pe viață.

Colbasi Constantin de, proprietar, Șpring, p. u. Cunța.
Crăciun Samuil, proprietar, Doștat, p. u. Cunța.

Membrii ordinari.

Albon Ioan, preot, Doștat, p. u. Cunța.
Apoldul-mic, comuna, Apoldul-mic.
Biserica gr.-or. din Apoldul-mic.
Branga Nicolau, contabil, Poiana.
Cassa de păstrare în Mercurea, Mercurea.
Comuna bisericească Poiana, Poiana.
Dobrota Ilie, preot, Poiana.
Dobrota Nicolau, preot, Poiana.
Droc Ioan, protopop î. p., Săliște.
Floașu Ilie, comerciant, Mercurea.
Insoțirea de credit Apoldul-mic, Apoldul-mic.
Iuga Dionisiu, notar, Rod, p. u. Poiana.
Lazar Ioan, preot, Apoldul-mic.
Mărginean Ioan, preot, Bogatu, p. u. Păuca.
Micu Adam, notar, Poiana.
„Mielul“ cassă de păstrare, Poiana.
Mihu Victor, Dr., medic, Poiana.
Munthiu Dimitrie, notar, Reciu, p. u. Gârbova.
Oprean Ioan. preot em., Cunța.
Orești an Ioan, preot, Apoldul-mic.
Pamfiloiu Dumitru, preot, Jina, p. u. Poiana.
Petrașcu Ioan, preot, Cunța.
Pop Romul, preot, Gârbova.
Predoviciu Pompiliu, preot, Vingard, p. u. Cunța.
Prodea Pamfilie, comerciant, Jina, p. u. Poiana.
Sava Constantin, învățător, Jina, p. u. Poiana.
Șerbu Ioan, preot, Poiana.
Strĕulea Ioan, notar, Jina, p. u. Poiana.
Stroia Danil, proprietar, Mercurea.
Topârcian Ilie, notar, Apoldul-mic.

Despărțământul Mociu.

Membrii pe viață.

Dan Ioan, medic, Mociu.
Leoca Ioan, proprietar, Sâmbotelec, p. u. Mociu.
Moldovan Ioan, protopop, Cătina, p. u. Mociu.

Membrii ordinari.

Bigian Alexandru, preot, Berchieș, p. u. Frata.
Blaga Ioan, preot, Ghirișul-român, p. u. Mociu.
Bozac Ieronim, proprietar, Budatelec.
Botezan Pompeiu, comerciant, Șermașul-mare, p. u. Balda.
Bozac Ioan, preot, Sâmbotelecul-de-câmpie, p. u. Mociu.
Cândea Lazar, învățător, Șermașul-mare, p. u. Balda.
Ciuca Simeon, preot, Mociu.
Danilă Ieronim, preot, Budatelec.
Deac Alexandru, preot, Bothaza, p. u. Mociu.
Dumbrava Teodor, proprietar, Budatelec.
German Iuliu, învățător, Sâmbotelec, p. u. Mociu.
Hopârtean Basiliu, preot, Gedelin, p. u. Apahida.
Laurențiu Augustin, preot, Cămărașul-deșert, p. u. Mociu.
Lupan Alexandru, preot, Silvașul-de-câmpie, p. u. Ormenișul-de-câmpie.
Moldovan Susana, soție de protopop, Cătina, p. u. Mociu.
Mureșan Auxentiu, preot, Imbuz, p. u. Bonțida.
Oltean Alexandru, proprietar, Tothaza, p. u. Mociu.
Pasca Ioan, preot, Geaca, p. u. Mociu.
Pintea Simeon, preot, Balda.
Popu Simeon, preot, Naoiu, p. u. Mociu.
Rus Constantin, preot, Șermașul-mare, p. u. Balda.
Rus Petru, preot, Chiciudul-de-câmpie, p. u. Budatelec.
Rus Valeriu, preot, Tothaza, p. u. Mociu.
Simon Georgiu, Dr., advocat, Mociu.
Șuteu Basiliu, preot, Tușin, p. u. Sân-Petru.
Vodă Andreiu, preot, Ormenișul-de-câmpie.

Despărțământul Năsăud.

Membrii fundatori.

„Aurora“, institut de credit, Năsăud.
Feldru, comuna, Feldru, p. u. Năsăud.
Ilva-mare, comuna, Ilva-mare, p. u. Rodna-veche.
Maier, comuna, Maier, p. u. Rodna-veche.
Mititei, comuna, Mititei, p. u. Năsăud.
Monda Andreiu, Dr., medic, Sângeorgiu.
Năsăud, comuna, Năsăud.
Rodna-nouă, comuna, Rodna-nouă, p. u. Rodna-veche.
Rodna-veche, comuna, Rodna-veche.
Sângeorgiu, comuna, Sângeorgiu.
Telciu, comuna, Telciu.

Membrii pe viață.

Bichigiu, comuna, Bichigiu, p. u. Telciu.
Cârlibaba, comuna, Cârlibaba, p. u. Tihuța.
Cosna, comuna, Cosna, p. u. Dorna-Cândreni.
„Fortuna“, institut de credit, Rodna-veche.
Găureni, comuna, Găureni, p. u. Nemigea-maghiară.
Hordău, comuna, Hordău, p. u. Telciu.
Ilva-mică, comuna, Ilva-mică, p. u. Sângeorgiu.
Leșiu, comuna, Leșiu, p. u. Sângeorgiu.
Măgura, comuna, Măgura, p. u. Sângeorgiu.

Mocod, comuna, Mocod, p. u. Nemigea-maghiară.
Nepos, comuna, Nepos, p. u. Năsĕud.
Parva, comuna, Parva, p. u. Năsĕud.
Poiana (St.-Iosif), comuna, Poiana (St.-Iosif), p. u. Sângeorgiu.
Poeni, comuna, Poeni, p. u. Nemigea-maghiară.
Rebra-mare, comuna, Rebra-mare, p. u. Năsĕud.
Rebrişoara, comuna, Rebrişoara, p. u. Năsĕud.
Romuli, comuna, Romuli, p. u. Telciu.
Runc, comuna, Runc, p. u. Năsĕud.
Salva, comuna, Salva, p. u. Năsĕud.
Suplaiu, comuna, Suplaiu, p. u. Nemigea-maghiară.
Zagra, comuna, Zagra, p. u. Nemigea-maghiară.

Membrii ordinari.

Bolfa Silviu, oficial î. p., Năsĕud.
Cioanca Nicolau, supravigil silvanal, Sângeorgiu.
Domide Gerasim, preot, Rodna-veche.
Făgărăşan Mihail, protopop, Tĕure, p. u. Nemigea-maghiară.
Ghețe Ioan, profesor, director gimnasial subst., Năsĕud.
Haliţa Alexandru, profesor, Năsĕud.
Ileni Mateiu Dr., medic, Rodna-veche.
Marcu Ioan, învĕţător, Sângeorgiu.
Mihailaş Iosif, proprietar, Năsĕud.
Mureşan Ioachim, advocat, Năsĕud.
Nichiti Damian, învĕţător, Ilva-mică, p. u. Sângeorgiu.
Petri Vasile, profesor prepar. î. p., Năsĕud.
Pletosu Gregoriu, protoiereu, profesor, Năsĕud.
Popelea Simeon, perceptor reg. de dare î. p., Rodna-veche.
Porcius Florian, vice-căpitan î. p., membru al Acad. rom., Rodna-veche.
„Reuniunea de împrumut şi păstrare în Ilva-mare“, Ilva-mare, p. u. Rodna-veche.
Scridon Gavrilă, profesor, Năsĕud.
Seni Ignat, învĕţător, Năsĕud.
Şerban Ioan, notar, Năsĕud.
Slavoacă Ieronim, preot, Ilva-mare, p. u. Rodna-veche.
Şotropa Virgil, profesor, Năsĕud.
Stefănuţ Emil, profesor, Năsĕud.

Despărţĕmêntul Orade.

Membrii fundatori.

Pavel Mihail, episcop, Oradea-mare.
Sarkady Artemiu, canonic, Oradea-mare.

Membru pe viaţă.

Papp Coriolan, Dr., advocat, director de bancă, Oradea-mare.

Membrii ordinari.

Ardelean Iustin, redactor, Oradea-mare.
Bardoşi Demetriu, Oradea-mare.
Bibescu Ioan, preprietar, M.-Telegd.
„Bihoreana“, institut de credit, Oradea-mare.
Buna Ioan, Dr., advocat, Oradea-mare.

Ciceronescu Samuil, preot, Oradea-mare.
Dărăban Gregoriu, notar, Feketeu, p. u. Ciucia.
Diamandi Iosif, contabil, Oradea-mare.
Dudulescu Georgiu, preot, Nyárszeg, p. u. Cyapju.
Duma Florian, Dr., advocat, Oradea-mare.
Farkas Georgiu, advocat, Margitta.
Genț Ioan, preot, Oradea-mare.
Gherlan Ioan, notar, F.-Vásárhely.
Groza Ioan, protopop, Oradea-mare.
Horvath Andreiu, preot, V.-Velencze, p. u. Oradea-mare.
Hosszu Clemente, cassar la „Bihoreana", Oradea-mare.
Iuhász Georgiu, canonic, Oradea-mare.
Kiss D., Dr., advocat, Oradea-mare.
Kövári Teodor, preposit capitular, Oradea-mare,
Nesu Moise, canonic, Oradea-mare.
Nyes Corneliu, Dr., medic, Körös-Tarján.
Păcală Toma, protopop, Oradea-mare.
Pántya Petru, comerciant, Oradea-mare.
Popa Mihaiu, notar, Tasádfő, p. u. Drágacséke.
Popa Romul, învețător, Less.
Popovici Nicolau, Dr., medic, Oradea-mare.
Roman Iosif, advocat, Oradea-mare.
Roxin Nicolau, protopop, Micherechi, p. u. Kötegyán.
Suciu Petru, protopop, Oradea-mare.
Vulcan Iosif, redactor, membru al Acad. rom., Oradea-mare.
Zigre Nicolau, advocat, Oradea-mare.

Despărțemêntul Orăștie.

Membrii fundatori.

„Ardeleana", institut de credit, Orăștie.
Erdélyi Victoria n. Bardoși, soție de medic, Orăștie.
Mihaiu Ioan, proprietar, Orăștie.
Mihu Ioan Dr., advocat, Orăștie.
Muntean Aurel Dr., advocat, Orăștie.
Popovici Samuil, protopop onorar, Berii, p. u. Orăștie.

Membrii pe viață.

Corvin Simeon, comerciant, Orăștie.
Draia Enea Dr., advocat, Orăștie.
Indrieș Iosif, proprietar, Băcăinți, p. u. Jibot.
Moldovan Silviu Dr., advocat, Orăștie.
Romos, comuna, Romos, p. u. Orăștie.
Romoșel, comuna, Romoșel, p. u. Orăștie.

Membrii ordinari.

Barcian Aurel P., proprietar, Orăștie.
Băsărabă Adam, capelan, Romos, p. u. Orăștie.
Bercian Laurian, notar î. p., Orăștie.
Bogdanescu George, proprietar, Orăștie.
Crăciunescu Petru, proprietar, Romoșel, p. u. Orăștie.
Dobo de Rusca Romul Dr., medic, Orăștie.
Domșa Vasile, protopop, Orăștie.

Dubleș sen. Avram, proprietar, Romoșel, Orăștie.
Dubleș Avram, învețător, Romoșel, p. u. Orăștie.
Dubleș Nicolau, notar, Romos, p. u. Orăștie.
Friedman Liviu, notar, Jibot.
Mihailă Nicolau, proprietar, Vinerea, p. u. Jibot.
Nasta Avram, proprietar, Romoșel, p. u. Orăștie.
Orbonaș Iosif de, pretor, Orăștie.
Popovici Ilie, preot, Sebișel, p. u. Orăștie.
Popovici Ioan, preot, Gielmar, p. u. Orăștie.
Roman Nicolau, preot, Romoșel, p. u. Orăștie.
Stefănescu Petru, proprietar, Romoșel, p. u. Orăștie.
Tilicea Zacharie, preot, Vaidei, p. u. Orăștie.
Truca Petru, notar, Romoșel, p. u. Orăștie.
Vaidei, comuna bisericească gr.-or. Vaidei, p. u. Orăștie.
Vaidei, comuna, Vaidei, p. u. Orăștie.
Vulc Ioan, comerciant, Orăștie.

Despărțământul Oravița.

Membrii fundatori.

Petroviciu Ioan, preot, Ciclova-română, p. u. Oravița.
Roșiu Pavel, preot, Vrani.
Stoian Ioan, notar, Răcășdia.
Tămășel Iosif, preot, Vrani.

Membrii pe viață.

Avramescu Șofronie, preot, Nicolinț, p. u. Răcășdia.
Corcan Dumitru, proprietar, Iladia, p. u. Răcășdia.
Mangiuca Alexiu Dr., advocat, Oravița.
Mioc Petru, notar, Mercina, p. u. Vrani.
Nedelcu Ioan Dr., advocat, Oravița.
Nemoian Mina, notar, Ciuchici, p. u. Răcășdia.
Oprea Traian, preot, Moldova-nouă.
Panciovan Teodor, preot, Iertof, p. u. Vrani.
Popoviciu Alexandru P., protopop, Oravița.
Savu Ioan, notar î. p., Iertof, p. u. Vrani.
Stanca Toma, comerciant, Cacova.
Stupariu Nicolau, Eisenstadt.
Trăilă Ilia, advocat, Oravița.
Vițan Simeon, comerciant, Slatina, p. u. Sasca-montană.
Vranianțu Iosif, notar, Vrani.

Membrii ordinari.

Albu Adam, notar, Iladia, p. u. Răcășdia.
Alexiu Petru, preot, Broșteni, p. u. Oravița.
Anca Georgiu, cand. de advocat, Oravița.
Babeț Iova, proprietar, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Belóne Nicolau, comerciant, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Bistrean Sinesie, preot, Jurjova, p. u. Dognecea.
Bogdan Georgiu, comerciant, Oravița.
Bogdan Ioan, învețător, Oravița.
Bojinca Stanca Eva, comerciantă, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Braia Petru, econom, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.

Caiman Georgiu, învățător, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Ciorogar Petru, vice-notar, Răcășdia.
Cipu Pavel, învățător, Jurjova, p. u. Dognecea.
Chirila Iustin, notar, Sasca-montană.
Coca Alexandru Dr., advocat, Sasca-montană.
Corcan Petru, prim-pretor, Iam.
Cornean Petru, Dr., advocat, Oravița.
Crenian Traian, notar, Berlište, p. u. Iam.
Cucu Costa, Oravița.
Dragoescu Georgiu, învățător, Oravița.
Epure Ioan, notar, Greovăț, p. u. Cacova.
Gropșan Ioan, preot, Sasca-montană.
Gropșan Mihaiu Dr., cand. de advocat, Oravița.
Hubian Petru Dr., Cacova.
Iana Aurel, preot, Maidan.
Jucu Maxim, comerciant, Socolar, p. u. Răcășdia.
Lazar Pau, econom, Mercina, p. u. Vrani.
Leza Vasile, comerciant, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Lința Traian, învățător, Cacova.
Lipovan Stefan, notar, Cacova.
Mangiuca Ioan Dr., medic, Oravița.
Măran Ioan, preot, Ciclova-română, p. u. Oravița.
Mărginean Vasile, funcționar de bancă, Oravița.
Miclea Vasile, învățător, Iertof, p. u. Vrani.
Murgu Vasile, Iertof, p. u. Vrani.
Nedici Iosif, comerciant, Oravița.
Pascu Șofron, preot, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
Pavloviciu Carol, funcționar de bancă, Oravița-rom., p. u. Oravița.
Piescu Ilie, oficiant, Oravița.
Popa Georgiu, preot, Săcaș, p. u. Dognecea.
Popoviciu Aurel, învățător, Broșteni, p. u. Oravița.
Poruțiu Victor, protopop, Oravița.
Radits Costa, comerciant, Sasca-montană.
Rusu Dimitrie, protopop, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
„Săscana" societate pe acții, Sasca-montană.
Societatea de lectură, Cacova.
Tămășel Iuliu Dr., advocat, Sasca-montană.
Țeran Ioan E., librar, Oravița.
Țiunea Georgiu, învățător, Varadia.
Toader Alexiu, preot, Ciudonovița, p. u. Maidan.
Velcean Iustin, comerciant, Oravița.

Despărțământul Oșorheiu.

Membru fundator.

Cerghedi Nina n. Ciato, M.-Oșorheiu.

Membru pe viață.

Ladoșan Irimie, pretor, M.-St.-Georgiu, p. u. M.-Oșorheiu.

Membrii ordinari.

Barbulescu Alexandru, preot, Băla, p. u. Ormenișul-de-câmpie.
Bârsan Ioan, preot, M.-St.-Craiu, p. u. M.-Oșorheiu.

Man Ioan, proprietar, Rîciul-de-câmpie.
Maneguț Nicolau, protopop, M.-Oșorheiu.
Pantea Ioan, preot, Rîciul-de-câmpie.
Pop Andreiu, referent la sedria orfanală, M.-Oșorheiu.
Pop Filip, preot, Bandul-de-câmpie.
Rusu Stefan, preot, Nasna, p. u. M.-Oșorheiu.
Saltelechi Vasile, preot, Bardoș, p. u. M.-Oșorheiu.
Suciu Petru, preot, Săbadul-de-câmpie, p. u. M.-Oșorheiu.
Tămaș Stefan, învățător, Bandul-de-câmpie.
Tătar Vasile, preot, Kebele-Szt.-Iványi, p. u. M.-Oșorheiu.
Vulc Nicolau, arândator, Pogăceaua-de-câmpie, p. u. Rîciul-de-câmpie.

Despărțământul Panciova.

Membru fundator.

Neagoe Ioanichie, preot, Petrovoselo.

Membrii pe viață.

„Concordia", institut de credit, Uzdin.
Miclea George, Dr., advocat, Alibunar.
Miclea Trifon, protopop, Satul-nou.
Popescu Damian, paroch, Ofcea, p. u. Panciova.

Membrii ordinari.

Andrei Alexandru, învățător, Omolița.
Balnojan Ion, proprietar, Satul-nou.
Bartolomeiu Aron, paroch, Dolova.
Bireescu Alexandru, Dr., advocat, Panciova.
Bortoș Remus, învățător, Cubin.
Bossica Vasile, paroch, Glogon.
Bunda Stefan, econom, Cubin.
Bunda N. Vasile, proprietar, Cubin.
Cocora Ioța, econom, Cubin.
Codarcea Alexandru, Dr., medic, Petrovoselo.
Conopean Onoriu, preot, Uzdin.
Corul român bisericesc și lumesc, Cubin.
Drencea Svetozar, econom, Cubin.
„Dunăreana", institut de credit și econ., Cubin.
Frenț George, econom, Cubin.
Gașpar Ion, învățător, Satul-nou.
Iankovits Constantin, notar, Satul-nou.
Mihailașiu Victor, Dr., medic comunal, Satul-nou.
Miloș Cornel, apotecar, Uzdin.
Milu Iancu, paroch, Uzdin.
Nistor George, magistru de drum, Cubin.
Nica Petru, învățător, Cubin.
Olariu Ioan, econom, Cubin.
Onciu Constantin, comerciant, Uzdin.
Ortopan George, proprietar, Satul-nou.
Pența Petru Dr., advocat, Panciova.
Petcu Ioan, proprietar, Satul-nou.
Petrișor Teodor, învățător, Alibunar.
Popa Stefan, paroch, Seleuș, p. u. Alibunar.

Popovici Nicolae, paroch, Alibunar.
Popovici Timoteu, paroch, Deliblata.
Roșculețiu Georgiu, supralocotenent î. p., Satul-nou.
Secoșian Lucian, preot, Cubin.
„Sentinela", institut de credit, Satul-nou.
Spăriosu Ilie, contabil, Uzdin.
„Steaua", institut de credit, Petrovoselo.
Stoica Petru, înv. pens., Satul-nou.
Tisu Petru, advocat, Panciova.

Despărțĕmêntul Reghin.

Membrii fundatori.

Barbu Patriciu, advocat, Reghinul-săsesc.
Șagău Galacteon, protopop, Idicel, p. u. Ieciu.

Membrii pe viață.

Cetățan Marc, subjude, Reghinul-săsesc.
Hossu Ioan, preot, Nilașu-mare.
Maier Ioan, proprietar, Topliță, p. u. Cuieșd.
Orbonaș Carolina, soție de advocat, Reghinul-săsesc.

Membrii ordinari.

Barbu Eugenia, Reghinul-săsesc.
Barbu Sever, contabil, Reghinul-săsesc.
Bran Eugen Dr., advocat, Teaca.
Ceușan Alexandru Dr., medic, Reghinul-săsesc.
Chețan Augustin Dr., cand. de advocat, Reghinul-săsesc.
Ciobotariu Petru, preot, M.-Reghin, p. u. Reghinul-săsesc.
Neagoș Petru, medic, Deda.
Popescu Ioan Dr., advocat, Reghinul-săsesc.
Popescu Iosif, cand. de advocat, Reghinul-săsesc.
Popescu Leon, preot, Deda.
Racoțan Ioan, preot, Ibănești, p. u. Gurghiu.
Uilăcan Petru, protopop, Reghinul-săsesc.

Despărțĕmêntul Sătmar.

Membru pe viață.

Barbul Gavriil, proprietar, Mocira, p. u. Baia-mare.

Membrii ordinari.

Achim Georgiu, comptabil, Seini.
Achim Maria, Seini.
Achim Vasile, Seini.
Anderco Vasile, paroch, Odoreu.
Ardelean Vasiliu, paroch, Veteș, p. u. Sătmar.
Bran Dionisiu, preot, Ardusat.
Bud Corneliu, paroch, Gerța-mică, p. u. Turț.
Bran Felicean, Dr., archidiacon, p. u. Careiu-mare.
Ceontea Dimitrie, paroch, Dumbrăvița, p. u. Baia-mare.
Ciurdar Mihaiu, protopop, Szamos-Dob.
Darabant Mihail, paroch, Tiream.

Hengye Grigoriu, notar, Ardusat.
Hengye Titu, medic, Ardusat.
Ilniczky Vasile, paroch, Bătarciu, p. u. Șîrlĕu.
Lazar Purcarețianul Gavriil, protopop, Sănislău.
Leșian Vasiliu, paroch, Sân-Nicolau, p. u. Moftinul-mare.
Lucaciu Constantin, paroch, Iosip, p. u. Mezieș.
Lucaciu Vasile, Dr., paroch, Șișești. p. u. Baia-Sprie.
Marchiș Romul, paroch, Tămâia, p. u. Ardusat.
Mihalca Ioan, preot, Hurez, p. u. Supurul-de-jos.
Mureșan Alexandru, proprietar, Bozinta-mare, p. u. Hideaga.
Napoian Daniil, preot, Botiz, p. u. Botiz și Vașvareu.
Pop Alexandru, paroch, Tĕuții-de-jos.
Pop Demetriu, advocat, Vezend, p. u. Portelek.
Pop Iacob, paroch, Bătarciu, p. u. Șîrlĕu.
Pop Ioan, paroch, Turț.
Savanyu Ioan, advocat, Sătmar.
Szabó Ignațiu, paroch, Careiu-mare.
Șuta Georgiu, protopop, Moftinul-mic, p. u. Moftinul-mare.
Tîrnovean Coriolan, paroch, Amaț, p. u. Sătmar.

Despărțĕmêntul Sebeș.

Membrii fundatori.

„Pianul superior“, comuna, Pianul-superior, p. u. Sebeșul-săsesc.
„Sebeșul-săsesc“, comunitate scaunală, Sebeșul-săsesc.

Membrii pe viață.

„Lancrĕm“, comuna, Lancrĕm, p. u. Sebeșul-săsesc.
„Sebeșana“ institut de credit, Sebeșul-săsesc.

Membrii ordinari.

Aldea Vasile, senator, Sebeșul-săsesc.
Barb Aurel, notar, Lancrĕm, p. u. Sebeșul-săsesc.
Barbu Toma, comerciant, Șugag, p. u. Săsciori.
Bojița Ioan, advocat, Sebeșul-săsesc.
Cib Eustate, paroch, Daia-română, p. u. Oarda-inferioară.
Crețoescu Constantin, comerciant, Sebeșul-săsesc.
David Avram, înv. dirig., Sebeșul-săsesc.
Dobrescu Alexandru, protopop, Sebeșul-săsesc.
Dregan Ioan, notar public, Sebeșul-săsesc.
Elekes Ioan, Dr., medic, Sebeșul-săsesc.
Floca Ioan, preot, Rĕhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
Florian Ioan, notar, Laz, p. u. Săsciori.
Ghibu Gregoriu, paroch, Șugag, p. u. Săsciori.
Halalai Ioan, notar, Săsciori.
Henteș Ioan, pretor, Sebeșul-săsesc.
Ispas Simion, proprietar, Daia-română, p. u. Oarda-inferioară.
Medean Sergiu, protopop, Sebeșul-săsesc.
Mureșan Zevedeiu, preot, Sebeșul-săsesc.
Oncescu Ioan, notar pens., Rĕhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
Oniția Rafila, Sebeșul-săsesc.
Paraschiv I. Eugenia, proprietară, Sebeșul-săsesc.
„Rĕhău“, comuna, Rĕhău, p. u. Sebeșul-săsesc.

Roşu Samuil, învĕţător, Sebeşul-săsesc.
„Săsciori“, comuna, Săsciori.
Stoicuţa Ioan, preot, Săsciori.
Vasilca Vasile, sub-notar, Daia-română, p. u. Oarda-inferioară.
Vulc M. Ioan, proprietar, Pianul-superior, p. u. Sebeşul-săsesc.

Despărţĕmêntul Sĕlişte.

Membru fundator.

Ittu Mihail, silvicultor, Sĕlişte.

Membrii pe viaţă.

„Cacova“, comuna, Cacova, p. u. Orlat.
„Cacova“, comuna bisericească, Cacova, p. u. Orlat.
„Gurarîului“, comuna, Gurarîului, p. u. Orlat.
Popa Nicolae al Opri, Sĕlişte.
„Sĕlişte“, comuna, Sĕlişte.
„Tilişca“, comuna bisericească, Tilişca, p. u. Sĕlişte.
„Tilişca“, comuna, Tilişca, p. u. Sĕlişte.
Vulc Demetriu, proprietar, Sĕlişte.

Membrii ordinari.

Acilenescu Avram, notar, Galeş, p. u. Sĕlişte.
Aron Dionisie, preot, Gurarîului, p. u. Orlat.
Banciu Dumitru, farmacist, Sĕlişte.
Banciu Ioan, comerciant, Sĕlişte.
Biserica gr.-or., Gurarîului, p. u. Orlat.
Bunea Ioan, notar, Cacova, p. u. Orlat.
Calefariu Nicolae Dr., medic, Sĕlişte.
Chirca Ioan, vice-notar, Sĕlişte.
Comşa Petru, Sĕlişte.
Drăgan Alexandru, notar, Orlat.
Dragits Petru, pretor suprem, Sĕlişte.
Decei Aurel, vice-notar, Gurarîului, p. u. Orlat.
Decei Dionisie, preot, Orlat.
Henţu Nicolae, notar, Sĕlişte.
Herţa Constantin, contabil, Sĕlişte.
Iacob George, proprietar, Orlat.
Ivan Ioan, notar, Gurarîului, p. u. Orlat.
Juga Petru sen., paroch, Tilişca, p. u. Sĕlişte.
Măcelar Ilie, proprietar, Gurarîului, p. u. Orlat.
Manta Ioan, preot. Gurarîului, p. u. Orlat.
Milea Valeriu, notar, Tilişca, p. u. Sĕlişte.
Mosora Dumitru, învĕţător, Sĕlişte.
Muntean Ioachim, preot, Gurarîului, p. u. Orlat.
„Orlat“, comuna, Orlat.
Pesamosca Ludovic, contabil, proprietar, Orlat.
Pop Valeriu, notar, Săcel, Sĕlişte.
Prunaş George Dr., medic, Orlat.
Roşca Căpitan Iordache, comerciant, Sĕlişte.
Savu Sabin, notar, Vale, p. u. Sĕlişte.
Stoia Ioan, învĕţător, Orlat.
Stroia Ioan Dr., protopop, Sĕlişte.
„Vale“, comuna, Vale, p. u. Sĕlişte.

Despărțemêntul Sibiiu.

Membrii fundatori.

Harșianu P. Basiliu de, advocat, Sibiiu.
Lebu Alexandru, proprietar, Sibiiu.
Popovici Sava, protopop, Sadu, p. u. Cisnădie.
„Reșinari“, comuna, Rășinari.
Stejar Constantin, căpitan î. p., Sibiiu.
Șuluțu St. Iosif, consilier de trib. î. p., Sibiiu.
Vișa Ioan, proprietar, Sibiiu.

Membrii pe viață.

Bardoși Iuliu, inspector școl. î. p., Sibiiu.
„Boița“, comuna, Boița, p. u. Tălmaciu.
Bologa Vasile Dr.. dir. și profesor, Sibiiu.
Cordescu R. D., dir. emer., Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
Cosma Parteniu, dir. executiv, Sibiiu.
Dancăș Bucur, econom, Rășinari.
Mețianu Ioan, archiepiscop, Sibiiu.
Muciu Urechiă Ilariu, funcționar, Sibiiu.
Papiu Ioan, protopop, Sibiiu.
Pipoș Petru, jude de tablă î. p., Sibiiu.
Preda Ioan de, advocat, Sibiiu.
Pușcariu Ilarion, Dr., archimandrit, Sibiiu.
Roșca Eusebiu Dr., dir. seminarial, Sibiiu.
Russu Octavian Dr., advocat, Sibiiu.
„Sadu“, comuna, Sadu, p. u. Cisnădie.
Tilea Onoriu, inginer, Sibiiu.
Tincu Avram Dr., advocat, Sibiiu.
Vecerdea Nicolau Dr., advocat, secret. al „Albinei“, Sibiiu.

Membrii ordinari.

Ardelea Radu, funcționar la „Albina“, Sibiiu.
Baca Coman, preot, Poplaca, Sibiiu.
Beu Ilie Dr., medic, Sibiiu.
Boiu Zacharia, asesor consistorial, Sibiiu.
Broștean Petru, Sibiiu.
Comșa Georgiu, notar, Tălmăcel, p. u. Tălmaciu.
Cosma Maria, soție de dir. de bancă, Sibiiu.
Crețu Ioan, asesor la sedria orfanală, Sibiiu.
Cristea Elie Dr., secretar consistorial, Sibiiu.
Cristea Nicolau, asesor consistorial, Sibiiu.
Diaconovich Corneliu Dr., prim-secretar al Asoc., Sibiiu.
Gamulea Vasilie, funcționar de bancă, Sibiiu.
Goga Iosif, preot, Reșinari.
Iovescu Eugenia, profesoară, Sibiiu.
Indrieșiu Petru, notar, Boița, p. u. Tălmaciu.
Isacu Pompiliu Dr., advocat, Sibiiu.
Ivan Nicolau, asesor consistorial, Sibiiu.
Leményi Eleonora, soție de advocat, Sibiiu.
Leményi Liviu Dr., advocat, Sibiiu.
Lucuța Pantaleon, căpitan î. p., Sibiiu.
Marienescu Atanasiu Dr., jude de tablă î. p., Sibiiu.

Maxim de Höchstenberg George, maior c. și reg. î. p., Sibiiu.
Millea Aurel, notar comunal, Poplaca, Sibiiu.
Modran George, preot, Poplaca, p. u. Sibiiu.
Moga Stefan, măestru covrigar, Sibiiu.
Muntean Paul, Sibiiu.
Olariu Oprea, învățător, Poplaca, p. u. Sibiiu.
Pálos n. Todescu Eugenia de, Sibiiu.
Penciu Nicolau, jude reg. î. p., Sibiiu.
Petrașcu Elena, dir. internatului Asoc., Sibiiu.
Popa Ioan, advocat, Sibiiu.
Pop Constantin, funcționar de bancă, Sibiiu.
Poplaca, comuna bisericească gr.-or.. Poplaca, p. u. Sibiiu.
Poplaca, comuna, Poplaca, p. u. Sibiiu.
Popescu Iuliu, cassar al „Albinei", Sibiiu.
Popovici Timoteu, profesor, Sibiiu.
Rațiu Dominic, funcționar de bancă, Sibiiu.
Rațiu Ioan Dr., advocat, Sibiiu.
Răduțiu Irimie, notar cerc., Racovița, p. u. Sebeșul-superior.
Rusu V. Ioan, canonic, Sibiiu.
Simonescu Leontin, secretar metropolitan, Sibiiu.
Simtion Petru, paroch, Sibiiu.
Stroia Stefan, protonotar comitatens, Sibiiu.
Togan Nicolau, adm. protop., Sibiiu.
Vătășan Ioan, oficial de bancă, Sibiiu.
Vecerdea Eugenia, soție de advocat, Sibiiu.
Vițelariu Ioan, învățător, Poplaca, p. u. Sibiiu.
Voileanu Mateiu, asesor consistorial, Sibiiu.

Despărțământul Sighișoara.

Membrii ordinari.

Doctor Nicolau, preot, Haşfalău.
Ganea Zaharie, preot, Ferihaz, p. u. Sighișoara.
Moldovan Demetriu, protopop, Sighișoara.
Manovici Ioan, preot, Retișdorf.
Niculescu Maria, preoteasă văduvă, Saschiz, p. u. Haşfalău.
Oltean Vasilie, inspector de drum, Saschiz, p. u. Haşfalău.
Tatar Zaharia, notar de trib., Elisabetopole.
Urdea Vasilie, cojocar, Sighișoara.

Despărțământul Șimleu.

Membrii fundatori.

Pop de Basesci George, proprietar, Basesci, p. u. Cehul-Silvaniei.
Pop Iosif, consilier reg., fost deputat, Șomcuta-mare.
Nilvan Nicolau, advocat, Șomcuta-mare.
„Silvania", institut de credit, Șimleu.

Membrii pe viață.

Cosma Andreiu, dir. exec., Șimleu.
Cosma Francisc, Pir.
Oficiul parochial gr. cat. rom., Șomcuta-mare.
Pop de Basesci Alexandru, jude de tribunal, Cehul-Silvaniei.
Pop Teodor, protopop, Ortelec, p. u. Mirșid.

Membrii ordinari.

Barbolovici Alimpiu, vicar, Şimleu.
Bohăţel Mihail, proprietar, Supurul-de-sus, p. u. Supurul-de-jos.
Bucşa Ilie, notar, Colţirea, p. u. Şomcuta-mare.
Cocian Florian, advocat, Cehul-Silvaniei.
Cosmuţa Petru, jude în pens., funcţ. de bancă, Şimleu.
Dragomir Ch. Ioan, protopop, Năprade, p. u. Jibou.
Dragomir Ch. Teofil, proprietar, Lupoaea, p. u. Jibou.
Dragoş Augustin, proprietar, Hideaga.
Flonta Graţian, preot, Căţelul-român, p. u. Crasna.
Giurco Ladislau Dr., advocat, Jibou.
Iernea Lazar, protopop, Csomaköz.
Marcuş Augustin, oficial de bancă, Şimleu.
Marincaş Simeon, preot, Bogdana, p. u. Bucium.
Medan Andreiu, advocat, Şomcuta-mare.
Mica Vasiliu, posesor, Someş-Odorheiu, p. u. Jibou.
Orga Iosif, comptabil, Jibou.
Pătcaş Vasile, preot, Hatvan, p. u. Tăşnad.
Pop Georgiu, Dr., advocat, Zelau.
Pop Mihaiu, Dr., advocat, Şimleu.
Pop Vasiliu, protopop, M.-Sân-Georgiu, p. u. Bucium.
Serb Ioan, protopop, Şomcuta-mare.
Suciu Demetriu, dir. de bancă, Jibou.
Trif Gavriil, profesor emer.. Şimleu.
Trufaşiu Ioan, proprietar, Girocuta, p. u. Supurul-de-jos.
Vajda Gavril, preot, Bobota, p. u. Şarmaşag.
Vicaş Augustin, preot, Hidig, p. u. Şarmaşag.

Despărţământul Timişoara.

Membrii fundatori.

Ţigle Petru Dr., advocat, Timişoara.
Ungurian Emanuil, advocat, Timişoara.

Membrii pe viaţă.

Albu Timoteiu, econom, Ghilad.
Bandu Ioan, proprietar, Mehala, p. u. Timişoara.
Buibaş Alexandru, funcţionar de bancă, Timişoara.
Ionaşiu Petru, funcţionar de bancă, Timişoara.
Mezin Valeriu Dr., cand. de advocat. Mehala, p. u. Timişoara.
Mihailovici Costa, proprietar, Elisabetinul-Timişoarei.
Nicola Enea Dr., medic, Ciacova.
Oprean Arcadie, funcţionar de bancă, Timişoara.
Simon Sidonia, Ciacova.
Vaianţu Vasilie, proprietar, Mehala, p. u. Timişoara.

Membrii ordinari.

Ardelean Georgiu, advocat, Timişoara.
„Beregsana", institut de credit, Beregsău.
Blaj Avram, învăţător, Parţa.
Breban Georgiu, Ghilad.
Buibaş Dimitrie, proprietar, Bucuvăţ, p. u. Temeş-Remete.
Buzariu Francisc, funcţionar de bancă, Timişoara.

Cărăbaș Damaschin, proprietar, Belinț, p. u. Chisetĕu.
Cărăbaș Romul, funcționar de bancă, Timișoara.
Carabetz Iosif, econom, Ghilad.
Cosma Aurel Dr., advocat, Timișoara.
Cosma Lucia, soție de advocat, Timișoara.
Crașovan Vasile, preot, Babșa, p. u. Chisetĕu.
Czaranu Constantin, comerciant, Timișoara.
Diminescu Nica, econom, Ciacova.
Dragan Aurel, preot, Ghilad.
Dragan Petru, învĕțător, Sân-Mihaiul-român.
Ferentz Petru, învĕțător, Petroman, p. u. Ciacova.
Gerdan Nicolau, proprietar, Fabricul-Timișoarii.
Geța Ioan, econom, Sîrbova, p. u. Vucova.
Groza Nicolau, preot, Sân-Mihaiul-român.
Gruescu Ioan, învĕțător, Ciacova.
Iancu Paul, preot, Obad, p. u. Ciacova.
Ionescu Ioan, preot, Jebeliu.
Jurma Paul, Dr., advocat, Buziaș.
Lăpădat Ioan, econom, Ghilad.
Micluța Nicolae, preot, Cerneteaz, p. u. Temes-Gyarmata.
Miculescu Ioan, funcționar de bancă, Timișoara.
Nedelcu Ioan, advocat, Buziaș.
Nicoara Cornel, Dr., advocat, Timișoara.
Pepa Ioan, protopop, Buziaș.
Pinciu Ana, soție de protopop, Ciacova.
Pinciu Ioan, protopop, Ciacova.
Pocan Teodor, preot, Jebeliu.
Pop Vasile, advocat, Aradul-nou.
Pop Vincențiu, proprietar, Jebeliu.
Popoviciu Aurel, preot, Chișoda.
Proștean Cornel, funcționar de bancă, p. u. Timișoara.
Puticiu Traian, Dr., protopop, Fabricul-Timișoarii.
Rădneanțu Ioan, oficiant privat, Temeș-Rékás.
Rotariu Pavel, advocat, Timișoara.
Russu Victor, preot, Utvin, p. u. Sân-Mihaiul-român.
Simon Lazar, Dr., advocat, Ciacova.
Șincai Traian, Dr., advocat, Vinga.
Șipețianu Lucian, preot, Chisetĕu.
Stoia Nicolau, preot, Lipet.
Teodorovici Ioan, Timișoara.
Trailă Georgiu, protopop, Fabricul-Timișoarii.
Vancu Dimitrie, funcționar de bancă, Timișoara.
Zărie Romul, comerciant, Timișoara.

Despărțĕmêntul Torac.

Membrii ordinari.

Cira Petru, econom, Toracul-mic, p. u. Toracul-mare.
Ghilăzan Valeriu, învĕțător, Ecica-română, p. u. Ecica.
Magdu Valeriu, paroch, Ecica-română, p. u. Ecica.
Petroviciu Paulina, preoteasă, Toracul-mic, p. u. Toracul-mare.
Petroviciu Vichentie, paroch, Toracul-mic, p. u. Toracul-mare.
Tempea Paul, preot, Toracul-mare.

Despărțemêntul Treiscaune-Ciuc.

Membrii ordinari.

Câmpean Ilie, vice-protopop, p. u. Gyergyó-Szt.-Miklós.
Ciobotariu Gavril, preot, Gyimes-Bükk, p. u. Gyimes.
Coltofean Demetriu, protopop, Breţc.
Damian Spiridon, protopop onorar, Breţc.
Dima Ioan, preot, Sita-Buzeu, p. u. Intorsura-Buzeului.
Ionescu Georgiu, preot, Budila.
Neagovici-Negoescu Georgiu, capelan, Intorsura-Buzeului.
Nistor Dionisiu, preot, Arpătac.
Oltean Ioan G., preot, Poiana-sărată.
Pop David, diacon, Poiana-sărată.
Precup Alexandru, Bicaz, p. u. Tulgheș.
Rafiroi Georgiu jun., măcelar, Arpătac.
Stefan Georgiu, comerciant, Arpătac.
Ţinţărean Georgiu, cojocar, Arpătac.
Urzicean Ioan, notar, Bicaz, p. u. Tulgheș.

Despărțemêntul Turda.

Membru pe viață.

Popescu Georgiu, Dr., advocat, Turda.

Membrii ordinari.

„Arieșana", institut de credit, Turda.
Boldea Georgiu, căpitan î. p., Turda.
Codarcea Artemiu, protopop, Turda.
Mesaroș Ioan, advocat, Turda.
Nemeș Vincențiu, preot, Sân-Mărtinul-sărat, p. u. Grind.
Pătăcean Eugen, Dr., advocat, Turda.
Pop Simeon, protopop, Luna, p. u. Grind.
Rațiu Nicolau P., preot, Tritul-de-sus, p. u. Ghiriș.
Samoilă Simeon, absolv. de teol., Ofenbaia.
Socol Iuliu, preot, Ceanul-mare.
Suciu Ioan, proprietar, Tritul-de-sus, p. u. Ghiriș.
Vlăduț Iuliu C., advocat, Turda.

Despărțemêntul Vêrșeț.

Membru fundator.

Novac Aureliu Dr., advocat, Biserica-Albă.

Membrii pe viață.

Corcea Avram, preot, Coșteiu, p. u. Iam.
Damian Ioan Dr., advocat, Detta.
Ramneanțu Patrichie, învățător, Coșteiu, p. u. Iam.
Roșiu Ioan M., advocat, Biserica-Albă.
Zepeneag Petru Dr., advocat, Vêrșeț.

Membrii ordinari.

Balanescu D., Biserica-Albă.
Barbu Adam, maestru, Vêrşeţ.
Boborony Andrea, Biserica-Albă.
Bozanciu Simeon, notar î. p., Biserica-Albă.
Cigărean Liviu, cand. de advocat, Vêrşeţ.
Cocora Ioan, director de bancă, Vêrşeţ.
Colojóra Silviu, preot, Sculea, p. u. Gătaia.
Coşteiu, comuna bisericească gr.-or., Coşteiu, p. u. Iam.
Dabiciu Elia, capelan, Voivodinţ, p. u. Iam.
Fincu Victor, contabil, Vêrşeţ.
Gaşpar Georgiu, preot, Gătaia.
Giuica Ioachim, preot, Marcovĕţ, p. u. Temes-Kutas.
Iorgoviciu Iuliu, preot, Mărgita.
Juica Mihaiu, adm. prot., Srediştea-mică, p. u. Srediştea-mare.
Korcsea Sima, comerciant, Coşteiu, p. u. Iam.
Lazarescu Luca, preot, Ferendia.
Liuba Paul, Vêrşeţ.
Maleta Avram, Vêrşeţ.
Maleta Iosif, proprietar, Coşteiu, p. u. Iam.
Meogan Petru, comerciant, Coşteiu, p. u. Iam.
Moise Ioan, notar, Marcovĕţ, p. u. Temes-Kutaş.
Moise Mihail P., comerciant, Voivodinţi, p. u. Iam.
Orza Iosim, econom, Coşteiu, p. u. Iam.
Otonoga Stefan, învĕţător, Coşteiu, p. u. Iam.
Panciovan Bartolomeiu, notar, Voivodinţi, p. u. Iam.
Patesian Maxim, Biserica-albă.
Petruţ Iacob, Coşteiu, p. u. Iam.
Popoviciu Antoniu, preot, Nicolinţul-mare.
Popovici Nicolau Dr., advocat, Vêrşeţ.
Popovici Simeon, preot, Voivodinţi, p. u. Iam.
Popoviciu Timoteu, preot, Deliblata.
Raita Ioan, oficiant î. p., Cubin.
Reuniunea de cetire şi cântări din Coşteiu, p. u. Iam.
Schiopu Simeon, comerciant, Vêrşeţ.
Spăriosu Mihail, candidat de advocat, Vêrşeţ.
Stepan Georgiu, proprietar, Coşteiu, p. u. Iam.

Despărţĕmêntul Zernești.

Membrii pe viaţă.

Garoiu Nicolau, advocat, Zernești.
Moşoiu Moise, proprietar, Tohanul-nou, p. u. Zernești.

Membrii ordinari.

Brumboiu Moise, preot, Tohanul-vechiu.
Comşa Ioan I., comerciant, Zernești.
Grozea Nicolau, proprietar, Tohanul-vechiu.
Meţianu Iancu, Dr., proprietar, Zernești.
Plotogea Ilariu, preot, Tohanul-nou, p. u. Zernești.
Strevoiu Ioan, preot, Zernești.
Ungur Haralampie, Tohanul-vechiu.
Vodă Nicolau, învĕţător, Tohanul-vechiu.

Afară de despărțeminte.

Membrii fundatori.

Belloescu Stroe, profesor.
Cimponeriu Atanasiu, jude de tablă î. p., Budapesta.
Lazar Georgiu, advocat, Arad.
Neagoe Stefan, profesor.

Membrii pe viață.

Babeș Vincențiu, privatier, Budapesta.
Brote Eugen.
Ciura Aurel Iosif, farmacist.
Criste Nicolau, proprietar, Cernăuț.
Eremia Georgiu, Săcele.
Fanea Ioan, preot, Szarvaszó, p. u. Siget.
Grosu Ioan N., Săcele.
Pop Iosif, jude de curie, Budapesta.
Popa Eremia, Săcele.
Procopian-Procopovici Isidor, preot.
Szerb Georgiu, deputat dietal, Budapesta.

Membrii ordinari.

Beleș Augustin, preot, Șimand.
Bona Anton, profesor, Seghedin.
Brătean Georgiu, funcționar.
Budu Tit, vicar, Siget.
Cioban Maria, profesoară, Arad.
Faur Ioan, profesor.
Frâncu Andreiu, jude de curie, Budapesta.
Hamzea Augustin, archimandrit, Arad.
Lazurian Alexandru L., inginer.
Marin Nicolau, Brünn.
Nedelcu Ilie, Brünn.
Oncu Nicolau, Dr., director de bancă, Arad.
Onițiu Alexiu, jude reg., Seghedin.
Papp Ioan, protopop, Bocsig.
Pop Iuliu, Dr., advocat, Vișeul-de-sus.
Proca Georgiu, Dr., profesor, Arad.
Spinean Samuil, comerciant.
Strajan Mihail, profesor.
Suciu Ioan, Dr., advocat, Arad.
Șuluțu Aurel St., Dr., profesor.
Tămășdan Liviu, Dr., advocat, Arad.
Târziu Augustin, preot, Kerülös, p. u. Sinte.
Vătășan Nicolau, profesor, Beregszász.
Vlassa Georgiu, protopop, Miskolcz.

Aclus D.

Nr. 556—1901.

CONSEMNAREA

membrilor decedaţi ai Asociaţiunii în an. 1900—1901

I. Membri onorari:

1. Stefan Moldovan, preposit, Lugoş.

II. Membri fundatori:

1. George Boeriu, supralocotenent î. p., Vad.
2. Dr. Eugeniu de Mocsonyi, proprietar, Capolnaş.
3. Ioan Popescu, profesor, Bêrlad.

III. Membri pe viaţă:

1. Elena Barbu n. Grecu, Reghin.
2. Maria Franc de Frankenstein, Bistriţa.
3. Dr. George Vuia, medic, Arad.
4. Stefan Millea, notar emer., Tilişca.
5. Octaviu Bariţiu, profesor emer., Năsăud.
6. Stefan Câmpian, protopop, Elisabetopole.

IV. Membri ordinari:

1. Dr. Ioan David, secret. institut. „Albina“, Sibiiu.
2. Nicolau Cintea, medic, Zernești.
3. Alexandru Velican, advocat, Alba-Iulia.
4. Alexandrina Cunţan, Berlin.
5. Anchedim Candale, preot, Borgo-Bistriţa.
6. Nicolau Maior, preot, Vameş-Odorheiu,
7. Demetriu Furdui, cantiner, Alba-Iulia.
8. Gregoriu Maior, redactor, Braşov.
9. Dr. Ioan Raţiu, canonic, Blaj.
10. Ioan Danciu, protopop, Ofenbaia.
11. Ioan Cutean, privatier, Brad.
12. Teodor cav. de Seracin, mareşal locot., Caransebeş.
13. Petru Mihuţi, protopop, Oradea mare.
14. Petru Cazan, contabil, Bocşa-montană.
15. Alexandru Silaşi, protopop, Bistriţa.
16. Ilarie Filipoiu, paroch, Rodna veche.
17. Petru Jurma, învĕţător, Şag.
18. Dr. Ioan Pop, vicar, Năsăud.
19. Aurel Popoviciu, paroch, Chişoda.

Aclus E.

Nr. 178—1901.

RAPORTUL CASSEI.

Onorat Comitet!

Ne luăm voie a presenta în aclus sub ·/. raţiociniile fondurilor, fundaţiunilor şi depositelor Asociaţiunii pentru anul 1900.

Lăsând la o parte posiţiunile, cari sunt conforme preliminariului, sau nu reclamă deslușiri speciale, în celealalte servim cu informaţiunile, cari urmează mai jos.

I. Fondul general.

A. Percepţiuni.

Titl. 2. Sub titlul acesta se cuprind prenumeraţiuni pentru organul Asociaţiunii cu Cor. 38, şi taxe de ale membrilor cu Cor. 13,691·96, la cari din urmă mai sunt a se computa şi efectele de sub titl. 9 cu Cor. 1900.

Astfel taxele de membri dau suma totală de Cor. 15,591·96, faţă de a. 1899 un minus de Cor. 1671·78.

In contul taxelor s'au restituit despărţemintelor 20% statutarie în suma de Cor. 129·20. Remân deci sub acest titlu percepte efective Coroane 15,462·76.

Titl. 4. Prin separarea lăsământului Oltean, care acum formează fond de sine stătător, interesele după efecte au remas sub preliminar, — întregite însă cu cele de sub XIV trec peste preliminar.

Ca în anii anteriori, n'au adus interese nici de astădată acţiile: Gesellschaftshaus, Szatmár-nagybányai şi Nagyvárad-belényes-vaskohi vasúttársaság.

Titl. 5. Şcoala civilă de fete a reclamat lună de lună subvenţionări considerabile din fondul general, astfel interesele după depuneri au remas sub suma preliminată.

Titl. 6. Taxele de administrare s'au sporit prin fundaţiunea Bădilă, înfiinţată în anul precedent.

Titl. 8. Venite estraordinare mai remarcabile sunt: donaţiunea „Albinei“ de Cor. 2000·—, restul fondului pentru stipendiile învăţăceilor de meseriaşi, care s'a transpus aici după desfiinţarea fondului, — şi Cor. 288·— întrate din vêndarea realităţilor remase după Avram Iancu, cari au trecut mai apoi la fondul nou înfiinţat: „Averea lui Avram Iancu“.

O posiţie de Cor. 190·20 pentru cărţi religioase e numai transitoare.

Aici e contat şi stipendiul Roman cu Cor. 240·—, care âncă trece la erogate la spesele estraordinare.

Titl. 9. Sub titlul acesta este a se înţelege o subvenţiune pentru şcoala civilă de fete, care presupuneam, că se va restitui. Neurmând restituirea, venitele preliminate sub acest titlu dau minusul arĕtat aici.

Venitele totale fac la raţiociniu suma de Cor. 32,541·53 (faţă de anul 1899 — Cor. 18,424·43); faţă de preliminar în care se cuprindea atunci şi lăsământul Oltean, un plus de Cor. 3549·11.

După detragerea saldului din anul 1899 cu Cor. 5959·48 remân percepte efective Cor. 26,582·05.

Fondul general, unicul fond propriu al Asociaţiunii, care poartă sarcinele administraţiunii aceleia, şi e destinat a realisa scopurile aceleia, a perdut mult din venitele sale de până aci prin separarea lăsământului Oltean şi prin înfiinţarea fondului „Averea lui Avram Iancu".

Pe lângă aceasta în anul acum expirat au mai scăḑut şi venitele din taxele membrilor, şi saldul cassei încă arată un minus de Cor. 1419·18 faţă de anul precedent.

Aceste momente vor trebui să ne îndemne, ca să ne ferim în viitor de a mai slăbí fondul general, prin crearea de fonduri speciale şi să stăruim a spori fondul general, cu ale cărui venite să se poată realisa toate scopurile Asociaţiunii, căci precum vom vedé mai jos, în anul curent erogatele fondului general au fost mai mari decât venitele lui.

B. Erogaţiuni.

Titl. 6 În decursul anului schimbându-se servitorii, leafa servitoriului s'a urcat la Cor. 600·— pe an, de aci resultă un plus în erogate de Cor. 90 —.

Titl. 9. Foaia „Transilvania" a causat prin urcarea numĕrului membrilor in anul precedent, spese de tipar cu Cor. 472·08 mai mari decât cele preliminate.

Titl. 10. 2 fântâni săpate în pivniţa edificiului şcoalei de fete, în cari fântâni să se scurgă apa ce se adunase în pivniţă, şi alte reparaturi, a causat o erogaţiune nepreveḑută de Cor. 541·84, fără de aceasta spesele conservării edificiilor remâneau sub preliminar.

Titl. 11. După ce afacerea ecuivalentului celui nou e încă pendentă, s'a achitat şi în anul 1900 tot numai suma ecuivalentului prescris în anul 1899.

Titl. 14. Stipendiul pentru meseria de lemnărit s'a sistat în decursul anului; s'a solvit deci numai o rată de Cor. 100·— pentru semestrul II al anului şcolar 1899/1900.

Titl. 17. Ca subvenţiune pentru şcoala civilă de fete s'au fost preliminat Cor. 2000·— din lăsământul Oltean. S'au solvit de acolo C. 1000·—, iar din fondul general considerabila sumă de Cor. 7373·59.

Restul de Cor. 1000·—, eventual altă sumă din lăsământul Oltean, va avé să se solvească în anul 1901, după ce s'au constatat venitele acelui fond, şi s'a fixat proporţiunea de împărţire pentru capitalisarea unei părţi alicuote din venit, pentru scopurile Asociaţiunii şi pentru şcoalele poporale din Cojocna.

Titl. 19. Spesele extraordinare ar fi remas de astădată în mod excepţional sub suma preliminată, dacă nu s'ar fi înfiinţat un fond nou „Averea lui Avram Iancu“, la care s'au transpus din fondul general Cor. 2877·18.

Spesele efective ale fondului general — după detragerea saldului cassei — fac în total . . . . Cor. 28,001·23; faţă de venitele efective cu . . . . . „ 26,582·05

un plus de . Cor. 1,419·18, care s'a acoperit din capital.

II. Fondurile speciale.

Fondurile, fundaţiunile şi depositele cu destinaţiune specială sunt aproape constante în venitele şi spesele lor.

Mai sus am amintit, că din fondul general s'au separat ca fonduri de sine: lăsământul Oltean (XIV), şi Averea lui Avram Iancu. (XV).

Din venitele lăsământului Oltean 50% sunt a se capitalisa, 40% sunt a se folosi spre scopurile Asociaţiunii, şi s'au votat ca subvenţiune şcoalei civile de fete în Sibiiu, iar 10% compet şcoalelor poporale din Cojocna, comuna natală a testatorului.

Depositul „monumentul lui Iancu“ (XVII), l'a luat în administrare guvernul ţerii.

Despărţământul Timişoarei a înfiinţat un fond cultural de Cor. 1000·— ale cărui venite le ridică despărţământul.

— Incheiând raportul nostru cu privire la raţiociniile anului 1900, ne luăm voiă a presenta sub ·//. şi inventarul fondurilor, revĕḍut şi aflat în regulă de comisiunea care a scontrat cassa la 1 Ianuarie a. c.

Sibiiu, 20 Februarie 1901.

Leontinu Simonescu,
cassar.

Inventarul Asociațiunii, încheiat la 31 Decembre 1900.

		K	f	K	f
	I. Fondul general.				
	(în care se cuprinde donațiunea: Stana și Stroe Belloiu de 20,000 Lei.)				
	A) Realități:				
	a) Casa din Sibiiu. str. Morii, 8 . . .	83834	90		
	b) Edificiul școalei de fete	127652	90	211487	80
	B) Saldul cassei în depuneri			4540	30
	C) Efecte:				
4	Abrudbányai takarékpénztár	400	—		
3	Acții „Albina“	600	—		
18	Scrisuri fonciare „Albina“	26000	—		
12	Acții „Arieșana“	1200	—		
1	„ „Economul“	100	—		
1	„ „Gesellschaftshaus“	200	—		
2	„ „Mureșana“	200	—		
1	„ Sebeșana“	100	—		
1	„ „Silvania“	100	—		
3	„ „Someșana“	600	—		
1	„ Szatmár-nbányai vasuttársaság .	200	—		
4	Obligațiuni de stat 1860	1600	—		
1	„ „ „ 1868	200	—		
1	„ „ „ desărcin. pământului	200	—		
11	Acții „Sătmăreana“	2200	—		
4	Credit fonc. rom. (20,000 Lei) . . .	18800	—		
76	Oblig. „Transilvania“	15200	—		
4	Acții Vajda-Hunyadi tkrékp.	400	—		
2	„ „Corvineana“	200	—		
1	„ Nagyvárad-Belényesi vasuttárs. .	200	—		
2	„ „Concordia“ (Uzdin)	200	—		
5	„ „Munteana“	200	—		
2	„ „Steaua“	200	—		
4	„ „Luceafĕrul“	400	—		
1	„ „Bihoreana“	200	—		
1	„ „Zarandeana“	100	—	70000	—
	D) Mobilii			2000	—
	In total Cor. .			288028	10

	K	f	K	f
II. Casa națională.				
A) Active:				
Realități: Casa Nr. 6. str. Morii, Sibiiu .	44000			
Saldul cassei în depunere	1139	34		
Efecte:				
4 Acții „Sentinela“	200	—		
1 „ „Concordia“ (Uzdin)	100	—		
1 Renta amort. română (1000 Lei) . .	940	—	46379	34
B) Pasive:				
Datorie la instit. „Albina“			16000	—
Active pure			30379	34
III. Fondul Bariţiu.				
Saldul cassei în depunere	1282	50		
1 Acție „Iulia“	100	—		
5 Scrisuri fonc. „Albina“	5000	—	6382	50
IV. Fundațiunea Bădilă.				
Saldul cassei în depunere	253	19		
4 Acții „Albina“	800	—		
10 Scrisuri fonciare „Albina“	20000	—	21053	19
V. Fundațiunea Bașota.				
Saldul cassei în depunere	397	98		
1 Scris fonciar „Albina“	1000	—	1397	98
VI. Fundațiunea Dobâca.				
Saldul cassei în depunere	249	02		
3 Scrisuri fonciare „Albina“	2500	—	2749	02
VII. Fundațiunea G. B. V.				
Saldul cassei în depunere	361	09		
7 Acții „Albina“	1400	—		
6 Scrisuri fonciare „Albina“	10000	—	11761	09
VIII. Fundațiunea Galliană.				
Saldul cassei în depunere	458	46		
2 Scrisuri fonciare „Albina“	3000	—	3458	46
IX. Fundațiunea Marinovici.				
Saldul cassei în depunere	492	57		
1 Oblig. de stat 1868	2000	—		
3 Scris. fonc. „Albina“	4000	—	6492	57

		K	f	K	f
	X. Fundaţiunea Dr. Moga.				
	Saldul cassei în depunere	535	92		
8	Oblig. „Transilvania“	1600	—		
1	Scris. fonc. „Albina“	500	—	2635	92
	XI. Fundaţiunea Pop-Maior.				
	Saldul cassei în depunere	481	19		
3	Scrisuri fonc. „Albina“	4000	—	4481	19
	XII. Fundaţiunea Rîurean.				
	Saldul cassei în depunere	479	20		
2	Scrisuri fonc. „Albina“	2500	—	2979	20
	XIII. Fundaţiunea Filep.				
	Saldul cassei în depunere			14500	—
	XIV. Lăsământul Oltean.				
	Saldul cassei în depunere	3063	77		
6	Renta amort. română (30000 Lei) . .	26200	—		
11	Credit fonciar român (55000 Lei) . .	51700	—	80963	77
	XV. Averea lui Avram Iancu.				
	Saldul cassei în depunere	615	01		
4	Scrisuri fonciare „Albina“	3500	—	4115	01
	XVI. Depositul Deva.				
	Saldul cassei în depunere	478	15	478	15
	XVII. Depositul Mureşan.				
	Saldul cassei în depunere	344	88		
6	Scrisuri fonciare „Albina“	7500	—	7844	88
	XVIII. Depositul fondului cultural al desp. Timişoara.				
1	Scris fonciar „Albina“			1000	—

Sibiiu, 31 Decembre 1900.

Leontin Simonescu m. p.,
cassar.

Revĕdut şi aprobat în şedinţa comitetului central din 25 Iulie 1901.

Şuluţu m. p.

Dr. Beu m. p.,
secr. II.

Nr. 178—1901.

Raţiociniul

Venite

Nr. cur.		Preliminat K	Preliminat f	Incassat K	Incassat f	+ Plus — Minus
	I. Fondul general.					
1	Saldul cassei din anul 1899 .	—	—	5959	48	
2	Taxe şi prenumeraţiuni . .	12000	—	13729	96	+ 1729·96
3	Chirii şi arêndă	2600	—	2699	76	+ 99·76
4	Interese după efecte publice	7200	—	3532	70	— 3667·30
5	Interese după depuneri . .	400	—	201	47	— 198·53
6	Taxă de administrare . . .	480	—	768	—	+ 288·—
7	Venite extra-ordinare şi stip. Roman	2240	—	3750	16	+ 1510·16
8	Anticipaţiuni restituite . . .	4072	42	—	—	— 4072·42
9	Efecte întrate	—	—	1900	—	—
	Suma .			32541	53	
	II. Casa naţională.					
1	Sald din anul 1899			517	82	
2	Donaţiuni, rescump. la a. nou şi altele			6184	50	
3	Chirie			1600	08	
4	Interese după efecte . . .			47	—	
5	Interese după depuneri . .			56	62	
	Suma .			8406	02	
	III. Fondul Georgiu Bariţiu.					
1	Saldul cassei la 31 Dec. 1899			23	96	
2	Oferte benevole			54	24	
3	Cuotă dela fondul general .			2000	—	
4	Interese după efecte . . .			258	—	
5	Interese după depuneri . .			16	70	
	Suma .			2352	90	

ad Aclus E.

pentru anul 1900.

Spese

Nr. cur.		Preliminat K	f	Erogat K	f	+ Plus — Minus
	I. Fondul general.					
1	Secretarului I. remunerațiune	3000	—	3000	—	
2	Secretarului II. remunerațiune	600	—	600	—	
3	Cassarului „	560	—	560	—	
4	Bibliotecarului „	400	—	400	—	
5	Cancelistului „	720	—	720	—	
6	Servitorului leafă	480	—	570	—	+ 90·—
7	Spese de cancelarie, luminat, încălțit	1400	—	841	16	— 558·84
8	Dotațiunea bibliotecei . . .	600	—	588	08	— 1·92
9	Tipariul foaiei „Transilvania“	3000	—	3472	08	+ 472·08
10	Conservarea și asigurarea edificiilor	800	—	1021	46	+ 221·46
11	Contribuțiune, ecuival., fondul de pensiune învățătoresc .	2000	—	1259	83	— 740·17
12	Un stip. la meseria de lemnărit	200	—	100	—	— 100·—
13	Pentru scrieri literare la fondul Bariţiu	2000	—	2000	—	
14	Subvenț. școalei civile de fete	—	—	7373	59	
15	Spese extraordinare și stip. Roman	1600	—	3595	03	+ 1995·03
16	Efecte transpuse în contul lor	—	—	1900	—	
17	Saldul cassei la 31 Dec. 1900	—	—	4540	30	
	Suma .			32541	53	
	II. Casa națională.					
1	Interese după împrumuturi .			1590	—	
2	Datorii depurate			5000	—	
3	Contribuțiune			674	20	
4	Diverse spese			2	72	
5	Saldul cassei la 31 Dec. 1900			1139	10	
	Suma .			8406	02	
	III. Fondul Georgiu Bariţiu.					
1	Pentru colaboratorii „Transilvaniei			800	—	
2	Cărți distribuite			270	40	
3	Saldul cassei la 31 Dec. 1900			1282	50	
	Suma .			2352	90	

Venite

Nr. cur.		Încassat K	Încassat f
	IV. Fundaţiunea Bădilă.		
1	Interese după efecte	1000	—
2	Interese după depuneri	16	99
	Suma .	1016	99
	V. Fundaţiunea Başota.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre	403	48
2	Interese după efecte	50	—
3	Interese după depuneri	18	70
	Suma .	472	18
	VI. Fundaţiunea Dobâca.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	738	70
2	Interese după efecte	100	—
3	Interese după depuneri	31	63
	Suma .	870	33
	VII. Fundaţiunea G. B. V.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	776	48
2	Interese după efecte	646	—
3	Interese după depuneri	52	77
	Suma .	1475	25
	VIII. Fundaţiunea Galliană.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1889	410	52
2	Interese după efecte	150	—
3	Interese după depuneri	21	14
	Suma .	581	66
	IX. Fundaţiunea Marinovici.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	1377	94
2	Interese după efecte	234	—
3	Interese după depuneri	61	79
	Suma .	1673	73
	X. Fundaţiunea Dr. Moga.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	1014	76
2	Interese după efecte	86	40
3	Interese după depuneri	45	07
	Suma .	1146	23
	XI. Fundaţiunea Pop-Maior.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	305	88
2	Interese după efecte	200	—
3	Interese după depuneri	20	31
	Suma .	526	19

Spese

Nr. cur.		Erogat K	f
	IV. Fundaţiunea Bădilă.		
1	Ereḑilor din interesele efectelor	400	—
2	Pentru pertractarea lăsământului	77	80
3	Taxă de administrare	286	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	253	19
	Suma .	1016	99
	V. Fundaţiunea Başota.		
1	Un stipendiu	60	20
2	Taxă de administrare	14	—
3	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	397	98
	Suma .	472	18
	VI. Fundaţiunea Dobâca.		
1	Efecte cumpĕrate	504	31
2	Un stipendiu	100	—
3	Taxă de administrare	17	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	249	02
	Suma .	870	33
	VII. Fundaţiunea G. B. V.		
1	Efecte cumpĕrate	996	16
2	Taxă de administrare	118	—
3	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	361	09
	Suma .	1475	25
	VIII. Fundaţiunea Galliană.		
1	Un stipendiu	90	20
2	Taxă de administrare	33	—
3	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	458	46
	Suma .	581	66
	IX. Fundaţiunea Marinovici.		
1	Efecte cumpĕrate	996	16
2	Un stipendiu	120	—
3	Taxă de administrare	65	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	492	57
	Suma .	1673	73
	X. Fundaţiunea Dr. Moga.		
1	Efecte cumpĕrate	504	31
2	Un stipendiu	80	—
3	Taxă de administrare	26	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	535	92
	Suma .	1146	23
	XI. Fundaţiunea Pop-Maior.		
1	Taxă de administrare	45	—
2	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	481	19
			—
	Suma .	526	19

Venite

Nr. cur.		Încassat K	Încassat f
	XII. Fundațiunea Rîurean.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	950	36
2	Interese după efecte	100	—
3	Interese după depuneri	43	14
	Suma .	1093	50
	XIII. Fundațiunea Filep.		
1	Din lăsământul G. Filep	14500	—
	XIV. Lăsământul Oltean.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	—	—
2	Interese după depuneri	85	41
3	Interese după efecte	3978	36
	Suma .	4063	77
	XV. Averea lui Avram Iancu.		
1	Din vêndarea realităților	3238	44
2	Din vêndarea biografiei	797	40
3	Interese după depuneri	113	11
	Suma .	4148	95
	XVI. Depositul Deva.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	462	12
2	Interese după efecte	—	—
3	Interese după depuneri	21	03
	Suma .	483	15
	XVII. Depositul monumentul Iancu.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	9402	80
	XVIII. Depositul Murășan.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre 1899	544	—
2	Interese după efecte	350	—
3	Interese după depuneri	34	18
	Suma .	928	18
	XIX. Depositul fond. cult. Timișoara.		
1	Dela despărțământ	1000	—
2	Interese după efecte	25	—
3	Imprumut transitoriu	10	—
	Suma .	1035	—

Sibiiu, 31 Decembre 1900.

Revěḑut și aprobat în ședința

Șuluțu m. p.

Spese

Nr. cur.		Erogat Cor.	b.
	XII. Fundaţiunea Rîurean.		
1	Efecte cumpĕrate	504	30
2	Un stipendiu	80	—
3	Taxă de administrare	30	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre	479	20
	Suma .	1093	50
	XIII. Fundaţiunea Filep.		
1	Saldul cassei la 31 Decembre	14500	—
	XIV. Lăsămêntul Oltean.		
1	Şcoalei civ. de fete	1000	—
2	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	3063	77
	Suma .	4063	77
	XV. Averea lui Avram Iancu.		
1	Pentru biografie	1	10
2	Efecte cumpĕrate	3492	84
3	Taxa de administrare	40	—
4	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	615	01
	Suma .	4148	95
	XVI. Depositul Deva.		
1	Taxa de administrare	5	—
2	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	478	15
	Suma .	483	15
	XVII. Depositul monumentul Iancu.		
1	Căpitanului oraş. Sibiiu	9402	80
	XVIII. Depositul Mureşian.		
1	Efecte cumpĕrate	504	30
2	Taxă de administrare	79	—
3	Saldul cassei la 31 Decembre 1900	344	88
	Suma .	928	18
	XIX. Depositul fond. cult. Timişoara.		
1	Efecte cumpĕrate	1002	24
2	Despărţĕmêntului	22	76
3	Taxă de administrare	10	—
	Suma .	1035	—

Leontinu Simonescu m. p.,
cassar.

comitetului, ţînută în 25 Iulie 1901.

Dr. Beu m. p.
secr. II.

Nr. 476—1901.

Proiect de budget

Nr. cur.	Venite	Anii de observare 1899 K	f	1900 K	f	Proiectat pro 1902 K	f
	I. Fondul general.						
1	Taxe dela membri şi prenumeraţiuni	16469	74	13729	96	12200	—
2	Chirii şi arêndă	2644	76	2699	76	2000	—
3	Interese după efecte publice . .						
	a) acţiuni Abrudbánya takarékp. .						
	b) „ „Albina“						
	c) „ „Arieşana“						
	d) „ „Economul						
	e) „ „Gesellschaftshaus“ . .						
	f) „ „Mureşana“						
	g) „ „Sătmăreana“						
	h) „ „Silvania“						
	i) „ „Sebeşana“						
	k) „ „Someşana						
	l) acţ. „Vajda Hunyad. takarékpzt.						
	m) obligaţiuni „Transilvania“ . .						
	n) oblig. „szatmár-nagybányai vasuttársaság“						
	o) obligaţiuni de stat din an. 1860						
	p) obligaţiuni de stat din an. 1868						
	q) obligaţ. de stat despăg. pământ.						
	r) oblig. rentă amortibilă à 5000 lei						
	s) obligaţiuni I. soc. cred. f. r. Bucuresci à 5000 lei						
	t) scrisuri fonc. „Albina“ à 1000 fl. cu 5%						
	u) scrisuri fonc. „Albina“ à 500 fl. cu 5%	7226	72	3532	70	3500	—
4	Interese după depuneri	—	—	201	47	200	—
5	Taxe de administrare	519	42	768	—	700	—
6	Stipendiul Roman }	4448	10	3750	16	2240	—
7	Venite extraordinare }						
	Suma .					21440	—
	II. Casa naţională.						
1	Donaţiuni, etc.					2000	—
2	Chirie					1600	—
3	Interese după efecte					50	—
4	Interese după depuneri					50	—
	Suma .					3700	—

Aclus F.

pentru anul 1902.

Nr. cur.	Spese	Anii de observare 1899 K	f	1900 K	f	Proiectat pro 1902 K	f
	I. Fondul general.						
1	Secretarului I. remunerațiune . .	3000	—	3000	—	3000	—
2	Secretarului II. „ . .	600	—	600	—	600	—
3	Cassarului „ . .	560	—	560	—	560	—
4	Bibliotecarului „ . .	400	—	400	—	400	—
5	Cancelistului „ . .	720	—	720	—	720	—
6	Servitorului simbriă	480	—	570	—	600	—
7	Spese de cancelarie, luminat, încălțit	1167	58	841	16	1000	—
8	Dotațiunea bibliotecii	594	30	588	08	600	—
9	Tipariul foaiei „Transilvania“ . .	3387	74	3472	08	4500	—
10	Conservarea edificiilor	1042	34	1021	46	1000	—
11	Contribuțiune erarială și ecuivalente, fond. de pens., învățătoresc . .	1572	92	1259	83	1600	—
12	Pentru secțiunile sciințif.-literare .	—	—	—	—	1000	—
13	Dotațiune fondului G. Barițiu . .	1000	—	2000	—	2000	—
14	Subvenția școalei civile de fete .	2448	90	7373	59	200	—
15	Spese extra-ordinare și stipendiul Roman	7270	96	3595	03	3000	—
16	Capitalisare în contul 20% . . .	—		—	—	660	—
	Suma .					21440	—
	II. Casa națională.						
1	Interese după împrumuturi . . .					720	—
2	Depurare din datorii					2000	—
3	Contribuțiune					700	—
4	Capitalisare					280	—
	Suma .					3700	—

Nr. cur.	Venite	Proiectat pro 1902 K	f
	III. Fondul Georgiu Bariţiu.		
1	Interese după efecte	260	—
2	Interese după depuneri	20	—
3	Dotaţiune dela fondul general	2000	—
	Suma .	2280	—
	IV. Fundaţiunea Başota.		
1	1 scris fonciar „Albina“ de 500 fl. cu 5% . .	50	—
2	Interese după depuneri	20	—
	Suma .	70	—
	V. Fundaţiunea Dobâca.		
1	Scrisuri fonciare „Albina“ de 500 fl. cu 5% .	125	—
2	Interese după depuneri	30	—
	Suma .	155	—
	VI. Fundaţiunea G. B. V.		
1	Acţiuni „Albina“	196	—
2	Scrisuri fonciare „Albina de 500 fl. cu 5%)	500	—
3	Scris. fonciare „Albina“ de 1000 fl. cu 5%)		
4	Interese după depuneri	20	—
	Suma .	716	—
	VII. Fundaţiunea Galliană.		
1	Scris. fonciare „Albina“ de 500 fl. cu 5%)	150	—
2	Scris. fonciare „Albina“ de 1000 fl. cu 5%)		
3	Interese după depuneri	20	—
	Suma .	170	—
	VIII. Fundaţiunea Marinovici.		
1	1 obligaţiune de stat din anul 1868 de 1000 fl.	84	—
2	Scris. fonciare „Albina“ de 500 fl. cu 5%)	200	—
3	Scris. fonciare „Albina“ de 1000 fl. cu 5%)		
4	Interese după depuneri	30	—
	Suma .	314	—
	IX. Fundaţiunea Dr. Moga.		
1	Obligaţiuni „Transilvania“	86	40
2	Interese după depuneri şi efecte	45	—
	Suma .	131	40
	X. Depositul Murĕşan.		
1	Scris. fonciare „Albina“ de 500 fl. cu 5%)	375	—
2	Scris fonciar „Albina“ de 1000 fl. cu 5%)		
3	Interese după depuneri	10	—
	Suma .	385	—

Nr. cur.	Spese	Proiectat pro 1902 K	f
	III. Fondul Georgiu Barițiu.		
1	Pentru lucrări literare	1600	—
2	Taxă de administrare	50	—
3	Capitalisare	630	—
	Suma .	2280	—
	IV. Fundațiunea Bașota.		
1	Un stipendiu	40	—
2	Taxă de administrare	15	—
3	Capitalisare	15	—
	Suma .	70	—
	V. Fundațiunea Dobâca.		
1	Un stipendiu	100	—
2	Taxă de administrare	28	—
3	Capitalisare	27	—
	Suma .	155	—
	VI. Fundațiunea G. B. V.		
1	Taxă de administrare	120	—
2	Capitalisare	596	—
	Suma .	716	—
	VII. Fundațiunea Galliană.		
1	Un stipendiu	120	—
2	Taxă de administrare	40	—
3	Capitalisare	10	—
	Suma .	170	—
	VIII. Fundațiunea Marinovici.		
1	Un stipendiu	120	—
2	Taxă de administrare	65	—
3	Capitalisare	129	—
	Suma .	314	—
	IX. Fundațiunea Dr. Moga.		
1	Un stipendiu	80	—
2	Taxă de administrare	30	—
3	Capitalisare	21	40
	Suma .	131	40
	X. Depositul Murășan.		
1	Taxă de administrare	80	—
2	Capitalisare	305	—
	Suma .	385	—

Nr. cur.	Venite	Proiectat pro 1902 K	f
	XI. Lăsământul Oltean.		
1	Interese după depuneri	100	—
2	Interese după efecte	4000	—
	Suma .	4100	—
	XII. Fundaţiunea Pop-Maior.		
1	Scrisuri fonciare „Albina“ de 500 fl. cu 5%	200	—
2	Scrisuri fonciare „Albina“ de 1000 fl. cu 5%		
3	Interese după depuneri	20	—
	Suma .	220	—
	XIII. Fundaţiunea Rîurean.		
1	Scrisuri fonciare „Albina“ de 1000 fl. cu 5%	125	—
2	Interese după depuneri	25	—
	Suma .	150	—
	XIV. Fundaţiunea Bădilă.		
1	Scris fonciar „Albina“ de 1000 fl. cu 5% . .	1112	—
2	Interese după depuneri	50	—
	Suma .	1162	—
	XV. Averea lui Avram Iancu.		
1	Interese după efecte	175	—
2	Interese după depuneri	25	—
	Suma .	200	—
	XVI. Depositul Deva.		
1	Interese după depuneri	25	—
	Suma .	25	—
	XVII. Depositul fond. cult. Timişoara.		
1	Interese după efecte	100	—
	Suma .	100	—

Sibiiu, 9 Iulie 1901.

Revĕdut şi aprobat în şedinţa

Şuluţu m. p.

Nr. cur.	Spese	Proiectat pro 1902 K	f
	XI. Lăsământul Oltean.		
1	Şcoalei civile de fete	1500	—
2	Şcoalelor din Cojocna	550	—
3	Capitalisare	2050	—
	Suma .	4100	—
	XII. Fundaţiunea Pop-Maior.		
1	Taxă de administrare	45	—
2	Capitalisare	175	—
	Suma .	220	—
	XIII. Fundaţiunea Rîurean.		
1	Un stipendiu	80	—
2	Taxă de administrare	30	—
3	Capitalisare	40	—
	Suma .	150	—
	XIV. Fundaţiunea Bădilă.		
1	Taxă de administrare	220	—
2	Capitalisare	942	—
	Suma .	1162	—
	XV. Averea lui Avram Iancu.		
1	Taxa de administrare	40	—
2	Capitalisare	160	—
	Suma .	200	—
	XVI. Depositul Deva.		
1	Taxă de administrare	5	—
2	Capitalisare	20	—
	Suma .	25	—
	XVII. Depositul fond. cult. Timişoara.		
1	Taxa de administrare	20	—
2	Despărţĕmêntului	80	—
	Suma .	100	—

Leontinu Simonescu, m. p.,
cassar.

comitetului, ţînută în 25 Iulie 1901.

Dr. Beu m. p.,
secr. II.

Aclus G.

REGULAMENT PENTRU SECȚIUNILE SCIINȚIFICE-LITERARE ALE „ASOCIAȚIUNII".

I. Instituirea și scopul secțiunilor.

§. 1.

Pe basa dispositiunilor §-lui 2 din Statute se organisează 5 secțiuni sciințifice-literare, și anume:

a) secțiunea literară,
b) „ istorică,
c) „ de sciințe naturale și fisice,
d) „ școlară, și
e) „ economică.

In cas de necesitate agendele a doue secțiuni se pot împreuna și încredința membrilor unei singure secțiuni.

§. 2.

Scopul instituirii secțiunilor sciințifice-literare este: ca aceste, în calitate de organe de specialitate, să consilieze și sprijinească adunarea generală și comitetul central întru realisarea problemelor literare, sciințifice și culturale, impuse lor de scopurile ce le urmăresce Asociațiunea.

II. Membrii secțiunilor.

Alegerea.

§. 3.

Secțiunile se compun din câte 5 membri ordinari aleși din șirul membrilor ordinari, pe viață sau fundatori ai Asociațiunii, cari prin operele sau activitatea lor s'au distins pe teren literar, sciințific sau cultural. Pe lângă membrii ordinari fie-care secțiune mai poate avé și membri corespondenți până la numĕr de 5.

Alegerea membrilor ordinari și corespondenți, se face conform §. 8.

§. 4.

Membrii ordinari se vor provedé cu diplomă și vor fi scutiți de taxe. In adunările generale ale Asociațiunii însă numai atunci vor avé vot decisiv, dacă vor fi achitat taxa de membru fundator, pe viață sau ordinar (§. 16 din Stat.).

Drepturile membrilor.

§. 5.

Drepturile membrilor ordinari sunt următoarele:

a) pot participa la adunările generale ale Asociațiunii cu vot consultativ (§. 16 din Stat.);

b) au vot decisiv şi drept de propuneri şi iniţiativă în şedinţele de secţiuni şi în cele plenare;

c) au drept la diurne şi la rebonificarea speselor de călătorie împreunate cu participarea la şedinţele secţiunilor şi cu însărcinările sciinţifice-literare primite dela comitet;

d) pot folosí biblioteca Asociaţiunii fără cauţiune, şi în afară de oarele în cari biblioteca este deschisă pentru public;

e) primesc câte un exemplar din toate publicaţiunile Asociaţiunii.

Membrii corespondenţi au numai vot consultativ, şi se bucură numai de drepturile înşirate sub *d*) şi *e*).

Datorinţele membrilor.

§. 6.

Membrii ordinari ai secţiunilor sunt datori:

a) a participa la şedinţele secţiunilor;

b) a se supune însărcinărilor primite dela secţiune, şi în special a censura operele ce li-se vor încredinţa;

c) a da pe calea corespondenţei informaţiunile şi opiniile ce li-se vor cere din partea organelor Asociaţiunii; şi în fine

d) a urmări, în specialitatea lor, progresele şi apariţiunile sciinţifice-literare mai însemnate şi a le comunica în secţiuni.

Aceste îndatoriri pentru membrii corespondenţi sunt numai facultative.

Încetarea mandatului şi suplinirea vacanţelor.

§. 7.

Mandatul membrilor ordinari încetează:

prin moarte,

prin demisiune dată în scris,

prin absenţă nemotivată dela şedinţele secţiunilor în timp mai lung de doi ani.

Vacanţele de membri ordinari şi corespondenţi le declară plenul secţiunilor (§. 17 *a*).

§. 8.

În cas de vacanţă secţiunea respectivă în proxima şedinţă candidează persoana, care să se aleagă în locul vacant, şi întrunind candidatul ei $^2/_3$ de voturi în şedinţa plenară a secţiunilor, va fi proclamat membru ordinar al respectivei secţiuni.

Tot astfel se aleg şi membrii corespondenţi. Alegerea se notifică prin comitetul central adunării generale proxime (§. 17, *b*).

§. 9.

La cas dacă vr'o secţiune în restimp de un an dela declararea vacanţei, n'ar candida membru ordinar în locul vacant, plenul secţiunilor va face alegere independentă.

III. Agendele secțiunilor.

În general.

§. 10.

Agendele secțiunilor în general sunt următoarele:

Secțiunile, fiecare în ramul ei,

a) vor controla mersul desvoltării culturale a poporului român, și studiind deoparte piedecile acestei desvoltări, iar de altă parte căile și mijloacele prin cari ea ar puté fi înlesnită și înaintată, vor face organelor Asociațiunii propuneri pentru realisarea scopurilor acesteia;

b) vor studia și delibera chestiunile, în cari organele Asociațiunii le vor cere consiliul;

c) vor urmări mișcarea literară română în diferitele ramuri, vor face propuneri pentru editarea de publicațiuni, pentru premii și burse sciințifice-literare și vor censura lucrările intrate la concurs;

d) vor da mână de ajutor la crearea și completarea colecțiunilor sciințifice ale Asociațiunii, la arangearea de exposițiuni și la înființarea și desvoltarea altor instituțiuni culturale.

Secțiunea literară.

§. 11.

Secțiunea literară va avé următoarele agende speciale:

a) se va ocupa cu studii linguistice încât privesce adunarea monumentelor limbei poporale și culegerea și publicarea eventual în dicționare speciale a formelor dialectale și provincialismelor limbei române din patrie;

b) va culege monumentele și isvoarele literaturei române indigene, va reedita operele scriitorilor nostri vechi și va publica biografiile, scrisorile și notițele acestora;

c) se va ocupa cu culegerea și coordinarea materialelor folclorice române din patrie;

d) va da o deosebită atențiune bibliografiei române, vechi și moderne, îngrijind ca în fiecare an să se publice un complet repertoriu bibliografic și statistic al întregei producțiuni literare rom. din patrie;

e) va conlucra la publicarea de cărți pentru trebuințele poporului, la provederea acestuia cu lectură bună, ieftină și eventual gratuită, și în deosebi va conduce editarea „Bibliotecii poporale a Asociațiunii“;

f) va înainta propuneri pentru arangearea și înavuțirea bibliotecelor Asociațiunii;

g) va urmări mișcarea literară în materie de literatură frumoasă, va iniția editarea de scrieri literare, va propune publicarea de premii pentru asemenea lucrări și va censura toate lucrările de literatură frumoase și belearte, ce vor intra la concursurile Asociațiunii.

Secțiunea istorică.

§. 12.

Secțiunea istorică se va ocupa în special cu următoarele agende:

a) cu adunarea și așezarea în colecțiunile Asociațiunii de documente, monete și ori-ce alte obiecte de interes istoric, în deosebi și cu completarea colecțiunilor de ḑiare, precum peste tot cu arangearea și înavuțirea Museului istoric proiectat de Asociațiune;

b) cu explorarea archeologică a țerii prin misiuni și prin înființarea de societăți sau comisiuni archeologice;

c) cu studii etnografice, și în deosebi cu explorări, publicațiuni speciale, și cu expositiuni etnografice, cu arangearea și completarea Museului etnografic proiectat de Asociațiune, și în fine cu mĕsuri referitoare la conservarea portului național și a motivelor originale în industria de casă a poporului român.

Mai departe secțiunea istorică

d) va iniția editarea de documente și studii istorice, va propune publicarea de premii pentru lucrări aparținĕtoare istoriei, etnografiei, geografiei politice și istorice, jurisprudenței și sciințelor politice și sociale, și va censura scrierile de asemenea cuprins, intrate la concurs; în fine

e) va urmări publicațiunile istorice, atât cele românesci cât și cele apărute în limbi străine, și va conlucra atât direct, cât și prin avertisarea bărbaților de specialitate, la rectificarea publicațiunilor eronate sau tendențioase asupra istoriei și stărilor poporului român.

Secțiunea sciințifică.

§. 13.

Secțiunea de sciințe naturale și fisice se va ocupa îndeosebi:

a) cu lucrări de sciințe exacte și fisice de utilitate generală, dând o deosebită atențiune explorării geografice și fisiografice a ținuturilor țerii locuite de Români;

b) va conlucra la intemeiarea de colecțiuni de istorie naturală, mai ales încât aceste privesc deadreptul lipsele și interesele poporului român;

c) va culege material pentru editarea unui dicționar al nomenclaturei poporale române de istorie naturală;

d) va da o atențiune deosebită igienei țeranului român, și atât prin publicațiuni cât și pe alte căi ce stau deschise organelor Asociațiunii, va căuta să amelioreze stările igienice ale poporului nostru;

e) va urmări producțiunea literară-sciințifică, va iniția publicațiuni și premii în acest ram și va censura scrierile sciințifice intrate la concurs.

Secțiunea școlară.

§. 14.

Secțiunea școlară va avé următoarele agende speciale:

a) se va ocupa cu studiarea stării școalelor noastre românesci din patrie, căutând căi și mijloace pentru ajutorarea și asigurarea lor, premiind în deplină înțelegere cu organele competente persoanele binemeritate pe terenul învățământului poporal, și inițiând înființarea de școale speciale reclamate de lipsele poporului român;

b) va consilia comitetul central ca organ de specialitate în chestiuni referitoare la școalele și internatele susținute de Asociațiune;

c) va aduna material pentru statistica culturală a poporului român și va îngriji de publicarea și exploatarea lui;

d) va urmări producțiunea literară în materie didactică, pedagogică, filosofică, școlară și bisericească, va iniția publicațiuni și premii, și va censura lucrările întrate la concurs, aparținётoare ramurilor înșirate;

e) în cercul de activitate a secțiunii școlare va mai cădé și îngrijirea de bibliotecile ambulante ale Asociațiunii, de crearea, dotarea și administrarea lor.

Secțiunea economică.

§. 15.

Secțiunea economică va avé următoarele agende speciale:

a) va urmări desvoltarea economică a poporului român pe toate terenele economiei naționale și va iniția dispositiuni pentru înaintarea acelei desvoltări; prin editarea de publicațiuni, prin prelegeri și ajutorarea înființării de asociațiuni economice, va stărui pentru ameliorarea sistemului economic al poporului nostru și pentru înbrățoșarea de noue ramuri ale economiei;

b) va iniția înființarea de școale profesionale și va conlucra la organisarea și susținerea lor;

c) va îngriji de culegerea, publicarea și exploatarea datelor statistice referitoare la stările economice ale poporului român;

d) va iniția expositiuni economice și va face propuneri pentru burse în diferitele ramuri economice;

e) va urmări literatura economică, va iniția premii în acest ram și va censura scrierile economice întrate la concursurile Asociațiunii.

Secțiunea economică în lucrarea sa va căuta să rămână în continuă și intimă coatingere cu societățile și corporațiunile economice ale Românilor din patrie, va sprigini activitatea acestora și le va cere conlucrarea la întreprinderi noue.

IV. Organismul secțiunilor.

§. 16.

Secțiunile își vor exercita activitatea lor

a) în ședințe plenare (ordinare, extraordinare și festive),

b) în şedinţele secţiunilor,

c) prin oficialii lor, şi

d) prin comisiuni şi persoane însărcinate cu misiuni speciale.

Şedinţe plenare.

§. 17.

Şedinţele plenare ordinare se vor întruni în Sibiiu, cel puţin odată pe an, la 1/14 Iulie, vor fi convocate şi presidate de preşedintele Asociaţiunii, şi se vor ocupa mai ales cu chestiuni personale şi materiale.

In competenţa şedinţelor plenare cad în special:

a) declararea vacanţelor în secţiuni;

b) întregirea locurilor vacante;

c) nominarea de candidaţi pentru alegerea membrilor onorari, cari se vor propune adunării generale prin comitetul central (§ 11 din Stat.);

d) premiarea operelor întrate la concurs, pe basa propunerii secţiunilor respective;

e) stabilirea budgetului secţiunilor;

f) determinarea temelor pentru concursuri literare; şi

g) peste tot stabilirea propunerilor ce se vor înainta prin comitetul central la adunarea generală.

§. 18.

Conclusele se vor lua, în casurile prevĕdute în § 17 sub *a*) *b*) *c*) şi *d*) cu $^2/_3$, iar în alte casuri cu majoritatea absolută a voturilor. Pentru validitatea concluselor se cere presenţa a cel puţin 7 membri.

Preşedintele, dacă nu este membru în secţiuni, nu votează.

§. 19.

Notarul şedinţelor plenare este prim-secretarul Asociaţiunii, iar referenţi vor fi referenţii secţiunilor.

§. 20.

Procesele verbale vor fi subscrise de preşedinte şi notar şi verificate de doi membrii designaţi de preşedinte la începutul şedinţei.

Executarea concluselor cade în sarcina notarului şedinţelor.

§. 21.

Desbaterile şedinţelor plenare sunt normate în regulamentul intern.

§. 22.

Şedinţele plenare extraordinare se vor convoca la propunerea unei sau mai multor secţiuni, sau şi la cererea comitetului central prin preşedintele Asociaţiunii, care va cere opinia preşedinţilor de secţiuni cu privire la data şi locul întrunirii.

§. 23.

Şedinţele plenare festive se vor ţiné de regulă cu ocasiunea şi la locul adunării generale ordinare a Asociaţiunii.

§. 24.

Şedinţele plenare festive se vor ocupa exclusiv numai cu următoarele obiecte:

a) presentarea raportului anual despre lucrarea secţiunilor şi despre mişcarea literară şi culturală a Românilor din patrie;

b) discursuri comemorative asupra persoanelor decedate cari şi-au câştigat merite deosebite pentru Asociaţiune, a membrilor onorari, fundatori şi corespondenţi, şi asupra donatorilor şi sprijinitorilor decedaţi ai Asociaţiunii;

c) cetirea de disertaţiuni sciinţifice şi literare.

În şedinţele plenare festive nu se vor admite desbateri, şi nu se vor lua concluse formale. Membrii Asociaţiunii, cari nu sunt membri ai secţiunilor, vor puté ţiné discursuri şi disertaţiuni numai la cas dacă vor presenta textul acestora cel puţin cu 8 ḑile înainte de adunarea generală la presidiul Asociaţiunii, care va decide asupra admiterii după ascultarea referentului secţiunii respective, în cas de trebuinţă a secţiunii întregi.

Aceste şedinţe avênd mai mult caracterul unei festivităţi, se vor puté ţiné fără considerare la numĕrul membrilor ordinari presenţi. Pentru participarea la şedinţele festive nu se vor lichida rebonificările prevĕḑute în §. 5 punct *e*).

Şedinţele de secţiuni.

§. 25.

Fie-care din secţiuni se întrunesce în şedinţe ordinare cel puţin de doue-ori pe an, şi anume:

a) odată la locul şi timpul ce însaşi secţiunea îl va alege cu considerare la domiciliul majorităţii membrilor sei;

b) a doua-oară în Sibiiu, înainte de întrunirea şedinţei plenare ordinare, convocată de preşedintele Asociaţiunii.

§. 26.

Şedinţele extraordinare se vor convoca când trebuinţa va cere, şi anume la iniţiativa biroului sau membrilor secţiunilor, sau şi la cererea comitetului central.

§. 27.

Şedinţele de secţiuni vor fi convocate şi presidate de cătră preşedinţii secţiunilor.

Notarul lor va fi referentul secţiunii. Procesele verbale se vor verifica şi conclusele se vor executa de preşedinte şi notar.

Conclusele se vor lua cu majoritatea absolută a voturilor membrilor presenţi. Fiind voturile egale, dirimă votul preşedintelui.

§. 28.

Secţiunile în şedinţele lor se vor ocupa mai ales cu agendele lor sciinţifice-literare, şi anume vor desbate şi delibera chestiunile puse la

ordinea ḑilei din iniţiativa membrilor lor, ori în urma recercării comitetului central.

În deosebi cad în competinţa şedinţelor de secţiuni următoarele obiecte:

a) stabilirea propunerilor, informaţiunilor şi rĕspunsurilor cerute de comitetul central;

b) stabilirea propunerilor din proprie iniţiativă, ce se vor face şedinţelor plenare sau comitetului central în chestiuni ce cad în cercul de competenţă al acestuia;

c) candidarea pentru locurile vacante în sinul secţiunii;

d) stabilirea şi înaintarea la şedinţa plenară a proiectului de budget al secţiunii, în legătură cu propunerile pentru burse şi premii în ramul aparţinĕtor secţiunii;

e) censurarea operelor întrate la concurs;

f) alegerea preşedintelui şi referentului secţiunii;

g) însărcinarea membrilor proprii (ordinari şi corespondenţi), şi în cas de lipsă emiterea de comisiuni compuse din alţi bărbaţi de specialitate, pentru studii şi lucrări speciale;

h) stabilirea regulamentelor şi a programului de acţiune pentru deliberarea şi executarea agendelor impuse secţiunii de acest regulament; şi în fine

i) stabilirea sediului secţiunii cu considerare la domiciliul biroului şi al maiorităţii membrilor secţiunii.

V. Oficialii secţiunilor.

§. 29.

Oficialii secţiunilor sunt:

a) preşedinţii de secţiune,

b) referenţii de secţiune,

c) prim-secretarul Asociaţiunii.

Preşedinţii şi referenţii trebue să fie dintre membrii ordinari.

Preşedinţii de secţiuni.

§. 30.

Fiecare secţiune la prima constituire alege din şirul membrilor ordinari tot pe timp de câte 3 ani, un preşedinte, şi pentru cas de împedecare a acestuia, precum şi eventual pentru conducerea afacerilor la sediul secţiunii, în conlucrare cu referentul acesteia, un vicepreşedinte.

§. 31.

Preşedintele secţiunii convoacă şi conduce şedinţele de secţiune, subscrie procesele verbale şi execută conclusele acestora; stând în continuă şi intimă legătură cu referentul secţiunii, controlează activitatea acestuia, şi împarte între membrii secţiunii lucrările pregătitoare pentru şedinţele secţiunii.

Referenții de secțiuni.

§. 32.

Referenții de secțiuni se aleg — îndată după constituirea secțiunii — în ședința și din sinul acesteia, pe timp nedeterminat.

Agendele lor sunt următoarele:

a) redigează procesele verbale ale ședințelor de secțiune;

b) referează toate chestiunile puse la ordinea ḑilei, încât nu au fost împărțite la referenți speciali;

c) îngrijesc de întreagă corespondența secțiunii, atât cu membrii acesteia, cu comisiunile exmise, cât și cu comitetul central, prin prim-secretarul Asociațiunii;

d) redigează raportul anual despre activitatea secțiunii, urmărește mișcarea literară și culturală pe terenele ce cad în competența secțiunii, și publică în organul Asociațiunii recensiuni asupra tuturor productelor literare aparținătoare specialității lor;

e) controlează editarea publicațiunilor Asociațiunii, ce aparțin specialității lor.

§. 33.

Referenții de secțiuni, afară de restituirea speselor de cancelarie, primesc o remunerațiune anuală, care — la propunerea secțiunii — se stabilesce în budgetul secțiunilor. Fiind mulțimea și calitatea agendelor referenților diferite în diferitele secțiuni, remunerațiunea referenților nu trebue să fie aceeași în toate secțiunile.

Prim-secretarul Asociațiunii.

§. 34.

Prim-secretarul Asociațiunii este organul intermediar între secțiuni și comitetul central, și anume:

a) execută conclusele comitetului central încât privesc lucrările secțiunilor;

b) referează în sinul comitetului central toate propunerile și actele intrate dela secțiuni;

c) redigiază procesele verbale ale ședințelor plenare;

d) susține continue legături de corespondență cu referenții secțiunilor, raportând comitetului central din timp în timp despre activitatea acestora;

e) îngrijesce de provederea secțiunilor cu toate isvoarele și mijloacele trebuincioase pentru lucrările lor;

f) ca redactor al organului Asociațiunii împarte spre recenseare scrierile apărute, îngrijesce de publicarea în foaia Asociațiunii a actelor și comunicatelor secțiunilor; și în fine

g) execută însărcinările ce i-se vor da din partea secțiunilor.

VI. Mijloacele secțiunilor.

Resursele.

§. 35.

Mijloacele necesare pentru îndeplinirea lucrărilor aparținătoare competenței secțiunilor se vor lua:

a) din fondul general al Asociațiunii;

b) din dotațiunea anuală a fondului „George Barițiu“, și în fine

c) din donațiuni speciale făcute pentru lipsele și scopurile secțiunilor

Budgetul.

§. 36.

Pentru sumele ce vor fi de luat din resursele amintite în §. 35 sub *a*) și *b*), ședința plenară ordinară va face an de an un budget detaiat, lucrat pe basa proiectelor intrate dela diferitele secțiuni.

Acest budget, după aprobare din partea comitetului central, va fi luat în budgetul general al Asociațiunii și supus cu acesta aprobării adunării generale.

VII. Publicațiunile secțiunilor.

§. 37.

Secțiunile vor publica operele lucrate, inițiate și editate de dînsele:

a) în edițiuni separate,

b) în organul Asociațiunii, și

c) în „Biblioteca poporală a Asociațiunii“.

§. 38.

În edițiuni separate se vor publica scrierile premiate (afară de casul prevĕdut în §. 41), apoi opere mai voluminoase, precum și acele, al căror cuprins indică o publicare separată.

§. 39.

În organul Asociațiunii se vor publica desbaterile și actele administrative ale secțiunilor, iar scrieri sciințifice și literare numai încât publicarea lor nu ar reclama o trecere peste budgetul foii Asociațiunii.

§. 40.

În „Biblioteca poporală a Asociațiunii“, care în cas de trebuință se va puté împărți după cuprins în diferite secțiuni, se vor publica scrieri întocmite pentru trebuințele și usul poporului, întrate la concursele publicate, sau câștigate pe altă cale anume pentru acest scop.

§. 41.

Pentru fiecare edițiune modul de publicare se va stabilí de secțiunea respectivă.

VIII. Alte dispositiuni.

§. 42.

La cas dacă o secțiune nu se întrunesce în timp de doi ani, sau în timp de aceeași durată nu resoalvă agendele încredințate ei, comitetul

central va convoca o ședință plenară extraordinară, în care constatându-se causele și piedecile neactivității secțiunii respective, se va încerca delăturarea acestora. Nesucceḑând aceasta, ședința plenară va anula mandatul membrilor vinovați și va reconstitui secțiunea.

§. 43.

Schimbarea acestui regulament se va puté face numai prin adunarea generală la propunerea ședinței plenare.

Propunerea are să fie acceptată în ședința plenara cu $^2/_3$ ale voturilor membrilor presenți.

Nr. 499—1901.

Proces verbal

din 11 Iulie 1901. Ședința ordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: *Ios. St. Șuluțu.* — Notar: Dr. *Ilie Beu.* — Membrii presenți: *Zach. Boiu*, *Part. Cosma*, *Ioan Crețu*, Dr. *Cornel Diaconovich*, *I. Papiu*, *Leontin Simonescu* și *Nicolau Togan.*

116. Cu *verificarea procesului verbal* al ședinței de aḑi

Se încredințează domnii: Zaharia Boiu, Ioan Crețu și Leontin Simonescu.

117. (491—1901). Comisiunea exmisă prin conclusul Nr. 71 din 13 Aprilie 1899 presintă *rațiociniul* biroului asupra *loteriei Casei naționale* și raportează, că a examinat toate conturile și le-a aflat în deplină ordine. Contul profit și pierderi consună cu registrele purtate de birou și cu inventarul biletelor de loterie, censurat de comisiune la 15 Novembre 1900. Toate spesele au fost justificate prin documente și făcute în cadrul autorisării și concluselor comisiunii. De asemenea și vênḑarea obiectelor s'a făcut cu prețurile stabilite de comisiune.

Se ia act.

Rațiociniul, examinat de comisiune și aflat în ordine deplină, se aprobă și biroului se dă absolutoriu pentru gestiunea sa.

Profitul net de K 21,159·19 se asemnează la cassă în contul fondului Casei naționale. Cu privire la obiectele de căștig neridicate și âncă nevêndute, se decide, ca exemplarele de cărți să se predee la bibliotecă, iar obiectele de valoare (35 bucăți în preț de K 3445·—) se predau biroului pentru mai departe desfacere în favorul fondului Casei naționale, avênd a se întrebuința și ca premii și pentru aranjarea unei tombole la proxima adunare generală.

118. (369—1901). Se presentă scrisoarea ddto 20 August 1900 a d-lui *Andreiu Cosma*, plenipotenţiatul comitetului central în causa *„Fundaţiunii Ioan Nichita“*, prin care raportează despre pertractarea lăsământului din 5 Maiu 1900 şi despre împăciuirea încheiată în această ocasiune cu ereḑii legali; mai departe scrisoarea aceluiaş representant ddto 6 Iunie a. c., prin care dă informaţiunile cerute de comitetul central cu privire la starea şi viitoarea administrare a acestei fundaţiuni.

Comitetul central constatând: 1) că fundaţiunea de sub întrebare este de caracter pur local şi confesional; 2) că în sensul dispoziţiunilor testatorului este a se contopí cu un alt fond deja existent şi administrat de institutul „Silvania“, adecă de un organ străin de organismul Asociaţiunii; în fine

2) că nici referinţele de drept ale fundaţiunii nu sunt pe deplin clarificate, — nu se poate angaja la administrarea acestei fundaţiuni.

9. (465—1901). *Comitetul cercual al despărţământului „D.-S.-Mărtin“* în şedinţa sa din 4 Iulie a. c., revine din nou la *chestiunea arondării despărţămintelor* şi declară, că la cas dacă până la proxima adunare cercuală nu i-se va satisface dorinţa, membrii comitetului cercual îşi vor depune mandatul şi vor declina ori-ce răspundere pentru viitorul despărţământului.

In considerarea: 1) că la arondarea din urmă s'a ţinut cont de toate dorinţele despărţământului „D.-S.-Mărtin“ şi numai cu privire la 5 comune, reclamate de alte despărţăminte mai mari, s'au făcut excepţiune; 2) că teritorul despărţământului a fost mărit faţă cu arondarea veche; 3) că comunele Făget şi Crăciunel, reclamate de despărţământul „D.-S.-Mărtin“, şi în trecut au aparţinut la desp. „Blaj“, şi că acesta — unul dintre cele mai active despărţăminte — a cerut, să i-se păstreze aceste comune şi pentru viitor; 4) că desp. „Mediaş“ sub nici o condiţiune nu s'a învoit, ca celelalte 3 comune reclamate, Basna, Blăjel şi Velţ, despre cari susţine, că gravitează spre Mediaş, să se încorporeze la „D.-S.-Mărtin“; considerând mai departe: 5) că Asociaţiunea în 4 dintre cele 5 comune reclamate nu are nici un membru şi în a cincea numai unul singur, şi astfel soartea despărţământului „D.-S.-Mărtin“ la nici un cas nu poate depinde dela încorporarea acestor comune; apoi în fine având în vedere: 6) că Regulamentul de arondare nu poate fi supus la continue schimbări, şi că pentru casul proximei arondări s'a pus în vedere despărţământului „D.-S. Mărtin“ deja prin conclusul Nr. 235 din 25 Octobre 1900, că se va ţiné cont de dorinţa sa; şi 7) că realisarea imediată a dorinţei comitetului cercual ar provoca un nou conflict cu alte două despărţăminte mai mari, —

Comitetul central susţine conclusul său din 25 Octobre 1900 şi regretă, că comitetul cercual insistă fără motive destul

de întemeiate la prima sa propunere și amenință chiar cu desființarea despărțemêntului dacă nu i-se va satisface cererea.

Din contră așteaptă dela membrii comitetului cercual, ca în vederea scopurilor urmărite de Asociațiune să nu provoace divergențe între organele acesteia, ci supunêndu-se stărilor create prin noua arondare, să amâne realisarea dorințelor lor pentru delăturarea scăderilor pretinse ale acestei arondări până la timpul oportun, și punênd la o parte ori-ce considerațiuni subiective, să desvoalte o activitate cât mai intensivă, care să justifice pe viitor reducerea altor despărțeminte în favorul despărțemêntului „D.-S.-Mărtin".

120. (490—1901). Secretarul prim raportează, că termenul *concursului literar*, publicat la 8 Martie 1900 sub Nr. 146 pentru lucrări asupra vre-unui subiect din istoria instituțiunilor culturale ale Românilor din Ungaria și Transilvania a expirat la 30 Iunie a. c. și că la acest concurs nu a intrat nici o lucrare.

Se ia act.

Secțiunile sciințifice-literare se vor recerca, ca în sensul §-lui 17 al regulamentului lor să presinte o propunere pentru publicarea unui nou concurs.

121. (112—1901). Se raportează, cumcă în Februarie a. c. au fost recercați să-și *achite taxa restantă pe 1900 în total 469 membri*. Din acestia au achitat direct 272, pe calea despărțemintelor 36, iar 160 au refusat solvirea taxei și 1 membru a decedat.

Raportul se ia spre scire.

122. (485—1901). Dl *Nicolau Togan,* delegatul comitetului central pentru examenele publice dela școala civilă de fete, înaintează cu data 11 Iulie a. c. *raportul său despre decursul examenelor*, prin care resultatul acestora îl declară mulțămitor.

Raportul domnului delegat se ia spre scire cu mulțămită.

123. (458—1901). Se presentează scrisoarea ddto 22 Iunie a. c. a d-lui Dr. *Alexandru Mocsonyi*, prin care mulțămesce comitetului central pentru participarea la doliul pentru pierderea fratelui său Eugeniu și eternisarea protocolară a memoriei acestuia.

Spre scire.

124. (478—1901). Se anunță *decedarea membrului pe viață Stefan Câmpian,* fost protopop în Ibașfalău.

Comitetul central dă expresiune regretului său prin ridicare, avênd a se exprima condolență și familiei reposatului.

125. (468 și 469—1901). *Oficiul de cassă* înaintează: 1) *rațiociniul școalei civile de fete* și al internatului împreunat cu aceasta pe anul școlar 1900—1901, pe care îl însoțesce cu un raport explicativ; și 2) un *proiect de budget* pentru aceaș școală și acelaș internat pe an. școl. 1901—1902.

Se predau comisiunii financiare instituite prin conclusul Nr. 39 din 7 Martie a. c.

126. (408—1901). Se presentează scrisoarea *inspectorului regesc* de școale ddto 22 Iunie a. c., prin care a recercat comitetul central, ca în basa ordinațiunii ministeriale Nr. 41731—1901 să numiască în *comisiunea pentru pensionarea învețătorilor doi membri*, cari să represinte interesele Asociațiunii. In legătură se comunică, că — ținênd numita comisiune ședință în 22 Iunie a. c., și avênd a se presenta pentru pensionare și prof. I. Popovici dela școala civilă de fete, — din presidiu au fost delegați domnii Ioan Papiu și Dr. Ilie Beu.

De scrisoarea inspectorului regesc se ia act. Dispoșiția presidială se aprobă și se decide, ca și în viitor tot domnii I. Papiu și Dr. Il. Beu să represinte Asociațiunea în comisiunea pentru pensionare.

127. (430 și 441—1901). *Direcțiunea școalei civile de fete* înaintează:

I. *Procesul verbal al conferenței corpului didactic* din 21 Iunie a. c. In această conferență s'au pertractat afaceri curente și s'au statorit clasificațiile elevelor pentru anul școlar 1900—1901. Dintre 81 eleve inmatriculate au fost clasificate 75, au repășit în decursul anului 2 eleve, alte 2 s'au îndrumat la examen supletoriu în Septembre și 1 elevă s'a declarat, că repetează clasa benevol. In semestrul al doilea au fost 571 absenții scuzate și 5 nescuzate.

II. *Procesul verbal al conferenței corpului didactic* din 28 Iunie a. c. In această conferență: 1) s'a constatat, că examenele anuale și încheierea festivă a anului școlar 1900—1901 au decurs conform programei stabilite, fiind comitetul central representat prin dl Nicolau Togan, administrator protopopesc, și inspectorul reg. de școale prin dl L. Mirtse, actuarul acestuia; 2) s'a decis a se susține și pentru anul viitor planul oarelor stabilit în 1900—1901; 3) ca termin pentru examenele de primire și emendare s'a statorit 2, respective 4 Septembre a. c.; 4) pentru anul școlar viitor s'a stabilit un proiect de budget la erogațiuni cu K 31,880·—, în care se cuprinde și al doilea cuincuenal pentru prof. Dr. V. Bologa, I. Popovici, Eug. Moga și directoara internatului El. Petrașcu.

ad I. Spre scire.

ad II. Procesul verbal se ia spre scire cu aprobarea concluselor de sub 2) și 3). Proiectul de budget se transpune comisiunii financiare. In legătură se decide a se publica concurs pentru ocuparea postului de învețătoare suplentă, care în anul școlar trecut a fost ocupat în mod provisor de domnișoarele Laura Vlad și Eufemia Katona.

128. (475—1901). *D-șoara Laura Vlad*, angajată în mod provisor ca instructoară la școala civilă de fete, aduce la cunoscința comitetului central, că D-sa din remunerația anuală de K 400·— a primit numai

K 299·97 (lunar K 33·33), şi se roagă a i-se asemna şi restul de K 100. D-şoara Laura Vlad şi-a început funcţiunea la 1 Octobre 1900.

Cererea d-şoarei Laura Vlad se încuviinţează.

129. (447—1901) Dl *Dr. Victor Onişor*, cand. de advocat în Bistriţa, comunică cu data 1 Iulie a. c., că a pus sub tipar scrierea sa „Legiuirea ţării noastre", şi roagă comitetul central, ca să-'l sprijinească prin prenumărarea unui număr de exemplare. Exemplarul va costa K. 1·—.

Din scrierea „Legiuirea ţării noastre" de Dr. Vict. Onişor se prenumerează 100 ex. în contul „fondului G. Bariţiu".

130. (450—1901). Dl *Nicolau Albani,* învăţător dirigent în Sambăta-de-jos, ofere gratuit 200 exemplare (à K 1.—) din scrierea sa *„Prăsirea raţională a galiţelor"*, ca să se distribue cu ocasiunea adunării generale.

Ofertul dlui Nicolau Albani se primesce cu mulţămită.

131. (373 şi 455—1901). *Direcţiunea despărţemêntului „Sălişte"* înaintează *procesele verbale ale şedinţelor comitetului cercual* din 7 Iunie şi 1 Iulie a. c. În prima şedinţă s'au pertractat afaceri curente şi s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se ţină în comuna Săcel, la 14 Iulie a. c.; iar în a doua şedinţă s'au luat dispoziţiile necesare pentru adunarea cercuală şi s'a stabilit programul acesteia.

Spre scire.

132. (381—1901). *Direcţiunea despărţemêntului „Timişoara"* înaintează:

I. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 30 Aprilie a. c. În această şedinţă s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se ţină la 19 Maiu a. c. în Buziaş, şi s'a votat ajutóre de câte K 100.— pentru scoalele comunelor bisericesci din Feni, Medves, Paniova şi Icloda.

II. *Procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Buziaş la 19 Maiu a. c. Din acesta se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului cercual dela ultima adunare cercuală încoace şi raţiociniul cassei pe acelaşi timp;

2. s'au înscris: *a*) membru pe viaţă dl Alexandru Buibaş, vrênd a achita taxa în rate, iar *b*) membri ordinari d-nii Dr. Traian Şincai, Ioan Nedelcu, Ioan Geţa şi institutul „Beregsana";

3. s'a cetit disertaţia: „Gunoirea şi îmbunătăţirea chemică a pământului", de învăţătorul Ioan Gruescu; (au mai fost anunţate două disertaţii: „Cultivarea pomilor în mod practic", de învăţătorul G. Peliciu şi „Lucrarea şi cultivarea pământului" de învăţătorul I. Ciurciu; — toate trei se vor tipări în o broşură şi se vor distribui cu ocasiunea adunărilor cercuale);

4. drept budget s'au pus la dispoziţia comitetului cercual toate venitele despărţemêntului;

5. în scopul înfiinţării a patru biblioteci poporale în patru comune din cercul Buziaşului s'a colectat suma de K 168·—.

ad I. Spre scire cu aprobarea concluselor ce s'au luat.

ad II. Procesul verbal se ia spre scire şi conclusele adunării cercuale se aprobă. Se ia act de înscrierea de membru pe viaţă a dlui Al. Buibaş, avênd a se provedé cu diplomă după achitarea întregei taxe. D-nii amintiţi sub 2. lit. *b*) se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

133. (388—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Cohalm“* înaintează *procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 7 Iunie a. c. În această şedinţă s'a conferit un ajutor de K 20·— la un învĕţăcel de meserie şi s'a decis, ca pentru conferirea premiului de K 20·—, destinat acelui învĕţător, care va dovedí mai mult progres în grădinărit, să se publice nou concurs.

Procesul verbal se ia spre scire cu aprobarea concluselor.

134. (407 şi 415—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Beiuş“* înaintează *procesele verbale ale şedinţelor comitetului cercual* din 5 şi 20 Iunie a. c. În prima şedinţă s'a luat act de înfiinţarea unei agenturi pentru comunele B.-Lazuri şi Cusîiş, s'au pertractat afaceri curente şi s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se ţină în Beiuş la 27 Iunie a. c.; în a doua şedinţă s'a decis a se premia un ţĕran pentru pomărit, apoi s'au luat dispoşiţiile necesare pentru adunarea cercuală.

Procesele verbale se iau spre scire cu aprobarea concluselor.

135. (417—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Bistriţa“* înaintează:

I. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 31 Maiu a. c. În această şedinţă: 1. s'a presentat raportul dlui Simeon Monda relativ la constituirea în o agentură a comunelor din Valea-Bârgăului cu sediul în Borgoprund; în această ocasie s'au înscris membri ordinari noi domnii Dr. Nicolau Hăngănuţ, Ilarion Bozga, Pavel Beşa, Iacob Rus, şi 7 membri ajutători; 2. s'a decis a se premia pentru pomărit trei economi, iar unui învĕţător a se exprima mulţămită; 3. s'au pertractat afaceri curente.

II. *Procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Borgoprund la 3 Iunie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual şi raţiociniul cassei pe 1900; în legătură s'a votat proiectul de budget pe 1902 la percepţiuni şi erogaţiuni cu K 380·—, destinându-se pentru cumpĕrarea de cărţi K 50·—.

2. s'au înscris membri ordinari noi d-nii Victor Varna, Teofil Vlad, Teodor Vrăşmaş, Iuliu Suceava, Pantilimon Zagrai şi 45 membri ajutători;

3. pentru trieniul 1901—1904 s'a ales director cercual dl Vasile Ranta-Buticescu, iar membri în comitet d-nii Dr. Al. Pop, Dr. Gavril Tripon, Dr. George Linul şi Dr. Vasile Pahone;

4. representanţi ai despărţĕmêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii Dr. D. Ciuta şi Dr. V. Pahone;

5. dl Ioan Corbu a ţinut o prelegere liberă „Despre stupăritul raţional“; alte două disertaţii anunţate, fiind timpul înaintat, nu s'au putut ceti.

III. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 10 Iunie a. c. În această şedinţă s'a constituit comitetul cercual, alegêndu-se vice-president Dr. Gavr. Tripon, secretar Dr. Vict. Onişor, cassar Dr. I. Mălaiu, controlor Dr. Dion. Login, şi s'a decis a se conferí noui premii, spre care scop dnii Dr. Gavr. Tripon, Dr. V. Pahone şi Dr. G. Linul au donat câte K 20·— în aur.

ad I. Spre scire aprobându-se conclusele aduse şi luându-se act de înscrierea membrilor numiţi.

ad II. Procesul verbal al adunării cercuale se ia spre scire, aprobându-se proiectul de budget pe 1902 şi alegerea comitetului cercual. De înscrierea dlor amintiţi sub 2. se ia act.

ad III. Spre scire, aprobându-se constituirea comitetului cercual.

136. (423—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Oraviţa“* înaintează cu data 25 Iunie a. c. *raportul anual* despre activitatea despărţĕmêntului „Oraviţa“ în anul 1900.

Spre scire.

137. (424—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Braşov“* înaintează cu data 27 Iunie a. c.:

I. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 22 Maiu a. c. In această şedinţă s'au luat disposiţii pentru adunarea cercuală şi s'au pertractat afaceri curente.

II. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 25 Maiu a. c. In această şedinţă: 1. s'au făcut mai multe comunicări, între cari una relativ la donaţiunea sumei de K 218·08 pe sama bibliotecelor poporale din partea unei societăţi de diletanţi ca venit curat al unei representaţii teatrale; 2. s'a decis, ca înfiinţânda reuniune agricolă să fie ajutorată cu K 100·—, iar când aceasta nu s'ar înfiinţa suma amintită să se întrebuinţeze ca premii pentru o exposiţie economică şi de iudustrie de casă; 3. s'a luat act de raţiociniul cassei şi s'a stabilit proiectul de budget pe 1901—1902, precum şi textul raportului general, ce este a se presenta proximei adunări cercuale.

III. *Procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Braşov la 26 Iunie a. c. Din acesta se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului şi raţiociniul cassei pe 1900—1901; în legătură s'a dat indemnizare pentru spesele avute cu parastasul pentru regretatul Gr. Maior şi cu augmentarea bibliotecelor poporale şi s'a decis, ca biblioteca următoare să fie numită „Biblioteca Grigore Maior“;

2. pentru anul 1901—1902 s'a votat un proiect de budget la percepţiuni cu K 1263·43; la erogaţiuni, între altele, s'au preliminat K 100·—

ca ajutor pentru înființânda reuniune agricolă și K 369·03 pentru bibliotecele poporale;

3. pentru trieniul 1901—1904 s'a ales director cercual dl Andreiu Bârseanu, iar membri în comitet dnii I. Săbădean, Corn. Aiser, N. Oancea, G. Vătășan, Rom. Verzea și N. Bogdan;

4. representarea despărțământului la adunarea generală a Asociațiunii s'a lăsat în grija comitetului cercual;

5. s'a decis a se recomanda comitetului central petițiunea părintelui Toma Frateș din Bacifalu pentru acordarea unui ajutor pe sama școalei confesionale;

6. s'a decis a se înființa pe teritorul despărțământului o reuniune agricolă, încredințându-se cu luarea dispozițiilor necesare comitetul cercual împreună cu 9 preoți.

IV. *Petițiunea părintelui Toma Frateș* din Bacifalu pentru acordarea unui ajutor anual de K 200·— pentru acoperirea salariilor învățătoresci

ad I. Spre scire.

ad II. Spre scire cu aprobarea concluselor.

ad III. Procesul verbal al adunării cercuale se ia spre scire și conclusele aduse, în deosebi proiectul de budget și alegerea comitetului cercual se aprobă.

ad IV. Se transpune secțiunii școlare.

138. (429—1901). *Direcțiunea despărțământului „Sighișoara"* înaintează cu data 22 Iunie a. c. *raportul anual* despre activitatea despărțământului în 1900.

Spre scire.

139. (436—1901). Se înaintează *procesul verbal al adunării cercuale a despărțământului „Comloș-St.-Miclăuș"*, ce s'a ținut la 12 Maiu a. c. în St.-Miclăușul-mare. Se constată:

1. s'a cetit și luat spre scire raportul comitetului cercual;

2. s'a inscris membru ordinar nou dl Ioan Popoviciu;

3. pentru trieniul 1901—1904 s'a ales director cercual dl Dr. Nestor Oprean, iar membri în comitet d-nii Paul Miulescu, Ioan Popoviciu, Vasile Deciu și Paul Fumor;

4. delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii s'au ales d-nii Silviu Bichicean și Terențiu Oprean;

5. s'a decis, ca în viitor numirea despărțământului să fie „St.-Miclăușul-mare" și sediul biroului în opidul cu acelaș nume.

Prin scrisoarea, cu care dl Paul Miulescu, fostul director cercual, înaintează acest proces verbal, declară, că renunță a fi membru în comitetul cercual.

Procesul verbal se ia spre scire și conclusele aduse, în deosebi alegerea comitetului cercual se aprobă. De înscrierea d-lui I. Popoviciu de membru ordinar se ia act. — Dl Paul

Miulescu este rugat a-'și presenta abdicerea din comitetul cercual acestuia.

140. (492—1901). Dl *Paul Miulescu* prin scrisoarea sa ddto 25 Iunie a. c. se roagă, ca să fie *dispensat dela postul de comisar pentru constituirea despărțemêntului „Torac“.*

Renunțarea d-lui P. Miulescu se ia spre scire; cu finalizarea constituirii despărțemêntului „Torac“ se încredințează dl Dr. Nestor Oprean.

141. (437—1901). *Direcțiunea despărțemêntului „Abrud-Câmpeni“* înaintează *procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 24 Iunie a. c. In această ședință s'au pertractat afaceri curente; s'a statorit textul raportului general pe 1900—1901 și s'a revizuit raționiniul cassei pe acelaș period; s'a încredințat dl Dr. Laur. Pop cu înființarea unei agenturi în Bucium; s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se țină în Certege sau Abrud la 21 Iulie, eventual 4 August a. c.; și s'a luat act de unele donațiuni de cărți.

Spre scire cu aprobarea concluselor.

142. (439—1901). *Direcțiunea despărțemêntului „Cluj“* înaintează cu data 28 Iunie a. c.:

I. *Procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 20 Iunie a. c. In această ședință s'au pertractat afaceri curente; s'a luat act de înscrierea de membru ordinar a d-lui Valeriu Pop; și s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se țină în Mănăștirul-Clujului și să se adreseze un apel cătră fruntașii din despărțemênt, ca să participe la adunarea cercuală și să contribue la constituirea de agenturi în număr satisfăcător.

II. *Raportul anual* pentru 1900.

ad I și II. Spre scire.

143. (453—1901). *Direcțiunea despărțemêntului „Hida-Huedin“* înaintează *procesele verbale ale ședințelor comitetului cercual* din 14 Maiu și 18 Iunie a. c. In aceste ședințe s'a luat conclus referitor la înființarea mai multor agenturi și s'a statorit programul adunării cercuale, precum și textul rapoartelor, ce sunt a se adresa acesteia.

Spre scire.

144. (466—1901). *Direcțiunea despărțemêntului „Brașov“* înaintează *procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 20 Iunie a. c. In această ședință s'au pertractat afaceri curente.

Spre scire.

145. (473—1901). *Direcțiunea despărțemêntului „Agnita“* înaintează cu data 7 Iulie a. c. *proiectul de budget pe 1901—1902* la percepțiuni cu K 125·— și la erogațiuni cu K 24·30, între acestea din urmă o sumă de

K 10·— pentru delegații despărțământului la adunarea generală a Asociațiunii.

Proiectul de budget se aprobă cu excepțiunea sumei de K 10·— pentru delegații despărțământului; asupra întrebuințării acestei sume se va pronunța comitetul cercual ulterior.

146. (419 și 463—1901). Stipendiații *Alexandru Rusu* și *Aurel Vasilie* își legitimează progresul făcut în studii în anul școlar 1900—1901. Acesta din urmă se roagă, ca să i-se acordeze un stipendiu mai mare.

Legitimarea se ia spre scire, lăsându-se ambilor stipendiul și pe mai departe în folosință. Cererea lui Aurel Vasilie nu se poate încuviința.

147. (363—1901). Dl *Zaharia Boiu,* asesor consistorial, transpune cu data 24 Iunie a. c. *harta și cronica principatului Moldova,* tip. în Iași la 1842, donată de dl Daniil R. Cordescu pe sama muzeului Casei naționale.

Se primesce cu mulțămită.

148. (378—1901). Dl Parteniu Cosma, directorul „Albinei", transpune cu data 10 Iunie a. c. suma de K 37·40 donată de dl *Ernest Gr. Varnav pentru fondul Casei naționale.*

Donațiunea se primesce cu mulțămită.

149. (380 și 414—1901). La *fondul Casei naționale* a întrat dela institutul „Sentinela" din Satul-nou K 400·— ca rata a doua și a treia și dela institutul „Doina" din Câmpeni suma de K 500·— ca rată ultimă din taxa de membru fundator.

Spre plăcută scire.

150. (440—1901). Dl *Teodor Onișor,* proprietar în Blaj, oferă cu data 1 Iulie a. c. doue acții à K 100·—, de-ale societății comerciale „Consum", pentru a fi primit în șirul *membrilor pe viață.*

Ofertul d-lui Teodor Onișor se primesce.

151. (387, 397, 433 și 470—1901). S'au înscris *membri ordinari* noui d-na *Eleonora de Lemény* și d-nii *Constantin Popp, Irimie Radu*țiu și *Vasile Gămulea.*

D-na El. de Lemény și d-nii amintiți se declară membri ordinari ai Asociațiunii.

D. u. s.

Șuluțu m. p., *Dr. Beu* m. p. secr. II. — S'a verificat. Sibiiu, în 16 Iulie 1901. *Z. Boiu* m. p., *L. Simonescu* m. p., *I. Crețu* m. p.

Proces verbal.

Şedinţa plenară ordinară din 14 şi 15 Iulie 1901 a Secţiunilor sciinţifice-literare ale Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român.

Preşedinte: **Parteniu Cosma.** Notar: **Dr. C. Diaconovich.**

I. Domnul Parteniu Cosma anunţă, că vicepreşedintele Asociaţiunii este absent din Sibiiu, iar dl Ios. St. Şuluţ, însărcinat de comitetul central cu conducerea şedinţei plenare de astădi, este împiedecat prin morb. În calitate de cel mai în etate membru present al Comitetului central deschide şedinţa şi o învită să dispună cu privire la conducerea desbaterilor.

D. Parteniu Cosma este rugat, ca pe basa §. 7 din Regulamentul intern al Comitetului central, care în mod provisor este a se observa şi în şedinţele plenare, să primească agendele de president.

II. Preşedintele constată că sunt de faţă dintre membrii secţiunilor d-nii: 1) Andreiu Bărseanu, 2) Dr. Iosif Blaga, 3) Dr. At. M. Marienescu, 4) Virgil Oniţiu şi 5) Iosif Vulcan, din secţiunea literară; 6) Emil Viciu, 7) Arseniu Vlaicu, din secţiunea sciinţifică; 8) Dr. Vasile Hossu, 9) Dr. Iuliu Olariu, 10) Grigore Pletos şi 11) Dr. Ioan Stroia, din secţiunea şcolară; în fine 12) Traian Barzu şi 13) Parteniu Cosma, din secţiunea economică.

Şi-au scusat absenţa dela şedinţa de astădi d-nii Vincenţiu Babeş, Dr. Augustin Bunea, Vasile Goldiş, Ioan cav. de Puşcariu şi Iosif St. Şuluţu, din secţiunea istorică, apoi Florian Porcius, din secţiunea sciinţifică. Dl Iosif Bălan nu şi-a scusat absenţa.

Vacante sunt 5 locuri.

Se ia act.

Şedinţa se declară capace a lua concluse valide.

III. Prim-secretarul Asociaţiunii raportează despre activitatea secţiunilor în timpul decurs dela ultima şedinţă plenară, şi presintă un proiect pentru ordinea ḑilei.

Se ia act.

Ordinea ḑilei propusă de prim-secretarul Asociaţiunii se primesce.

IV. Prim-secretarul Asociaţiunii raportează, că dl Dr. G Vuia, membru în secţiunea sciinţifică, a decedat la 21 Decembre 1900.

Şedinţa plenară dă expresiune durerii sale pentru perderea valorosului membru Dr. G. Vuia, prin ridicare şi înscriere în procesul verbal.

Secțiunea sciințifică este învitată a însărcina pe un membru din sinul său, ca cu ocasiunea proximei adunări generale să rostească un discurs comemorativ asupra decedatului.

Locul D-rului Vuia se declară vacant, și secțiunea sciințifică se va recerca a nomina un candidat pentru acest loc.

V. Se presintă scrisoarea d-lui Dr. Ioan Mihu (fără dată) prin care — din motive sanitare — renunță la mandatul său și la postul de referent al secțiunii economice.

Demisiunea d-lui Dr. Ioan Mihu se primesce. Locul lui se declară vacant și secțiunea economică se va recerca a nomina alt candidat.

VI. Punêndu-se la ordinea dilei întregirea secțiunilor, prim-secretarul Asociațiunii propune, ca în cas de vacanță să se admită membrilor din alte secțiuni dreptul de opțiune pentru locurile vacante.

Propunerea se primesce.

În cas de vacanță membrii celorlalte secțiuni vor puté usa de dreptul de opțiune spre a trece în secțiunea în care se află un loc vacant.

VII. Pentru întregirea secțiunii sciințifice, în care doue locuri au fost declarate vacante, secțiunea nominează pe d-nii Simeon Stoica, medic în Bran și George Chelariu, dirigent al școalei reale din Brașov.

Se face votare secretă, la care dl Simeon Stoica a întrunit 8 din 12 voturi, iar dl G. Chelariu 7 din 12 voturi.

Fiind al doilea vot, nul, se face votare nouă, la care dl G. Chelariu a întrunit 6 din 12 voturi.

Președintele n'a votat.

În sensul §. 8 al Regul. secțiunilor dl Simeon Stoica va fi propus adunării generale spre alegere.

Secțiunea sciințifică se va recerca a face o nouă nominare pentru al doilea loc vacant.

VIII. Pentru întregirea secțiunii economice, în care au fost declarate vacante doue locuri, optând dl Dr. Vasile Hossu din secțiunea școlară pentru un loc, membrii secțiunii nominează pe dl Alexandru Lebu, proprietar în Sibiiu pentru locul al doilea.

Se face votare secretă la care se admite trecerea d-lui Dr. Vasile Hossu din secțiunea școlară, cu unanimitatea voturilor. Dl Al. Lebu de asemenea a întrunit totalitatea voturilor.

Se vor propune adunării generale spre alegere d-nii Dr. Vasile Hossu și Alexandru Lebu.

IX. Pentru întregirea secțiunii școlare, în care a fost declarat vacant un loc, și va deveni vacant prin trecerea d-lui Dr. Vas. Hossu în secțiunea economică, un al doilea loc, secțiunea nominează pe d-nii Patriciu Drăgălina și Ioan F. Negruțiu.

Se face votare secretă, la care ambii candidați au întrunit totalitatea voturilor.

Se vor propune adunării generale spre alegere d-nii:

Patriciu Drăgălină profesor în Caransebeș și I. F. Negruțiu, profesor în Blaj, cel din urmă numai întru cât va fi admisă trecerea d-lui Dr. V. Hossu în secțiunea economică.

X. In urma propunerilor întrate dela secțiunea literară (ședințele din 11 Martie și 3 Iulie a. c.), dela secțiunea istorică (ședința din 16 Aprilie a. c.) și cea sciințifică (ședința din 5 Maiu a. c.), se pune la ordinea dilei modificarea Regulamentului general al secțiunilor.

Se va propune adunării generale modificarea regulamentului în textul alăturat la acest proces verbal sub *A)*.

XI. Prim-secretarul Asociațiunii presintă un proiect de Regulament al desbaterilor pentru ședințele plenare.

Regulamentul desbaterilor pentru ședințele plenare se stabilesce în textul alăturat la acest proces verbal sub *B)*.

XII. Se presintă programul de acțiune al secțiunii literare, stabilit în ședința acesteia din 30 Ian. a. c., al secțiunii sciințifice, presentat de referentul ei, și al secțiunii școlare, stabilit în ședința din 13 Iulie 1901.

Se ia act cu observarea, că secțiunea literară se va acomoda dispositiunilor regulamentului modificat prin conclusul X de astădi.

Secțiunea istorică și cea economică se vor recerca a-și stabilí cât mai în grabă programul de acțiune, spre a puté începe o activitate sistematică.

XIII. Secțiunea literară, pe basa însărcinării primite dela ședința plenară de constituire din 14 Oct. a. tr., presintă un proiect pentru stabilirea modalităților editării viitoare a revistei „Transilvania".

Cu privire la planul de redigiare a „Transilvaniei" se adoptă ca directivă principiile cuprinse în propunerea secțiunii literare, după cum acele se află expuse în procesul verbal al ședinței secțiunii din 30 Ian. a. c.

Ce privesce însă modalitățile de editare, ședința plenară, considerând deoparte exigențele publicistice-literare ale acestei reviste, iar de altă parte împrejurarea, că „Transilvania" se dă grătuit tuturor membrilor Asociațiunii, fără să aibe resurse proprii de venituri, va propune comitetului central, ca organul Asociațiunii să se editeze în 6 numere pe an, anume la finea lunilor Februare, Aprile, Iunie, August, Octobre, Decembre. Partea literară, sub titlul „Transilvania", va cuprinde circa 3 coale de fascicol, în total deci 18 coale de tipar. Toate scrierile literare publicate în „Transilvania" să se remunereze cu câte K 40.— de coală. Partea oficială să se intituleze „Analele Asociațiunii" și după posibilitate să se mărginească la 12 coale.

XIV. Secţiunea literară presintă proiectul alăturat la acest proces verbal sub C/. referitor la alegerea şi procurarea scrierilor trebuincioase pentru continuarea „Bibliotecii“ poporale a Asociaţiunii.

Proiectul secţiunii literare se primesce în întreg cuprinsul său, şi se va trimite Comitetului central cu propunerea de a-l adopta ca directivă pentru continuarea „Bibliotecii poporale.“

Pentru orientarea cercurilor literare proiectul elaborat de membrul secţiunii, Dl. A. Bărseanu, se va publica în „Transilvania“

Pentru 5 fascicole ce se vor edita în anul viitor se va cere la Comitetul central suma de K 2000.

XV. În urma propunerilor întrate dela secţiuni cu privire la publicarea în editura Asociaţiunii a următoarelor scrieri:

a) Conscripţiunea parochienilor, parochiilor, bisericilor şi a tuturor lucrurilor bisericesci din diecesa Făgăraşului cu data de 1 Oct. 1750;

b) Un lexicon toponomastic a ţinuturilor ţerii locuite de Români;

c) „Întroducere în sciinţa botanică“ de Florian Porcius;

d) „Vocaţiunea femeii române“ de Grig. Tamaş Miculescul.

se decide

ad a) Conscripţiunea să se publice în „Transilvania“ şi să se retipărească separat în 300 exemplare, din cari 200 să se pună la dispoziţia Dlui Dr. A. Bunea.

Pentru copiarea conscripţiunii comitetul central este rugat a vota o remuneraţiune de 50 cor.

ad b) se aşteaptă propunerea secţiunii istorice referitoare la stabilirea unui program detaiat după care să se lucreze Dicţionarul toponomastic;

ad c) deşi şedinţa plenară aprecieză valoarea în sine a scrierii Dlui F. Porcius, şi numai cu recunoscinţă îi datoresce autorului pentru munca desvoltată, — totuşi, avênd în vedere că suntem în stadiul popularisării sciinţelor şi nu facem sciinţă pură pentru specialişti, şi avênd în vedere, că Asociaţiunea dispune în genere de puţine mijloace materiale, şi că şi aceste trebue folosite în mod de tot practic şi în interes cât de general, — şedinţa plenară regretă a nu puté cere dela Comitetul central, ca să tipărească pe spesele Asociaţiunii preţiosul manuscript de botanică al Dlui Porcius.

ad d) se primesce propunerea secţiunii şcolare de a nu tipări în editura Asociaţiunii lucrarea presentată de D. Tamaş.

XVI. Comitetul central anunţă, că concursul literar publicat de Asociaţiune în 26 Ianuarie 1899 şi înoit la 8 Martie 1900, a expirat la 30 Iunie a. c. şi a remas fără resultat.

Se ia act.

In vederea dispoziţiunilor luate pentru continuarea bibliotecii poporale, şedinţa plenară deocamdată nu propune comitetului central publicarea unui concurs nou.

XVII. Cu privire la presentarea unui raport literar anual cu ocasiunea adunărilor generale

se decide:

1. Prim-secretarul Asociaţiunii să compună şi în viitor repertoriul bibliografic pentru fie-care an, şi să-l publice în „Transilvania“ cel puţin cu o lună înainte de şedinţa plenară ordinară,

2. Referenţii secţiunilor, cari conform Regulamentului general au să urmărească — fie-care în ramul său, — mişcarea literară, folosindu-se de datele cuprinse în repertoriul bibliografic şi de studiile şi observările lor proprii, vor face din timp în timp un raport mai amenunţit despre mişcarea literară. Aceste lucrări, cari fără a întra în censurarea singuraticelor scrieri, vor avé să apreţieze în general direcţiunea şi intensitatea producţiunii literare, — presentându-se şedinţelor plenare, vor forma basa propunerilor acestora pentru promovarea literaturii şi pentru viitoarea activitate a secţiunilor.

3. Raportul care se va presenta adunării generale, să expună numai lucrarea sevîrşită de secţiuni, şi preste tot activitatea Asociaţiunii pe teren literar.

XVIII. Secţiunea şcolară raportează, că s'a ocupat cu chestiunea ajutorării materiale a şcoalelor confesionale românesci, şi opinează, că din mijloacele disponibile nici pe departe nu s'ar puté satisface cererile întrate, şi că o asemenea ajutorare parţială nu ar fi de nici un folos pentru interesele mari şi generale ale învĕţămêntului nostru naţional poporal, dar de altă parte ar espune Asociaţiunea multor inconveniente.

Adoptându-se vederile secţiunii şcolare se va propune comitetului central să respingă cererile întrate pentru ajutoare şi să folosească suma votată de adunarea generală pentru trebuinţele bibliotecilor şcolare.

XIX. Secţiunea şcolară presintă opinia sa asupra propunerilor făcute de dl Iuliu Vuia la adunarea generală din anul trecut în scopul înfiinţării mai multor fonduri pentru diferite trebuinţe şcolare.

Conform propunerii secţiunei şcolare se va retrimite propunerea la Comitetul central cu opinia, că pentru moment şedinţa plenară nu vede necesitatea şi posibilitatea înfiinţării fondurilor proiectate de dl Iuliu Vuia.

XX. Diurnele şi spesele de călĕtorie ale membrilor ordinari ai secţiunilor

se stabilesc în modul următor: Diurne câte 10 Cor. pe fie-care ḑi de şedinţe şi spesele efective de călĕtorie.

XXI. Budgetul secţiunilor sciinţifice-literare pe anul 1902 se stabilesce în modul următor:

Diurnele şi spesele membrilor	K	1000·—
Budgetul Transilvaniei	„	4500.—
Biblioteca poporală 4 fascicole	„	2000·—
Conscripţia din 1750	„	200·—
Alte spese de ediţiune	„	200·—
total .	K	7900·—

Cu aceste şedinţa s'a încheiat.

P. Cosma
preşedinte.

Dr. Diaconovich
notar.

Aclus B.

REGULAMENTUL DESBATERILOR

pentru şedinţele plenare ale secţiunilor sciinţifice-literare ale Asociaţiunii.

Pe basa dispoşiţiunilor §-ului 21 din Regulamentul secţiunilor sciinţifice-literare, se stabilesce următorul Regulament al desbaterilor pentru şedinţele plenare:

A. Şedinţele plenare ordinare.

Deschiderea şi conducerea.

§. 1.

Şedinţele plenare ordinare se vor deschide şi conduce prin preşedintele Asociaţiunii sau substitutul acestuia, iar în cas de împiedecarea acestora printr'un preş. ad hoc ales de plenul secţiunilor.

Biroul.

§. 2.

Biroul şedinţelor se compune din preşedinte, din prim-secretarul Asociaţiunii, ca notar, şi din un ajutor de notar.

§. 3.

Preşedintele are a ţiné buna ordine în şedinţă; el face a se observa regulamentul; el acordă cuvêntul după ordinea înscrierilor; el pune întrebările spre luminarea desbaterilor şi lămurirea opiniunilor; el enunţă resultatul voturilor şi conclusiunile primite de şedinţă.

Prim-secretarul Asociaţiunii, ca notar, redactează procesele verbale şi resoluţiunile şedinţelor. El are să înainteze la fiecare şedinţă plenară ordinară un scurt raport despre activitatea tuturor secţiunilor, despre

executarea concluselor ședinței premergătoare și despre actele întrate dela Comitetul central în anul expirat.

Ajutorul de notar, de regulă bibliotecarul Asociațiunii, ori alt funcționar designat de președinte, suplinesce pe prim-secretarul în cas de împiedecare; el cetesce apelul nominal, rapoartele, propunerile și alte comunicațiuni supuse deliberării ședinței.

Membrii.

§. 4.

Membrii ședințelor plenare sunt:
membrii ordinari ai secțiunilor cu vot decisiv, și
membrii corespondenți cu vot consultativ.

Membrii biroului, încât nu ar fi membri ordinari ai secțiunilor, de asemenea au numai vot consultativ.

Referenții.

§. 5.

Referenții ședințelor plenare sunt, de regulă, referenții secțiunilor, fiecare pentru obiectele ce după natura lor cad în competența secțiunii lor sau au fost inițiate de aceasta.

Ședința plenară și secțiunile în cas de trebuință pot alege însă și referenți speciali din sinul membrilor ordinari, corespondenți, sau ai biroului.

Ordinea ḑilei.

§. 6.

După deschiderea ședinței prin președinte, se face apel nominal pentru constatarea membrilor presenți, însemnându-se absența membrilor ordinari cu sau fără motiv.

Urmează apoi cetirea raportului prim-secretarului Asociațiunii, care va avé să cuprindă în totdeauna și o propunere pentru stabilirea ordinei ḑilei.

După presentarea actelor și propunerilor intrate la președinte, ședința stabilesce ordinea ḑilei, și începe desbaterea obiectelor acesteia.

Discuțiunea.

§. 7.

Nici un membru n'are facultatea de a vorbí decât numai după ce a cerut cuvêntul dela Președinte și numai în ordinea precum s'a înscris.

Un membru poate ceda altuia rêndul sĕu de vorbire.

Nime nu poate vorbí decât cel mult de doue-ori la un obiect. Această restricțiune nu se aplică însă la desbaterile sciințifice, nici la explicările ce are a da un raportor în chestiunea despre care raportul sĕu tractează.

§. 8.

Oratorul se adresează către plenul şedinţei.

Imputările, personalităţile şi întreruperile nu sunt permise.

Preşedintele este în drept a chema la ordine pe oratorul care sau s'a abătut dela obiect, sau trace la imputări şi personalităţi.

Dacă oratorul persistă în abaterea sa, Preşedintele îl opresce de a mai vorbí în acest obiect, şi dacă şi la alt obiect cade în asemenea abateri îi poate opri cuvêntul pentru tot cursul şedinţei.

Inchiderea discuţiunii.

§. 9.

Când un membru ordinar cere închiderea discuţiunii, Preşedintele consultă şedinţa, şi dacă ea încuviinţează, discuţiunea se închide.

Când un membru ordinar cere amênarea discuţiunii pentru altă şedinţă, Preşedintele deschide îndată discuţiunea asupra acestei cereri.

Propuneri.

§. 10.

Ori-care membru ordinar are dreptul de a face propuneri pentru a fi desbătute. Propunerile şi amendamentele trebuiesc a fi formulate în scris, spre a se pune la vot. Numai propunerile simple, precum cele pentru trecerea la ordinea ḑilei, pentru amênare, pentru simpla respingere, pentru trimitere la secţiuni sau comisiuni, şi altele de asemenea natură, se pot pune la vot fără ca ele să fie formulate în scris.

Votarea.

§. 11.

Votul asupra ori-cărei chestiuni privitoare la persoane numite se dă în secret. Asupra altor chestiuni votul se face prin apel nominal sau prin ridicarea mânei.

La cererea a 3 membri votul se va face în ori-ce chestiune în secret.

§. 12.

Amendamentele se pun la vot înaintea propunerii principale. Dintre amendamente se pune întâiu la vot cel care este mai depărtat de propunerea principală. Subamendamentele au preferinţă la vot asupra amendamentelor.

Conclusele.

§. 13.

Conclusele se vor lua, în casurile prevĕḑute în §. 17 al Reg. general sub *a*) *b*) *c*) şi *d*) cu $^2/_3$, iar în alte casuri cu majoritatea absolută a voturilor.

§. 14.

Pentru validitatea concluselor se cere presența a cel puțin 7 membri ordinari.

Procesul-verbal.

§. 15.

Despre decursul ședințelor prim-secretarul Asociațiunii redactează proces verbal, în care se vor însemna obiectele pertractate și conclusele. In casuri de importanță mai mare se vor însemna la procesul verbal și propunerile și motivarea lor în punctele de căpetenie.

Propunerile căḑute, dacă propunĕtorul cere, se vor lua în procesul verbal.

Vot separat nu se admite la procesul verbal.

§. 16.

Procesele verbale, subscrise de președinte și notar, se vor verifica prin 2 membri designați de președinte la deschiderea ședinței.

Publicitatea.

§. 17.

Ședințele ordinare, în cari se tractează despre persoane numite, despre budget și alte chestiuni pur administrative, se vor ține cu eschiderea publicității.

B. Ședințele extraordinare.

§. 18.

In scrisoarea de convocare a ședințelor extraordinare președintele va avé să comunice obiectele puse la ordinea ḑilei. Obiecte neindicate în convocator, nu se vor puté supune discuțiunii.

C. Ședințele festive.

§. 19.

In ședințele festive nu se vor admite desbateri și nu se vor lua concluse formale. (Reg. s. sc. l. §. 24). Persoane cari nu sunt membri ai secțiunilor, vor puté ține discursuri și disertațiuni numai în casul provĕḑut în §. 24 al Regulamentului general (alinea ultimă).

Ședințele publice se vor puté ține fără considerare la numĕrul membrilor presenți.

Despre decursul ședințelor publice prim-secretarul Asociațiunii va redacta proces verbal, care se va verifica numai prin subscrierea președintelui.

ad Nr. 532—1901.

Proces verbal

din 25 Iulie 1901. Şedinţa extraordinară a comitetului central al Asociaţiunii.

Preşedinte: *Iosif St. Şuluţu.* — Notar: Dr. *Ilie Beu.* — Membrii presenţi: *Parteniu Cosma, Ioan Creţu,* Dr. *Cornel Diaconovich, Nicolau Ivan, Leontin Simonescu* şi *Nicolau Togan.*

152. Cu *verificarea* procesului verbal al şedinţei de aḑi

Se încredinţează domnii: Parteniu Cosma, Dr. Cornel Diaconovich şi Nicolau Ivan.

153. (521—1901). Comisiunea instituită prin conclusul Nr. 17 din 7 Martie a. c. presentează cu data 20 Iulie a. c. raportul său despre revisuirea raţiociniului şi inventarului Asociaţiunii pe anul 1900 şi propune aprobarea acestuia şi a se înainta la adunarea generală.

Raportul comisiunii se ia spre scire şi se aproabă. Raţiociniul şi inventarul anului 1900 se înaintează la adunarea generală.

154. (531—1901). Prim-secretarul Asociaţiunii presintă procesul verbal al şedinţei plenare din 14—15 Iulie a. c. a secţiunilor sciinţifice-literare.

În această şedinţă plenară:

a) s'au făcut candidările pentru locurile vacante de membri ordinari ai secţiunilor;

b) s'a modificat regulamentul general al secţiunilor;

c) s'a stabilit un regulament al desbaterilor pentru şedinţele plenare;

d) s'a stabilit programa de acţiune a trei secţiuni (literară, sciinţifică, şcolară);

e) s'a stabilit un nou plan de redactare şi editare al organului Asociaţiunii;

f) s'a stabilit un proiect pentru continuarea „Bibliotecei poporale" a Asociaţiunii;

g) s'a decis editarea unei scrieri istorice;

h) s'a renunţat la publicarea unui nou concurs literar în locul celui expirat la 30 Iunie a. c.;

i) s'au stabilit condiţiunile, în cari să se publice pe viitor raportul literar anual de păn' acum;

k) s'a înaintat o propunere în causa ajutorării materiale a şcoalelor confesionale românesci;

l) s'a deliberat propunerea făcută de dl Iuliu Vuia la adunarea generală din anul trecut;

m) s'au stabilit diurnele şi spesele de călătorie ale membrilor secţiunilor; şi în fine

n) s'a stabilit budgetul secţiunilor pe anul 1902.

ad *a*) Se ia act. Candidaţii nominaţi se vor propune spre alegere în proxima adunare generală, şi anume:

dl Simeon Stoica, medic în Bran, pentru secţiunea scinţifică;

dl Alexandru Lebu, proprietar în Sibiiu, şi dl Dr. V. Hossu (păn' acuma membru în secţiunea şcolară) pentru secţiunea economică; şi în fine dl Patriciu Drăgălină, profesor în Caransebeş şi (pentru casul trecerii dlui Dr. V. Hossu în secţiunea economică) dl I. F. Negruţiu, profesor în Blaj, pentru secţiunea şcolară;

ad *b*) Modificările regulamentului general al secţiunilor se primesc şi se vor presenta la proxima adunare generală spre aprobare;

ad *c*) Se ia act. Regulamentul se va publica în „Transilvania“ şi se va retipări în 200 exemplare;

ad *d*) Se ia act;

ad *e*) Programul pentru redactarea şi editarea viitoare a revistei „Transilvania“ se primesce;

ad *f*) Propunerile şedinţei plenare pentru modalităţile continuării „Bibliotecei poporale“ se primesc şi suma de K 2000·— se va trece în budgetul Asociaţiunii;

ad *g*) „Conscripţia diecesei Făgăraşului“ se va publica în „Transilvania“. Pentru copiarea conscripţiunii se votează o remuneraţiune de K 50·—.

ad *h*) Se ia act.

ad *i*) Se ia act.

ad *k*) Propunerea şedinţei plenare se primesce.

Biroul se autorisează a înainta o propunere pentru modalitatea ajutorării bibliotecelor şcolare.

ad *l*) Propunerea şedinţei plenare se primesce;

ad *m*) Se ia act.

ad *n*) Se ia act. Sumele cerute pentru trebuinţele secţiunilor se vor considera la stabilirea budgetului general al Asociaţiunii.

155. (522—1901). Comisiunea financiară instituită prin conclusul Nr. 17 din 7 Martie a. c. presentează cu data 21 Iulie a. c. raportul său despre revisuirea raţiociniului şcoalei şi internatului Asociaţiunii pe anul şcolar 1900—1901 şi despre proiectul de budget pentru anul şcolar 1901—1902.

Comitetul central aprobă raţiociniul şcoalei şi internatului pe anul 1900—1901 şi dă cassarului absolutoriu pentru gestiunea acestui an. Proiectul de budget pe anul 1901—1902 care prevede la percepţiuni şi erogaţiuni suma de K 30,724·79 şi o subvenţie: din lăsământul I. Oltean de K 1500·— şi din fondul general al Asociaţiunii de K 200·—, se primesce. În

legătură se decide, ca pe viitor raţiociniul şi budgetul să nu se mai compună pe anul şcolar, ci pe anul solar. În proiectul de budget pe anul şcolar 1901—1902 s'a preliminat şi al doilea cuincuenal pentru prof. Dr. V. Bologa, Eug. Moga şi direct. El. Petraşcu.

156. (521—1901). Aceeaşi comisiune presentează proiectul de budget al fondurilor Asociaţiunii pentru anul 1902.

Proiectul de budget se primesce în textul alăturat şi se înaintează la adunarea generală.

D. u. s.

Iosif St. Şuluţu m. p., Dr. *Ilie Beu* m. p., secret. II. S'a verificat. Sibiiu, 27 Iulie 1901. *P. Cosma* m. p. Dr. *C. Diaconovich* m. p. *Nicolau Ivan* m. p.

Nr. 560—1901.

Proces verbal

din 8 August 1901. Şedinţa ordinară a comitetului central al Asociaţiunii.

Preşedinte: *Iosif St. Şuluţu.* — Notar: Dr. *Ilie Beu.* — Membrii presenţi: *Parteniu Cosma, I. Creţu, Dr. Corn. Diaconovich, N. Ivan, I. Papiu* şi *N. Togan.*

157. Cu *verificarea* procesului verbal al şedinţei de aştădi

Se încredinţează d-nii: Ioan Creţu, I. Papiu şi N. Togan.

158. (520—1901). Secretarul II. raportează, cum-că din vênd̦area realităţilor rămase dela Avram Iancu şi a brosurii „Biografia lui Avram Iancu“ de Ios. St. Şuluţu până la finea lui Iunie a. c., s'a încassat suma de K 5391·—, şi propune a se *inactiva „Fondul Avram Iancu“* creat prin conclusul Nr. 113 din 12 Iulie 1897.

„Fondul Avram Iancu“, creat din sumele realisate prin vênd̦area realităţilor, cu excepţiunea casei, rămase dela fericitul Avram Iancu şi din donaţiunea făcută în acest scop de dl Iosif St. Şuluţu, se înactivează cu începerea anului şcolar 1901—1902. Din venitele acestui fond se va conferi un stipendiu de K 100·— la un student român de gimnasiu, şcoală reală sau comercială; restul venitelor, după scăderea taxei de administraţie, se va capitalisa. Când venitele fondului vor permite, se vor conferi şi mai multe stipendii, de aceaş mărime şi tot la studenţi de gimnasiu, şcoală reală sau comercială.

159. (552—1901). Secretarul II. presentează proiectul de *raport general* pentru anul 1900.

Se primesce în textul aclus acestui proces verbal, avênd a se înainta la adunarea generală.

160. (553—1901). În legătură cu conclusul Nr. 88 din 22 Maiu a. c., secretarul II. face propunere relativ la *programul adunării generale*, care se stabilesce în următoarele:

Ședința primă.

Sâmbătă în 21 Septembre st. n. 1901 la 11 oare înainte de ameadi.

Ordinea de ḑi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Constatarea delegaților presenți.
3. Raport despre activitatea comitetului central în a. 1900.
4. Alegerea comisiunilor:
   a) pentru examinarea raportului general;
   b) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1900 și a proiectului de budget pe anul 1902;
   c) pentru studiarea modificărilor propuse la „Regulamentul pentru secțiunile sciințifice-literare“;
   d) pentru înscrierea de membri și încassarea taxelor;
5. Propuneri eventuale.

Ședința a doua.

Duminecă în 22 Septembre st. n. 1901, la 10 oare înainte de ameadi.

Ordinea de ḑi:

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Alegerea presidentului, vicepresidentului și a comitetului central.
3. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
4. Dispositiuni pentru verificarea proceselor verbale.
5. Inchiderea adunării generale.

161. (557—1901). Secretarul I. presentează *raportul special* referitor la lucrările comitetului central în 1900 pentru înființarea Casei naționale.

Se primesce în textul alăturat acestui proces-verbal și se decide a se înainta la adunarea generală.

162. (548—1901). Secretarul II. aduce la cunoscință cumcă învățătorul dela scoala civilă de fete *Ioan Popovici* a fost pensionat cu începere dela 1 Septembre a. c. prin ordinațiunea ministerială Nr. 45,256 ddto 19 Iulie a. c.

Se ia act. Pentru ocuparea postului devenit vacant se decide a se publica concurs cu termin de 15 ḑile sub condițiunile stabilite prin conclusul Nr. 47 din 18 Martie 1891.

163. (534—1901). Se anunță decedarea membrului fundator *Ioan Popescu*, fost profesor.

Comitetul central dă expresiune regretului său prin ridicare, având a se exprima condolență familiei decedatului.

164. (558—1901). Bibliotecarul Asociațiunii aduce la cunoscință, că a primit 100 esemplare din scrierea „*Legiuirea țerei noastre*“ de Dr. *Victor*

Onișor, prenumerate de comitetul central la cererea autorului. Comunică totodată, că în scrierea amintită se găsesce un capitol, pe care îl află jignitor pentru organele Asociațiunii și care lipsia din manuscriptul cunoscut comitetului.

In vederea acestei împrejurări comitetul central reasumează conclusul său Nr. 129 din 11 Iulie a. c. și retrimite autorului exemplarele de sub întrebare.

D. u. s.

Șuluțu m. p., *Dr. Beu* m. p., secr. II. — S'a verificat. Sibiiu în 10 August 1901. *Nic. Togan* m. p., *I. Papiu* m. p., *Ioan Crețu* m. p.

Ad Nr. 593—1901.

Proces verbal

din 20 August 1901. Ședința extraordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: *Iosif St. Șuluțu.* — Notar: *Dr. Ilie Beu.* — Membrii presenți: *Zaharia Boiu, Partenie Cosma, Dr. Cornel Diaconovich, Nicolau Ivan, Ioan Papiu, Dr. Eusebie R. Roșca* și *Nicolau Togan.*

165. Cu *verificarea procesului verbal* al ședinței de adi

Se încredințează domnii: Dr. Cornel Diaconovich, Nicolau Ivan și Dr. Eusebie R. Roșca.

166. (550—1901). Se presintă decisul vice-comitelui cottului Sătmar Nr. 35808/1900 din 13 Ianuarie a. c. în causa *opririi adunării cercuale a despărțământului „Sătmar“* prin pretorul din Careiul-mare.

Acest decis liberat în urma cererii Asociațiunii, adresată ministrului de interne în sensul conclusului Nr. 212 din 24 Septembre 1900, și trimisă de acesta vice-comitelui spre mai departe afacere, — nu a dat loc reclamațiunilor Asociațiunii pe motivul, că comitetul cercual nu a usat în termin legal de remediile de drept ce i-au stat la dispositie.

Comitetul central, luând act de acest decis, regretă, că ministrul de interne nu a aflat căi și mijloace pentru asigurarea activității neconturbate a organelor statutare ale Asociațiunii.

Din acest incident se decide a adresa despărțemintelor Asociașiunii un cercular în acel sens, ca să anunțe adunările cercuale cât mai de timpuriu la autoritățile competente, și fiind eventual împiedecați de aceste, a se întruni, să useze la timp de toate remediile legale.

167. (468—1901). Secretarul II raportează, că *restanțele de didactru și taxa de întreținere* în internatul Asociațiunii cu finea lui Iunie a. c,

dau suma de K 3,806·28, dintre cari suma de K 1,446·44 dinainte de anul școlar 1900—1901.

In conformitate cu conclusul Nr. 150 lit *d)* din 13 Iulie 1899 se recearcă direcțiunea școlară a înainta raport detaiat referitor la demersurile ce a făcut pentru încassarea restanțelor.

168. (501—1901). Dl *Andreiu Bârseanu*, profesor în Brașov, donează pentru scopurile înființândei Case naționale suma de K 50·—.

Donațiunea se primecce cu mulțămită.

169. (529—1901). D-nii Dr. Ilie Beu, Iosif St. Șuluțu și Nicolau Togan fac propunerea, ca sub numirea *„Panteonul Asociațiunii“* să se editeze o publicațiune, care să cuprindă biografiile (in nuce) și portretele tuturor fundatorilor, membrilor fundatori și pe viață, președenților, precum și acelor bărbați, cari au promovat în mod deosebit interesele culturale ale Asociațiunii.

Comitetul central decide:

Biroul se însărcinează a începe adunarea datelor biografice și portretele membrilor binemeritați ai Asociațiunii, ale sprijinitorilor acesteia și preste tot ale persoanelor, cari au promovat interesele ei culturale, ca aceste să se publice la timpul seu în condițiuni corespundętoare scopului, ce se urmăresce prin o asemenea publicațiune.

170. (488, 489, 493, 536 și 569—1901). Stipendiații *Iuliu Hațęgan, Virgil Nistor, Pavel Guțeilă-Negrea, Basiliu Bașiota* și *Silvia Ciora* își legitimează progresul făcut în anul școlar 1900—1901; acesti trei din urmă, terminând studiile gimnasiale, respective civile, mulțămesc pentru ajutorul de care au beneficiat.

Spre scire. Studenții Iuliu Hațęgan și Virgil Nistor se lasă și în viitor în folosința stipendiilor de care au beneficiat.

171. (474—1901). *Direcțiunea despărțęmêntului „Mociu“* înaintează:

I. *Procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 3 Ianuarie a. c. In această ședință s'au pertractat afaceri curente și s'a decis, ca din suma disponibilă să se prenumereze 16 ex. foi poporale pentru 16 comune de pe teritorul despărțęmêntului.

II. *Procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 23 Iunie a. c. In această ședință s'au pertractat afaceri curente și s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se țină în Mociu la 21 Iulie a. c.

III. *Raportul anual* despre activitatea despărțęmêntului în 1900.

ad I, II și III. Spre scire cu aprobarea concluselor.

172. (497—1901). *Direcțiunea despărțęmêntului „Agnita“* înaintează:

I. *Procesul verbal al ședinței comitetului cercual* din 15 Iunie a. c. In această ședință s'au luat dispositiile necesare pentru adunarea cercuală din est-an.

II. *Procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Agnita la 7 Iulie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual şi raţiociniul cassei pentru anul expirat;

2. delegaţi ai despărţământului la adunarea generală a Asociaţiunii au fost aleşi dnii Em. Corfar şi N. Câmpean;

3. pentru trieniul următor a fost ales director cercual dl Nicolau Moldovan, iar membrii în comitet dnii I. Rĕgneală, I. Bonea, N. Câmpean şi Axentie Lene;

4. s'a decis a se atrage atenţiunea comitetului central la necesitatea înfiinţării unui internat de băeţi în Sibiiu.

ad I. Spre scire.

ad II. Procesul verbal se ia spre scire şi alegerea comitetului cercual se aprobă. Privitor la chestiunea amintită sub pct. 4. se observă, că înfiinţarea unui internat de băeţi preocupă comitetul central din 1897.

173. (500 şi 507—1901). *Direcţiunea despărţământului „Beiuş"* înaintează *procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Beiuş la 27 Iunie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului cercual şi raţiociniul cassei pe anul trecut, apoi s'a stabilit proiectul de budget pe 1902 la întrate cu K 203·66 şi eşite cu K 177·—, între cari şi premiul de K 25·— votat pentru pomărit;

2. s'au cetit disertaţiile: „Instrucţiunea repetiţională economică pentru adulţi" de Vas. Stefanică şi „Greşelile noastre" de Radu Cupariu;

3. s'a ales pe un nou period de trei ani director cercual dl G. M. Marinescu, iar membri în comitet dnii I. Butean, Aug. Antal, Vas. Pap, şi Dr. Const. Popovici;

4. delegaţi ai despărţământului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii A. Palladi, Vas. Pap şi Dr. C. Popovici;

5. s'a decis a se conferi un premiu de K 20·— pentru lucru de mână femeesc.

În despărţământul „Beiuş" s'au înscris membrii ordinari noui dnii Ioan Kövary, Ioan Tau, Vasilie Nicoruţa şi Ioan Gliţa.

Procesul verbal se ia spre scire şi conclusele aduse, în deosebi proiectul de budget şi alegerea comitetului cercual se aprobă.

Dnii amintiţi se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

174. (510 şi 573—1901). *Direcţiunea despărţământului „Cohalm"* înaintează:

I. Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual din 12 Iulie a. c. În această şedinţă s'au luat dispoziţiile necesare pentru adunarea cercuală fixată pe 4 August a. c.

II. Procesul verbal al adunării cercuale, ce s'a ţinut în Cohalm la 4 August a. c. Se constată: 1. s'au presentat şi luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului cercual în anul expirat, raţiociniul cassei şi raportul bibliotecarului pe acelaş timp; în legătură s'a votat pe anul 1902 un proiect de budget la întrate şi eşite cu K 417·57;

2. preotul G. Repede a cetit disertaţia sa „despre păstrare";

3. delegaţi ai despărţemêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii I. Bercan şi I. Buzea, suplenţi dnii I. Mihailă şi Patrichie Pintea;

4. pentru trieniul următor s'a ales director cercual dl N. D. Mircea, vice-president dl I. Bercan, cassar dl G. Spornic, notar dl Ieronim Buzea, controlor dl I. Buzea, membrii în comitet dnii I. Brotea şi G. Maican, bibliotecar dl G. Andron;

5. s'au înscris membri ordinari noui dnii I. Mihailă, I. Vătăşan şi Şofron Roşca, toţi preoţi.

ad I. Spre scire.

ad II. Procesul verbal se ia spre scire, conclusele aduse, îndeosebi proiectul de budget pe 1902 şi alegerea comitetului cercual se aprobă. Dnii amintiţi sub pct. 5. se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

175. (516—1901). *Direcţiunea despărţemêntului „Bocşa"* înaintează *procesul verbal al adunării cercuale*, ce s'a ţinut în Reşiţa română la 30 Iunie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual dela întemeiarea despărţemêntului până în present, raţiociniul casei pe 1900—1901 şi s'a votat un proiect de budget pe 1902 la întrate şi eşite cu K 80.—;

2. învăţătorul Iosif Velcean a cetit disertaţia sa „Despre crescerea copiilor", învăţătoarea Maria Drăgăn a predat prin trei copile trilogul „Despre cruţare, lene şi lux", secretarul Petru Ieremia a cetit disertaţia sa „Ce e de făcut, ca să avem cât mai multă dobândă dela lapte";

3. s'au înscris membri ordinari noui dnii: Avram Neda, Cristian Pateşan, Ioan Ferariu, Nicolau Marta, Partenie Păiuşan şi David Térfalóga;

4. delegaţi ai despărţemêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii David Terfalóga şi George Nicolaeviciu;

5. pentru noul period de trei ani s'a ales director cercual dl David Terfalóga, iar membrii în comitet dnii Dr. Aurel Oprea, Dr. P. Mladin, Stefan Albu şi Avram Neda, secretar dl Ioan Marcu şi casar dl Nicolau Vulpe;

6. pentru bibliotecele şcolare din Răcita română şi Câlnic s'au donat opere de cuprins economic în valoare de K 20·—.

Procesul verbal se ia spre scire şi conclusele aduse, în deosebi proiectul de budget pe 1902 şi alegerea comitetului cercual se aprobă. D-nii amintiţi sub pct. 3. se declară de membrii ordinari ai Asociaţiunii.

Totodată comitetul central exprimă mulţumita sa d-lui Ioan Budinţianu, precum şi celorlalţi membri ai fostului comitet cercual pentru extraordinarul zel, cu care au promovat interesele culturale ale Asociaţiunii.

176. (524—1901). *Direcţiunea despărţământului „Mercurea"* înaintează *procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 6 Iulie a. c. In această şedinţă s'a constituit comitetul cercual alegându-se vicepresident dl Ioan Măcelariu, cassar dl I. Albon, controlor dl Ilie Dobrotă şi notar dl Ioan Munthiu. Directorul cercual comunică totodată, că adunarea cercuală se va ţiné în Mercurea la 11 August a. c.

Spre scire aprobându-se constituirea comitetului cercual.

177. (526—1901). Se presentează *raportul anual* pe 1900 al directorului *despărţământului „Oşorheiu"*.

Spre scire.

178. (527—1901). *Direcţiunea despărţământului „Haţeg"* înaintează *procesului verbal al şedinţei comitetului cercual* din 21 Iulie a. c. In această şedinţă s'au pertractat afaceri curente, s'au luat dispoşiţiile necesare pentru adunarea cercuală fixată pe 11 August a. c. şi s'a hotărît aranjarea unei petreceri în favorul despărţământului.

Spre scire.

179. (542—1901). *Direcţiunea despărţământului „Vĕrşeţ"* înaintează *procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 1 August a. c. In această şedinţă s'au pertractat afaceri curente şi s'a decis, ca proxima adunare cercuală să se ţină în Vĕrşeţ la 29 August a. c. S'a inscris membru ordinar nou dl Mihail Spăriosu, iar dl Dr. Petru Zepeniag a achitat taxa de membru pe viaţă.

Procesul verbal se ia spre scire. Dl Mih. Spăriosu se declară membru ordinar al Asociaţiunii şi dl Dr. Petru Zepeniag se provede cu diploma prescrisă.

180. (554—1901). *Direcţiunea despărţământului „Panciova"* înaintează *procesele verbale ale şedinţelor comitetului cercual* din 26 Maiu şi 14 Iulie a. c. In prima şedinţă s'a luat spre sciinţă cu mulţămită o donaţiune de K 50·— făcută de institutul „Sentinela" pentru a se conferi ca stipendiu unui învĕţăcel de lăcătărie sau zidărie de nascere din Satul-nou, apoi s'a decis, ca adunarea cercuală din est-an să se ţină în Satul-nou. In a doua şedinţă s'a decis, ca să se avanseze K 40·— d-lui Teodor Petrişor pentru a instrua pe un băiat român în compactorie, şi ca adunarea cercuală să se ţiuă în 28 August a. c.

Spre scire cu aprobarea concluselor.

181. (564—1901). Secretarul II raportează, că încă în 17 Iunie 1900 s'a ţinut *adunarea de organisare a despărţământului „Torac"* sub conducerea d-lui Paul Miulescu ca delegat al comitetului central. In această ocasiune s'au înscris 8 membri ordinari, dintre cari însă numai d-nii Petru Civa,

Valeriu Ghilăzan, Valeriu Magdu, Vichentie Petroviciu şi d-na Paulina Petroviciu au achitat taxa de K 10·—; s'au înscris şi 26 membri ajutători dar numai 8 inşi au solvit o taxă de K 2·—. Director cercual a fost ales dl Vichentie Petroviciu, iar membri în comitet d-nii G. Lupşa, P. Cira, Iosif Secoşan şi Val. Ghilăzan.

Nu s'a raportat mai curênd asupra constituirii acestui despărţĕmênt, de oare-ce abia acuma s'a înaintat taxa dela 5 membri ordinari, minimul necesar acolo, unde e să se înfiinţeze un despărţĕmênt.

Organisarea despărţĕmêntului „Torac" se ia spre scire şi alegerea comitetului cercual se aprobă. D-nii amintiţi se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

182. (566—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Abrud-Câmpeni"* înaintează *procesul verbal al adunării cercuale*, ce s'a ţinut în Certege la 4 August a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual dela ultima adunare cercuală încoace şi raţiociniul cassei pe acelaş timp; în legătură s'a stabilit proiectul de budget pe 1902 la întrate şi eşite cu K 790·— (pentru trebuinţele despărţĕmêntului K 78·—);

2. s'au înscris: membri pe viaţă d-na Sofia Cothişel şi dl Nicolau Cothişel din Certege, iar membri ordinari d-nii G. Ţinţariu, Petru Gligor, G. M. Corcheş, Iosif Cothişel şi Vas. Tomuţa;

3. s'a incassat suma de K 740·40, din care s'a trimis la cassa centrală K 681·16;

4. delegaţi ai despărţĕmêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales d-nii Romul Furduiu şi Const. Cothişel, suplenţi d-nii Dr. Zosim Chirtop şi Dem. Goia;

5. s'a ales pentru un nou period de trei ani director cercual dl Dr. Basiliu Preda, iar membri în comitet d-nii Romul Furduiu, Dem. Goia, Ariton Popa şi Ios. Gomboş.

Procesul verbal se ia spre scire. Conclusele aduse, îndeosebi proiectul de budget pe 1902 şi alegerea comitetului cercual se aprobă. D-na Sofia Cothişel şi dl Nic. Cothişel se declară membri pe viaţă ai Asociaţiunii şi se provĕd cu diploma prescrisă; d-nii ceilalţi amintiţi sub pct. 2. se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

183. (576—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Brad"* înaintează *procesul verbal al adunării cercuale,* ce s'a ţinut în Brad la 28 Iulie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul comitetului cercual despre activitatea sa dela adunarea cercuală din 1899 şi raportul cassarului despre încassarea taxelor;

2. s'au înscris membri ordinari noui dnii Stefan Albu, Nicolau Florea, Nicolau Bedea, Dimitrie Moldovan şi Georgiu Omĕtă;

3. s'a votat proiectul de budget pe anul 1902 la întrate şi spese cu K 96·—, între erogaţiuni 3 ajutoare à K 10·— pentru învĕţăcei de meserie şi 2 ajutoare à K 10 — pentru cei-ce se vor distinge în cultivarea grădinăritului;

4. pentru trieniul următor s'a ales director cercual dl Vasile Damian, iar membri în comitet dnii Dr. Pavel Oprişa, George Părău, Petru Rimbaş şi Ioan German;

5. delegaţi ai despărţĕmêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii Gerasim Candrea şi P. Rimbaş, suplenţi dnii Silviu Damian şi Alex. Draia.

Procesul verbal se ia spre scire. Dnii amintiţi sub pct 2. se declară membri ordinari ai Asociaţiunii. Conclusele aduse îndeosebi proiectul de budget pe 1902 şi alegerea comitetului cercual se aprobă.

184. (581—1901). *Direcţiunea despărţĕmêntului „Sĕlişte"* înaintează:

I. *Procesul verbal al adunării cercuale*, ce s'a ţinut în Săcel la 14 Iulie a. c. Se constată:

1. s'au presentat şi luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului cercual şi raţiociniul cassei pe anul expirat; în legătură s'a stabilit şi proiectul de budget pe 1901, 1902 (cifrele nu sunt indicate în procesul verbal);

2. premiul publicat pentru cultivătoarele de grădini în lipsa de concurente nu s'a distribuit, reservându-se pentru anul proxim; spre acelaş scop a mai donat dl G. Brătean K 20·—;

3. dl Ioachim Muntean a disertat despre însuşirile rele ale poporului nostru, îndeosebi despre lux;

4. delegaţi ai despărţĕmêntului la adunarea generală a Asociaţiunii s'au ales dnii Nicolau Henţiu şi Valeriu Milea;

5. pentru trieniul următor s'a ales director cercual dl Dr. I. Stroia, iar membri în comitet dnii Dr. N. Calefariu, Ioachim Muntean, Dionisie Decei şi Iacob Steflea:

6. s'au înscris membri ordinari noui: doamnele Agapia Droc, Constanţa Brătean, Neaga Iosof, dnii Octavian Berghezan, Alexandru Vlad, Iacob Şteflea, Ionel Comşa, George Ittu, Petru Iuga, Aron Flucuş, şi comuna bisericească din Săcel.

II. *Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual* din 12 August a. c. In această şedinţă noul comitet cercual: 1. s'a constituit alegêndu-se vice-president dl Dr. N. Calefariu, secretar dl Iac. Steflea, cassar dl Dum. Lăpădat şi controlor dl Dion. Decei; şi 2. a luat în primire actele şi cassa despărţĕmêntului dela vechiul comitet.

ad I. Procesul verbal al adunării cercuale se ia spre scire. Conclusele aduse se aprobă cu observarea, că proiectul de budget pe 1901—1902, nefiind specificat în procesul verbal, să se înainteze ulterior spre aprobare. Asemenea se aprobă

alegerea comitetului cercual. Dnele şi dnii amintiţi sub pct 6. precum şi comuna bisericească din Săcel se declară membri ordinari ai Asociaţiunii.

ad II. Spre scire cu aprobarea constituirii comit. cercual. D. u. s.

Iosif St. Şuluţu. Dr. *I. Beu,* secretar II. S'a verificat. Sibiiu în 24 August 1901. *Nicolau Ivan* m. p. Dr. *C. Diaconovich* m. p. Dr. *Eusebiu Roşca* m. p.

DIN SINUL ASOCIAŢIUNII.

Examenele la şcoala civilă de fete cu internat, susţinută de „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" s'au ţinut conform programului statorit cu un resultat mulţămitor; s'au început Luni în 24 Iunie st. n. cu studiul religiunii şi s'au continuat în ḑilele următoare: Marţi, Mercuri şi Joi în 25—27 Iunie cu toate clasele. Examenele din studiul religiunii au fost conduse de delegaţii celor două Consistorii române (Blaj şi Sibiiu), anume: canonicul metropolitan *Ioan V. Rusu* şi asesorul consistorial *Moise Lazar,* iar la celelalte a presidat delegatul comitetului central *Nicolau Togan.* Publicul român a arătat acelaşi interes faţă cu aceste examene, ca şi în anii precedenţi. Lucrurile de mână, de caligrafie şi desemn au fost expuse în tot decursul examenelor într'una din salele institutului. Această frumoasă expoziţie a fost cercetată cu deosebit interes din partea publicului, care a remas deplin satisfăcut de prestaţiunile elevelor. Notăm că lucrul de mână în anul şcolar 1900/901 l-a propus în toate clasele d-şoara Eufemia Katona. Joi în 28 Iunie s'a făcut încheierea solemnă a anului şcolar împreunată cu cântări corale, la pian, şi din violină, şi cu declamaţiuni, în presenţa unui numeros şi distins public din Sibiiu şi din alte părţi în frunte cu Excelenţa Sa I. P. S. D. archiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu. Incheierea acestei înălţătoare festivităţi şcolare au format-o frumoasele discursuri rostite de: directorul Dr. Vasile Bologa, de Excelenţa Sa metropolitul, care dete şi de astădată elevelor preţioase învăţături părintesci, şi de delegatul comitetului central, Nic. Togan, care a accentuat înalta misiune culturală-naţională, ce a împliniit-o deja până acum şcoala civilă de fete cu internat a „Asociaţiunii" în mijlocul poporului român şi interesul, ce trebue să-l aibă publicul nostru faţă cu acest mărgăritar preţios în şirul institutelor noastre publice de învăţământ.

În anul şcolar 1900/901 au fost înmatriculate în cele 4 clase ale şcoalei civile de fete 81 eleve, iar în internatul şcoalei au fost adăpostite 52 eleve, între cari 5 eleve ale şcoalei elementare, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu. Date mai amănunţite cu privire la şcoală şi internat, cum şi condiţiunile de primire în acestea se găsesc în programa institutului, publicată de directorul Dr. Vasile Bologa. Taxa de întreţinere în internat e de 400 cor.

Redactor: Dr. C. Diaconovich. Tiparul Tipografiei archidiecesane.